

carina.si

| Glasilo Carinske uprave Republike Slovenije | oktober 2011 | številka 22 |

**POSEBNA ŠTEVILKA OB
20-LETNICI SLOVENSKE CARINE**

Drage sodelavke in sodelavci, spoštovani bralci slavnostne številke carinskega glasila!

Dvajseto obletnico slovenske carine bomo obeležili z naslednjimi dogodki: s konfe-

renco, ki bo posvečena sodelovanju carine z gospodarstvom, z razstavo o carini na slovenskih tleh in s slovesnostjo ob dvajseti obletnici carine. Vse te dogodke pa povezuje posebna številka našega glasila Carina.si, ki je v celoti posvečena zgodovinskemu pregledu našega dela in vlogi carine v družbi.

Za dan carinske službe je bil izbran datum, ko je 8. oktobra 1991 slovenska carina vzpostavila carinski nadzor na novo nastali državni meji med Slovenijo in Hrvaško. Sedaj, ob dvajseti obletnici vzpostavitve južne carinske meje, je skoraj zagotovo že znan datum, ko se bo ob vstopu Hrvaške v Evropsko unijo carina s te meje umaknila. Samo po sebi se nam vsiljuje vprašanje: če nastanek carinske meje definira ustanovitev carinske službe ali potem ukinitve te meje pomeni konec carine? Odgovor je vsekakor nikalen. Potrditev, da je carinska služba pomembna in eden od stebrov državnosti, najdemo tudi v vsebini te praznične številke našega glasila.

Carina v različnih oblikah in pod različnimi imeni obstaja že dolgo. Delovne metode so se v zgodovini spreminjale, vedno pa je bil predmet carinskega dela blago, s katerim se je trgovalo. Če povemo z današnjimi besedami, so carinske naloge nadzor nad blagom zaradi zaščite domačega gospodarstva, učinkov na državni proračun, zbiranja statističnih podatkov, skrbi za zdravje prebivalcev, pa tudi zaradi ohranjanja okolja ter naravne in kulturne dediščine. Menjale so se države in meje med njimi, vključeni smo bili v različne povezave, ki pa so vse potrebovale učinkovito carinsko službo. Slovenska carina se je v vseh zgodovinskih okoliščinah izkazala kot učinkovit, zanesljiv in zaupanja vreden državni organ. Posebej smo ponosni na svojo vlogo pri nastajanju slovenske države, saj je bilo usmerjanje pobranih carin v slovenski namesto v jugoslovanski proračun eno prvih dejanj, s katerim je Slovenija pokazala, da z osamosvojitvijo misli

resno.

V letih delovanja smo cariniki zbrali veliko znanja in izkušenj, ki so neprecenljiv kapital. Smo nosilci izključno carinskih področij, kot so tarifa, poreklo, carinska vrednost, carinski postopki in njihova informacijska podpora. Veliko znanja in izkušenj imamo tudi na nekaterih pogojno necarinskih področjih, kot so trošarine, okoljske dajatve, zaščita intelektualne lastnine, skupna kmetijska politika EU, različni zunanjetrgovinski ukrepi, zbiranje statističnih podatkov, davčna izvršba. Na to znanje, ki ni le v zakonodaji in navodilih, ampak predvsem v nas samih in se prenaša iz generacije v generacijo, moramo biti ponosni in ga varovati. Omogoča, da svoje naloge opravljamo strokovno, vestno, korektno do strank in da podpiramo zakonito mednarodno trgovino. Odlika carinikov je tudi pripadnost službi, ki je v današnjih časih redka vrednota.

Hkrati ko s ponosom predstavljamo svoje dosežke, postavljamo tudi temelje za bodočo vlogo carine. Kot članici svetovne in evropske carinske družine je naše osnovno poslanstvo jasno določeno. V okviru Evropske unije, za katero je carina eden najmočnejših povezovalnih členov, je sprejetih nekaj pomembnih dokumentov, ki usmerjajo razvoj carine in določajo njen pomen. V večini držav članic pa so carinski upravi poleg nalog, pomembnih za Skupnost, naložene še naloge, pomembne za lastno državo. Za razvoj naše države je bilo zelo pomembno, da nam je zaupala tudi necarinske naloge, saj smo jih sposobni uspešno in učinkovito opravljati. Kakor koli spreminjati načrtovani razvoj takšnega kolektiva, kot je Carinska uprava Republike Slovenije, ne bi bilo smiselno.

Spoštovani, želim si, da bi konferenca o sodelovanju carine z gospodarstvom vzpodbudila še boljše sodelovanje, da bi zgodovinska razstava okrepila zavedanje o bogatem znanju, ki ga črpamo iz preteklih izkušenj, in da bi bila slovesnost s podelitvijo priznanj dogodek, ki bo prispeval k utrditvi slovenske carine. Dvajseta obletnica naj bo mejnik, ki bo dal zagon in energijo nadaljnjemu razvoju carinske službe.

Rajko Skubic, generalni direktor Carinske uprave RS

Carina.si | Interno glasilo Carinske uprave RS

Izdaja: Ministrstvo za finance, Carinska uprava RS, Generalni carinski urad, Šmartinska 55, Ljubljana

Glavna urednica: Sabina Langus Boc

Grafična priprava in tisk: Tiskarna Klar, Murska Sobota

Naklada: 2000 izvodov

Ponatis delov ali celotne publikacije ni dovoljen brez pisnega pristanka izdajatelja. Uporaba in objava posameznih prispevkov je dovoljena le z navedbo vira.

ISSN 1581-8829

PREJEMNIKI PLAKET

Ivan Živko

Štefan Velički

Marjan Strle

Franc Košir

Zoran Zorko

Mateja Vraničar

Foto: Danijel Novakovič, STA

PREJEMNIKI ZNAKOV

Zlati znak prejmejo:

Miran Hernaus, Carinski urad Celje
Edvin Kočevan, Carinski urad Koper
Miha Hropot, Carinski urad Ljubljana
Zvonko Perovšek, Carinski urad Ljubljana
Alojzija Lubi, Carinski urad Murska Sobota
Klavdija Marušič, Carinski urad Nova Gorica
Neda Ravbar, Carinski urad Sežana

Srebrni znak prejmejo:

Jelka Strgar, Generalni carinski urad
Roman Dolenšek, Carinski urad Jesenice
Oskar Čas, Carinski urad Ljubljana
Marko Pec, Carinski urad Maribor
Bojan Vindiš, Carinski urad Maribor

Bronasti znak prejmejo:

Vesna Kajsner, Generalni carinski urad
Mohor Slatner, Carinski urad Brežice
Vid Mirkac, Carinski urad Dravograd
Robi Jerman, Carinski urad Koper
Miroslava Lebar, Carinski urad Murska Sobota
Teodora Furlan, Carinski urad Sežana

KAZALO

Vloga in razvoj carine na Slovenskem od antike do osamosvojitve.....	4
Carina od antike do druge svetovne vojne.....	4
Carina Jugoslavije v obdobju od 1944 do 1991	9
Carina in osamosvajanje Slovenije	17
Pregled ključnih dogodkov v slovenski carini od 1991 do 2011.....	21
Vloga in razvoj carine od 1991 do 2011	21
Carinska tarifa	27
Carinski laboratorij	37
Informatizacija carine.....	43
Organizacijski razvoj slovenske carine od 1991 do 2011	49
Mednarodno carinsko sodelovanje od 1991 do 2011	58
Carinski sistem in carinska politika v Republiki Sloveniji.....	67
Dvajset let carinskih postopkov.....	67
Carinska politika in obvladovanje tveganj	78
Razvoj prekrškovnega prava od 1991 do 2011	81
Kronologija trošarin v Sloveniji.....	83
Okoljske dajatve	87
Inšpekcijski nadzor.....	88
Razvoj carinskih mobilnih ekip	90
Raznolikost tihotapljenega blaga	96
Razvoj carinske uniforme na Slovenskem.....	96

VLOGA IN RAZVOJ CARINE NA SLOVENSKEM OD ANTIKE DO OSAMOSTOJITVE

CARINA OD ANTIKE DO DRUGE SVETOVNE VOJNE

Antika

V slovenskih krajih se je carina pričela vzpostavljati šele po prihodu Rimljanov v drugi polovici 1. stoletja in v začetku 2. stoletja po našem štetju. Zahod je pripadal Italiji, vzhod pa ilirskemu carinskemu območju.¹ V 2. st. je Poetovio (današnji Ptuj) postal sedež osrednjih uradov ilirske carine.² Upravniku (*vilicus*) je v hierarhiji sledil namestnik (*vilici vicarius*), temu carinski nadzornik oziroma inšpektor (*scrutator*), nato carinik oziroma preglednik (*scriptor*), obstajal pa je tudi računski uradnik (*tabularius, vectigalis Illyrici*).³ Uprava, ki je bila sprva zakupniška, je leta 182 prešla pod neposredno cesarsko upravo.⁴ Carinski uradniki so morali biti sužnji, da so lahko pravnomočno uradovali v gospodarstevnem imenu.⁵ V Atransu (današnje Trojane), ki je ležal na meji ilirskega carinskega okrožja z Italijo, se je v tem času nahajala pomembna ilirska carinska postaja (*Statio Atrantina*).

Srednji vek

S propadanjem Rimskega imperija je zamrla tudi rimska carina. Države so svojo davčno oblast izvajale na pomembnih strateških mestih, mostovih, prehodih in naselbinah ob prehodu blaga preko mitninske postojanke. Tovrstne mitnine so se v srednjeveških virih imenoval *theloneum, muta,*

vectigal, maut in zoll.⁶ Vzporedno s prodorom fevdalizma se je k nam razširilo tudi krščanstvo, v katerem sv. Matej velja za zavetnika carinikov, mitničarjev, davčnih uradnikov, menjalcev in računovodij.⁷ V starih evangelijih je Matej posebej označen za carinika.

Med 11. in 14. stoletjem se v notranjosti Vzhodnih Alp pomen pobiranja prometno-tržnih dajatev stopnjuje. Trgovci, ki so sprva blago tovorili na živalih in ne na vozovih, so smeli uporabljati zgolj določene poti, tako da se niso mogli ogniti mitninski postaji.⁸ Trgovsko-prometne pristojbine so bile najprej vladarjev dohodek oziroma dohodek deželnega kneza, takšnim dohodkom pa se je reklo regal.⁹ Tako so mitninsko politiko v naših krajih pomembno določali beneški, habsburški, spanheimski in goriški vplivi. Ob obali so bile pri določanju obvezne poti Benetke uspešnejše od Kopra¹⁰ in kasneje od habsburško-tržaške naveze¹¹. Benečani so tihotapce zelo strogo kaznovali in zaplenili tudi ladjo, ki je blago prevažala.¹² Poznali so anonimne prijave prestopnikov. Tako prijavno mesto je ohranjeno tudi v Kopru, kjer so znamenita mestna vrata Muda (muda pomeni mitnino),

1 Božič, D. et al. 1999. Zakladi tisočletij: Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov. Ljubljana: Modrijan. Str. 238.

2 Božič et al. 1999. 216; Vomer Gojkovič, M., Žižek, I. 2008: *Rimski vsakdan v Petovionii: Katalog razstave. Roman everyday life in Poetovio; exhibition catalogue*. Ptuj, Pokrajinski muzej. Str. 20.

3 Vomer, Žižek. 2008. Str. 20.

4 Vomer, Žižek. 2008. Str 21; Ciglencečki, M. et al. 1988. *Ptuj z okolico*. Ptuj, Kulturna skupnost. Glej poglavje *Sprehod po mestu*.

5 Vomer, Žižek. 2008. Str. 20.

6 Kosi, M. 1999. *K problemu mitnine v srednjem veku*. V: Mihelič, D.: *Gestrinov zbornik*. Ljubljana: Založba ZRC (ZRC SAZU). Str. 247; Gestrin, F. 1972. *Mitninske knjige 16. in 17. stoletja na Slovenskem*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Str. 13.

7 Butler, A., Burns, P. 2000. *Burns Butler's lives of the saints: september*. USA, The Liturgical Press St John's Abbey, Collegeville, Minnesota. Str. 200.

8 Grafenauer, B. 1955. *Zgodovina slovenskega naroda: II. zvezek*. Ljubljana: Kmečka knjiga. Str. 166.

9 Regal je bil dohodek deželnega kneza oziroma vladarja, Glej Štih, Peter. 2002. *Srednjeveške goriške študije*. Nova Gorica, Goriški muzej. Str. 79; Grafenauer. 1955. Str. 166.

10 Žitko, Salvatore. 1992a. *Iz preteklosti mesta Koper*. Iz: *Koper*. Koper, Skupščina občine Koper. Str. 45-48. Gestrin, F. 1978. *Pomorstvo srednjeveškega Pirana*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Str. 10.

11 Gestrin, F., Mihelič, D. 1990. *Tržaški pomorski promet 1759/1760*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Str. 12- 14; Gregorič, Milan 2007. *Koper: Trst: Večna tekmeča*. Trst: Mladika. Str. 17-18; Gestrin, F. 1978. Str. 12.

12 Gestrin, F. 1978. Str. 12.

ki so mesto povezovala z zaledjem.¹³ Gre za monumentalna, renesančno oblikovana vrata iz leta 1516.¹⁴

Pojav sodobnih carin in merkantilizem

S krepitvijo oblasti je ob začetku 16. stoletja večina mitnic prešla v last Habsburžanov.¹⁵ Od konca 15. stoletja in v 16. stoletju tudi v habsburških deželah zasledimo uvajanje carin za prehod iz ene dežele v drugo ter na ozemlje Beneške republike.¹⁶ Na obalnem področju so Habsburžani še naprej poskušali okrepiti vlogo Trsta proti Benetkam.¹⁷ Občasno so s svojo vojsko nasilno preusmerjali promet iz notranjosti skozi Trst, ki je olje, vino in sol ponujal po nekoliko višjih cenah kot istrska mesta, posledica tega pa je bila, da so se številni trgovci, ladjarji in tovarniki oprijeli tihotapstva, ki je tedaj zelo cvetelo. To odslikava tudi pripovedka o našem tihotapcu s soljo Martinu Krpanu.

S prevlado merkantilizma na dunajskem dvoru je razvoj Trsta in Reke dobil nov zagon. 18. marca 1719 je bil izdan patent, s katerim sta bila Trst in Reka razglašena za svobodni pristanišči (*porto franco*).¹⁸ V tržaškem pristanišču sta ločeno delovala carinski in mitninski urad.¹⁹ Do Marije Terezije je bila avstrijska polovica države razdeljena na šest carinskih enot (vključno z notranjo Avstrijo, ki je zajemala slovensko območje), med katerimi je bilo treba plačevati prehodne carine, podobno pa so bile razdeljene tudi ogrske dežele.²⁰

Cesarica Marija Terezija je pod vplivom merkantilizma najprej pričela zniževati mitnine²¹, status svobodnega pristanišča pa je bil razširjen na celotno mestno območje Trsta²². Uvozne zaščitne carine so se v tem času poviševale, na splo-

Martin Krpan kot simbol tihotapskega tovarnika. Ilustracija Toneta Kralja v delu Frana Levstika Martin Krpan, 1958, z dovoljenjem Mladinske knjige, d. o. o., in Tatjane Kralj.

šno so dosegale kar tretjino vrednosti blaga²³, carine med ogrskimi in avstrijskimi predeli pa so upadale.²⁴ Leta 1775 je cesarica za večji del dežel kasnejše Cislajtanijske ukinila notranje carine, tako da v naših krajih samo Istra in Prekmurje nista bila vključena v enoten carinski sistem.²⁵

Ilirske province

Da bi francoski cesar Napoleon vzdrževal »celinsko zaporo« proti Angliji, je ustanovil Ilirske province, ki so zajemale zahodni in osrednji del današnjega slovenskega ozemlja.²⁶ Province so grobo prekinile utečene gospodarske tokove, zato je njihov nastanek izzval gospodarsko pešanje.²⁷ Zaradi angleške blokade je propadlo praktično vse domače pomorstvo in z njim povezane dejavnosti²⁸, ob hkratnem propadanju

13 Žitko, S. 1992b. *Umetnostna in kulturna podoba skozi stoletja*. Iz: Koper. Koper: Skupščina občine Koper. Str. 103.

14 Marino de Vedelo. Glej v: Žitko, S. (1992b): 103; Mikuž, J. 1987. *Koper*. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine. Str. 22.

15 Gestrin, F. 1972. Str. 14.

16 Kosi, M. 1999. Str. 258; Gestrin, F. 1972. Str. 14.

17 Gregorič, M. 2007. Str. 17–18.

18 Gregorič, M. 2007. Str. 27; Levy, M. J. 1988. *Governance & grievance: habsburg policy and italian Tyrol in the eighteenth century*. Purdue University Press. Str. 24; Terčon, N. 2004. *Z barko v Trst.: pomorstvo v Piranu, Izoli in Kopru ter gospodarska vloga severozahodne Istre v odnosu do Trsta: (1850–1918)*. Str. 27.

19 Gestrin, Mihelič. 1990. Str. 18.

20 Grafenauer, B. 1974. *Zgodovina slovenskega naroda: V. zvezek*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Str. 54.

21 Grafenauer, B. 1974. Str. 54.

22 Gregorič, M. 2007. Str. 27.

23 Berend, T. I. 2003. *History derailed: Central and Eastern Europe in the long nineteenth century*. USA. University of California Press. Str. 144.

24 Good, D. F. 1984. *The Economic Rise of the Habsburg Empire 1750–1914*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, Ltd. Str. 30; Berend, I. 2003. Str. 144.

25 Good, D. F. 1984. Str. 30–31; Levy, M. J. 1988. Str. 25.

26 Holz, Eva (1994). *Razvoj cestnega omrežja na slovenskem ob koncu 18. in v 19. stoletju: predelana doktorska dizertacija*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Str. 72; Podpečnik, Jože. 2010. *Ilirska carina. La douanne Illyrienne*. Iz: *Pod Napoleonovim orlom: 200 let ustanovitve Ilirskih provinc: Razstavni katalog. Sous les aigles Napoléonnes: bicentenaire des Provinces Illyriennes: Catalogue de l'exposition*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije. Str. 102.

27 Holz, E. 2010. Str. 72.

28 Holz, E. 2010. Str. 74.

domače obrti pa so slovensko kmečko prebivalstvo pričele siliti v razbojništvo in tihotapljenje²⁹. Po drugi strani so ilirski trgovci pri Francozih dosegli zase ugodnejše carinske tarife.³⁰ Francozi so za Trst predvideli, da postane trgovsko središče za levantinski tranzit.³¹ Mnenja o tem, ali je bil ilirski carinski sistem bolj naklonjen Francozom ali provincam, so sicer deljena.³²

Tabla carinarnice Ilirskih provinc iz Radeč pri Zidanem Mostu, 1809. Narodni muzej Slovenije, inv. št. N 5847, foto: Tomaž Lauko.

Pečatnik glavnega carinskega urada Ljubljana. Narodni muzej Slovenije, inv. št. N 2397, foto: Tomaž Lauko.

Carinske izpostave na avstrijski meji so bile ustanovljene že konec leta 1809.³³ Carinska služba je skupaj z neslovenskim

29 Podpečnik, J. 2010. Str. 106.

30 Pivec-Stele, Melita. 1964. *Gospodarski položaj Ilirskih provinc. Napoleonove ilirske province*. Ljubljana. Razstava v narodnem muzeju v Ljubljani.

31 Podpečnik, J. 2010. Str. 108.

32 Glej v Šetić, N. 1989. *Napoleon u Istri*. Pula: Istarska književna kolonija »Grozđ«. Str. 104; Pivec-Stele, M. 1964. Str. 69-70; Holz, E. 2010. Str. 76; Podpečnik, J. 2010. Str. 106.

33 Pivec-Stele, M. 1964. Str. 70.

ozemljem v Ilirskih provincah zaposlovala 900 uradnikov in bila razdeljena na sedem inšpektoratov,³⁴ cariniki pa so bili predvsem iz francoskih vojaških vrst ter uniformirani in opremljeni po francoskih normativih.³⁵

Avstrija in Avstro-Ogrska

Carinski in monopolni nadzor na mejah avstrijskega cesarstva so v 17. stoletju in na pričetku 18. stoletja opravljali obhodni konjeniki (*Überreiter*),³⁶ nato tudi portaši (*Portatschen*), ki so varovali mejo, preprečevali tihotapstvo in razbojništvo ter pošiljali obvestila pred vpadi sovražnikov.³⁷ Kasneje se je pod Marijo Terezijo razvil tridesetinski urad.³⁸ Zaradi turških vojn je predvsem južnovzhodno mejo ob raznih civilnih stražah vse bolj obvladovala tudi vojska;³⁹ t. i. kordonisti (*Kordonisten*) so bili sestavljeni iz neizobraženih vojnih veteranov.

Leta 1830 je Avstrija carinski in monopolni nadzor prepustila enotni, mlajši in bolj izobraženi carinski službi – mejni straži (*Grenzwache*), ki je zaposlovala 14.326 ljudi.⁴⁰ Leta 1835 je bil izdan carinski in monopolni red, ki je v osnovi preživel vse do leta 1918.⁴¹ Poleg mejne straže je kratek čas samostojno delovala tudi dohodarstvena straža (*Gefällenwache*) za nadzor monopolov in trošarin z okrog 8.000 pripadniki, a že leta 1843 sta bili obe službi združeni v eno samo – finančno stražo (*Finanzwache*)⁴² oziroma denarstveno stražo, kot so temu tedaj rekli. Že na začetku je imela zaposlenih okrog 19.124 ljudi.⁴³ Čeprav je finančna straža predstavljala operativni del carinske službe, je izraz carinik tedaj pripadal samo manj številnemu strokovnemu uradništvu.

34 Podpečnik, J. 2010. Str. 106.

35 Podpečnik, J. 2010. Str. 106.

36 Mühlhauser. 1955. *125 Jahre Zollwache: Der älteste Exekutivkörper Österreichs jubiliert*. Wien. Str. 31-32.

37 Mühlhauser. 1955. Str. 32.

38 Mühlhauser. 1955. Str. 32

39 Mühlhauser. 1955. Str. 32; Adelsgruber, P. et al. 2011. *Getrennt und Doch Verbunden: Grenzstädte Zwischen Österreich und Russland 1772-1918*. Wien: Böhlau Verlag Ges.m.b.H. Str. 99–100.

40 Hampl, F. (internetni vir 2011): *Die Zollwache seit 1830*. Zollmuseum Wien. Str. 1.

41 Šalinovič, I. 2000. *Carinski zakon s komentarjem*. Ljubljana: Primath. Str. 13.

42 Hampl, F. (internetni vir 2011). Str. 1.; Mühlhauser. 1955. Str. 33.

43 Neimenovani avtor. 1844. *The Finances of Austria*. The Foreign Quarterly Rewiev, Volume XXXII. New York. Str. 247.

Mejni prehod v Krminu okrog leta 1900. Lastnik: Giovanni Battista Panzera, Via N. Sauro 2/1, Krmin (Cormòns), Italija. Objavljeno z dovoljenjem Goriškega muzeja Kromberk.

Skupinska slika uradnikov finančne straže iz leta 1890. Foto: © polk. Ferdinand Hampl, Zollmuseum Wien.

Meja proti Ogrski (v glavnem proti Hrvaški) je bila še do leta 1850 podlaga za razvoj tihotapstva različnega blaga.⁴⁴ Carine so krepile predvsem avstrijsko stran. Nove razmere za Avstrijo so nastale v letu 1867, ko je bil uveden dualizem oziroma bila vzpostavljena Avstro-Ogrska, ki je bila pogodbeni skupnosti, v kateri so vsakih deset let usklajevali izhodiščno pogodbo iz leta 1867.⁴⁵ Val liberalizacije, ki se je v 50. in 60. letih razširil iz Velike Britanije, je dosegel vrhunec v sedemdesetih letih 19. stoletja, ko so se po Evropi carinske stopnje znižale v poprečju na 9 do 12 % vrednosti blaga.⁴⁶ Avstro-Ogrska se je v tem času vseeno uvrščala v skupino dr-

žav, kjer so bile carinske stopnje med najvišjimi.⁴⁷ Nato so se s krepitvijo protekcionizma in imperialističnega rivalstva carinske stopnje začasno precej povišale.⁴⁸ S padcem carinskih pregrad v notranjosti in z vzponom industrijske revolucije je pomen imperialne trgovine povsem zbledel. Leta 1891 je končno prišlo do ukinitve zastarelega instituta svobodnega pristanišča, saj je bila ukinitve carinske meje nujno potrebna za razvoj tržaške industrije.⁴⁹

Leta 1911 je bilo na območju današnje Slovenije med vsaj 340 financarji in vsaj 36 cariniki zaposlenih okrog 220 slovenskih financarjev in najmanj 16 slovenskih carinikov.⁵⁰ Vključno z Istro in celotnim avstrijskim Primorjem je bilo tedaj zaposlenih nad 310 slovenskih finančnih stražarjev, slovenskih carinikov pa najmanj 36.⁵¹

Med obema svetovnima vojnama

Po prvi svetovni vojni je na ozemlju nove države Srbov, Hrvatov in Slovencev že leta 1919 nastalo novo carinsko območje, ki je predstavljalo razširitev starega srbskega carinskega območja.⁵² Sledil je kulturni šok, saj nekdanji avstro-ogrski uradniki niso mogli razumeti vsesplošne skorumpiranosti, pedantnost Slovencev pa je bila Srbom nerazumljiva.⁵³ Leta 1925 je bila zaradi spremenjenih razmer izdana še nova carinska tarifa, ki je bila uveljavljena brez potrditve v parlamentu, nato še nekajkrat spremenjena in dopolnjena.⁵⁴ V tem času so se pojavile carinske zaščite z zelo visokimi carinskimi stopnjami.⁵⁵ Do leta 1927 so v Evropi obstajale težnje po vrnitvi starega liberalnega sistema pospeševanja prostega

⁴⁴ Grafenauer, B. 1974. Str. 55.

⁴⁵ Lazarevič, Ž. 2009. *Plasti prostora in časa: iz gospodarske zgodovine Slovenije prve polovice 20. stoletja*. Ljubljana: Institut za novejšo zgodovino. Str. 37-38.

⁴⁶ Williamson, J. G. 2011. *Trade and Poverty: When the Third World Fell Behind*. USA: Massachusetts Institute of Technology. Str. 13.

⁴⁷ Findlay, Ronald, O'Rourke, Kevin H. 2007. *Power and plenty: trade, war, and the world economy in the second millenium*. USA: Princeton University Press. Str. 403.

⁴⁸ Žibert, Franc. 1993. *Teorija javnih financ*. Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije, str. 122; Findlay, O'Rourke. 2007. Str. 494.

⁴⁹ Terčon, N. 2004. Str. 29.

⁵⁰ Primerjaj s podatki *Sterneck's Jahrbuch für die k. k. Finanzbeamten und Finanzwachkörper*. 1912. Salzburg: Zaunrith'sche Buchdruckerei. Str. 180-185, 230-238.

⁵¹ *Sterneck's Jahrbuch für die k. k. Finanzbeamten und Finanzwachkörper*. 1912. Upoštevati je treba, da je to število kvečjemu še večje, saj predvsem tedanji germanizirani koroški priimki ne razkrivajo narodne identitete.

⁵² *Pomorska enciklopedija, 2. del*. 1955. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ. Str. 175.

⁵³ Bevc, B. 2009. *Življenje v prvi Jugoslaviji s poudarkom na srbsko-hrvaškem sporu*. Glasnik SED 49/1, 2009, 72-79. Str. 74.

⁵⁴ Lazarevič, Ž. 2009. Str. 48; *Pomorska enciklopedija*. 1955. Str. 175.

⁵⁵ Lazarevič, Ž. 2009. Str. 41, 48.

trga.⁵⁶ Zaradi nezmožnosti oblikovanja mednarodnega sporazuma o tem vprašanju in zaradi gospodarske krize so bili zidovi carinskih pregrad nato postavljeni še precej višje. Po oceni naj bi jugoslovanska država svoje kmetijstvo leta 1931 v poprečju ščitila s kar 75-odstotno carino od vrednosti blaga.⁵⁷ Ker je bila Slovenija in še bolj ostala Jugoslavija agrarna dežela, je carinska zaščita poglajala cene industrijskih dobrin krepko navzgor, pri čemer pa kmečki dohodki niso dohajali cen. Zato so bili nacionalni trgi za industrijske dobrine vseeno precej zasičeni.⁵⁸ Kmečko prebivalstvo je bilo zaradi izgube tržaškega in graškega trga močno prizadeto.⁵⁹

Uslužbenci finančne kontrole v Osojnici. Foto: Ilustrirani Slovenec, 30. november 1930.

V Kraljevini SHS oziroma Jugoslaviji se je operativni del carinske službe imenoval finančna kontrola, strokovno uradništvo pa carina. Finančna kontrola se je kot nekoč avstrijska finančna straža ukvarjala tudi z dohodarstvenim, to je trošarinskim, monopolnim in taksnim nadzorom.⁶⁰ Leta 1935 je bilo v kraljevini zaposlenih okrog 710 carinikov, od tega samo v šestih carinarnicah Dravske banovine 120.⁶¹ V Dravski banovini je bilo še približno 112 posameznih carinskih oddelkov, običajni carinski nadzor pa so zelo pogosto opravljali finančni kontrolorji.⁶² Po okvirni oceni je moralo v Dravski banovini zaradi dolge mejne črte carinikom pomagati vsaj 500 finančnih kontrolorjev.

⁵⁶ Mazzei, Jacopo 1938. *Italijanska carinska politika sa naročtom obzirom na interese vojne priprave: prvi dio*. Beograd: Štamparija Mil. K. Cvetanovića. Str. 9.

⁵⁷ Findlay, O'Rourke. 2007. Str. 445.

⁵⁸ Lazarević, Ž. 2009. Str. 41.

⁵⁹ Lazarević, Ž. 2009. Str. 52–53.

⁶⁰ Uradni list deželne vlade za Slovenijo 4/1922.

⁶¹ *Carinski godišnjak 1936*. 1936. Beograd: Orip. Str. 17–60.

⁶² *Carinski godišnjak 1936*. 1936. Str. 17–60.

Finančni kontrolor Andrej Vaupotič v poletni uniformi po letu 1935. Foto: last Marjana Glihe Vavpotiča, objava z njegovim dovoljenjem.

Zahodno ozemlje današnje Slovenije se je po koncu I. svetovne vojne znašlo v sklopu italijanske države. Tudi tam so do leta 1927 obstajale težnje po obnovi predvojne carinske politike.⁶³ Leta 1921 je Italiji uspelo modernizirati svojo carinsko tarifo.⁶⁴ Drugo obdobje italijanske carinske politike je bilo zaznamovano z gospodarsko krizo in fašistično ideologijo: carinsko politiko so skušali uporabljati za krepitev korporativističnega gospodarstva, čeprav zaščita kmetijstva ni bila nič kaj pretirana.⁶⁵ Precej pa je bila zaščitena industrijska proizvodnja.⁶⁶

Po začetku druge svetovne vojne so bile v slovenskih krajih carinske meje med Italijo, Madžarsko in Nemčijo. Zato so v slovenske dežele prišli italijanski in nemški cariniki, ki so včasih sodelovali tudi v oboroženih akcijah in represalijah proti Slovencem. Če so se po nekem poročilu financarji v Kranjski Gori uprli italijanskemu prodoru⁶⁷, so domači finančni kontrolorji po okupaciji postali del italijanske uprave. Tako so bile v toplih dneh 1941 posnete fotografije jugoslovanskih financarjev v družbi z nemškimi in italijanskimi okupatorji ter predstavnikom jugoslovanske carine.⁶⁸

Boštjan Hepe, CU Ljubljana

⁶³ Mazzei, J. 1938. Str. 9.

⁶⁴ Mazzei, J. 1938. Str. 13.

⁶⁵ Findlay, O'Rourke. 2007. Str. 445.

⁶⁶ Findlay, O'Rourke. 2007. Str. 445.

⁶⁷ Potočnik, A. J. 2009. *Rupnikova linija: odkrivanje utrd ob rapalski meji*. Logatec. Str. 160.

⁶⁸ Posnetke reporterja Edija Šelhausa hrani Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

CARINA JUGOSLAVIJE V OBDOBJU OD 1944 DO 1991

Neposredna predhodnica slovenske carinske službe je bila carinska služba Jugoslavije, ki je bila na ozemlju Slovenije prisotna od 15. novembra 1944 do 25. junija 1991.

Carinska služba povojne Jugoslavije se je pričela razvijati na pogorišču 2. svetovne vojne. Organiziranje tako pomembne službe, kot je carinska, je bilo v tedanjih razmerah zelo težak zalogaj. Povojna Jugoslavija je nastala na ozemlju, ki ni bilo enako predvojnemu ozemlju Kraljevine Jugoslavije, predvsem pa je bila družbenopolitično popolnoma drugačna država. Kontinuitete med carinsko službo Kraljevine Jugoslavije in carinsko službo nastajajoče države Jugoslavije praktično ni bilo. Izjema so bili tisti carinski delavci, ki si niso umazali rok s kolaboracijo z okupatorjem.

Razvoj carinske službe Jugoslavije – tako v organizacijskem pogledu kot razvoju carinske tarife in carinskega sistema – je sledil razvoju družbenopolitičnega in ekonomskega sistema Jugoslavije. Razvoj carinske službe v Demokratični federativni Jugoslaviji (DFJ), Federativni ljudski republiki Jugoslaviji (FLRJ) in nazadnje Socialistični federativni republiki Jugoslaviji (SFRJ) bomo v tem prispevku razdelili v dve obdobji:

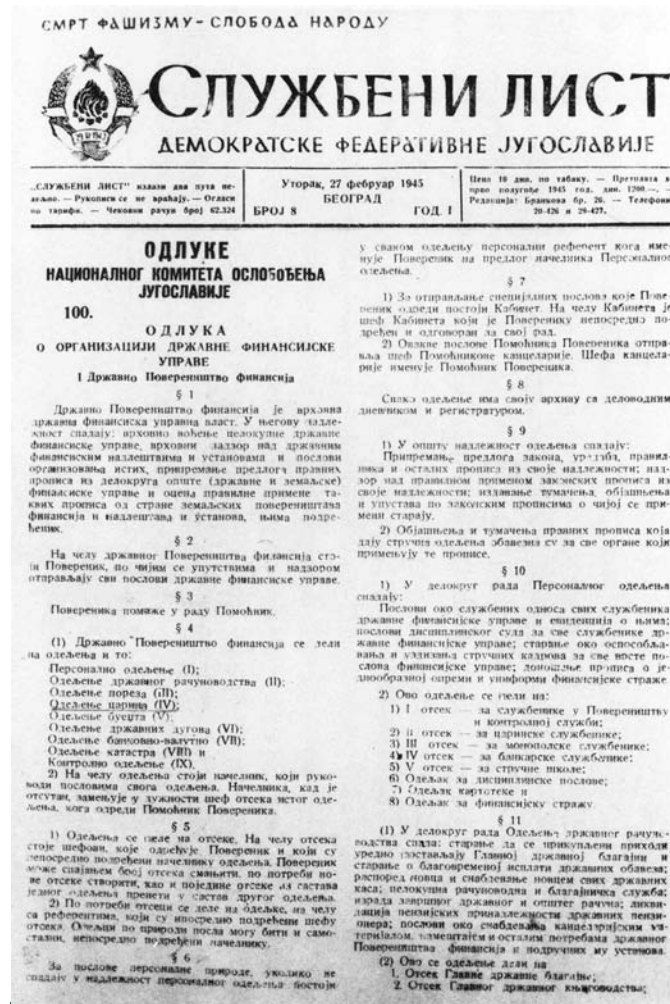
- od ustanovitve leta 1944 do 1964 je bilo obdobje polnega državnega monopola in nadzora, ko niso bili uveljavljeni instituti carine;
- od leta 1965 do leta 1991, ko je potekala aktivna modernizacija carinske službe na vseh področjih: kadrovskem, organizacijskem, tarifnem in sistemskem. To je čas sodobne gradnje objektov, nabavljanja tehnične opreme in uvedbe avtomatske obdelave podatkov o blagu, ocarinjenem pri uvozu in izvozu za podjetja leta 1975.

OBDOBJE OD 1944 DO 1964

Organizacija carinske službe

Leta 1944 se je pričelo osvobajanje posameznih delov ozemlja izpod okupacije in postopno vzpostavljanje oblasti. Carina je med okupacijo delovala v različnih oblikah, odvisno od tega, kdo je zasedal posamezno ozemlje. Z odlokom NKOJ (Narodni komite osvoboditve Jugoslavije) 30. decembra 1944 je bil ustanovljen **Oddelek carin** v okviru državnega poverjeništvu za finance. Dejansko pa je Oddelek carin pričel delovati že pred objavo odloka, 15. novembra 1944. Ta dan je bil tudi vse do leta 1991 **dan carinske službe Jugoslavije**. Prvi načelnik Oddelka carin je bil Milan Ilić, ki je carino vodil do leta 1947. Oddelek carin je imel pet

odsekov: administrativnega, tarifskega, kazenskega, tehnološkega in knjigovodskega.

Odlok NKOJ o ustanovitvi Oddelka carin, objavljen v Uradnem listu DFJ, št. 8/45.⁶⁹

Neke vrste drugostopenjski organ so predstavljali **carinski inšpektorati**, ki so bili ustanovljeni v prvi polovici leta 1945 v Beogradu, Skopju, na Cetinju, v Sarajevu, Novem Sadu, Splitu, Zagrebu in Ljubljani. Bili so neposredno podrejeni Državnemu poverjeništvu financ in so imeli pomembno vlogo pri nadziranju pretoka pobranih dajatev, materialno-finančnega poslovanja carinarnic, odpiranja novih izpostav, vodenja drugostopenjskega postopka in večjih kršitev carinskih pravil. Carinski inšpektorati so bili ukinjeni že leta 1947, njihovo vlogo pa so prevzele carinarnice in deloma Oddelek carin v Beogradu.

⁶⁹ Udovčić, Dragana, 1984. *Carinska služba 1944–1984*. Beograd: Savezna uprava carina, stran 8.

V republikah so bile za carinska opravila zadolžene **carinar-nice**. Leta 1945 je bilo kar 46 carinarnic s približno 4000 delavci; to je bila posledica nadaljevanja opravil finančnih straž iz časa Kraljevine Jugoslavije. Že leta 1947 je bilo carinarnic 30, posamezna opravila so se prenašala na druge službe, tako da je imela carinska služba v letu 1952 že manj od 1000 delavcev. Najnižje število je dosegla leta 1953, ko je bilo v carinski službi Jugoslavije zaposlenih samo 670 delavcev. **V Sloveniji so bile v začetnem povojnem obdobju carinar-nice v Ljubljani, Mariboru, Dravogradu, na Rakeku in Jesenicah.** Tako zmanjšanje carinarnic, pa tudi carinskih odsekov (izpostav), je bilo normalno, saj je imela povojna Jugoslavija hermetično zaprte meje, blagovni tokovi so bili šibki in državno regulirani.

Posebna težava v začetnih letih delovanja je bila **popolna odsotnost vseh predpisov** in zato tudi povsem **nejasna vloga carinske službe**. V začetku so vse direktive prihajale »od zgoraj«; organi NKOJ-a so namreč določali, katero podjetje sme kaj uvoziti in kaj mora plačati. Šele kasneje je bilo ustanovljenih devet uvozno-izvoznih podjetij, ki so imela od države edina koncesijo, da pod pogoji, ki so jih določali organi oblasti, opravljajo posle uvoza in izvoza. Carina ni imela posebne vloge – razen evidentiranja blaga ter nadziranja vnosa in iznosa blaga v potniškem prometu.

Carinar-nice so imele v začetku v svoji organizaciji carinske oddelke, kasneje carinske izpostave, nekatere tudi kemijske laboratorije in del finančne straže, ki je nadzorovala mejo. Leta 1947 je bila finančna straža ukinjena, nadzor na mejnih prehodih pa je v celoti prevzela carinska služba.

Organiziranje carinske službe na območju Slovenije je bilo še posebej zahtevno, saj so se Slovenci le stežka odločali za ta poklic. Meja z Italijo je bila določena in mejni prehodi postavljeni šele leta 1947. Delavci so bili pretežno brez izobrazbe, s starimi navadami, kot so nestrokovnost, podkupljivost, težko prilagajanje novim zahtevam ... Vse to ni zadovoljevalo novih pričakovanj in izzivov, ki so se postavljali pred carinsko službo. Ugled in avtoriteta carinikov sta bila nizka in marsikje se je dogajalo, da so carinsko politiki krojile kar lokalne oblasti.

Organizacija carinske uprave na vrhu je v tem obdobju doživljala številne spremembe. Delovala je v okviru Ministrstva za zunanjo trgovino (od 1947 do 1951), v sestavu Ministrstva za finance (od 1951 do 1952), v sestavu Gospodarskega sveta Vlade FLRJ (od 1952 do 1953), pod pristojnostjo Državnega sekretariata za finance (od 1956 do 1967) in kot samostojna Zvezna carinska uprava, podrejena neposredno Zveznemu izvršnemu svetu (od 1967 do 1991).

Zaradi vsesplošnega pomanjkanja vseh vrst blaga je bil nezakonit vnos blaga zelo razširjen, slabo plačani in nemotivirani cariniki brez avtoritete med ljudmi pa slaba varovalka pred nezakonitimi blagovnimi tokovi. Šele s šolanjem in motiviranjem ljudi so se razmere začele počasi izboljševati. V tem obdobju je namreč carinska služba lahko za potrebe svojega razvoja zadržala 50 % vrednosti zaplenjenega blaga, ki ga je prodala.

Leta 1963 je bila izobrazbena struktura 1661 zaposlenih naslednja: 8 % s fakultetno izobrazbo, 3 % z višješolsko izobrazbo, 34 % s srednješolsko izobrazbo, nižjo strokovno izobrazbo pa je imelo kar 54 % zaposlenih.⁷⁰

Zanimiva razprava je potekala v Zvezni skupščini SFRJ v letih 1963 in 1964, in sicer o težavah carinske službe in ovirah pri prevzemanju pomembnih nalog, ki jih prinaša hiter razvoj gospodarstva in odpiranje Jugoslavije navzven. Iz gradiv različnih skupščinskih teles je razbrati, da je bila podpora pomenu in vlogi carinske službe velika in da je leto 1963 dejansko prineslo pomemben preobrat v pomenu in vlogi carine. Razprava se je končala s sprejetjem odloka o financiranju investicij za potrebe carinske službe. Za obdobje od 1964 do 1966 je bilo carini iz proračuna federacije za potrebe posodobitve dodatno dodeljenih pet milijard dinarjev (17.000.000 ameriških dolarjev).

Razvoj carinskega sistema

Največja težava na začetku delovanja carinske službe je bila popolna odsotnost vsakršnih predpisov. Vsi predpisi pred 6. aprilom 1941 so bili odlokom AVNOJ-a (Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije) razveljavljeni. Ker ni bilo druge možnosti, so se pri carinskem delu uporabljali »**stare navade in pravila**«. Poverjenik finančnega poverjenišтва (finančni minister) je imel po letu 1945 pooblastilo za urejanje uvoza posameznih izdelkov za posamezne državne ustanove, predvsem vojsko in mornarico. Državna podjetja in ustanove so bili carine pretežno oproščeni; carino so plačevali samo državljani, ki so blago uvažali kot fizične osebe. Veliko blaga je takrat prihajalo v paketih, ki so jih pošiljali izseljenci iz tujine.

Prvi carinski zakon je začel veljati 19. oktobra 1948 in je urejal osnovne carinske institute, kot so carinsko blago, ca-

⁷⁰ Za primerjavo takratna izobrazbena struktura v Franciji: 1,76 % brez izobrazbe, 35 % z višjo in visoko izobrazbo in 64 % s srednjo šolo. V Bolgariji naj bi imelo tedaj kar 50 % uslužbencev fakultetno izobrazbo. Celo v Kraljevini Jugoslaviji je bilo 50 % delavcev z višjo in visoko izobrazbo. Vir teh podatkov je gradivo, ki ga je Zvezna carinska uprava pripravila za razpravo v zvezni skupščini o zagotovitvi financiranja razvoja carinske službe (Problemi carinske službe, zvezek 5. 1964. Sekretariat za informativno službo Zvezne skupščine SFRJ).

rijsko področje, carinska linija, carinski obmejni pas, ukrepi carinskega nadzorstva. Štel je samo 49 členov, vendar je imel tudi pravilnik za izvrševanje carinskega zakona s 147 členi, ki so podrobneje urejali izvajanje. Vloga carinske službe je bila omejena pretežno na kontrolo in nadzor. Carinjenja blaga v klasičnem smislu praktično ni bilo, saj »državnega uvoza in izvoza« carina ni opravljala kot carinjenje, ampak zgolj kot evidentiranje blaga.

Zelo zanimiv je uvod k izdaji carinskega zakona in pravilnika, ki ga je k žepni izdaji Uradnega lista FLRJ napisal B. N. Navedek iz tega uvoda pove vse o vlogi carinske službe v tem času: »V današnji ekonomski realnosti se država pojavlja, ako ne ravno kot edini, pa vsekakor kot daleč največji uvoznik in izvoznik. Smatra se, da država preko svoje zunanjetrgovinske organizacije opravi preko 95 % uvoza in izvoza blaga. Na posameznike odpade samo 5 % prometa in še to pretežno paketnih pošilk in potniškega prometa. V teh okoliščinah bi se lahko smatralo, da nam carinski zakon niti ni potreben, ampak bi bilo dovolj, da bi se za potrebe kontrole, obračuna dajatev in razdelitev proračuna sprejeli predpisi za državni uvoz in izvoz blaga in nato še za paketni in potniški promet in s tem bi bilo

Primanjkovalo je vsega po vrsti, luksuz je bilo skoraj vse razen osnovnih življenjskih potrebščin. Zato je šlo čez mejo veliko kave, pralnega praška, kavbojk, igel za šivalne stroje, čokolade, oblačil, obutve ... Znan je prav poseben, celo tragikomičen primer. Med Italijo in Jugoslavijo je bila meja določena šele po letu 1947 in je zarezala v duše in življenje ljudi. Na Goriškem je razdelila družine, imetje, šla celo čez hleve in pokopališča. Prehod čez mejo ni bil mogoč. Družine so se srečevale na meji v Rožni dolini, kjer so se ob budnem varovanju mejnih organov pogovarjali prek mejnih zapornic. Ob nekem takem srečanju je množica ljudi nasilno prestopila mejo in vdrla na Travnik, glavni trg italijanske Gorice. Tam so v gostilnah naročali kosila, na koncu pa rekli, da »plača Tito«. Zvečer so se mirno vrnili prek mejnega prehoda nazaj v Jugoslavijo, vsi pa so s seboj nosili metle, ki jih pri nas ni bilo dobiti. Ko so se vračali, so jih seveda nove oblasti skrbno popisale. O tem dogodku je bilo veliko anekdot. Ena najbolj razširjenih, ki je krožila na italijanski strani, je bila, da so ljudje nabavili metle, da bi pometli s socializmom. Ta dogodek na svoj način simbolizira veliko pomanjkanje vseh vrst dobrin in stisko ljudi v novi Jugoslaviji. Po eni strani srečni, da so se rešili večdesetletne okupacije in poitalijančevanja, po drugi pa stiske, ki jih je prinesla železna meja.

Poznano je tudi »švercanje« v obratni smeri. V Italijo so pridne gospodinje dnevno prenašale meso, jajca, mleko, sir ..., kar je bilo takrat na zahodu drago, pri nas pa se je dalo marsikaj dobiti »izpod pulta«. Veliko hiš na obmejnem območju je zraslo prav na izkupička iz drobnega »šverca«.

urejena vse naše carinsko področje. »

Naslednji, sodobnejši carinski zakon, ki je sledil spremembam v družbenopolitičnem in gospodarskem življenju, je bil sprejet leta 1959. Zaslediti je sodobnejši pristop, podrobno obravnava posamezna carinska področja, obsega pa 174 členov. Urejal je tudi organizacijo dela carinske službe, ki je bila pozneje prenesena v zakon o carinski službi. Imel je številne podzakonske predpise, najpomembnejši je bil vsekakor **pravilnik za izvajanje carinskega zakona**, ki je zelo podrobno opisoval carinski postopek na različnih področjih. Imel je 252 členov. Za izvajanje carinskih postopkov je bilo v uporabi 12 obrazcev.

Za obdobje okrog leta 1960 je značilno, da je Jugoslavija ratificirala številne mednarodne pogodbe in konvencije, obveznosti iz teh konvencij pa so našle mesto v carinskih predpisih. Omogočila so harmonizacijo s carinskimi sistemi razvitih držav in bile temelj modernizacije carinskih postopkov v Jugoslaviji. Lahko rečemo, da je prav **carinski zakon iz leta 1959 pomenil prelom s carinskim sistemom Kraljevine Jugoslavije in povojnim planskim državnim sistemom ekonomije.**

HANNO INVASO GORIZIA IN CERCA DI PANE E DI SCOPE

[illegible]

«Perché è così facile a tirare in contrappeso, avviene l'insuccesso perché era più difficile e invece ora è più facile?», chiede. «Invece ora è più facile perché era la mancanza delle armi, perché non c'era l'armamento, perché non c'era un altro "appuntamento" con la cosetta dei carabinieri, i carabinieri accampati a mezza di luna e non c'era il loro appostamento. E invece gli appostamenti sono le ferocie che ci manda la ferocia di qua e metà di là. Si prevedeva

Ma quella mattina dalla strada alla popolazione non c'è da stupirsi — basta il cuore di un uomo per intuire che cosa si sta vivendo — molti di quelle menti e dei volti si diffonde meno o nulla, ma con una complicità spaventosa e terribile. Infatti, nella notte tra sabato e domenica, giungono a Genova i profughi della Polonia, della Jugoslavia, dell'Italia, della Serbia, della Turchia, della Siria, del Libano, degli Ebrei della Palestina, della Romania, della Bulgaria, della Ungheria, della Lituania e di Prussia. Sono tutti «internati» al campo di Salaparuta, dove vengono affidati alle cure mediche e agli aiuti che le autorità locali (che ogni momento sono state allagate in tutta la zona) continueranno a versare ogni giorno. Ma è proprio qui, in questo campo, che gli agenti di pubblica sicurezza hanno preparato per loro un altro tipo di accoglienza: la possibilità di chiamarsi italiani. Per questo, infatti, si è deciso di dare loro il nome di "italiani".

[illegible]

»Dan metel« so poimenovali dan, ko je množica ljudi mimo mejnih organov v Italijo in se vračala z nakupnimi torbami. Foto: arhiv GGU

si era ventitréenne fa. Molti ragazzini si presentavano nelle gelaterie chiedendo una coppa di gelato e presentando una moneta da una o due lire di metallo, ma di quelle ancora con i fiori italiani. Quasi tutti quei bimbi non avevano mai assaggiato un gelato.

Se ne potrebbe raccontare tanto. La vecchiaia moltiplica i guai, e i guai moltiplicano i guai. Ma non si può dire che la vecchiaia sia un'epoca di sventura. E' vero che la vecchiaia è un'epoca di sventura, ma è una sventura diversa da quella della giovinezza. La vecchiaia è un'epoca di sventura, ma è una sventura che ha il suo fascino, il suo fascino di una sventura che non si può evitare, che non si può sfuggire, che non si può negare. La vecchiaia è un'epoca di sventura, ma è una sventura che ha il suo fascino, il suo fascino di una sventura che non si può evitare, che non si può sfuggire, che non si può negare.

[illegible]

La gente si calza la piuma, ripresentandosi con nuovo impegno. Ma ci sarà? Difficile, dopo la crudele lezione che viene al regime (l'ultimo dalla visita di tutti quegli affamati) a Gorkia. Quella gente smarrita che, ringhiando, piangendo in gioiaccia di lacrime e che ha avuto l'audacia di travolgere il ciondolo della polizia (l'unico a diabolizzare persino la tabella di frontiera, ha scritto un affascinante e inconfondibile articolo nella vita in Jugoslavia).

judi vdrla upljenimi

CARINA.SI | 11

Pomemben mejnik je prav gotovo tudi pristop FLRJ k Splošnemu sporazumu o carinah in trgovini (GATT) leta 1963 in s tem sprejetje vseh obveznosti iz sporazuma.

Razvoj carinske tarife

Takoj po osvoboditvi se je za obračunavanje carine uporabljala tarifa iz časa Kraljevine Jugoslavije, čeprav uradno ni bila več v veljavi. Uporabljala se je predvsem za blago, ki so ga uvažale fizične osebe.

Prva carinska tarifa po osvoboditvi je bila sprejeta šele leta 1952 in je ostala v veljavi do leta 1957, ko je bila sprejeta nova. Carinska tarifa iz leta 1952 je imela 39 tarifnih števil in 103 podštevilke. Tarifa je imela dva stolpca carinskih stopenj, najnižje in najvišje, v razponu od 0 do 80 %. Vloga carinske tarife v tem obdobju je bila izključno fiskalna in ni imela nobenega vpliva na ekonomski sistem države. Najvišje stopnje so bile predpisane za ženske najlonke, svilene proizvode, parfumerijo, kozmetiko, tobačne izdelke in kemične svinčnike. Najnižje obremenitve so bile za otroško obutev, milo, orodje, kmetijsko mehanizacijo, zdravila, knjige ... V tarifi so bile predpisane različne oprostitve, carina pa se je obračunavala od vrednosti glede na domače cene.

Registrirani uvozniki so imeli zelo enostaven način uvoza in izvoza. Dajatve so se obračunavale na osnovi posebnega sistema koeficientov, ki so se izračunavali na razliki cen. Narodna banka Jugoslavije je te razlike je obračunavala in pobirala ali vračala razliko.

Obdobje okrog leta 1960 je na carinskem področju obdobje priprav na pravi carinski sistem zaščite. Carinska tarifa je doživljala številne spremembe. Postopoma se je sistem koeficientov zamenjeval s sistemom carinskih stopenj v tarifi.

Leta 1957 je bila sprejeta uredba o carinski tarifi za blago, ki ga občani prejemajo iz tujine, dve leti kasneje pa še uredba o začasnih carinskih tarifih na določene proizvode. Ta tarifa je imela 88 tarifnih števil s 323 podštevilkami. Podjetja so plačevala enako kot fizične osebe. V veljavi je bila do 15. marca 1961, ko je bila sprejeta uredba o začasnih splošnih carinskih tarifih. Veljala je do 1. julija 1965, ko je bil sprejet zakon o carinski tarifi. Začelo se je novo obdobje carine s popolnoma novo vlogo carinske službe pri carinjenju blaga. Carinska nomenklatura iz leta 1961 je že temeljila na bruseljski nomenklaturi in je pomenila mednarodno vpetost carinske tarife SFRJ.

OBDOBJE OD 1965 DO 1991

Organizacija carinske službe

S spremembami, ki so se dogajale okrog leta 1960, naraščanjem proizvodnje, uvoza in izvoza blaga, sprejetjem novega carinskega zakona 1959 in kasnejšega 1973 ter zakona o carinski tarifi leta 1965 se je pričela povečevati tudi vloga carinske službe. Leta 1963 je bila sprejeta uredba o organizaciji in delu organov carinske službe. S tem so bili dani novi temelji razvoju, vlogi in pomenu carinske službe. Gospodarska reforma, spremenjene politične razmere in nova carinska zakonodaja postavljajo carinsko službo v popolnoma drugačen položaj. Če je prvih petnajst let praktično bolj statirala blagovnemu prometu in opravljala samo evidentiranje blagovnega prometa, je nato postala pomemben dejavnik v zunanjetrgovinskem poslovanju.

Potrebna sta bila hitra izgradnja carinske mreže v večjih industrijskih središčih in usposabljanje delavcev za zahtevna opravila. Carinjenje blaga je postalo nov izziv in naloga carinske službe. Posebna vloga in pomen carinske službe sta bila potrjena tudi s tem, da je leta 1967 Zvezna carinska uprava postala samostojen organ, odgovoren neposredno Zveznemu izvršnemu svetu, kar je ostala vse do razpada SFRJ leta 1991.

V tem obdobju so bili sprejeti še številni drugi predpisi s področja državne uprave in delovnih razmerij, ki so temeljili na razvoju samoupravljanja in soodločanja delavcev pri delu.

Mreža carinske službe SFRJ leta 1974 (Carinski pregled, glasilo Zvezne carinske uprave, posebna izdaja 30. decembra 1974, Zvezna carinska uprava, Beograd, strani 30 in 31). Foto: arhiv GCU.

Leta 1970 je bil sprejet prvi zakon o carinski službi, v katerem je na sistematičen način trajno urejena vloga carinske službe in rešen niz specifičnih vprašanj, pomembnih za delovanje carinske službe.

Carinske mobilne ekipe so nastale in intenzivno delovale v osemdesetih letih 20. stoletja. Foto: arhiv GCU.

Leta 1982 je bilo na ozemlju SFRJ že 40 carinarnic z veliko blagovnimi in mejnimi izpostavami. V tem obdobju so odprli številne notranje izpostave za blagovno carinjenje, izpostave na poštah, v lukah, na letališčih, nekaj laboratorijev in novih regionalnih računskih centrov (ERC). Število delavcev se je gibalo okrog 4700. Na območju Slovenije je bilo na zadnji dan pristojnosti SFRJ devet carinarnic z organizacijskimi enotami.

Vse carinarnice (uprave) so bile enako organizirane. Imele so odseke za splošne in finančne zadeve, odseke za revizijo in odseke za upravni postopek in prekrške. Carinarnica Ljubljana je imela tudi carinski laboratorij in ERC. Imele so tudi carinske izpostave in referate za blagovno carinjenje v notranjosti države in izpostave na mejnih prehodih:

Carinarnica Ljubljana: carinske izpostave Javna skladišča Ljubljana, Kranj, Aerodrom Brnik – tudi mejni prehod, Pošta Ljubljana, Novo mesto; konsignacije Ljubljana, Krško, Carinska cona Ljubljana;

Carinarnica Celje: carinski izpostavi Titovo Velenje in Celje;

Carinarnica Dravograd: carinske izpostave Holmec, Prevalje, Vič, Radlje, Dravograd in carinski referat Libelčice;

Carinarnica Gornja Radgona: carinske izpostave Murska Sobota, Gornja Radgona, Kuzma, Dolga vas, Hodoš, Gederovci, Trate;

Carinarnica Jesenice: carinske izpostave Jezersko, Ljubelj, Korensko sedlo, Rateče, ŽP Jesenice, Karavanke;

Carinarnica Koper: carinske izpostave Lazaret, Koper, Prosta carinska cona Koper, Škofije, Umag, carinska referata Umag in Sermin;

Carinarnica Maribor: carinske izpostave Pošta Maribor, Šentilj, ŽP Maribor, Aerodrom Maribor, Jurij, Javna skladišča Maribor;

Carinarnica Nova Gorica: carinske izpostave Predil, Robič, Rožna dolina, ŽP Nova Gorica, Dobrovo, Idrija, Tolmin,

Carinska služba v Sloveniji pred osamosvojitvijo leta 1991. Avtor: Jani Ponikvar.

Vrtojska, Ajdovščina, carinski referat Šempeter;

Carinarnica Sežana: carinske izpostave Fernetiči, Kozina, ŽP Sežana, Terminal Sežana, Lipica, Repentabor, carinski referati Repentabor, Gorjansko in Klariči.

Na Slovenskem je bilo 24 notranjih blagovnih izpostav in 42 izpostav in referatov na mejnih prehodih.

Razvoj carinskega sistema

Hiter gospodarski razvoj je narekoval prilagajanje normativne ureditve, tako da je bil leta 1973 sprejet nov carinski zakon. Vanj je bilo vloženega veliko truda različnih institucij. Bil je neke vrste čiščenje ureditev v različnih zakonih, podzakonskih aktih in drugih predpisih in celovita ureditev carinskega postopka v enem zakonu. Že leta 1976 je sledil nov carinski zakon, ki je s številnimi spremembami veljal do konca do leta 1991, v Sloveniji pa smo ga uporabljali še do leta 1995. Značilnost zakona iz leta 1976 je, da so v njem zajeti vsi potrebni instituti za vodenje carinskega postopka, ki so bili prej umeščeni v številne druge zakone, zlasti zakon o carinski tarifi.

Vloga carine je bila spremenjena in usmerjena v izvajanje aktivne carinske politike države. Posebna pozornost je bila namenjena prilagajanju potrebam gospodarstva, poenostavljanju in pocenitvi carinskih postopkov ter širjenju blagovnih carinskih izpostav v pomembnejša industrijska središča.

Značilnost tega obdobja so različna dovoljenja, količinske in vrednostne omejitve, ki sta jih narekovala zaščita prebujajoče se domače industrije in pomanjkanje deviz. Urejanje pravic do uvoza in izvoza potekalo prek Narodne banke Jugoslavije, ki je izdajala za vsak posel posebej posebna potrdila – zaključke; ti so bili priloga deklaracijam. Na zaključkih so bili pretežno vsi podatki, ki so bili potem na deklaraciji

(od tarifne številke, vrednosti ...). Zaključki so bili ukinjeni šele malo pred razpadom države.

Sistem carinjenja je bil v tem obdobju vse do osamosvojitve precej zapleten in je zahteval od carinikov pri blagovnem carinjenju izjemno veliko znanja z različnih področij. Za uvoz, izvoz, začasni uvoz, začasni izvoz, konsignacijo se je uporabljalo okrog 15 različnih obrazcev, prirejenih za elektronsko obdelavo. Za tranzit, uvoz in izvoz fizičnih oseb so se uporabljali obrazci, prirejeni za ročno izpolnjevanje. Poleg carinskega zakona s kar 34 podzakonskimi akti in zakona o carinski tarifi so bili za delo carinikov zelo pomembni zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju s 17 podzakonskimi akti, zakon o deviznem poslovanju z 11 podzakonskimi akti, zakon o tujih vlaganjih, zakon o prostih carinskih conah, zakon o podjetjih, zakon o prometnem davku in številni drugi predpisi.⁷¹

Posebnost tega časa so tudi zdomci, ki so iz zahodnih držav prinašali različne predmete in potrošno blago, ter domači potniki, ki so množično odhajali po nakupih v tujino. Zato je bilo prometu potnikov, zdomcev in vračanju zdomcev v domovino namenjenih precej predpisov. Mejne prehode v Sloveniji so zlasti ob praznikih oblegale dolge vrste potniških vozil in takrat so priskočili na pomoč cariniki iz vse Jugoslavije.

Omejitev pri uvozu blaga so bili deležni prav vsi: podjetja, obrtniki in fizične osebe. Razlogi so bili predvsem v pomanjkanju deviz in spodbujanje domače industrije. Podjetja so na primer morala za veliko vrst blaga v Beograd po potrdilo, da se uvozno blago ne proizvaja v SFRJ. Obrtniki so imeli letne vrednostne omejitve pri nabavi opreme, fizične osebe pa omejitve pri nabavi osnovnih potrošnih dobrin. Seveda je bilo zato pri izogibanju omejitvam veliko iznajdljivosti in cariniki so se bolj ali manj uspešno borili s strankami, ki so bile »namazane z vsemi žavbami«. Seveda se vsi, ki smo tem obdobju živeli, spominjamo pomanjkanja osnovnih življenjskih dobrin v takratni Jugoslaviji.

Prek Slovenije je za vse republike nekdanje države tekkel uvoz številnih drobnih kmetijskih pripomočkov (kosilnic, frez, okopalnikov, plugov ...).

Carinski inšpektor pri pregledu dokumentacije iz osemdesetih let 20. stoletja. Foto: arhiv GCU.

⁷¹ Odstavek se nanaša na leto 1991 – pred osamosvojitvijo.

Šentilj 1973: dolge, nepregledne kolone so bile značilnost naših meja.⁷²

Leto 1973: carinjenje male kmetijske mehanizacije je bilo dolga leta velik izziv carinske službe.⁷³

Uvozno-izvozna podjetja so edina imela pravico do uvoza in izvoza blaga. Registrirana so morala biti za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov, tako je bilo na primer leta 1970 registriranih 1546 podjetij, od tega 346 v Sloveniji. Ta podjetja so imela za svoje delo licenco, njihovi delavci pa so morali opraviti izpit iz zunanjetrgovinskega poslovanja. Svojo monopolno vlogo so obdržala do konca obdobja SFRJ.

⁷² Udovčić, Dragana. 1984. *Carinska služba 1944–1984*. Savezna uprava carina. Stran 15, fotografija številka 23.

⁷³ Udovčić, Dragana. 1984. *Carinska služba 1944–1984*. Savezna uprava carina. Stran 16, fotografija številka 26.

Pregled deklaracij in blaga je bil v teh časih 100-odstoten.⁷⁴ Foto: arhiv GCU.

Z osamosvojitvijo Slovenije in razpadom Jugoslavije se je tako kot veliko drugih stvari popolnoma liberaliziralo tudi področje zunanje trgovine. Zaradi tega in zaradi izgube trgov SFRJ je veliko uvozno-izvoznih podjetij propadlo ali močno zmanjšalo svoje poslovanje. Vsako podjetje in vsak podjetnik sta lahko sama uvažala in izvažala. Kar je bilo še včeraj nemogoče, je čez noč postalo nekaj samoumevnega.

Carinska skladišča so bila v osemdesetih letih 20. stoletja zelo aktualna. Foto: arhiv GCU.

Carinjenje blaga je potekalo izključno v carinskih terminalih in carinskih skladiščih carinskih izpostav, ki so bile pretežno v notranjosti države. Pregled dokumentov in blaga je bil praktično 100-odstoten. Carinjenje pošiljk je trajalo od dveh pa celo do deset ur. Ni bilo poenostavitev, analize tveganja in podobnih poznejših pridobitev. Mogoče bi lah-

⁷⁴ *Carinska služba Jugoslavije 1944–1984*. Carinski pregled. 1984. Beograd: Savezna uprava carina. Stran 17.

ko za neke vrste približek današnjim poenostavitvam šteli carinjenje v konsignacijskih skladiščih. Blago se je izdajalo iz skladišča z dobavnicami, fakturami ipd., konec meseca pa se je vložila carinska deklaracija za ves mesec. Vendar je bil sistem dokaj zapleten.

Razvoj carinske tarife

Hiter razvoj gospodarstva, naraščanje proizvodnje in mednarodna vpetost Jugoslavije so zaznamovali tudi razvoj carinske tarife. Z zakonom o carinski tarifi, ki je začel veljati 26. julija 1965, se je na področju carinske tarife začelo povsem novo obdobje. Uvedena je bila popolnoma nova klasifikacija blaga in tudi pravila za uvrščanje blaga so se močno spremenila.

Carinska tarifa je bila razčlenjena na 4532 tarifnih postavk. Povprečna carinska obremenitev se je z 29,48 % zmanjšala na 12,99 %. Vključene so bile tudi 204 postavke, pri katerih je bila stopnja določena s sporazumom GATT, pri 384 postavkah pa so bile stopnje določene v »pogajanjih Kennedy«⁷⁵. V tem obdobju je Jugoslavija sklenila z Indijo in Egiptom tristranski sporazum, v katerem so bile stopnje določene za 1000 tarifnih postavk. Carinska tarifa je tako postajala vedno bolj vpeta v mednarodno določanje stopenj in je izgubljala avtonomni mehanizem določanja stopenj.

Poseben preobrat je carinska tarifa doživela s sprejemom zakona o carinski tarifi leta 1978. Carinska nomenklatura se je prilagodila razvoju tehnike in tehnologije ter se popolnoma uskladila bruseljsko nomenklaturu. Imela pa je 5869 postavk. Del stopenj je bil vezan na mednarodne obveznosti SFRJ, večji del pa se je določal na popolnoma drugače kot dotlej. Odločilno vlogo je imelo združeno delo v okvirih samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja. Tako so bile carinske stopnje rezultat usklajevanja republik, pokrajin in gospodarstva. Tarifa je postala izrazit instrument zaščite domačega gospodarstva in spodbujevalec domače proizvodnje. Obdobje je znano po velikem trudu za pravilno uvrščanju blaga. Nastali so številni priročniki o poznavanju blaga in pravilnem uvrščanju, izdanih je bilo na tisoče pojasnil o uvrščanju posameznih izdelkov. Carinski strokovnjaki so dali na stotine mnenj o uvrščanju opreme za cele tovarne, ki so se v tem obdobju intenzivno gradile.

Zadnja pomembna sprememba je bila uvedba harmonizirane nomenklature 1. januarja 1988. Blago je bilo v harmoni-

zirani nomenklaturi razvrščeno v 21 oddelkov, 97 poglavij in pod 1241 tarifnih števil, ki so bile razčlenjene v 4708 tarifnih podštevil.

V tem obdobju je bilo veliko literature in pripomočkov za boljše uvrščanje blaga in vodenje carinskih postopkov. Foto: arhiv GCU.

Poseben članek bi lahko napisali o carinski vrednosti blaga. To področje je bilo seveda pomembno, saj je bila vrednost blaga osnova za izračun dajatev. Skozi desetletja so se uporabljali zelo različni načini vrednotenja. Znale so tabele o vrednostih za blago, ki so ga uvažale fizične osebe. Šele v 80. letih je bil sprejet sporazum GATT, ki je natančno določil pravila vrednotenja. Po pristopu SFRJ k sporazumu se v večini postopkov uporablja za vrednotenje blaga transakcijska vrednost (tj. dejansko plačana vrednost blaga).

Informatizacija carinskih postopkov

Posebno prelomnico za carinsko službo in celotno gospodarstvo pomeni informatizacija carinskih postopkov. Skokovito naraščanje zunanjetrgovinske menjave in potreba po nadziranju in spremljanju trgovinskih tokov, ki jih ročna obdelava nikakor ni mogla zagotavljati, so narekovala odločitve o elektronski obdelavi podatkov. Projekt je potekal od leta 1970 do 1975, ko je bila uvedena elektronska obdelava podatkov. Spremenjena je bila deklaracija, ki se je prilagodila elektronski obdelavi, drugačna so bila pravila za izpolnjevanje deklaracij. Deklaracije so se vnašale v računalnik v petih elektronskih računskih centrih v republikah, podatki pa prenesli na centralni ERC v Zvezni carinski upravi v Beogradu. Tam so opravljali logično kontrolo vnesenih podatkov, napačne deklaracije pa so vračali carinarnicam v popravilo. ERC se je pospešeno razvijal in dobival sodobno opremo vse do leta 1980. Uvedba obrazcev, primernih za računalniško obdelavo podatkov, sistema šifer, elektronske obdelave podatkov in logične kontrole, vzpostavljene nad vnesenimi podatki, je imela za posledico veliko poenotenje dela na področju celotne države. To je bilo čas miselnosti, da je pravilno, kar gre skozi računalnik (nekaj te miselnosti nam je ostalo do današnjih dni). V sistemu elektronskih deklaracij so bili uvoz, izvoz, začasni uvoz in izvoz, konsignacije. Tranzit, uvoz in izvoz blaga s strani fizičnih oseb niso bili v sistemu elektronske obdelave podatkov; njim so bili namenjeni obrazci za ročno obdelavo.

⁷⁵ Pogajanja Kennedy so bila pogajanja za sklenitev splošnega trgovinskega in carinskega sporazuma od 1964 do 1967 v Ženevi. Pogajanja med 66 narodi, ki so predstavljali 80 % svetovne trgovine, so med drugim prinesla znižanje carin, uspeh pa je carinski uniji omogočil predčasno izvajanje skupne carinske tarife, 1. julija 1968.

Vnos podatkov iz deklaracije v računski sistem. Foto: arhiv GCU.

Tak sistem smo v Sloveniji ohranili do leta 1995, ko so carinarnice same pričele vnašati podatke. Temu je sledilo elektronsko vlaganje deklaracij s strani špediterjev in podjetij.

Viri:

- Uradni listi DFJ, FLRJ, SFRJ od leta 1944 do 1991.
- Strokovne publikacije s področja carine, ki jih je izdal Carinski pregled Beograd.
- Carinski pregled, Carinska služba Jugoslavije 1944–1984. 1984. Beograd: Savezna uprava carina.
- Udovčić, Dragana. 1984. Carinska služba 1944–1984. Savezna uprava carina.
- Carinski pregled, glasilo Zvezne carinske uprave, posebna izdaja 30. december 1974, Beograd: Zvezna carinska uprava.
- Carinski pregled št. 11. 1984. Beograd: Zvezna carinska uprava.
- CARINIK, glasilo delavcev carinske službe SFRJ, št. 57. 1984. Beograd: Zvezna carinska uprava.
- Problemi carinske službe. 1964. Sekretariat za informativno službo Zvezne skupščine SFRJ. Zvezek 5.

Stanislav Mikuž, GCU, in Ivan Živko, CU Nova Gorica

CARINA IN OSAMOSVAJANJE SLOVENIJE

Pot do samostojne slovenske carinske službe se je začela že decembra 1990, končala pa 25. junija 1991, ko je izšel Uradni list Republike Slovenije z vrsto osamosvojitvenih zakonov. Med njimi je bil pod točko 14 objavljen tudi zakon o carinski službi, s katerim je bila uradno ustanovljena slovenska carinska služba. Zaradi uvedbe trimesečnega moratorija na osamosvojitvene zakone, ki je bil sklenjen z Brionsko deklaracijo 7. julija 1991, so mirovali vsi osamosvojitveni zakoni. Po izteku moratorija 7. oktobra 1991 so ti zakoni začeli veljati, naslednji dan, 8. oktober, pa je zato postal dan slovenske carinske službe.

Vloga uslužbencev carine na slovenskem ozemlju v času slovenskega osamosvajanja je javnosti precej neznana in morda je letošnje praznovanje priložnost, da si natančneje pogledamo vlogo in pomen, ki ju je imela carina pri osamosvajanju Slovenije. Jugoslavija je imela carinsko službo organizirano centralistično in vodeno iz Beograda z zvezno upravo, delovala pa je v vseh republikah takratne države.

Od decembra 1990 do februarja 1991

Pred volitvami leta 1990 so kot rešitve za obstoj popolnoma gospodarsko oslabljene in politično razdrobljene Jugoslavije

začeli nastajati razni državotvorni modeli, zlasti asimetrična federacija in konfederacija. Za tovrstne predloge med tedanjimi republikami ni bilo soglasja in vse bolj je postajalo jasno, da Jugoslavije ne bo več mogoče obdržati. Po prvih večstrankarskih parlamentarnih volitvah je volitve na slovenskih tleh dobila stranka Demos, ki je bila v koaliciji več slovenskih strank, ki so se povezale z enim samim skupnim ciljem: spremeniti politični sistem. Povolilno obdobje je bilo težko, sploh za slovensko gospodarstvo, ki so ga dušili zvezni ukrepi. Zaradi različnih pogledov na takratne politične in gospodarske razmere je normativno osamosvajanje zaostajalo, zato se je Demos ob podpori takratne opozicije odločil za plebiscit. 23. decembra 1990 se je ob 93-odstotni udeležbi 88,2 % ljudi odločilo za samostojno Slovenijo.

Uspeli referendum je vse takratne slovenske organe zavezal k uresničevanju volje državljanov. S tem so se začele aktivnosti tudi v carinski službi, ki pa je bila za razliko od ostalih organov še vedno neposredno podrejena Zvezni carinski upravi v Beogradu. Zaradi lojalnosti Sloveniji so carinarnice na Slovenskem potihoma obrnile hrbet takratnim oblastem in pričele denar od pobranih carin in drugih uvoznih dajatev odvajati v slovenski proračun. Tako imenovana carinska vojna se je začela vsaj pol leta pred dejanskimi vojaškimi

spopadi. Vojna se je do zasedbe mejnih prehodov vodila na blagovnem carinjenju, na osebni ravni in predvsem na tistih mejnih prehodih, kjer je potekal tovorni promet. Kot piše zgodovinar Božo Repe, sta bila pobiranje carin in uvedeni nadzor mejnih prehodov kot najbolj očitna načina funkcioniranja nove državne meje, fizične in upravnopolitične moči povod za policijsko vojaško in carinsko posredovanje jugoslovanske vojske v Sloveniji, ki se je začelo 27. junija 1991.

Po 28. decembru 1990 carinska služba na območju Slovenije po dogovoru s predstavniki takratne slovenske vlade ni več odvajala denarja od pobranih carin v zvezni proračun, čeprav je Izvršni svet Socialistične Republike Slovenije šele 13. junija 1991 sprejel sklep, da se na območju Slovenije ne uporabljajo zvezni predpisi o plačevanju carin. Upravniki vseh devetih carinarnic na slovenskem območju so se prvič sestali v Republiškem sekretariatu za finance v Ljubljani s tedanjim sekretarjem Markom Kranjcem. Na tem sestanku je bilo dogovorjeno, da se bodo carinske in druge uvozne dajatve v slovenski proračun odvajale na račun, odprt pri Službi družbenega knjigovodstva. Tako so cariniki na Slovenskem začeli polniti proračun svoje bodoče države.

Februarja 1991 je Skupščina RS razglasila ustavni amandma k ustavi Republike Slovenije. Z uveljavitvijo pravnega akta je imela tudi carinska služba pravnoformalno kritje za delo po slovenskih predpisih, vendar je bilo delovanje carinikov sporno, saj so bili še vedno uslužbenci Zvezne carinske uprave in so zanje veljali zvezni predpisi. 13. marca 1991 so se upravniki carinarnic na Slovenskem drugič sestali z sekretarjem za finance Markom Kranjcem. Dogovorili so se, da bodo upravniki poskrbeli, da se evidenčni računi, vođeni pri slovenskih carinarnicah, praznijo v korist Službe družbenega knjigovodstva.

Maj 1991

V začetku maja 1991 so se upravniki slovenskih carinarnic sestali še z republiškim sekretarjem za notranje zadeve Igorjem Bavčarjem. Na sestanku je tekla beseda o osamosvojitvi carinske službe v Sloveniji. Sprejet je bil dogovor, da bo prvi direktor carinske službe Franc Košir, ki je bil tedaj upravnik Carinarnice Ljubljana.

Konec maja, natančneje 20. maja 1991 so zvezne oblasti ugotovile, da jim Slovenija ne nakazuje denarja od pobranih carin. Zvezni izvršni svet je zato sprejel odlok o zagotavljanju izvrševanja zveznih predpisov o plačevanju carin in drugih uvoznih dajatev. S tem odlokom in nekaj kasnejšimi navodili so želeli blago, namenjeno slovenskim podjetjem, dati najprej v skladišča v Beograd, slovensko podjetje bi nato moralo plačati dajatev v zvezni proračun; ko bi bila dajatev v

Prvi direktor slovenske carine je bil Franc Košir. Foto: arhiv GCU.

zveznem proračunu evidentirana, bi zvezna carinska uprava obvestila carinarnico o prejemu plačila in sprostila blago. Podjetja bi tako morala plačevati carinske dajatve v gotovini, transport gotovine v Beograd pa bi zagotovil Zvezni sekretariat za notranje zadeve. Carinska služba na Slovenskem se je izvajanju odloka enotno uprla.

Upravniki carinarnic so se 27. maja 1991 ponovno sestali z Igorjem Bavčarjem. Pogovarjali so se o nalogah carinske službe ob morebitni blokadi mejnih prehodov Zvezne carinske uprave in o pomoči notranjih organov tistemu delu carinske službe, ki bo deloval v korist Republike Slovenije. Tega dne je prispelo tudi telefakšno sporočilo, ki je zaradi slovenskih obljub o plačevanju carin začasno zamrznilo odlok. Štiri dni kasneje so se upravniki vseh devetih carinarnic v Sloveniji sestali v Novi Gorici, kjer so se dogovorili o enotnem nastopu celotne carinske službe v Sloveniji, o izvajanju slovenskih predpisov in nujnih kadrovske rešitvah v vseh carinarnicah.

Junij 1991

Zvezne oblasti so na vse načine želele zagotoviti carinjenje po zveznih predpisih, zato so 12. junija 1991 slovenske carinarnice prejele iz Beograda obvezno instrukcijo in navodilo o izvajanju odloka. Dan nato so slovenske carinarnice dobile sporočilo, da se 14. junija 1991 od polnoči uveljavlja sporni odlok. A delo v slovenskih carinarnicah je še naprej teklo nemoteno, brez upoštevanja zveznih carinskih oblati. Enotnost takratnih upravnikov in ustrezne kadrovske menjave so bile ključ do carinjenja po slovenskih predpisih. Zvezna carinska uprava, ki je skrbno nadzorovala poslovanje slovenskih carinarnic, je poslala novo sporočilo, v katerem je ponovno zahtevala dosledno spoštovanje zveznih predpisov in zagrozila z razrešitvijo, če se odlok ne bo izvajal. Istega dne je Skupščina RS izdala odlok, ki določil neuporabo zveznega odloka.

Upravniki slovenskih carinarnic so sestali s predstavniki slovenske vlade. Ti so jim razložili način slovenske osamosvajanja in od upravnikov želeli zagotovilo, da se bo carinska služba na Slovenskem vključila v proces osamosvajanja. Na grožnje Zvezne carinske uprave se je odzval Izvršni svet Republike Slovenije, ki je zagotovil zaščito in ohranitev pravic vsem Sloveniji lojalnim carinikom. Sporočilo je podpisal podpredsednik dr. Andrej Ocvirk.

17. junija 1991 je bil v prostorih Carinarnice Ljubljana sklican sestanek upravnikov. Na sestanku sta bila tudi direktor Zvezne carinske uprave dr. Radoslav Sekulič in podpredsednik slovenske vlade dr. Andrej Ocvirk. Sprejeli niso nobenih konkretnih dogovorov, Izvršni svet Republike Slovenije pa je tega dne izdal odlok o načinu plačevanja carin in drugih uvoznih dajatev v Republiki Sloveniji.

SAVKZNA UPRAVA CARINA
02/2 broj D-1976/2
20.06.1991. godine
BEOGRAD

CARINARNICT

S V I M

PREDMET: Praznjenje evidentnih i
depozitnih računa.

Obaveštavam Vas da odmah izvršite praznjenje naplaćenih sredstava po osnovu carine i drugih uvoznih dažbina sa evidentnih i depozitnih računa u korist propisanih računa budžeta federacije.

Prilikom podnošenja virmanskih naloga Službi društvenog knjigovodstva vodite računa da se brojevi računa u virmanskim nalogima ne prepravljaju.

Carinarnica će u buduću vršiti praznjenje sa evidentnih i depozitnih računa u propisanim rokovima pod uslovima da Služba društvenog knjigovodstva ne vrši prepravku računa na nalogima.

ZA POŠTOVANJE DIREKTORA

Radmila Nikodijević

Dopis Zvezne carinske uprave carinarnicam, da morajo carine in druge uvozne dajatve nakazovati v zvezni proračun v Beogradu (20. junij 1991). Foto: arhiv GCU.

Temperatura se je bližala vrelišču, pritiski z jugoslovanske strani so se stopnjevali, cariniki pa so, ne glede na vse, carinili po slovenskih predpisih. 19. junija 1991 je bil sklican zadnji "tajni" sestanek upravnikov carinarnic s predstavniki slovenske vlade pred razglasitvijo samostojnosti. Na sestanku so se dogovorili o konkretnih zadolžitvah in ravnanju carinske službe, da ne bi prišlo do zastoja blaga. Dan nato je direktor Zvezne carinske uprave v prostorih Carinarnice

Ljubljana sklical sestanek slovenskih upravnikov in s seboj pripeljal sodelavce "inštruktorje", da bi ti slovenskim upravnikom razložili, kako naj bi izvrševali sporni zvezni odlok in polnili zvezni proračun. Hkrati so namestniki predsednikov republiških vlad sestankovali v Beogradu, kjer so si ponovno izmenjali obljube o upoštevanju in izvajanju zveznih predpisov, o plačevanju carin in drugih uvoznih dajatev, zato je zvezna uprava ponovno zamrznila odlok.

25. junija 1991 je Zvezna carinska uprava Jugoslavije zaradi ugotovljenega neizvajanja odloka o plačevanju carin in drugih uvoznih dajatev ponovno poslala dopis, s katerim je odlok dan pozneje ponovno začel veljati. Istega dne so v slovenski skupščini sprejeli niz osamosvojitvenih zakonov, med njimi tudi zakon o carinski službi, ki je urejal delovanje carinske službe v samostojni Sloveniji. Tega dne so nekateri delavci Zvezne carinske uprave dobili odločbe o razporeditvi na delovno mesto upravnika carinarnice v Sloveniji, izdane pa so bile tudi odločbe o razrešitvi tedanjih upravnikov. 26. junija 2011 so slovenske carinarnice prejele pismo predsednika Izvršnega sveta RS Lojzeta Peterleta, napisano dan prej, s katerim je uradno obvestil, da je z dnem objave zakona o carinski službi carinska služba v Sloveniji posta-

URADNI LIST REPUBLIKE SLOVENIJE

Št. I - 25. VI. 1991

1. člen
se objavi v uradnem glasilu
njih besedilih. Če med temi ni
objavi tudi njen prevod v
lostojna besedila v več tujih
godba objavi v enem od njih.
mora biti objavljena v urad-
veljavitvijo po mednarodnem

poselavie

KONČNE DOLOČBE

1. člen
matsko-konzularnih odnosov s
epublika Slovenija v njej odpre

zaprje ter delovanje biroja,
er drugih uslužbenecv se smi-
tega zakona o misijah.

1. člen
: Republike Slovenije lahko po
nisije za mednarodne odnose
enije na predlog predstojnika
tega za zunanje zadeve imenuje
ka Republike Slovenije izmed
časno v tujini in so pripravljene
lelovanja med Republiko Slove-
vijo.
:dstavnika Republike Slovenije
an Republike Slovenije, ki zna
v in praviloma jezik države, v
risoko izobrazbo ter daje polno
terno opravljal svojo funkcijo.
niki Republike Slovenije delu-
ravnega organa, pristojnega za

1. člen
e birojev in za kritje dejanskih
plaščeni predstavniki, se zagoto-

2. člen
določene v tem zakonu, se v
javitvi tega zakona lahko sprej-
i organ, pristojen za zunanje
like Slovenije z ustreznimi izku-
narodnih odnosov oziroma pri-

14.

Na podlagi 3. točke 379. člena ustave Republike Slovenije izdaja Predsedstvo Republike Slovenije

U K A Z
o razglasitvi zakona o carinski službi

Razglašja se zakon o carinski službi, ki ga je sprejela Skupščina Republike Slovenije na sejah Druženopolitičnega zbora in Zbora občin dne 30. maja 1991 in na seji Zbora združenega dela dne 5. junija 1991.

Št. 0100-7/91
Ljubljana, dne 5. junija 1991.

Predsednik
Milan Kučan l. r.

Z A K O N
O CARINSKI SLUŽBI

1. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

S tem zakonom se ustanavlja Republiška carinska uprava kot upravni organ v sestavi Republiškega sekretariata za finance in se urejajo organizacija in delo, dolžnosti in odgovornosti organov carinske službe ter pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev organov carinske službe.

2. člen

Organi carinske službe neposredno izvršujejo zakone in druge predpise ter splošne akte s področja carin ter opravljajo druga dela, ki spadajo po tem ali drugih zakonih v njihovo delovno področje.

3. člen

Delo organov carinske službe opravljajo Republiška carinska uprava in carinarnice kot njene področne enote.

4. člen

Za organizacijo in delo, način uresničevanja pravic, dolžnosti in odgovornosti ter za druga razmerja v organih carinske službe veljajo določbe zakona o sistemu državne uprave in o Izvršnem svetu Skupščine Republike Slovenije ter o republiških upravnih organih in določbe zakona o delavcih v državnih organih, če ni s tem ali drugim zakonom določeno drugače.

Prvi slovenski zakon o carinski službi je bil objavljen 25. junija 1991.

la organ v sestavi Republiškega sekretariata za finance, in zagotovil zaposlitev vsem, ki bodo 26. junija 1991 v delovnem razmerju pri carinskih organih v Republiki Sloveniji. Na mejnih prehodih so to dopoldne spustili jugoslovanske zastave, postavili table Republika Slovenija, table SFRJ pa odstranili. Cariniki na slovenskih mejnih prehodih so odstranili zvezne simbole in si nadeli priponko z napisom CARINA REPUBLIKA SLOVENIJA.

Slovenski cariniki so si 26. junija nadeli priponko z napisom CARINA REPUBLIKA SLOVENIJA. Foto: Sabina Langus Boc.

Na nasprotni strani je Zvezni izvršni svet 25. junija 1991 sklenil, da morata Jugoslovanska ljudska armada (JLA) in zvezna milica zagotoviti uresničevanje predpisov o državni meji na območju Republike Slovenije. Ta sklep je bil formalnost za začetek represivnega posega proti suverenosti Republike Slovenije. Na Primorskem so tanki jugoslovanske armade zasedli mejne prehode že 26. junija, ponoči pa so oklepne enote JLA začele prodirati še iz Hrvaške proti Sloveniji in se iz vojašnic v Sloveniji začele pomikati proti ciljem na meji in letališču Brnik. Začela se je desetdnevna vojna za Slovenijo. JLA je bila prepričana o svojem uspehu, ni pričakovala slovenskega odpora, enotnosti prebivalstva in državnotpolitičnega vodstva, še zlasti pa ne izjemne slovenske medijske protiofenzive, ki je bila pomembna zaradi mednarodne javnosti.

27. junija so slovenski cariniki na mejnih prehodih začeli dobivati »pomoč« bivših sodelavcev iz Beograda, vendar svoje naloge niso mogli opraviti. Zaradi zavrtnitve in nemoči so nastale različne zgodbe in poročila, ki so jih poslali svojim oblastem v Beograd.

O nama

SLUŽBA U RATU

Upornim preusmeravanjem sredstava od carine i drugih uvoznih dažbina u svoje fondove, stalnim tigravanjem posignutih dogovora, takikom odugovlačenja i ucena, Republika Slovenija je više meseci vodila carinski rat protiv SFRJ. Ovaj rat, nažalost, vrlo brzo prerastao je u pravi. U njega je nepotrebno uvrćena i carinska služba. Posledice rata su strašne: na de setine poginulih i ranjenih, stotine uhapšenih i zarobljenih...

KAKO JE POČELO

Savezno izvršno veće naložilo je 25. juna Saveznoj upravi carina da 26. juna, od 00.00 časova, otpočne sa primenom Odluke o obezbeđivanju izvršavanja saveznih propisa o naplati carine i drugih uvoznih dažbina na teritoriji Republike Slovenije. Ova republika, kao i više puta ranije, odbila je da primenjuje dogovor potpisnu sa SIV-om 20. juna. Radi sprovođenja odluke SIV-a, Savezna uprava carina uputila je 62 radnika (u štampi nazvanih instruktorima) da zajedno sa zaposlenim u carinarnicama na području Slovenije obezbede primenu vanredne Odluke SIV-a. Dočekani su sa više ili manje ljubaznosti. Saopšteno im je da će carinarnice u Sloveniji primenjivati republičke umesto saveznih propisa i da odbija-

ju svaku saradnju. Da su slovenački organi sve unapred isplanirali i pripremili bilo im je jasno i po tome što su carinici nosili bedževe sa natpisom »Carina – Republike Slovenije«, a carinarnice i druge objekte je okupirala i čuvala policija i teritorijalna odbrana Slovenije. Vlada Slovenije odmah se pobrinula da carinske radnike prevede u carinsku službu Slovenije, čemu se oni i nisu protivili. Neki iz straha da će ostati bez posla, a većina dobrovoljno. Preko noći vlada Slovenije prevela je dosadašnje u nove upravne carinarnice u Sloveniji.

Upozorenja SIV-a da organi Slovenije omoguće mirno preuzimanje poslova kontrole prelazanja državne granice od strane pripadnika Saveznog sekretariata za unutrašnje poslove nije prihvaćeno. Ušleđio je pokret jedinica JNA. Napadaju ih teritorijalna odbrana Slovenije. Rat je počeo.

Odlomek iz prispevka »Služba u ratu«, objavljenem v Cariniku, glasilu carinske službe SFRJ (julij, avgust 1991). Številka je bila v celoti posvećena događanju u Sloveniji.

U 7 časova krenuli smo kolima u carinarnicu Maribor. Carinarnica (ulaz) je bila opkoljena od strane teritorijalne odbrane i milicije (rezervne) i nismo mogli ući bez odobrenja upravnika. Isti nam je saopštio da ne prihvata nikakvu stručnu pomoć, da je carinska služba (carinarnica) u nadležnosti Republike Slovenije, da ne možemo vršiti nikakve službene radnje, i da posle popijene kafe treba da napustimo carinarnicu. Posle toga vratili smo se u hotel i izvestio Upravu o prednjem. Tom prilikom dobili smo zadatak da još jednom odemo u carinarnicu i da insistiramo u pružanju pomoći u vezi sa sprovođenjem Odluke SIV-a, što smo i učinili. I ovaj put postupak je bio identičan kao i prvi put, a na pitanje da li možemo otići do CI Šentilj, upravnik Weingerl je odgovorio da ne možemo vršiti nikakvu stručnu pomoć, te da ne možemo imati uvid u dokumentaciju. Na

CI Šentilj smo bili između 14 i 15 časova i kontaktirali smo sa Milanom Jarnovićem – šefom teretnog prometa i S. Žebeljkom – vođom smene. Bili smo korektno primljeni, ali na naše pitanje da li možemo pogledati dokumentaciju (carinske prijave i dr.) odgovoreno je da nam to ne mogu dozvoliti (naredba upravnika).

Narednog dana 27. 6. 1991. godine u 7 h krenuli smo kolima u carinarnicu. Ispred carinarnice je bilo još više naoružanih uniformisanih lica i bilo je očito da je carinarnica pod punom zaštitom. Postupak našeg prijema bio je kao i prethodnog dana. Upravnik carinarnice nam je još rekao da nas prima na svoju ruku, a da to ne bi ni smeo. Pokazao nam je nove bedževe (Carina Republike Slovenije) sa kojima se ustvari od sada kreću i nose ih carinski radnici.

Odlomek iz prispevka z naslovom »Sprovedeni do Austrije«, objavljenega v Cariniku, glasilu carinske službe SFRJ (julij, avgust 1991). Zvezni carinik, ki je prišel »pomagat« mariborski carinarnici, opisuje događanje 26. in 27. junija v Mariboru.

Julij 1991

Posebnost vojne so bile množične barikade, komunikacijske zapore in blokade enot JLA. Slovensko vodstvo je močno stopnjevalo diplomatsko dejavnost in ob medijski podpori pridobivalo na svojo stran mednarodno javnost. Po številnih sestankih z misijo Evropske skupnosti, jugoslovanskim vodstvom, nemškim zunanjim ministrom in drugimi so se 4. julija 1991 spopadi prenehali. Na Brionih so se 7. julija 1991 sporazumeli, da bo nadzor na mejah Republike Slovenije opravljala slovenska milica, carina bo ostala prihodek

federacije, na mejah pa bodo obnovljene razmere pred 25. junijem. Predsedstvo RS je 1. oktobra izjavilo, da bo Slovenija po izteku moratorija uveljavila suverenost in kot neodvisna država sodelovala na konferenci o Jugoslaviji v Haagu. S koncem moratorija oziroma veljave Brionske deklaracije so začeli pravnoformalno veljati vsi sklepi slovenske skupščine z dne 25. junija 1991, med njimi tudi zakon o carinski službi.

Slovenska carina je s preusmerjanjem denarja od carin in drugih uvoznih dajatev pomembno krepila proračun nove države. Čeprav so bili carinski delavci neposredno podrejeni oblastem v Beogradu, so opravili velik delež in izjemno prispevali k nastanku nove slovenske države.

Katarina Janjič, GCU

PREGLED KLJUČNIH DOGODKOV V SLOVENSKI CARINI OD 1991 DO 2011

25. junij 1991 – objava zakona o carinski službi

Pomembnost carine kot enega temeljnih atributov nove države se izkazuje v Uradnem listu Republike Slovenije, kjer je v njegovi prvi številki objavljen zakon o carinski službi. Z njim je bila ustanovljena Republiška carinska uprava kot upravni organ v sestavi Republiškega sekretariata za finance. Zakon je urejal organizacijo in delo, dolžnosti in odgovornosti organov carinske službe ter pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev organov carinske službe.

8. oktober 1991 – vzpostavitev carinske kontrole na celotnem slovenskem ozemlju

Iztekel se je rok iz Brionske deklaracije, ki sta jo podpisali Slovenija in SFRJ 7. julija 1991 pod političnim pokroviteljstvom Evropske unije. S to deklaracijo so bile ustavljene sovražnosti na ozemlju Slovenije in je za tri mesece zamrznila osamosvojitvene aktivnosti. Slovenija je tako tudi uradno vzpostavila carinsko kontrolo na meji z Republiko Hrvaško. Carinski sistem je bil že dobro razvit in je omogočal nemoteno delo carinske službe (zajem in obdelavo podatkov carinskih deklaracij, zaračunavanje dajatev, spremljanje plačevanja). 8. oktober je dan slovenske carine.

Pomlad 1992 – nov carinski znak in nova carinska uniforma

Slovenska carina je v začetku leta 1992 uvedla novo carinsko uniformo in oznake (carinski emblem, carinski znak, napis CARINA in položajna oznake). Do prejema novih uniform v sivozeleni barvi so cariniki nosili jugoslovanske uniforme z rumeno priponko z napisom CARINA REPUBLIKA SLOVENIJA. V začetku leta 1992 je bil sprejet prvi pravilnik o strokovnem izpitu in izobraževanju uslužbencev v organih carinske službe.

Junij 1992 – včlanitev v Svetovno carinsko organizacijo

Svetovna carinska organizacija je bila ustanovljena s konvencijo o ustanovitvi Sveta za carinsko sodelovanje iz leta 1952, katere član je bila od leta 1960 tudi Jugoslavija. Za slovensko carino je bilo to prvo veliko okno v svet carinskega sodelovanja, dogovarjanja in srečevanja carinskih kolegov z vsega sveta. Poleg pretoka znanja in idej je pomenilo članstvo priznanje samostojni državi, spodbudo za nadaljnje prilagajanje mednarodnim standardom in povabilo k sooblikovanju mednarodne carinske politike.

Februar 1993 – uporaba evropskega carinskega obrazca

Enotna carinska listina (ECL) je nadomestila dotedanji obrazec za prijavo blaga v tranzitnem postopku. ECL je bila v EU v uporabi od začetka leta 1988 na podlagi Konvencije o poenostavitvah formalnosti v blagovni menjavi iz leta 1987. Evropske države so za carinske postopke in tranzit blaga med državami uporabljale vsaka svoj nabor obrazcev. Z enotnim obrazcem, ki je tudi pogoj za uporabo skupnega tranzitnega postopka, je bilo mogoče lažje, hitreje in ceneje opravljati mejne carinske postopke. Slovenska carina je s tem naredila velik korak v smeri vključevanja v skupni tranzitni postopek in izvajanje evropske carinske zakonodaje.

5. april 1993 – podpis sporazuma o sodelovanju med Slovenijo in EGS

Sporazum je poglobil sodelovanje med pogodbeniki na vseh področjih, predvsem gospodarskem, finančnem in trgovinskem. To je bil prispevek k hitrejšemu gospodarskemu in družbenemu razvoju Slovenije. Sporazum določa, da se lahko proizvodi s poreklom iz Slovenije (razen nekaterih izjem) uvažajo v Skupnost brez količinskih omejitev, brez ukrepov z enakovrednim učinkom ter ob oprostitvi carin in taks z enakovrednim učinkom. Določbe je v veliki meri izvajala carina, ki je prek sistema potrdil o poreklu (obrazec

EUR 1) kontrolirala uvoz in izvoz blaga. Uveljavitev sporazuma je Sloveniji in slovenski carini odprla vrata v pridobivanje sredstev pomoči Skupnosti v okviru programa Phare in drugih oblik pomoči. Veljati je začel 1. septembra 1993.

December 1993 – prevzem policijskih pooblastil na maloobmejnih prehodih z Italijo in Avstrijo

Carina je pridobila pristojnost opravljanja zadev s področja nadzora prehajanja čez državno mejo, naloge v zvezi z ugotavljanjem mejnih incidentov in drugih kršitev nedotakljivosti državne meje na mejnem prehodu ter skrb za izvajanje predpisov s področja tujcev in mednarodnih sporazumov, ki urejajo prehajanje čez državno mejo, na mejnih prehodih, za katere je Vlada Republike Slovenije določila, da enote republiškega organa za notranje zadeve na njih ne bodo več opravljale kontrole.

Konec leta 1994 – vzpostavitev lokalnih računalniških omrežij

Ob koncu leta 1994 je imela večina carinskih izpostav (26) vzpostavljena lokalna računalniška omrežja. Tudi mejni prehodi, kot sta bila Šentilj in Vrtojba, so začeli spremljati postopke s pomočjo računalniškega programa za evidentiranje. Pripravljena je bila aplikacija za zajem podatkov v carinskih izpostavah za vse vrste carinskih deklaracij. Izpostava Konsignacija Ljubljana je začela decembra 1994 s postopnim prenosom vzdrževanja carinskih listin iz odseka za avtomatsko obdelavo podatkov v izpostavo.

Leto 1995 – sprejetje prvega zakon o carinski tarifi

Uporabljati se je začel 1. januarja 1996. Od tedaj se je uporabljala kombinirana nomenklatura carinske tarife, ki je bila sestavni del zakona o carinski tarifi.

1. januar 1996 – uveljavitev »evropskega« carinskega zakona

Veljati je začel nov carinski zakon, ki pomeni do takrat najpomembnejšo prelomnico v zgodovini samostojne slovenske carinske službe. V primerjavi z jugoslovanskim carinskim zakonom je bil vsebinsko popolna novost, saj je bil povzet po carinski zakonodaji Evropske skupnosti. Uporabljati so se začeli tudi podzakonski akti k temu zakonu, obrazec ECL pa se je uvedel za vse carinske postopke. Podatki iz ECL so se začeli vnašati v računalniški sistem v carinskih izpostavah. Zakonodajnim in organizacijskim spremembam so sledile spremembe informacijskega sistema, ki je omogočil medsebojno povezavo posameznih postopkov in samodejno razbremenjevanje carinskega nadzora.

10. junij 1996 – podpis evropskega sporazuma o pridružitvi

Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani, je vzpostavil pridružitveno razmerje, katerega cilj je bil zagotoviti politični dialog, pospešiti trgovinske in gospodarske tokove, zagotoviti primeren prost pretok blaga s postopnim zmanjševanjem carinskih dajatev in njihovo odpravo 1. januarja 2001. Omenjeno je približevanje zakonodaje in kot pomembno področje je zapisano carinsko pravo. Zagotovili naj bi skladnost določb na trgovinskem področju in dosegli, da se carinski sistem Slovenije približa sistemu Skupnosti. Sodelovanje je vključevalo tudi izmenjavo informacij, razvoj čezmejne infrastrukture, povezavo med tranzitnima sistemoma Skupnosti in Slovenije, poenostavitev pregledov in formalnosti pri prevozu blaga, organizacijo seminarjev, prakso v tujini in tehnično pomoč.

1997 – ustanovitev novih sektorjev in začetek delovanja mobilnih ekip

Razlogi za ustanovitev Sektorja za preiskovalne zadeve sredi leta 1997 so bili: povečanje učinkovitosti pobiranja dajatev, odkrivanje, preprečevanje in pregon nezakonitih ravnanj. Poudarek je bil na inšpekcijskih pregledih carinskih zavezancev ter preprečevanju in odkrivanju tihotapljenja orožja, streliva, eksploziva, mamil, predhodnih sestavin, kulturnih dobrin in drugega blaga. V sektorju je ustanovljen Odsek za preprečevanje tihotapstva, ki je vodil, organiziral in usklajeval delo referatov za preprečevanje tihotapstva, imenovanih tudi mobilne ekipe. Novi Sektor za tarifo, vrednost in poreklo je pokril področja, ki so osnova za izvedbo carinskih postopkov in so morala biti popolnoma usklajena s politiko EU. Carinska služba se je preimenovala v Carinsko upravo Republike Slovenije.

December 1997 – prva strategija razvoja carinske službe

Vodstvo slovenske carine je na podlagi obširne analize in s sodelovanjem tujih strokovnjakov načrtovalo smer razvoja carinske službe. Strategija je opredelila sedem ciljev: izboljšanje sistema pobiranja uvoznih dajatev, višja raven zaščite slovenske družbe, olajševanje pretoka blaga in ljudi, izboljšanje strokovnosti in kakovosti dela zaposlenih, izboljšanje materialnih in tehnoloških pogojev za delo, zagotovitev pravnoregulatornih osnov za dobro delo, priprava službe na vstop v EU. Strategijo je podprla slovenska vlada, pohvalno se je na njo odzvala tudi Evropska komisija.

1998 – uvedba elektronskega sistema analize tveganja

Uvedba selektivnosti na osnovi analize tveganja v carinskih postopkih in sprostitev blaga izpod carinskega nadzora

na podlagi vnaprej določenih meril izkorišča možnosti elektronskega poslovanja. Carinski informacijski sistem je namreč določil vrsto pregleda: zeleni pas je pomenil prosto pot, rumeni pregled carinskih dokumentov in rdeči fizični pregled blaga. Tako je bilo dobrim strankam omogočeno hitrejše poslovanje, cariniki pa so se osredotočili na pošiljke z večjim tveganjem.

21. maj 1998 – dogovor o uskladitvi carinskih postopkov med Slovenijo in Italijo

V Trstu je bil podpisan Dogovor o izvedbi poenostavitve ter uskladitve carinskih postopkov v blagovnem prometu na meji med Slovenijo in Italijo, ki se je začel izvajati 1. novembra 1998 na mejnem prehodu Vrtojba, nato še na mejnem prehodu Fernetiči. Namen dogovora je bil preprečiti goljufije in zagotoviti, da bo na eni strani meje prijavljeno blago ocarinjeno in enako prijavljeno tudi na drugi. Carinski službi sta se zato zavezali potrjevati dokumente o prevozu (CMR), ki so spremljali blago, in zagotoviti prisotnost svojega osebja, da bo čakalna doba vozil na meji čim krajša. Čakalna doba se je kmalu več kot prepolovila.

1. julij 1999 – uvedba sistema DDV

Z uveljavitvijo zakona o davku na dodano vrednost (DDV) je carinska služba dobila pristojnost pobiranja DDV pri uvozu blaga. Bistveno se je povečal fiskalni pomen carine, ki je dotlej v proračun prispevala relativno majhen delež, ki je upadal zaradi nižanja carinskih stopenj. Z uvedbo tega zakona in zakona o trošarinah se je delež sredstev v proračunu približal 50 %. V carinskih deklaracijah se je namesto matične številke podjetja pričela uporabljati davčna številka.

1. julij 1999 – pristojnost pobiranja trošarin

Z zakonom o trošarinah se je delovanje carinske službe preselilo v notranjost Slovenije in glede na način zbiranja trošarin postalo podobno davčni službi. Sistem pobiranja trošarin je prinesel novosti pri nadzoru: trošarinska dovoljenja, spremni trošarinski dokument, različne pravice do vračila trošarine (na primer za pogon strojev v kmetijstvu in gozdarstvu), uporabo trošarinskih izdelkov brez plačila trošarine. Fiskalni pomen zakona o trošarinah je velik in predstavlja največji delež proračunskih prihodkov, ki jih zbere carinska služba. 1. avgusta je bil ustanovljen Sektor za trošarine, katerega naloga je skrb za delovanje sistema, v carinarnicah pa so nastali trošarinski oddelki, ki opravljali naloge, neposredno povezane s trošarinskimi zavezanci. Vzpostavljena je bila informacijska podpora pobiranju in vračilu trošarine – trošarinski informacijski sistem, ki je, nadgrajen z dodatnimi funkcijami, v uporabi še danes.

1999 – ustanovitev Preiskovalnega informacijsko-analitskega centra

Preiskovalni informacijsko-analitski center je bil ustanovljen v Sektorju za preiskave zadeve kot rezultat projekta *Customs Information and Intelligence Project* v okviru programa Phare. V podporo centru je bila dobavljena tudi računalniška in programska oprema. Ustanovitev predstavlja korak naprej v izgradnji standardnega obveščevalno-informacijskega sistema za potrebe carinske službe in predstavlja nadaljnjo uskladitev s sistemi in prakso v državah članicah EU.

1999 – nov zakon o carinski službi

Carinska uprava je dobila dodatna pooblastila za opravljanje carinskih kontrol tudi v notranjosti Slovenije, pri prevozu carinskega blaga, pa tudi nekatera pooblastila, ki omogočajo učinkovitejšo kontrolo izvrševanja carinskih in trošarinskih predpisov. Dotedanja Republiška carinska uprava se je preimenovala v Generalni carinski urad, carinarnice v carinske urade, ukinjeni pa so bili carinski referati kot najmanjše operativne enote službe.

15. november 2000 – novi prostori carinskega laboratorija

Laboratorij se je skupaj z Generalnim carinskim uradom preselil v nove prostore na Šmartinski cesti 55. Laboratorij je bil zgrajen v skladu z mednarodnimi standardi. Meri približno 400 m² in je sodobno opremljen z najpomembnejšimi inštrumenti za kakovostno podporo carinikom.

Junij 2000 – začetek elektronskega vlaganja deklaracij

Pomembno prelomnico v poslovanju carinske službe z gospodarstvom predstavlja pričetek brezpapirnega poslovanja pri uvozu in izvozu blaga. Z navodilom št. 4/2000 so bili opredeljeni postopki s carinskimi deklaracijami, poslanimi po elektronski poti. Carinska služba je podjetjem, ki so izpolnjevala pogoje, omogočila povsem brezpapirno poslovanje, s tem pa znižanje stroškov in hitrejši pretok blaga. V prvih nekaj letih so se brezpapirnega načina poslovanja posluževala večja podjetja, ki so predstavljala pomemben delež v carinskih postopkih.

2000 – včlanitev v Organizacijo za preprečevanje in boj proti čezmejnemu kriminalu v jugovzhodni Evropi

Organizacija za preprečevanje in boj proti čezmejnemu kriminalu v JV Evropi (SECI) je bila ustanovljena leta 1999 in ima sedež v Bukarešti. Povezuje 13 držav regije, ki so se združile, da bi uspešneje preganjale organizirani kriminal na področju tihotapljenja ljudi, ilegalnih migracij, drog, finančnih prevar, terorizma, varnosti zabojsnikov, okoljske varnosti, ukradenih vozil, tihotapljenja in računalniškega kriminala. Slovenska carina in policija imata v centru v Bukarešti skupnega predstavnika – uradnika za zvezo, ki

skrbi za interese obeh organov in za pretok operativnih informacij med organi držav članic.

2000 – vzpostavitev carinske spletne strani

Vzpostavitev spletne strani je omogočila predstavitev carine širši javnosti ter sprotno obveščanje najširšega kroga uporabnikov in udeležencev v carinskih postopkih. Za vsebino, prispevke in ažurnost skrbijo vsebinski koordinatorji v sektorjih; ti pripravljajo informacije za podjetja, ki se srečujejo s carinskimi postopki, in informacije za občane, ki se s carino srečajo le občasno, na potovanjih ali pri prejemu poštnih pošilk iz tujine.

December 2000 – začetek delovanja anonimnega telefona

Na brezplačno številko 080 11 22 lahko državljani sporočijo nepravilnosti, ki jih opazijo v okolju. Z anonimnim telefonom skuša carina spodbuditi ljudi, da pomagajo pri odkrivanju tihotapcev ter kršiteljev carinske in trošarinske zakonodaje.

Julij 2001 – dogovor o upravljanju sistema TARIC

Z Ministrstvom za gospodarstvo je bilo dogovorjeno, da bo po vstopu v EU carina upravljala s sistemom TARIC. TARIC je podatkovna zbirka z informacijami o vseh zunanjetrgovinskih ukrepih države, ki se uporabljajo za uvoz in izvoz blaga, in jih izvajajo carinski organi EU ob izvozu in uvozu blaga. V začetku leta 2002 je v Generalnem carinskem zaživel Oddelek za TARIC, ki je skrbel za uvedbo sistema v Sloveniji, pripravo in izvedbo razpisa ter razvoj nacionalnega sistema TARIC. V Carinskem uradu Jesenice je bil po vstopu v EU ustanovljen Oddelek za TARIC in kvote.

April 2002 – vzpostavitev sporočilnega sistema ALARM

Sistem ALARM je omogočil hitro obveščanje o prihajajočih tveganjih pošilkah in vozilih. Prvo sporočilo je bilo vneseno 3. aprila 2002, in sicer o zavrnitvi uvoza priklopnega vozila s preferencialnim poreklom in verjetnosti ponovnega uvoza istega vozila z neustrezno dokumentacijo prek druge izpostave. Sistem je služil kot dobra podpora operativnim carinskim delavcem, zlasti na mejnih izpostavah.

9. julij 2002 – sporazum z Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja o skupni kmetijski politiki

Sporazum je opredeljeval naloge in pristojnosti med carino in agencijo pri izvajanju zunanjetrgovinskih mehanizmov skupne kmetijske politike EU. Kmetijska politika je ena pomembnejših v EU in tudi finančni transferji na tem področju so veliki. Kontrola uvoza ali izvoza kmetijskega blaga, za katero so predpisane posebne dajatve ali izvozne subvencije, je posebnega pomena za dobro delovanje sistema.

November 2002 – pristojnost pobiranja okoljske dajatve zaradi onesnaževanja zraka z emisijo CO₂

Carina je okoljsko dajatev zaradi onesnaževanja zraka z emisijo CO₂ do oktobra 2002 pobirala kot dajatev pri uvozu. Osnovna pristojnost pobiranja je bila na ministrstvu, pristojnem za varstvo okolja. Konec leta 2002 je carina dobila pristojnost pobiranja takse zaradi onesnaževanja zraka z emisijo CO₂ za vse vrste goriva na notranjem trgu Slovenije. Po vstopu v EU je carina postala v celoti pristojna za pobiranje te okoljske dajatve.

Carinska uprava RS je v naslednjih letih postopoma prevzela pristojnost pobiranja okoljskih dajatev zaradi onesnaževanja okolja z uporabo mazalnih olj in tekočin, z izrabljenimi motornimi vozili, z odpadno električno in elektronsko opremo, z izrabljenimi avtomobilskimi gumami, s fluoriranimi toplogrednimi plini, z odpadno embalažo, s hlapnimi organskimi spojinami, z odvajanjem odpadnih voda in odlaganjem odpadkov na odlagališčih.

December 2002 – Ministrstvo za finance prevzame vlogo drugostopenjskega organa

Do 29. decembra 2002 je v Carinski upravi RS deloval Sektor za upravne zadeve, ki je reševal zadeve v upravnem postopku na prvi stopnji in kot organ druge stopnje tudi pritožbe vse od 25. junija 1991. Konec decembra 2002 je funkcijo drugostopenjskega organa in odločanje na drugi stopnji prevzelo Ministrstvo za finance. S tem je bilo področje upravnega poslovanja in izdaje carinskih odločb ter pritožb urejeno tako, da isti organ ne odloča dvakrat o isti zadevi.

23. januar 2003 – akt o reorganizaciji carinske službe zaradi vstopa v EU

Vlada RS je potrdila predloge Carinske uprave RS o organizacijskih in kadrovskih spremembah v carinski službi zaradi vstopa Slovenije v EU in posledično ukinitve carinskih meja ter formalnosti pri trgovanju in prehajanju mej z ostalimi državami članicami EU.

Z reorganizacijo so bile ukinjene vse mejne izpostave z Italijo, Avstrijo in Madžarsko ter številne notranje blagovne izpostave. Carina je z vstopom v EU prevzela nekatere nove naloge, na primer TARIC, sistem razdeljevanja tarifnih kvot, naloge skupne kmetijske politike, intrastat ... Treba je bilo okrepiti carinski nadzor na bodoči zunanji meji EU (meji s Hrvaško), zato je bil tam ustanovljen Carinski urad Brežice. V reorganizacijo je bilo zajetih 957 delavcev: 503 delavci so bili premeščeni na druga delavna mesta v carinski službi, 454 delavcev je bilo prerazporejenih v druge državne organe ali upokojenih, nekateri med temi pa so sporazumno prekinili delovno razmerje.

Maj 2003 – ustanovitev centralne tranzitne pisarne in službe pomoči uporabnikom

Centralna tranzitna pisarna je odgovorna za delovanje tranzitnega sistema v Sloveniji in je osrednja točka za komunikacijo z ostalimi državami EU pri vseh tranzitnih vprašanjih. Oddelek za tranzit je bil ustanovljen kot organizacijska enota Carinskega urada Nova Gorica. Služba pomoči uporabnikov se je leta 2008 preoblikovala v oddelek, ki nudi pomoč vsem notranjim in zunanjim uporabnikom informacijskih sistemov in rešitev, programske, strojne in komunikacijske opreme, računalniških omrežij, računalniške izmenjave podatkov in drugih informacijskih storitev. Dežurna služba sprejema pritožbe uporabnikov, jih posreduje odgovornim izvajalcem, obvešča uporabnike o rešitvah, nadzira delovanje sistemov in podsistemov. Oddelek deluje 24 ur na dan in vse dni v letu. Vse uporabnike redno obvešča o morebitnem nedelovanju carinskega informacijskega sistema.

1. december 2003 – odprtje mejnega prehoda Obrežje

Na novem in največjem mejnem prehodu Obrežje je bil vzpostavljen carinski, veterinarski, fitosanitarni in zdravstveni nadzor. To je eden petih glavnih mejnih prehodov na slovenskem delu zunanje meje EU, kjer delajo vse mejne službe. Drugi tovrstni prehodi so Jelšane in Gruškovje, železniški prehod Dobova, letališki prehod na Brniku in pristaniški prehod v luki Koper.

1. marec 2004 – prva številka glasila Carina.si

Interno glasilo je bilo med uslužbenci lepo sprejeto. Izhaja trikrat na leto in do zdaj je izšlo 22 števil v papirni in elektronski obliki.

April 2004 – zakon o izvajanju carinskih predpisov Evropske skupnosti

Določbe zakona se nanašajo na področje carinskih postopkov, ki niso opredeljeni v predpisih Skupnosti in so v pristojnosti držav članic. Zakon dopolnjuje nekatere določbe evropskega carinskega prava in pojasnjuje uporabo nacionalnih določb, ko se evropsko carinsko pravo sklicuje na nacionalne predpise in nacionalno pravo.

30. april 2004 – sporazum s Statističnim uradom RS o intrastatu

Sporazum o sodelovanju in delitvi dela in stroškov pri izvajanju statističnega raziskovanja Intrastat v Republiki Sloveniji je carini dodelil vzdrževanje registra podjetij, zbiranje poročil ter nadziranje rednega in pravilnega poročanja podjetij, svetovanje podjetjem, ki poslujejo z drugimi državami EU in so zavezana poročati v sistem intrastat. Za to je bil 1. maja 2004 v Carinskem uradu Nova Gorica ustanovljen Oddelek za intrastat.

1. maj 2004 – vstop Slovenije v EU

Vstop v EU je pomenil neposredno izvajanje vse veljavne evropske carinske zakonodaje, na kar so tekle priprave že vrsto let. Ob polnoči je bila ukinjena carinska kontrola na notranjih mejah EU v potniškem in blagovnem prometu z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Podjetjem pri blagovni menjavi z drugimi državami članicami ni bilo več treba opravljati nobenih carinskih formalnosti. Carina je pričela v celoti in neposredno uveljavljati predpise Skupnosti. Uporabljati so se začeli »evropski« informacijski sistemi. Ustanovljene so bile nove organizacijske enote, med drugim Carinski urad Brežice, Notranjerevizijska služba, Center za TARIC in kvote, oddelka za intrastat in tranzit, ukinjenih pa je bilo 43 mejnih prehodov za maloobmejni promet ter 52 izpostav oziroma mejnih prehodov.

April 2005 – uvedba sistema analize tveganja

Elektronski sistem analize tveganja v postopkih carinjenja je omogočil učinkovitejše in uspešnejše delo, hkrati pa so bili uvedeni enotni standardi obvladovanja tveganj. Predhodno ovrednoteni podatki so obdelani z vidika tveganj, iz česar je bilo pripravljenih več sto profilov tveganja, s katerimi je bilo mogoče preverjati vložene carinske deklaracije.

2005 – sodelovanje s Hrvaško pri preprečevanju goljufij

Carinska uprava Republike Slovenije in Carinska uprava Republike Hrvaške sta leta 2005 na mejnem prehodu Obrežje (Slovenija)–Bregana (Hrvaška) začeli elektronsko izmenjavati podatke o pretoku blaga med državama. S tem sta poenostavili in uskladili carinske postopke na meji, preprečili napačno deklariranje blaga in povezanih goljufij, zagotovili stalen nadzor nad pretokom blaga iz ene države v drugo, si izmenjavali informacije o prevozu občutljivega blaga in prehodih praznih vozil ter omogočili krajše čakalne dobe za prestop meje. S podpisom protokola 13. februarja 2007 se je sistem pričel uporabljati na vseh mejnih prehodih med Slovenijo in Hrvaško, kjer blago prehaja mejo.

1. januar 2006 – okoljske dajatve v Carinskem uradu Jesenice

Carinska uprava RS je 1. januarja 2006 dodelila Carinskemu uradu Jesenice pristojnost pobiranja vseh okoljskih dajatev na celotnem območju Republike Slovenije. Izjema je okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z emisijo ogljikovega dioksida, ki jo pobirajo vsi carinski uradi hkrati s trošarino.

29. marec 2006 – priznanje carini v procesu osamosvojitve

Zakonu o vojnih veteranih je bilo v 1. členu dodano besedilo »oseba, ki je kot vodstveni delavec ali delavka (v nadaljnjem besedilu: delavec) carinske službe izvajala naloge po navodilih republiške koordinacijske skupine«. S to dopolnitvijo zakona

sta bila carinski službi končno priznana vloga in pomen v osamosvojitvenem procesu Slovenije.

2006 – začetek uporabe elektronskega podpisa v carinskih postopkih

Izkušnje, ki jih je carina pridobila z vključitvijo v mednarodno primerjalno analizo o uporabi elektronskega podpisa pri carinjenju, so bile bistvene za uvedbo e-podpisa v poenostavljene postopke v Sloveniji. V študiji so bila obravnavana pomembna področja, kot so: uporaba e-podpisa v javni upravi, način arhiviranja dokumentov, ravnanje s spremljajočimi dokumenti in njihova hramba, razmerje med fizično osebo in njegovim podjetjem, postopek v primerih, ko carina zahteva preverjanje dokumentov pri carinjenju, ipd.

1. marec 2007 – uvedba avtomatiziranega izvoznega sistema

Popolnoma avtomatiziran način carinjenja je omogočil vlaganje deklaracij samo po elektronski poti, popolno brezpapirno poslovanje podjetij in hkrati razmah poenostavitev v postopkih, saj lahko podjetja vlagajo deklaracije tudi zunaj delovnega časa carinske službe. Prav uvedba SIAES je bila temelj hitrega vključevanja podjetij v poenostavljene postopke in posodobitev carinjenja.

Oktober 2007 – upokožitev dolgoletnega generalnega direktorja Franca Koširja

Franc Košir je slovensko carino vodil od leta 1991, pred osamosvojitvijo pa je bil upravnik Carinarnice Ljubljana. Košir je slovensko carino popeljal prek glavnih mejnikov, kot sta bila ustanovitev samostojne slovenske carine po osamosvojitvi Sloveniji in vstop v EU. Novembra 2007 je bil za novega generalnega direktorja Carinske uprave RS imenovan Rajko Skubic. Skubic je svojo carinsko pot začel na Jesenicah, kmalu po osamosvojitvi pa se je začel ukvarjati s strokovnimi zadevami v Generalnem carinskem uradu v Ljubljani, kjer je vodil Sektor za carinsko vrednost, tarifo in poreklo.

1. marec 2007 – trošarina na električno energijo

Carina je začela pobirati trošarino na električno energijo. Trošarinski zavezanci za plačilo trošarine so dobavitelji električne energije, ki dajatev zaračunajo končnim odjemalcem. Višina dajatev je odvisna od tega, ali je energija porabljena v poslovni ali neposlovni namen. Določena je bila izjema plačevanja za odjemalce, ki elektriko uporabljajo za kemijsko redukcijo in metalurške procese, in tiste, pri katerih predstavlja električna energija nad 50 % stroška izdelka.

Junij 2008 – prvo potrdilo pooblaščenemu gospodarskemu subjektu

Podjetje Gorenje, d. d., je prejelo prvo potrdilo AEO v Sloveniji. EU je s sprejemom ustreznih predpisov leta 2005 uvedla stroge postopke za zagotavljanje varnosti mednarodne trgovine in večjo varnost dobavnih verig. Potrdilo AEO daje podjetjem, ki poslujejo kot varen in zanesljiv partner v mednarodni trgovini, posebne ugodnosti, npr. manjše število mejnih fizičnih kontrol, nižjo oceno carinskega tveganja, prednostno obravnavo blaga in preprostejše poročanje. Gorenje, ki je v projektu sodelovalo že v pripravi in pilotnem projektu od leta 2006, je bilo prvo slovensko podjetje, ki je s potrdilom AEO dokazalo prvenstvo pri uvajanju carinskih poenostavitev in dobrega sodelovanja s carinsko službo.

1. januar 2009 – reorganizacija kontrolnih funkcij

V carinskih uradih Brežice, Celje, Murska Sobota, Maribor, Dravograd, Sežana in Koper so se oddelki za kontrolne zadeve in oddelki za upravni postopek, prekrške in izterjave združili v nove oddelke za nadzor. Ti oddelki so prevzeli vse dotedanje naloge obeh oddelkov po vzoru carinskih uradov Nova Gorica in Jesenice, kjer je do združitve prišlo že prej. Izjema je Carinski urad Ljubljana, ki zajema veliko območje in ima veliko prometa, zato sta bila v tem uradu ustanovljena Oddelek za kontrole in postopke ter Oddelek za inšpekcije.

1. marec 2009 – pričetek delovanja avtomatiziranega uvoznega sistema

Dve leti po uvedbi avtomatiziranega izvoznega sistema je začel delovati še avtomatizirani uvozni sistem (SIAIS). S tem je bilo omogočeno popolno brezpapirno poslovanje tudi na uvozni strani. Vse carinske deklaracije so bile elektronsko podpisane, uporaba papirnih obrazcev enotne upravne listine ni bila več potrebna, prav tako carina ni več potrebovala prostorov za arhiviranje deklaracij. Avtomatiziran uvozni sistem omogoča hiter in sodoben postopek uvoznega carinjenja ob hkratnem upoštevanju vseh carinskih predpisov, prepovedi in omejitev.

13. junij 2009 – spremembe zakona o carinski službi

Carinska služba je dobila zakonsko podlago za postopen prevzem izvršb od Davčne uprave RS. Novosti so bile tudi pri pooblastilih pooblaščenih uradnih oseb carinske službe, ureditvi postopka carinske preiskave in v kazenskih določbah. Največjo težo imajo spremembe pri carinski preiskavi, saj so z dvigom dokaznega standarda, potrebnega za uvedbo preiskave, dale temu institutu novo kvaliteto.

1. julij 2009 – uveljavitev t. i. varnostne uredbe

Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 648/2005 je uvedla v carinski postopek tri bistvene novosti: obvezno vlaganje elektronske vstopne in izstopne skupne deklaracije,

številko EORI (*Economic Operators Registration and Identification Number*) in vnos dodatnih podatkov pri deklariranju blaga. 1. julija 2009 so carinske uprave držav članic EU začele opravljati varstvene in varnostne carinske kontrole. Po tem datumu morajo gospodarski subjekti carinskemu organu predložiti elektronske vstopne in izstopne skupne deklaracije za blago, ki vstopa na carinsko ozemlje Skupnosti ali ga zapuša. Carina pa lahko opravi elektronsko analizo tveganja že pred prihodom blaga na carinsko ozemlje Skupnosti ali odhodom z njega.

1. julij 2009 – prevzem izvršbe nedavčnih terjatev od Davčne uprave RS

Carinska uprava RS postopoma prevzema od Davčne uprave RS izvršbo vseh nedavčnih denarnih terjatev. Do 1. julija 2009 je izterjevala lastne (carinske in trošarinske) terjatve, s tem dnev pa je od Davčne uprave RS poleg izvršbe svojih glob prevzela tudi izterjavo različnih terjatev sodišč: sodne takse, denarne kazni po zakonu o pravdnem postopku in denarne kazni, stroške postopka ter odvzem premoženjske koristi po zakonu o kazenskem postopku. Za ta sklop izvršb je pristojen Carinski urad Sežana, razen tistih, za katere je bilo odločeno, da vsak carinski urad sam izterja globe, ki jih je izrekel v prekrškovnem postopku.

April 2010 – uvedba sistema za računalniško podporo nadzora gibanja trošarinskih izdelkov v odlogu plačila trošarin

Začel se je uporabljati elektronski trošarinski dokument, ki se ustvari in zaključuje v računalniškem sistemu EMCS

(*Excise Movement and Control System*). Sistem je razvila Evropska komisija skupaj z državami članicami EU. Prinesel je poenostavitev postopkov, brezpapirno poslovanje in učinkovito uporabo sodobnih orodij informacijske tehnologije za vse, ki trgujejo z energenti, alkoholom in tobačnimi izdelki. V Sloveniji se je začela uporabljati aplikacija SIEMCS za prejem trošarinskih izdelkov pod režimom odloga plačila trošarine za gibanja iz drugih držav članic v Slovenijo. Vključevanje gospodarskih subjektov za odpremo je potekalo postopno do 1. januarja 2011, ko je postala uporaba aplikacije SIEMCS obvezna za vse gospodarske subjekte, ki poslujejo v režimu odloga plačila trošarine z drugimi državami članicami. Za gibanje trošarinskega blaga znotraj Slovenije se še naprej uporablja papirni trošarinski dokument.

2011 – prenova carinske uniforme

Prenovljena uniforma zagotavljana varno in udobno opravljanje delovnih nalog. Prav zaradi podrejenosti funkciji so oblačila izdelana iz visokokakovostnih vhodnih materialov nove generacije. Posamezni deli se lahko med seboj kombinirajo in dopolnjujejo. Carinski delavci so prvi del nove uniforme (zimsko bundo) prejeli v zimski sezoni 2010/2011, redna dobava novih kompletov letnih delovnih oblačil pa se je začela poleti 2011.

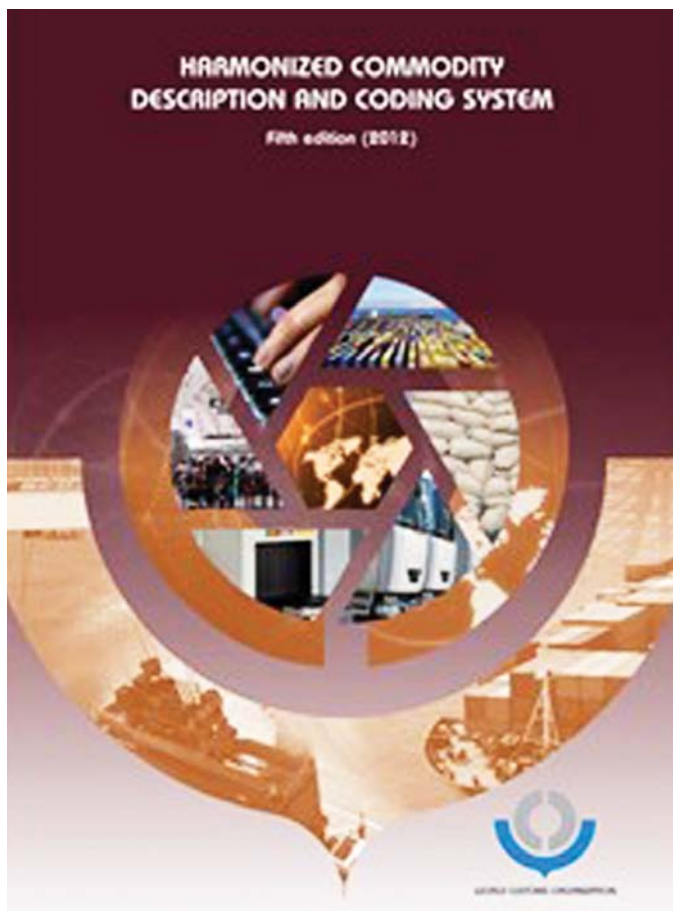
Sektorji in službe GCU

VLOGA IN RAZVOJ CARINE OD 1991 DO 2011

CARINSKA TARIFA

Carinska tarifa je osnovni instrument pri spremljanju pretoka blaga, lahko bi ji rekli tudi cenik za plačevanje carin. Carinska tarifa je sestavljena iz nomenklature blaga in stopenj dajatev. Od leta 1988 že več kot 240 držav uporablja harmoniziran sistem (HS). Kodni zapis je šest številski, to so tako imenovane tarifne številke. Cariniki in trgovci zato ne glede na svoj materin jezik po tarifni številki prepoznajo blago. Tako na primer tarifna številka 0102 v vseh jezikih sveta pomeni živo govedo. Nomenklatura harmoniziranega sistema se spreminja vsakih 5 let.

Čeprav so tarifo kot cenik poznali že veliko prej, je beseda »tariff« nastala kasneje. Leta 711 so na obali Andaluzije v Španiji pristali vohuni arabske vojske, da bi preučili položaj pokrajine. Mesto, kjer so vohuni pristali, so po berberskem poglavarju Tarifu ibn Maliku poimenovali »Tarifa«. Ladje, ki so plule ob mestu Tarifa, so morale plačevati takso. Novejša preučevanja sicer potrjujejo arabski izvor tarife, vendar jo namesto z arabskim osvajalcem raje povezujejo z arabsko besedo *tar'if*, kar pomeni objavo, razglas, naznanilo, obvestilo, razlago, listo, njen koren *arafa* pa pomeni obvestiti, zaznati, dojeti.

Tarifa ima bogato zgodovino tudi na našem ozemlju. Po osamosvojitvi Slovenije so se na carinskem območju RS kot republiški predpisi smiselno uporabljali tisti zvezni predpisi, ki so veljali v RS vse do 25. junija 1991. Kot podlaga slovenskim predpisom na področju carinske tarife od leta 1991 do leta 1996 so se tako uporabljali predpisi SFRJ, predvsem Carinski zakon SFRJ in Zakon o carinski tarifi SFRJ. Predpise SFRJ je Izvršni svet Skupščine RS lahko spreminjal glede na potrebe gospodarstva. V SFRJ se je kot osnova nomenklature carinske tarife na podlagi Mednarodne konvencije o harmoniziranem sistemu poimenovanj in šifrskih oznak blaga uporabljala **nomenklatura harmoniziranega sistema Svetovne carinske organizacije**, s katero so bile usklajene tarifne številke v jugoslovanski nomenklaturi na šest mest. SFRJ je uporabljala še nadaljnji dve mesti, enako kot evropske države, ter deveto mesto v tarifni oznaki, ki je bilo računalniška kontrolna številka. V RS se je tako od 1. januarja 1988 do 31. decembra 1995 uporabljala harmonizirana nomenklatura carinske tarife (ki je temeljila na t. i. bruseljski nomenklaturi).

Cariniki so v praksi uporabljali **zakon o carinski tarifi, ki je bil izdan v Beogradu leta 1986** v priručniku za carinjenje blaga – *Priručnik za carinjenje robe (carinska tarifa i oblici izvoza i uvoza robe)*.

I. Oddelek

ŽIVE ŽIVALI; PROIZVODI ŽIVALSKEGA IZVORA

Opomba:

1. V tem oddelku se nanaša vsako sklicevanje na posamezne rodove ali vrste živali tudi na njihove mladiče, če iz samega besedila ne izhaja kaj drugega.
2. Katerakoli določba, ki se nanaša na "suhe" proizvode v tarifi, obsega prav tako tudi proizvode, ki so dehidrirani, evaporirani ali liofilizirani, razen če iz besedila ne izhaja kaj drugega.

1. poglavje

ŽIVE ŽIVALI

Opomba

To poglavje obsega vse žive živali razen:

- 1) rib, rakov, mehkužcev in drugih vodnih nevretenčarjev iz tar. št. 03.01, 03.06 in 03.07;
- 2) kultur mikroorganizmov in drugih proizvodov iz tar. št. 30.02;
- 3) živali iz tar. št. 95.08.

Tarifna številka	Tarifna oznaka	Poimenovanje	Carinska stopnja	Merska enota	Šifra tarife postavke	Oblika izvoza	Oblika uvoza
1	2	3	4	5	6	7	8
01.01.		Konji, osli, mezge in mule, živi:					
	0101.1	- Konji:					
	0101.11	-- čiste pasme, plemenski	5*	kos	01 01 11005	LB	LB*
	0101.19	-- drugo:					
	0101.191	--- klavni	5	kos	01 01 19103	LB	LB
	0101.192	--- delovni in jahalni	5	kos	01 01 19200	LB	LB
	0101.193	--- žrebci, plemenski	5*	kos	01 01 19308	LB	LB*
	0101.194	--- kobile, plemenske	5*	kos	01 01 19405	LB	LB*
	0101.195	--- žrebeta, plemenska	5*	kos	01 01 19502	LB	LB*
	0101.199	-- drugo	5*	kos	01 01 19901	LB	LB
	0101.20	- Osli, mezge in mule:	5*	kos	01 01 19901	LB	LB
	0101.201	--- osli	5	kos	01 01 20101	LB	LB
	0101.203	--- mezge in mule	5	kos	01 01 20306	LB	LB
01.02		Žive živali, vrste goved:					
	0102.10	- čiste pasme, plemenske:					
	0102.101	--- biki	5*	kos	01 02 10100	LB	LB*
	0102.102	--- krave	5*	kos	01 02 10208	LB	LB*
	0102.103	--- junci in junice	5*	kos	01 02 10305	LB	LB*
	0102.104	--- toleta	5*	kos	01 02 10402	LB*	LB*
	0102.109	--- drugo	5*	kos	01 02 10909	LB	LB*
	0102.90	- Drugo:					
	0102.901	--- biki	10	kos	01 02 90104	LB	LB
	0102.902	--- voli	10	kos	01 02 90201	LB	LB
	0102.903	--- krave	10	kos	01 02 90309	LB	LB
	0102.904	--- junci in junice za paitanje (od 200 do 280 kg)	12	kos	01 02 90406	LB*	LB

25

30.10.2004

SL

Uradni list Evropske unije

23

ODDELEK I

ŽIVE ŽIVALI; PROIZVODI ŽIVALSKEGA IZVORA

Opomba

1. V tem oddelku se vsako sklicevanje na posamezne rodove ali vrste živali nanaša tudi na njihove mladiče, razen če iz samega besedila ne izhaja kaj drugega.
2. Vsakršno sklicevanje na „suhe“ izdelke po vsej nomenklaturi se nanaša tudi na izdelke, ki so dehidrirani, evaporirani ali liofilizirani, razen če iz sobesedila ne izhaja kaj drugega.

POGLAVJE I

ŽIVE ŽIVALI

Opomba

1. To poglavje obsega vse žive živali, razen:

- (a) rib, rakov, mehkužcev in drugih vodnih nevretenčarjev iz tar. št. 0301, 0306 in 0307;
- (b) kultur mikroorganizmov in drugih izdelkov iz tar. št. 3002; in
- (c) živali iz tar. št. 9508.

Oznaka KN	Poimenovanje	Konvencionalna stopnja dajave (%)	Dodatna enota
1	2	3	4
0101	Živi konji, osli, mezge in mule		
0101 10	-- čistih pasem, plemenski		
0101 10 10	--- konji (*)	presto	kos
0101 10 90	--- drugi	7,7	kos
0101 90	- Drugi:		
0101 90	--- konji:		
0101 90 11	--- za zakol (*)	presto	kos
0101 90 19	--- drugi	11,5	kos
0101 90 30	--- osli	7,7	kos
0101 90 90	--- mezge in mule	10,9	kos
0102	Živo govedo:		
0102 10	-- čistih pasem, plemenski (*)		
0102 10 10	--- telce (samice goveda, ki še niso telje)	presto	kos
0102 10 30	--- krave	presto	kos
0102 10 90	--- drugo	presto	kos

(*) Uvrstitev pod to tarifno podsklečko je pogojena z izpolnjevanjem pogojev iz ustreznih predpisov Skupnosti (glej Direktivo Sveta 94/28/ES (E.L. 178, 12.7.1994, str. 66);

Odločbo Komisije 93/623/EGS (E.L. 298, 31.12.1993, str. 43).

(*) Uvrstitev pod to tarifno podsklečko je pogojena z izpolnjevanjem pogojev iz ustreznih predpisov Skupnosti (glej Direktivo Sveta 77/504/EGS (E.L. 204, 12.8.1977,

str. 4); Uredbo Komisije (EGS) št. 214/79 (E.L. 277, 11.8.1979, str. 12); Direktivo Sveta 94/28/ES (E.L. 178, 12.7.1994, str. 66); Odločbo Komisije 94/510/ES

(E.L. 210, 20.8.1994, str. 33).

Tarifa iz let 1992 in 2004

Po osamosvojitvi in po priznanju je Slovenija leta 1992 pristopila k Svetovni carinski organizaciji. Istega leta je bil v Republiški carinski upravi sistemiziran Odsek za carinsko tarifo, carinsko vrednost, carinski laboratorij in mednarodno sodelovanje. Takrat se prvič pojavi ime tarifa v organizacijski shemi slovenske carine.

Istega leta je bila za operativno delo carinske službe izdana v slovenščino prevedena Zbirka carinskih predpisov s tarifo (avtor Dušan Vujadinovič) v obliki priročnika, ki je zajemal tako zakon o carinski tarifi kot carinsko tarifo z oblikami izvoza in uvoza.

Omenjena zbirka je bila izdelana na principu združevanja carinske tarife in režima izvoza in uvoza blaga na enem mestu, zato da bi udeležencem v zunanjetrgovinskem prometu in carinskem postopku zagotovila vse potrebne pogoje za uspešno opravljanje tovrstnega dela.

Vlada RS je pod okriljem takratnega Ministrstva za ekonomske odnose in razvoj (v nadaljevanju MEOR), pristojnega za carinsko tarifo, ter Ministrstva za finance, pristojnega za carinski zakon, decembra vsako leto sprejela različne odloke, ki so obravnavali:

- spremembo nomenklature carinske tarife,
- merila za znižane carinske stopnje (tudi do 80 %) oziroma določitev carinske stopnje »prosto« za izdelke, ki se v RS niso proizvajali,
- vrednost blaga, za katerega velja enotna carinska stopnja,
- plačilo posebne takse za uvoženo blago,
- plačilo posebnih dajatev za kmetijske izdelke,
- višino davščine za carinsko evidentiranje,
- določitev obsega kontingentov itd.

Med Carinsko upravo RS in MEOR so potekali pomembni dogovori o tem, kakšna nomenklatura naj se uporablja v RS pred njenim vstopom v EU. Kljub nasprotovanju predstavnikov EU se je RS odločila, da bo prevedla t. i. evropsko nomenklaturu. Prvi **zakon o carinski tarifi v Republiki Sloveniji je bil tako sprejet leta 1995**, uporabljati pa se je začel 1. januarja 1996. V RS se je od 1. januarja 1996 dalje uporabljala kombinirana nomenklatura carinske tarife, ki je bila sestavni del zakona o carinski tarifi.

Glede na povečan obseg dela in vedno večjo zahtevnost je bila leta 1997 v carinski upravi sprejeta reorganizacija, katere posledica je bila ustanovitev Odseka za carinsko tarifo v Sektorju za carinsko tarifo, carinsko vrednost in poreklo blaga. Odsek za tarifo je zastopala samo ena oseba – Igor Peternel. Tako je ostalo do sredine leta 1998, ko se je oddelek povečal za enega delavca.

Leta 2000 se je sektor se je preimenoval v Sektor za tarifo, vrednost in poreklo, odseki pa so postali oddelki in med njimi tudi Oddelek za tarifo. Iz oddelka se je kasneje ločila skupina sodelavcev, ki so bili prestavljeni v Oddelek za TARIC, oddelek, ki je bil potreben zaradi operativnega dela pri pripravi na vstop v Evropsko Unijo.

Leta 2000 je bil sprejet nov Zakon o carinski tarifi, ki se je začel uporabljati 1. januarja 2001. Na podlagi Zakona o carinski tarifi je Vlada RS izdala Uredbo o kombinirani nomenklaturi s carinskimi stopnjami, ki je začela veljati 1. januarja 2001.

Po liberalizaciji zunanjetrgovinske menjave je **zakon o carinski tarifi predstavljal skoraj edino neposredno zaščito domačega gospodarstva**, poleg tega pa urejal pomemben vir financiranja državnega proračuna. Zakon je določal, da se je za blago, ki se je uvažalo na carinsko območje RS, plačevala carina po stopnjah, določenih v carinski tarifi, razen če zakon ali mednarodne pogodbe niso določale drugače.

Da bi pobrali pravilne dajatve, moramo blago pravilno uvrstiti v carinsko tarifo. Za vsako blago velja le ena pravilna tarifna številka. V tarifi blago ni vedno poimensko poimenovano, saj je blaga mnogo več kot tarifnih oznak. Na nivoju harmoniziranega sistema jih obstaja približno 5000. Kot pripomoček pri uvrščanju blaga po carinski tarifi so se na svetovnem nivoju oblikovale **pojasnjevalne opombe HS in mnenja o uvrstitvi blaga, ki jih izdaja Svetovna carinska organizacija** kot dva pripomočka, s katerim naj bi se v svetovnem merilu zagotovilo pravilno uvrščanje blaga. Omenjena pripomočka nista del konvencije o HS in zato nista pravno obvezujoča, vendar sta pri vsakodnevni uporabi skupne carinske tarife EU nepogrešljiva elementa pri interpretaciji tarifnih števil in podštevil, kar je potrdila tudi sodna praksa. Pojasnjevalne opombe HS so pomembno sredstvo za zagotavljanje enotnega izvajanja skupne carinske tarife in pravilno uvrščanje blaga. Mnenja o uvrstitvi določenega blaga odražajo najboljšo prakso, ki jo izvajajo pristojni carinski organi.

Ob osamosvojitvi RS so pojasnjevalne opombe HS obstajale le v srbohrvaškem jeziku. Vodja carinskega laboratorija v Republiški carinski upravi dr. Matej Bohinc je svojim nadrejenim uspešno predstavil in poudaril pomembno vlogo pojasnjevalnih opomb HS pri uvrščanju blaga po carinski tarifi, tako da so bile prevedene v slovenščino. Vodja carinskega laboratorija je tudi sam opravil strokovno redakcijo prvega prevoda, kar je bilo izjemno zahtevno strokovno delo v smislu prepoznavanja blaga, saj je pri tem naletel na nenavadne izraze, kot so »elikvotična jajca« ali

»klavzoni«, pri čemer se je po dolgotrajnem iskanju korenin besede izkazalo, da gre v prvem primeru za neoplojena jajca, ki so namenjena za raziskave, v drugem pa za instrument na strune.

Čez čas je prišlo do nove »težave«: ker pojasnjevalne opombe v RS niso bile nikjer uradno objavljene, je sodišče zavrnilo vse utemeljitve uvrstitve blaga, ki so zaradi pritožb strank končale na sodišču. Prav zato so se po uskladitvi z MEOR leta 2003 pojasnjevalne opombe HS objavile v slovenščini v Uradnem listu RS kot Komentarja pojasnila HS.

Komisija ES izdaja tudi pojasnjevalne opombe kombinirane nomenklature. Kombinirana nomenklatura temelji na harmoniziranem sistemu, zato se tudi pojasnjevalne opombe kombinirane nomenklature sklicujejo na pojasnjevalne opombe HS, čeprav slednjih ne nadomeščajo, temveč jih dopolnjujejo, zato so ravno tako nepogrešljiv element pri interpretaciji tarifnih števil in podštevil.

V carinski upravi je pred vstopom v EU delovala komisija za izdajanje potrdil o uvrstitvi v nomenklaturu carinske tarife, ki so jo sestavljali predstavniki carinskega laboratorija in tarife. Komisija je odločala v lihi sestavi, predsednik je glede na vrsto blaga določil člane komisije in poročevalca. Po potrebi so se v delo komisije vključili tudi strokovnjaki iz carinskih uradov, in sicer za področja prehrabnih proizvodov, kemije, papirja, tekstila, strojev, električnih naprav ipd. Za potrdilo so prosila predvsem podjetja, ki so se ukvarjala z uvozom blaga in so hotela že vnaprej izračunati vse dajatve, ki jih bodo morale plačati. Takšno potrdilo se je lahko uporabljalo šest mesecev od dneva njegove izdaje.

Potrdilo o uvrstitvi v nomenklaturu carinske tarife je bilo predhodnik zavezujoče informacije o uvrstitvi blaga v kombinirano nomenklaturu (ZINCT). Te so se izdajale v skladu s carinskim zakonikom in so bile oblikovno zelo podobne današnjim evropskim zavezujočim tarifnim informacijam. Komisija, ki je sodelovala pri pripravi ZINCT se je močno razširila. Podaljšal se je tudi čas veljavnosti, saj je ZINCT veljala šest let.

V tem času so v EU že uporabljali sistem EBTI, aplikacijo, kjer so bile objavljene vse izdane zavezujoče tarifne informacije. Glede na prihajajoč pristop desetih držav, je bilo jasno, da je potrebno sistem prenoviti. Poenotiti je bilo potrebno tudi prakso v državah članicah.

Oktober 2003 je bil v Sloveniji organiziran seminar o zavezujoči tarifni informaciji z domačimi strokovnjaki, s predstavniki Komisije in držav članic, povabljeni pa so bili tudi predstavniki pristopnic. Foto: arhiv GCU.

Po 1. maju 2004, ko je Slovenija postala članica EU in carinske unije, torej del enotnega carinskega območja EU, je začela uporabljati carinske postopke in skupno carinsko tarifo EU, saj je v pogajanjih na področju carinske unije v celoti sprejela evropski pravni red. V skladu s 23. členom Pogodbe o EU je EU namreč osnovana na carinski uniji, ki temelji na uporabi skupne carinske tarife. Carinska unija, ki se danes zdi tako rekoč samoumevna, je postavila trdni temelj celotni evropski zgradbi.

Evropska nomenklatura (tarifa) se sicer spremeni vsako leto, vendar samo na sedmem in osmem mestu, ker s svojimi spremembami ne sme rušiti harmoniziranega sistema. Trend gibanja števila tarifnih oznak od leta 2003 je v njihovem zmanjševanju. Tako se je od leta 2004 do 2011 število postavk zmanjšalo z 10404 na 9294. Vsakih pet let, ko se spremeni nomenklatura HS, doživi KN številne spremembe. Kljub vsemu pa z novimi tarifnimi oznakami ne moremo slediti razvoju novih proizvodov, predvsem na področju tehnike. S tem problemom se soočajo tudi v Svetovni carinski organizaciji. Priprava vsakoletne KN je dolgotrajen proces, v katerega je vpet tudi Oddelek za tarifo, ki preverja tako ustreznost novih ali črtanih tarifnih oznak kot tudi samo izrazoslovje, ki se pojavlja v nomenklaturi. Delo je zahtevno, a upravičeno. Namreč le tako dobimo nomenklaturu blaga, ki je razumljiva in, ki jo lahko uporabljamo kot osnovni instrument pri spremljanju pretoka blaga.

Lahko rečemo, da so se do danes izoblikovali naslednji elementi za zagotavljanje enotnega izvajanja skupne carinske tarife EU, ki jih pri svojem delu uporablja tudi Carinska uprava RS:

- pojasnjevalne opombe HS, ki jih izdaja Svetovna

- carinska organizacija;
- pojasnjevalne opombe KN, ki jih ureja in objavlja Komisija ES;
- uredbe o uvrstitvi blaga v KN, ki jih sprejme in objavlja Komisija ES;
- mnenja Svetovne carinske organizacije o uvrščanju blaga;
- zavezujoče tarifne informacije, ki jih izdajajo države članice EU;
- strokovna mnenja o uvrstitvi blaga v KN, ki jih izdaja Carinska uprava RS;
- sodbe, ki jih izdaja Sodišče EU.

Kljub vsem tem pripomočkom pa države članice blago različno uvrščajo, predvsem nove proizvode. Zato države članice EU razpravljajo in sprejemajo številna stališča o uvrščanju konkretnega blaga, ki jim služijo kot pomoč pri uvrščanju t. i. problematičnega blaga.

Dolgoletni vodja samostojne organizacijske enote za tarifo je bil Igor Peternel, vsem znan po predanem in visoko strokovnem delu. Imel je največ izkušenj o nepravilno prijavljenem blagu, nepopolnih opisih, o razkorakih med poljema 31 in 33 v carinski deklaraciji. Tako je rad pripovedoval anekdoto, ko je nekdo moško toaletno vodo »Horse« uvrstil pod plemenske žive konje. In teh anekdot, ob katerih smo se nasmejali, je bilo še več.

Igor Peternel. Foto: arhiv GCU.

POMEN CARINSKE TARIFE V MEDNARODNEM OKOLJU

Carinska tarifa odraža carinske dogovore in obveznosti EU, dosežene z mednarodnimi trgovinskimi pogajanjmi v okviru WCO⁷⁶.

⁷⁶ V urugvajskem krogu pogajanj je bil leta 1994 sprejet Sporazum o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije, ki je bila ustanovljena 1. januarja 1995. Obstoječi sporazumi GATT (Splošni sporazum o carinah in trgovini) so postali integrirani deli sporazumov STO. Vse pogodbenice GATT so postale članice STO.

Čeprav kombinirana nomenklatura (KN) in harmoniziran sistem (HS) nista direktno povezana s pravili GATT in konvencijami, pa ima uvedba nove nomenklature carinske tarife učinek na carinske stopnje in na necarinske omejitve v trgovini. Države pogodbenice GATT večinoma uporabljajo za osnovo nomenklaturu HS, zato so tudi njihove obveznosti v okviru sporazuma vezane na to nomenklaturu.

Mednarodna nomenklatura harmoniziranega sistema

Harmoniziran sistem nazivov in šifriranja blaga je mednarodna klasifikacija blaga (6-mestna šifrska oznaka), ki se je razvila pod okriljem Sveta za carinsko sodelovanje. Harmonizirani sistem (HS) je mednarodni standard v mednarodni trgovini, je univerzalni jezik mednarodne trgovine in pomemben sestavni del prizadevanj za poenostavitev formalnosti v mednarodni trgovini. Je osnovni pogoj za primerjavo ali kombinacijo statističnih podatkov o uvozu, izvozu, transportu in proizvodnji blaga na mednarodnem nivoju. HS je večnamenska mednarodna nomenklatura blaga, ki se uporablja kot osnova za carinsko tarifo in zbiranje mednarodne trgovinske statistike.

HS prispeva k harmonizaciji carinskih in trgovinskih postopkov in brezpapirni izmenjavi podatkov v teh postopkih, kar znižuje stroške v mednarodni trgovini. V veliki meri ga uporabljajo tudi vlade, mednarodne organizacije in zasebni sektor za številne druge namene, kot na primer za obračunavanje nacionalnih dajatev, za namene trgovinske politike, spremljanje blaga pod nadzorom, uporabo pravil o poreklu, prevozne tarife, statistiko transporta, nadzor cen, kontrolo kvot, sestavo nacionalnih računov, ekonomskih raziskav in analiz in predstavlja pomembno ogrodje za sporazume o prosti trgovini. HS je eden najbolj uspešnih instrumentov, ki jih je razvila Svetovna carinska organizacija.

Svetovna trgovinska organizacija in posamezne države uporabljajo HS kot skupen trgovski jezik pri trgovinskih pogajanjih. HS predstavlja osnovo tudi pri razvoju novih mednarodnih pravil o poreklu, ki jih skupaj pripravljata Svetovna carinska organizacija in Svetovna trgovinska organizacija. Na prošnjo številnih organizacij Združenih narodov je Odbor za HS sprejel podštevilke HS, v okviru katerih je možno spremljati trgovino z nadzorovanimi drogami, predhodnimi sestavinami, snovi za kemično orožje in okolju nevarne snovi. Veliko drugih uporabnikov razmišlja o uporabi HS za namene spremljanja trgovine s strupenimi odpadki in vojaškimi proizvodi.

HS ima torej več namenov uporabe, vendar ostaja njegova primarna vloga uporaba za uvrščanje blaga po carinski tarifi za zbiranje carinskih dajatev in davkov. Veliki večini držav, ki so članice Svetovne carinske organizacije, pomenijo carinske

dajatve pomemben delež v državnem proračunu. Da bi zagotovili pravilno pobiranje carinskih dajatev, mora biti blago pravilno definirano in razvrščeno po nomenklaturi HS.

HS je torej univerzalen ekonomski jezik in označba za blago ter nujno potrebno orodje za mednarodno trgovino, ki pospešuje trgovino in olajšuje uporabo ter izvajanje carinskih predpisov. Več kot 98 % vsega blaga v mednarodni trgovini se uvršča po HS. Nomenklatura HS, ki predstavlja svetovno usklajeni sistem carinske nomenklature in zajema vse vrste blaga, ki bi lahko bile predmet carinjenja, ureja Mednarodna konvencija o HS za poimenovanje in označevanje blaga pod okriljem Svetovne carinske organizacije.

Nomenklatura HS vsebuje več kot 5000 skupin blaga, ki so označene s šestmestno številčno kodo in so razvrščene v skladu s pravno in logično strukturo ter podprte z dobro definiranimi pravili za doseganje enotnega uvrščanja blaga. Za uvrščanje blaga po tarifi predstavlja HS strukturo s 1241 tarifnimi številkami, 97 poglavji in 21 oddelki. Število poglavij v nomenklaturi HS se je v preteklosti zmanjšalo z 99 na 97, tri poglavja v nomenklaturi HS pa so rezervirana ali za morebitne potrebe v prihodnosti (to je 77. poglavje) ali za posebno uporabo držav pogodbenic, to sta 98. in 99. poglavje. Pomembno je, da je HS redno posodobljen, tako da se sledi potrebam uporabnikom, spremembam tehnologije in vzorcem mednarodne trgovine.

Carinska tarifa je instrument obdavčenja, zato se morajo proizvodi med seboj jasno in nedvoumno razlikovati. Vsak proizvod ali skupina proizvodov se lahko uvrsti le v eno pravilno tarifno številko/podštevilko. To pravilo velja tako za uporabo HS kot za uporabo nacionalnih instrumentov na osnovi HS. Nacionalne tarife pogosto vključujejo tudi tarifne številke, ki se uporabljajo za zbiranje statističnih podatkov, tako se vsaka sprememba HS odraža tudi pri tarifnih številkah za statistiko.

Z vidika konvencije o HS so države podpisnice obvezane, da se njihova trgovinska statistika za uvoz in izvoz vodi in zbira v skladu s šestmestno številko HS. Na ta način je zagotovljena večja kakovost mednarodne trgovinske statistike in uporabe carinskih in transportnih tarif, saj se blago v različnih državah enotno razvršča, s čimer postane primerjava trgovinskih podatkov na mednarodnem nivoju pravilna in merodajna. To pa pomeni tudi veliko poenostavitev v procesu mednarodnih trgovinskih pogajanj ter nižje stroške gibanja blaga.

Enotna oznaka blaga omogoča standardizacijo trgovinskih dokumentov, uvedbo enotne prepoznavne blaga skozi trgovinsko transakcijo, pospešitev postopkov nakladanja, razkladanja, carinskih, transportnih postopkov itd. Poenostavitev trgovanja

pomeni tudi pospešitev tokov blaga, sprostitev skladišč, kar vodi v zniževanje stroškov za vsako trgovinsko transakcijo in dobro promocijo zunanje trgovine držav v razvoju. Če blago v državi izvoznici in državi uvoznici ni enotno opisano, označeno in razvrščeno, je zelo težko preverjati in korigirati napake, ki se pojavljajo v podatkih mednarodne trgovine. To vpliva na kvaliteto teh podatkov, ki vodijo v napačne rezultate.

Kombinirana nomenklatura EU

Osnova prvi kombinirani nomenklaturi EU je bila t. i. bruseljska konvencija o nomenklaturi iz leta 1950. Koncept obstoječe kombinirane nomenklature je EU uvedla 1. januarja 1988, da bi pospešila trgovino med državami ter zbirala in izmenjala statistične podatke o zunanji trgovini EU.

Kombinirana nomenklatura je rezultat združitve nomenklature skupne carinske tarife in statistične nomenklature EU, to je zahtev skupne carinske tarife in statistike zunanje trgovine EU in temelji na Mednarodni konvenciji o HS za poimenovanje in označevanje blaga.

Kombinirana nomenklatura predstavlja tudi enega glavnih elementov deklaracije Intrastat-a, ki jo uporabljajo gospodarski subjekti v okviru notranje trgovine EU, saj na kombinirani nomenklaturi ne temelji samo statistika zunanje trgovine, ampak tudi statistika notranje trgovine.

Kombinirana nomenklatura je zelo pomemben carinski instrument, ne samo za pobiranje carin, ampak tudi za vrsto dejavnosti EU, kot so priprava zunanjetrgovinskih statističnih podatkov, in pravilno uporabo različnih ukrepov v zvezi s trgovinsko, kmetijsko, davčno in denarno politiko. Skupnost uporablja enako nomenklaturu kot njeni glavni trgovinski partnerji, to pa olajša trgovinska pogajanja.

Kombinirana nomenklatura je sestavni del skupne carinske tarife. Carinska tarifa je sestavljena iz seznama blaga (nomenklature) in stopnje dajatve, s pomočjo katere izračunamo carinsko dajatev. Uvrščanje blaga po carinski tarifi pomeni, da blago uvrstimo v nomenklaturu pod določeno tarifno številko/podštevilko, da bi ugotovili ustrezno stopnjo dajatve. Medtem ko je nomenklatura tehnični del carinske tarife, predstavljajo stopnje dajatev njen politični element. Na pravilno uvrstitev je vezan pravilen obračun carinskih dajatev, protidampinskih dajatev, izračun kvot, opustitev, DDV, kmetijskih subvencij in drugo.

V primeru napačne uvrstitve blaga v nomenklaturu TARIC se zunanjetrgovinski instrumenti (npr. uvozno dovoljenje, protidampinske dajatve ...) ne izvedejo, torej se protidampinske dajatve ne obračunajo, blago prosto prihaja

na trg EU ter ruši konkurenčnost domačih proizvajalcev. V praksi se srečujemo s številnimi primeri napačnega uvrščanja blaga, iz česar sledi, da so tudi finančni učinki za proračun EU negativni. Razlog je neznanje uvrščanja blaga po skupni carinski tarifi pri ekonomskih subjektih in tudi izogibanje dajatvam.

Razvoj tehnologije in njena praktična uporaba zahtevata nenehno razčlenjevanje blaga in carinskih stopenj. S tem se zmanjšuje diskriminacija po posameznih blagovnih skupinah. Obenem ostajajo carine sredstvo za pogajanja pri sklepanju mednarodnih trgovinskih sporazumov.

Modernizacija KN je kontinuiran proces. Že v preteklosti sta si Generalni direktorat za obdavčenje in carinsko unijo pri Evropski komisiji in Evropski statistični urad v sodelovanju z evropskimi trgovinskimi združenji znatno prizadevala za poenostavitev KN. V okviru projekta Enostavnejša zakonodaja za notranji trg (SLIM) deluje pri Evropski komisiji delovna skupina za poenostavitev in modernizacijo KN, da bi zmanjšala število postavk v KN oziroma ustvarila zaradi tehnološkega razvoja potrebne nove postavke.

Poleg vzdrževanja in poenostavitve KN, to je na primer združevanje skupin proizvodov, ukinitve tarifnih podštevil proizvodov, ki niso več potrebne za statistične ali druge namene in imajo enako carinsko stopnjo, ukinitve tarifnih podštevil proizvodov, ki imajo v mednarodni trgovini majhen obseg trgovanja, ukinitve postavk za končno rabo ipd., ostajata glavna cilja projekta SLIM transparentnost KN in zmanjšanje števila tarifnih podštevil v KN zaradi zmanjšanja bremena za evropsko gospodarstvo.

POMEN CARINSKE TARIFE S FINANČNEGA VIDIKA

Uvozne dajatve (carine, kmetijske dajatve, dodatne dajatve itd.), ki so predpisane v skupni carinski tarifi, ter dohodek iz naslova DDV so, gledano s finančnega vidika, tradicionalna lastna sredstva EU. Dajatve, ki jih poberejo carinski organi držav članic, so torej glavni prihodek proračuna EU. Dodatni finančni vir so doplačila držav članic v sorazmerju z bruto nacionalnimi proizvodi (BNP), ki zapolnijo finančne potrebe EU v posameznih letih.

Med davke na mednarodno trgovino se uvrščajo carine, kmetijske dajatve, izravnalne in protidampinške dajatve. Ti se

vsak mesec vplačajo v evropski proračun kot izvirni prihodek EU, saj se štejejo za tradicionalna lastna sredstva EU. Od teh dajatev se v proračunu RS zadrži 25 % za stroške pobiranja, 75 % pa se prek državnega proračuna RS vplača v proračun EU. Okoljske dajatve se stekajo v občinske proračune RS.

Pri uvrščanju blaga v KN carinske tarife gre nedvomno za primere velikega finančnega pomena, tako za gospodarske subjekte kot za pristojne oblasti v državi, zato se spori glede uvrščanja blaga med trgovci in carinskimi organi pogosto končajo na sodišču.

Carinske stopnje se v skladu z mednarodnimi trgovinskimi dogovori predpišejo, a če je blago ob uvozu uvrščeno v nepravilno tarifno številko, se uvoznik lahko izogne plačilu carine in morebitnim drugim trgovinskim ukrepom. Nižja carina vodi tudi do nižjega DDV. Lahko rečemo, da uvrščanje blaga določa znesek uvoznih dajatev in stopnjo zaščite domačega blaga. Tokovi mednarodne trgovine se tako preusmerijo preko tistih držav članic EU, ki uvrščajo zadevno blago v tarifno številko brez ali z nižjo stopnjo carine, kar vodi v preusmerjanje trgovine oziroma uvoza. S tem se ruši zaščita notranjega trga EU.

Zaščitni ukrepi prispevajo k zagotavljanju izenačene konkurence za gospodarske subjekte EU, saj jim nudijo dostop do enakih cen za uvožene surovine in uravnavajo količine in cene izdelkov konkurence. Skupna carinska tarifa je temeljni element EU, zato mora biti enotno interpretirana v vseh državah članicah, v nasprotnem primeru lahko pride do porušena trgovine znotraj EU, večina zadev glede uvrščanja blaga pa je celo mednarodnega pomena.

Carinski organi se trudijo zagotoviti ravnotežje med omogočanjem nemotene zakonite trgovine na eni strani ter potrebami po ugotavljanju prevar in odvrčanju od njih na drugi. Doslednemu izvajanju skupne carinske tarife in zunanjetrgovinskih instrumentov je treba dati ustrezen pomen. Razvrščanje blaga po carinski tarifi je pomembno in zahtevno delo, ki zahteva veliko strokovnega znanja in poznavanja blaga ter ustreznega znanja carinske tarife.

Za zaključek: carinska služba se ukvarja z blagom in temelj za njeno delo je pravilna uvrstitev v kombinirano nomenklaturu ali drugače povedano, določiti je treba pravilno tarifno oznako.

*Štefka Božiček, Barbara Piskar
in Marjan Gliha Vavpotič, GCU*

POREKLO BLAGA V CARINSKI SLUŽBI PO LETU 1990

Področje porekla blaga ima pestro zgodovino in vanjo je bil vpet tudi Oddelek za poreklo Generalnega carinskega urada. Od leta 1990 se je zvrstilo mnogo dogodkov, v katerih je oddelek aktivno sodeloval, zato da se v praksi zagotavlja pravilno izvajanje ukrepov zunanje trgovinske politike.

Kot zanimivost lahko na začetku navedem, da so poreklo blaga kot orodje prvi uporabili Tito, Nehru in Naser v tristranskem sporazumu 1956, nato na konferenci gibanja neuvrščenih v Beogradu že leta 1961, še najbolj pa na konferenci gibanja neuvrščenih v Beogradu leta 1989. Ravno zaradi teh posebnih pravil o poreklu so se v takratni Jugoslaviji tako hitro razvijala podjetja, kot so bila Metalna, Hidromontaža, Iskra, Litostroj, Predilnica Litija in vrsta drugih. Šele kasneje, leta 1972, so najprej znotraj Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA) oziroma v trgovini med državami EFTE in Evropske gospodarske skupnosti (EGS) začeli uporabljati preferencialna pravila o poreklu, ki so ščitila interese evropskega gospodarstva.

Pomembnost porekla blaga sega daleč nazaj v zgodovino in se ni pričelo uporabljati šele v EU, vendar bom svoje pisanje omejil na obdobje, ki ga zaznamuje samostojna država Republika Slovenija in vloga carinske službe v njej.

Po uredbi Zveznega izvršnega sveta Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) o izdajanju spričeval in overjanju listin, ki se pošiljajo z blagom pri izvozu ali uvozu, iz leta 1989 in 1990, je bila za izdajanje spričeval o poreklu blaga EUR. 1 in EUR. 2 pristojna carinska služba. Tako so 1. junija 1990 organi carinske službe Jugoslavije pričeli izdajati potrdila o jugoslovanskem poreklu blaga EUR. 1 in EUR. 2, predvidena s Protokolom št. 3 k Sporazumu o sodelovanju EGS – Jugoslavija. Za izdajanje spričeval o poreklu blaga EUR. 1 so cariniki uporabljali pečate, katerih vzorčne odtise je Zvezna carinska uprava posredovala Evropski komisiji maja 1990.

Ob nastanku samostojne države leta 1991 je bil sprejet Zakon o carinski službi. Z njegovo uveljavitvijo smo dobili nove carinske žige, ki pa jih nismo smeli uporabljati za potrjevanje potrdil EUR. 1 ob izvozu blaga s poreklom iz Slovenije v države EGS, ker njene članice Slovenije niso priznale kot države.

Do 15. novembra 1991 je EGS priznavala trgovinske ugodnosti vsem naslednicam SFRJ. Z uredbo Sveta (EGS)

št. 3300/91 pa je Svet suspendiral trgovinske ugodnosti, ki so bile predvidene v Kooperacijskem sporazumu med EGS in SFRJ, in hkrati z Uredbo Sveta št. 3567/91 z dne 2. 12. 1991 uvedel selektivne pozitivne ukrepe za uvoz blaga s poreklom iz Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Makedonije in Slovenije. Tudi še po 15. novembru 1991 smo morali za potrjevanje potrdil EUR. 1 uporabljati jugoslovanske carinske žige.

15. januarja 1992 so države članice ES priznale Republiko Slovenijo. Zelo pomemben dan za vse nas.

14. februarja 1992 je bila v Uradnem listu ES objavljena Uredba Komisije (ES) št. 343/92 o definiciji pojma »proizvodi po poreklu iz« in o metodah administrativnega sodelovanja pri uvozu originalnih proizvodov, ki jih ES uvaža iz Hrvaške in Slovenije ter jugoslovanskih republik Bosne in Hercegovine ter Makedonije. V skladu s to uredbo je Republiška carinska uprava 12. februarja 1992 Komisiji poslala seznam carinarnic in njihovih izpostav, na katerih so se v Sloveniji potrjevala potrdila EUR. 1, skupaj z odtisi žigov, ki so bili v ta namen v uporabi. 1. marca 1992 smo za potrjevanje potrdil EUR. 1 začeli uporabljati pečate slovenske carine z napisom: *Republiška carinska uprava Slovenije, Carinarnica ...*

Težavo pa je bila, ker omenjena uredba v Sloveniji ni bila objavljena v našem uradnem listu in zato zanjo »uradno« v Sloveniji nismo vedeli. Kaj je bil vzrok temu, ne vemo natančno. Po razlagi nekaterih (ki so bili takrat odgovorni) je bila uredba št. 343/92 do Slovenije diskriminatorna (ni se več dovoljevala kumulacija z blagom s poreklom iz drugih republik bivše SFRJ) in je zato zavestno niso objavili v Uradnem listu RS. Nekateri pa trdijo, da v Sloveniji pristojna ministrstva niso opravila svojega dela, dokler iz Bruslja decembra 1992 na Republiško carinsko upravo (še prej pa verjetno na vlado in nekatera ministrstva) ni prišlo resno opozorilo, da Komisija pripravlja ukrep, s katerim bodo ukinjene carinske ugodnosti za blago s poreklom iz Slovenije, če ne bomo v celoti spoštovali določil omenjene uredbe. Opozorilo iz Bruslja je zaleglo. Ministrstvo za zunanje zadeve je 16. decembra 1992 Republiški carinski upravi poslalo prevod uredbe št. 343/92, vendar samo prevod besedila členov (brez prevoda besedila tabel in prilog). V priloženem dopisu je bilo poudarjeno, da se določbe uporabljajo do uveljavitve sporazuma o gospodarskem sodelovanju med Slovenijo in ES.

Posledično sem decembra 1992 dobil delovno mesto v Republiški carinski upravi v Odseku za mednarodne odnose, kjer sem preučil vsa gradiva o poreklu blaga, da je slovenska carina lahko izpolnila zahteve Komisije. Ob preučevanju gradiv se je izkazalo, da je poreklo odlično orodje (orožje) za izvajanje ukrepov trgovinske politike in še več, politike v najširšem smislu.

Tiste čase sem »požiral« vso strokovno literaturo, ki je vsaj malo dišala po poreklu blaga. Junija 1993 sem na predlog kolegov Igorja Peternela in Alojza Fajmuta izdal priročnik »EUR.1 potrdilo o izvoru blaga«, ki so ga cariniki, predvsem pa gospodarstvo ocenili kot dobrega in uporabnega.

V začetku julija 1993 me je pot prvič zanesla v Bruselj. V Republiški carinski upravi smo prejeli zahtevo, da se mora izobraževanja o poreklu udeležiti carinik z večletnimi izkušnjami, ki bo pridobljeno znanje, predvsem pa zahteve Komisije, prenesel ostalim v carinski službi. Povabljeni smo bili predstavniki vseh držav srednje in vzhodne Evrope in baltskih držav, ki smo izrazile željo po pridružitvi v ES. Zelo nelagodno sem se počutil (po pravici povedano, me je bilo zelo strah in v grlu me je tiščalo), ko sem vstopal v stavbo Generalnega direktorata XXI (današnji Generalni direktorat za obdavčenje in carinsko unijo – TAXUD). Po zelo prijazni dobrodošlici so nas vse povabili na neobvezen in zgolj informativni preskus našega carinskega znanja. To je bil šok za vse nas. Verjetno smo se vsi bali blamaže. Ko sem dobil pred sabo test (spominjam se, bilo je točno 100 vprašanj) sem najprej na hitro preletel vprašanja. Naenkrat so se mi vsa zdela čisto enostavna. Po drugi strani pa me je kljuval dvom, da morda ne razumem dovolj dobro angleško, ali da so vprašanja le na prvi pogled lahka. Bila so vprašanja kot: kakšne barve je zvezek TIR, kaj ti pomeni tarifna št. 0101, ali se električna energija uvršča v poglavje 85 ali 27, kaj je *draw-back*, kaj je definirano s VII. členom GATT ipd. Test sem oddal med prvimi in kmalu je prišel k meni uglašen moški, gospod Oyarzabal, vodja enote za mednarodne zadeve Generalnega direktorata XXI, me potrepljal po rami in rekel nekako takole: »Odlično, 100 %, čestitam, česa takšnega pa nismo pričakovali; le kje ste pridobili to široko znanje?« V trenutku sem začutil veliko olajšanje in najraje bi zavriskal (mislim da je bil to moj daleč najbolje rešeni test v življenju). Od tega trenutka naprej sem v Bruslju deloval samozavestno in še vedno ponosno zastopam slovenske interese na osnovi znanja in poznavanja carinske stroke.

Leta 1993 je začel veljati Sporazum o sodelovanju med EGS in Republiko Slovenijo, katerega del je bil novi Protokol o poreklu, ki je nadomestil uredbo št. 343/92.

Novembra 1993 je bila v okviru programa PHARE na obisku v CURS gospa Jacqueline Cutzach, strokovnjakinja za poreklo blaga iz Francije. Njen osnovni namen je bil posneti stanje v zvezi s poreklom blaga pri nas. Končni rezultat pa je bil mnogo več. Že po pripravah smo zaznali, da je njen cilj pomagati po svojih najboljših močeh. Naša tiha pričakovanja so bila krepko presežena. Z veseljem nam je pomagala odpraviti večino tekočih težav. Opravila je celo del treninga odgovornih uradnikov iz carinarnic. Tu je potrebno omeniti kolege, ki so gospo Cutzach presenetili s svojim znanjem, pripravljenostjo sprejemati novosti in jih iz teorije prenašati v prakso, to so g. Uplaznik, g. Delopst, g. Praček, g. Robič, g. Vidovič, g. Miklavc, g. Šalamun, g. Andrejašič, g. Štajner, g. Hrobat in še drugi, za katere je dejala, da bi jih z veseljem imela v svoji francoski ekipi. Gospa Cutzach je kasneje še nekajkrat prišla v Slovenijo v okviru programa PHARE kot predavateljica in nato kot udeleženka dveh seminarjev.

S seminarja poleti 1994. Z leve: avtor prispevka, Franc Kunej, vodja kasnejšega Sektorja za mednarodne odnose, prevajalka in gospa Cutzach. Bila je avtorjeva prva in najboljša učiteljica vsega, kar je povezano s poreklom blaga. Foto: arhiv GCU.

Še nekaj besed o programu PHARE in sodelovanju z organizacijo Eurocustoms. Slovenska carina je dobila relativno največ pomoči od Eurocustomsa zaradi najboljše utemeljenih želja in zahtev po pomoči v primerjavi z drugimi državami srednje in vzhodne Evrope in držav Baltika. Omogočili so nam štiri seminarje, ki so jih v Ljubljani vodili največji evropski strokovnjaki za poreklo, plačali prevode v slovenski jezik vrste izvedbenih predpisov na temo porekla blaga iz posameznih držav članic, omogočeni so bili štirje večtedenski obiski slovenskih carinskih inšpektorjev na Švedskem, Nemčiji, Avstriji in Švici.

Leta 1994 sta začeli veljati uredbi o začasni uporabi sporazumov o prosti trgovini med Republiko Slovenijo in Češko republiko oz. Slovaško republiko.

Maja 1995 je bila v Ministrstvu za finance oblikovana slovenska skupina za srečanja ekspertnih skupin.

Septembra 1995 je Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj obvestilo zunanje in finančno ministrstvo, Urad za evropske zadeve in carinsko upravo, da kot zelo pomemben in velik dosežek ocenjujejo dogovor carinskih strokovnjakov Slovenije z Generalnim direktoratom XXI o modalitetah vključitve Slovenije v bodoči Sporazum o protokolu 4 o poreklu blaga, ki bo uveljavil panevropsko kumulacijo porekla blaga.

1. januarja 1996 je Slovenija postala polnopravna članica srednjeevropskega sporazuma o prosti trgovini (CEFTA). Takrat se je namesto posameznih prostotrgovinskih sporazumov s Češko, Slovaško, Madžarsko in Poljsko pričel uporabljati začasni sporazum o vključitvi Slovenije v CEFTO.

10. junija 1996 je bil v Luksemburgu podpisan Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani in naslednji dan vložena prošnja za polnopravno članstvo. S tem je Slovenija tudi formalno postala kandidatka za članstvo v EU.

13. novembra 1996 je bil v Ljubljani prvi pododbor o carinskem sodelovanju med EU in Slovenijo v okviru sporazuma o sodelovanju. Slovenska stran je delegaciji EU pojasnila pripravljenost uporabljati nova pravila o poreklu od 1. januarja 1997 dalje. Novi protokol je bil vgrajen v Interim sporazumu, ki je stopil v veljavo istega dne. Slovenija je takrat že podpisala sporazume o prosti trgovini z EFTO (9. oktober 1996), CEFTO (13. september 1996) Latvijo (22. april 1996) Litvo (4. oktober 1996), Estonijo (26. november 1996), Bolgarijo (22. november 1996) in Romunijo (ko je postala članica CEFTE 1. januarja 1997). Tako je bila Slovenija sposobna kumulirati z vsemi državami panevropske kumulacije razen z Madžarsko.

Decembra 1996 je bil v Bruslju eden najpomembnejših sestankov odbora za carinski zakonik Skupnosti, oddelka za poreklo, in predstavnikov držav kandidat iz srednje in vzhodne Evrope (Litve, Latvije, Estonije in Slovenije). Komisija je pričakovala poročila o pripravljenosti vsake od držav na vključitev v sistem panevropske kumulacije porekla blaga 1. januarja 1997. Slovenija je bila izpostavljena kot

država, ki je izpolnila vsa pričakovanja in bi bila lahko poleg Evropske skupnosti in držav EFTE prva vključena v sistem.

Januarja 1997 je stopil v veljavo začasni sporazum o trgovini med ES in Slovenijo.

1. januarja 1997 se je začela uporabljati panevropska kumulacija porekla blaga med naslednjimi državami, ki smo sklenile sporazume o prosti trgovini, ki vsebujejo identična pravila o poreklu: države članice ES, države EEA (Evropski gospodarski prostor), države EFTE, Slovenija, Češka in Slovaška. Torej le 22 držav.

Aprila 1997 so se v sistem panevropske kumulacije vključile še Bolgarija, Latvija in Estonija, julija istega leta pa še Litva, Romunija, Madžarska in Poljska. Tako je v sistemu delovalo vseh 29 držav, ki so bile kandidatke že jeseni leta 1995.

Sredi leta 1997 je bil ustanovljen Sektor za tarifo, vrednost in poreklo. Odgovoren je postal za tri področja, ki so osnova carinskih postopkov in zahtevajo popolno usklajitev s politiko EU. Hkrati je bil ustanovljen Oddelek za poreklo.

Oddelek za poreklo leta 2002: avtor prispevka, vodja oddelka, Štefka Kozar, Andrej Šparovec, Ksenija Petrič Pirnat in Leopold Cankar. Foto: arhiv GCU.

Januarja 1999 so začela veljati nova, dopolnjena pravila o poreklu blaga v sistemu panevropske kumulacije porekla. To je bil velik uspeh Slovenije, ki je bila pobudnica uvedbe 10 % odstopanja od načela teritorialnosti.

1. februarja 1999 je stopil v veljavo pridružitveni sporazum med EU in Slovenijo, ki vsebuje prečiščeni tekst panevropskih pravil o poreklu. V Ljubljani smo 20. in 21. julija 2000 izvedli odmeven seminar z naslovom Panevropska kumulacija – vpliv sprejetih amandmajev in

možnosti bodočih poenostavitve. Carina ga je organizirala skupaj z Evropsko komisijo. Marca 2002 je bil na Bledu na prošnjo in pod pokroviteljstvom Evropske komisije organiziran seminar za udeležence iz držav zahodnega Balkana z naslovom Panevropski sporazumi – specifični elementi. Predstavniki finančnega ministrstva in carine smo predstavili svoje izkušnje v sistemu panevropske kumulacije porekla blaga.

1. maja 2004 je Slovenija vstopila v EU. Po tem datumu pojem »blago s preferencialnim poreklom iz Slovenije« ne obstaja več. Neposredno smo pričeli izvajati vse evropske predpise v zvezi s poreklom blaga. Ugasnili so vsi prejšnji dvostranski sporazumi, ki jih je sprejela Slovenija.

Morda sem na kakšen pomemben dogodek pozabil, za nekatere nimam več pisnih dokazil in jih zato nisem navedel, veliko pa je bilo zelo izpostavljenih in znanih dogodkov, naj jih nekaj omenim: izdajanje dovoljenj za pooblaščen izvoznike, izobraževanja v carinskih uradih, uspešni letni posveti, naknadno preverjanje dokazil o poreklu, obiski kolegov iz tujine, ki imajo pri nas vedno odprta vrata in jim pomagamo z nasveti iz naše prakse.

V Sloveniji je področje porekla blaga dobro urejeno, ker smo znali izrabiti prednosti zaradi svoje majhnosti; ta nam je omogočila po eni strani centralistično urejanje zadev (ki morajo biti enotne) in po drugi strani zelo uspešno samostojno delo v carinskih uradih.

Marjan Strle, GCU

CARINSKI LABORATORIJ

Carinski laboratorij je v sodobni carinski službi tehnična podpora carinikom. Njegove osnovne naloge so analiza blaga za potrebe uvrščanja blaga v kombinirano nomenklaturo (KN), analiza vzorcev v okviru trošarinskega nadzora in vzorcev za potrebe skupne kmetijske politike (izplačila izvoznih nadomestil) ter kontrolo namenske uporabe pogonskih goriv.

Delo carinskega laboratorija je specifično. Temelji predvsem na preverjanju trditev strank o lastnostih nekega blaga. Na primer: sir vsebuje 20 mas. % maščob, bluza je v celoti izdelana iz svile, pogonsko gorivo ne vsebuje markirnega indikatorja, prehrambeni dodatek ne vsebuje sladkorja, žganje vsebuje 40 vol. % alkohola.

Seveda ne smemo zanemariti pomembne vloge zaposlenih v carinskem laboratoriju pri uvrščanju blaga v KN in sodelovanju pri izdaji zavezujočih tarifnih informacij. Prav zaradi različnih vrst blaga ni delo v carinskem laboratoriju nikoli dolgočasno, morda kdaj celo preveč živahno. Večina teh dejavnosti se nepretrgoma izvaja že od leta 1964.

PRED LETOM 1991

Carinski laboratorij deluje neprekinjeno od leta 1964. V Uradnem listu FLRJ (št. 44/1961) je bila objavljena uredba o ustanovitvi carinskih laboratorijev za potrebe jugoslovanske carinske uprave. Na začetku je Slovenijo pokrival carinski laboratorij v Zagrebu. Kmalu se je izkazalo, da je dela več

kot za osem obstoječih laboratorijev, zato je Zvezna carinska uprava z odlokom ustanovila še dodatne laboratorije. Dva sta bila ustanovljena tudi v Sloveniji (Ljubljani in Mariboru).

Mikroskop, kupljen leta 1964. Foto: Darko Katrašnik.

Kemikalije, kupljene leta 1964. Foto: Darko Katrašnik.

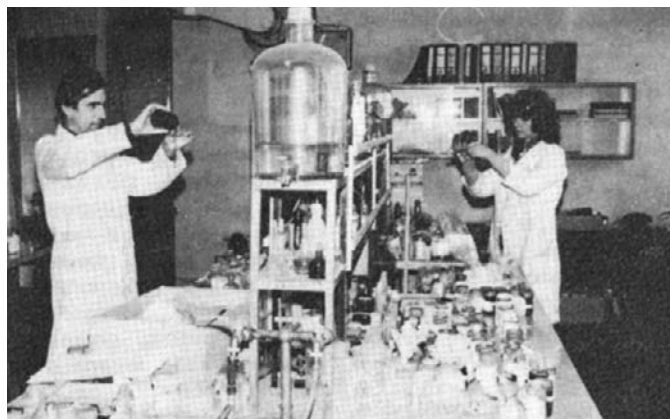
Ljubljanski je začel delovati v okviru Carinarnice Ljubljana leta 1964 v bivših prostorih tedanje hale IX v Javnih skladiščih, leta 1968 pa je bil preseljen v prostore na sedanji Šmartinski cesti 152.

V Mariboru je začel laboratorij delovati leta 1967. Večino obstoja ga je vodila Marija Popović s štirimi zaposlenimi. Opravljali so enake naloge kot v ljubljanskem laboratoriju, le da so pokrivali območje carinarnic Maribor, Dravograd, Celja in Gornje Radgone. Leta 1988 se je mariborski laboratorij preselil v nove prostore mariborske carinarnice.

Zaposleni

V prvih letih so bili v ljubljanskem carinskem laboratoriju zaposleni predvsem kemiki in kemijski tehnologi. Njihovo število je v letu 1991 nihalo od šest do deset. Prvi vodja carinskega laboratorija v Ljubljani je bil Ciril Božič, ki je postavil temelje za delo laboratorija ter nakupil prve kemikalije in osnovne instrumente (sušilnik, žarilno peč, mikroskop, tehtnico). Tedaj je bilo dokaj težko opremiti carinski laboratorij, saj so bili vzorci blaga za analizo zelo raznovrstni.

Leta 1976 se je v laboratoriju zaposlil dr. Matej Bohinc, ki je imel na nadaljnje delo in razvoj carinskega laboratorija pomemben vpliv. Prve delovne izkušnje je pridobil na Inštitutu Jožef Štefan. Prav zaradi dela na inštitutu se je zavedal pomena sodobnih instrumentov pri analiznem delu v laboratoriju. Takratnega vodjo laboratorija je prepričal o nakupu infrardečega spektrofotometra (IR). Instrument je omogočil analizo barv, pigmentov in plastičnih materialov brez uporabe prospektov. Kmalu zatem je postal ljubljanski carinski laboratorij na področju analiz s pomočjo IR vodilni v Jugoslaviji. Po smrti Cirila Božiča leta 1985 je dr. Bohinc skoraj dve leti nadomeščal vodjo laboratorija. Šele julija 1987 je uradno postal šef laboratorija, ki ga je vodil vse do

Dr. Matej Bohinc leta 1984. Objavljeno v glasilu Carinik št. 57/1984.

svoje upokojitve leta 2008.

Leta 1984 se je v laboratoriju zaposlil Viktor Mikelj, ki je prej delal v laboratoriju tovarne Lek. Prve vtise ob nastopu nove službe je opisal z besedami: »Imel sem občutek, da sem prišel v alkimistični laboratorij. Oprema je bila skromna in stara«. Prav njegove izkušnje na področju analitike in farmacevtike so pripomogle k višji kakovosti dela.

Delo

Zaposleni so na začetku carinskega laboratorija opravljali zelo enostavne analize. Uporabljali so skromno opremo za preverjanje uvrstitve blaga v carinsko tarifo (CT). Pisni izdelek, ki je vseboval rezultate opravljenih analiz ter ustrezne uvrstitve blaga v CT, se je imenoval »analiza«.

OBDOBJE OD 1991 DO 1999

Leta 1991 sta v Republiki Sloveniji delovala dva carinska laboratorija, v Ljubljani in Mariboru. Vodstvo Republiške carinske uprave je začelo razmišljati o smotrnosti dveh carinskih laboratorijev, zato je laboratorij v Mariboru nekaj let po osamosvojitvi ukinilo. Del zaposlenih se je upokojil, drugi del pa je bil prerazporejen na druga delovna mesta v carinarnici Maribor. Laboratorijsko opremo so prejele srednje šole v Mariboru, carinski laboratorij v Ljubljani pa je dobil posebno tehtalno mizo in žarilno peč, ki sta še vedno v uporabi.

Carinski laboratorij je deloval v prostorih Carinarnice Ljubljana v hali A Javnih skladišč, v drugem nadstropju. Od ostalih prostorov je bil ločen s steklenimi vrati. Za vstop je bilo treba pozvoniti. Imel je tudi knjižnico s strokovno literaturo, množico tehničnih prospektov pa posebno kartoteko z zbranimi podatki o analiziranih vzorcih. Vsak

vzorec, ki je bil analiziran in uvrščen v carinsko tarifo, je imel kartico z opisom blaga, imenom proizvajalca in uvrstitvijo. Kartice so bile urejene po abecednem redu. Pred začetkom analize je bilo vedno treba preveriti, ali je bilo blago že kdaj prej analizirano. Poleg knjižnice je glavni laboratorij obsegal še več manjših prostorov za opremo, kemikalije in steklovino ter temnico za razvijanje fotografij.

Zaposleni

Zaradi vedno več vzorcev različnih vrst blaga, ki so jih iz carinarnic pošiljali v analizo, se je pokazala potreba po širitvi znanja z drugih področjih. Zato sta dobili delo še inženirka tekstilne tehnologije in inženirka živilske tehnologije. Njuno znanje je izredno pomembno tako za analizo tekstilnih in prehrabnenih izdelkov kot za uvrščanje teh izdelkov v carinsko tarifo.

Zanimiva je anekdota iz tega obdobja, ko je Irena Jakomin z Igorjem Peternelom odšla v kontrolo v tovarno sladkorja. V tovarni so trdili (da bi se izognili dajatvam), da iz sladkorja proizvajajo melaso. Trditev je bila precej neobičajna, saj je melasa stranski proizvod pri proizvodnji sladkorja. Tisti trenutek, ko so ugotovili, da je s Peternelom živilska tehnologinja, so samo prijazno razkazali tovarno in seveda poravnali vse dajatve.

V laboratoriju je bilo šest zaposlenih. Leta 1995 je postal del ožje Republiške carinske uprave, današnjega Generalnega carinskega urada.

Oprema

Laboratorijsko pohištvo je bilo leseno, vključno z digestorijem. Carinski laboratorij ni imel klimatske naprave, zato v poletni vročini niso mogli uporabljati vseh instrumentov. V pomladanskih mesecih je zunanji del digestorija občasno služil za dom družini vrabcev. Nase so opozarjali z glasnim čivkanjem, nekateri posebej radovedni pa so skozi zračnik digestorija prileteli na ogled laboratorija.

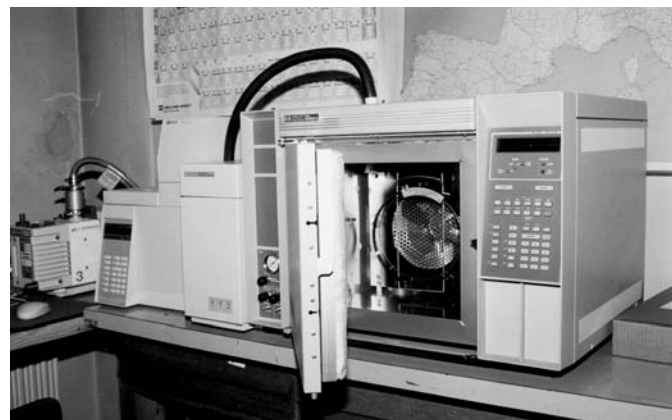

Digestorij v devetdesetih letih 20. stoletja. Foto: Nevenka Kovačič.

V tem obdobju je bil v carinskem laboratoriju najpomembnejši instrument še vedno stari IR. Dr. Bohinc

se spominja, da so na izpopolnjevanju za delo z IR pri proizvajalcu v Angliji komaj našli tako star model, da se je lahko učil ravnanja z njim. Ker je IR eden izmed osnovnih instrumentov za analizo plastike, lakov, tekstila, čistih kemikalij, je leta 1992 carinski laboratorij dobil nov, računalniško vodeni IR. S tem instrumentom je analiza vzorcev blaga potekala bistveno hitreje.

V okviru programa PHARE je laboratorij leta 1996 dobil tekočinski kromatograf (HPLC) in plinski kromatograf z masnim detektorjem (GC-MS). Do leta 2000 je carina omogočila še nakup nekaterih manjših naprav (analitske tehtnice, polarimetra, merilnika tališča trdnih snovi). Vsak novi instrument je prispeval delček k bolj strokovnemu delu. Poleg tega se je v redno delo uvajalo vedno več novih in kompleksnih analitskih metod. Vse manj strokovnih mnenj se je izdajalo na osnovi tehničnih podatkov in preprostih analiz.

Plinski kromatograf z masnim detektorjem. Foto: Nevenka Kovačič.

Delo

V prvem obdobju po osamosvojitvi laboratorij ni imel veliko vzorcev. Zato so nekateri sodelavci za daljši ali krajši čas pomagali v Carinarnici Ljubljana, kjer je primanjkovalo ljudi.

Glavna naloga laboratorija v tem obdobju so bile fizikalno-kemijske analize zaradi pravilnega uvrščanja blaga v CT. Analitik v laboratoriju je za vsak analiziran vzorec blaga pripravil dokument, tako imenovano »analizo«. Na »analizi« je opisal vzorec, njegove lastnosti, navedel uporabljeno analitsko metodo in pravilno uvrstitev v CT. »Analize« z vsemi podatki je vsak analitik pisal tudi v posebne zvezke. Iz njih so strojepiske prepisovale podatke na liste v več izvodih in na kartice za kartoteko v knjižnici. Vsak analitik je imel več zvezkov; vrstni red za prepisovanje je bil namreč zelo dolg, saj strojepiske niso prepisovale zgolj laboratorijskih

dokumentov. Vodja laboratorija dr. Bohinc, ki se je vedno zanimal za nove tehnologije, je ob tem prišel na zamisel, da bi si pri pisanju pomagali z računalnikom.

Leta 1993 se je dr. Bohinc v soglasju z vodjo Elektronskega računskega centra Zoronom Taljatom dogovoril, da skupaj z Mojco Kobe-Razpotnik izdelajo računalniški program za vpisovanje zapisnikov o odvzemu vzorcev ter vpisovanju in tiskanju »analiz«. Program je deloval od leta 1994 do 1996 na enem računalniku. Vanj so vsi zaposleni v laboratoriju vpisovali podatke o odvzetih vzorcih ter »analize«. Leta 1995 je prišlo do prvih načrtov za umestitev programa za pisanje »analiz« znotraj carinskega informacijskega sistema. Program je zaživel v začetku leta 1997 in prinesel pomembno novost. Carinski delavec, ki je odvzel vzorec blaga, je sam vnesel podatke v sistem zapisnikov o odvzemu vzorcev blaga, zaposleni v laboratoriju pa so na njihovi osnovi napisali (po novem imenovano) strokovno mnenje. Program je bil zelo pomemben tudi s stališča enotnega uvrščanja blaga, kajti v podatkovno zbirko strokovnih mnenj so imeli vpogled vsi carinski delavci, ki so se ukvarjali z uvrščanjem blaga.

Nekateri delavci laboratorija so sodelovali v komisiji za izdajanje potrdil o uvrščanju blaga v KNCT (kombinirana nomenklatura carinske tarife, vzpostavljena leta 1995) ter pripravljali pojasnila o uvrščanju blaga. Vodja laboratorija je sodeloval v komisiji za nomenklaturu CT pri Ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj ter izobraževanju carinskih

delavcev o uvrščanju blaga. Redno so spremljali tudi sestanke Svetovne carinske organizacije ter njene odločitve o uvrščanju blaga.

OBDOBJE OD 2000 DO 2004

Leto 2000 je bilo za carinski laboratorij izredno pomembno. Skupaj z Generalnim carinskim uradom se je preselil v nove prostore na Šmartinski cesti 55. Delavci laboratorija so z zunanjim svetovalcem dejavno sodelovali pri načrtovanju in opremitvi novih prostorov. Laboratorij je bil zgrajen v skladu z mednarodnimi standardi. Meri približno 400 m² in je sodobno opremljen. Njegova otvoritev je bila 15. novembra 2000. Na začetku so bili zaposleni v novih prostorih kar malo zgubljeni, vendar so se prazni prostori začeli hitro polniti z novimi instrumenti, stene hodnika pa so popestrile slike starega laboratorija – v spomin na dobre stare čase.

Ob odprtju so bili prostori še prazni, kmalu nato pa polni naprav, vzorcev in pripomočkov. Foto: Nevenka Kovačič.

Franc Košir, generalni direktor Carinske uprave RS, je 15. novembra 2000 odprl novi carinski laboratorij. Foto: Marjan Gliha Vavpotič.

Zaposleni

V prejšnjih letih so vsi zaposleni poznali delo na vseh instrumentih. Vse večja količina zahtevnejših instrumentov

in kompleksnejših analiz pa je zahtevala specializacijo, tako da sta z vsakim instrumentom upravljala vsaj dva analitika. Skupno število zaposlenih je bilo osem.

Oprema

Vstop Slovenije v Evropsko unijo je prinesel nove naloge. V okviru programa PHARE smo v letu 2000 prejeli nov IR, rentgenski fluoroscenčni spektrofotometer (XRF) za elementarno analizo snovi ter analizo vsebnosti žvepla v gorivih in UV-VIS spektrofotometer, s katerim smo preverjali namensko uporaba pogonskih goriv (vsebnost markirnega indikatorja Solvent Yellow 124). Do leta 2004 so bili kupljeni vsi pomembnejši instrumenti za kakovostno podporo carinikom na terenu.

Delo

V tem obdobju je bil glavni poudarek na analizi blaga zaradi pravilne uvrstitve v CT. Vedno več je bilo tudi analiz vzorcev za potrebe trošarinske kontrole in kontrole namenske uporabe pogonskih goriv. Novi prostori in veliko nove opreme so postali izziv za zaposlene, da so uvajali čedalje sodobnejše analitske metode in razvili tudi nekaj svojih. Septembra 2004 je Generalni carinski urad prejel od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano odločbo, s katero je bil naš carinski laboratorij imenovan za preskusni laboratorij za izvajanje ukrepov skupne kmetijske politike in ureditve kmetijskih trgov.

Leta 2002 se je začel carinski laboratorij udeleževati medlaboratorijskih primerjav. Primerjava je za vsak laboratorij izredno pomembna, saj se lahko iz rezultatov razbere kakovost njegovega dela.

Poleg strokovnih mnenj so delavci laboratorija začeli skupaj s kolegi iz oddelka za tarifo v letu 2004 izdajati zavezujoče tarifne informacije o uvrstitvi blaga, ki veljajo v vsej EU. Te so nadomestile prejšnje potrdilo o uvrstitvi blaga v CT. Zaradi znanja o uvrščanju blaga so se zaposleni v carinskem laboratoriju začeli udeleževati sestankov odbora za carinski zakonik (oddelka za tarifo in statistično nomenklaturu, kjer poteka med državami članicami EU usklajevanje o uvrščanju blaga v kombinirano nomenklaturu).

Mednarodno sodelovanje carinskega laboratorija se je začelo že leta 2000 z udeležbo na srečanju v organizaciji CEFTA (Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini) v Pragi. Maja naslednje leto je bilo tovrstno srečanje organizirano v Ljubljani. Srečanja so bila izredno pomembna, saj so se jih udeleževali le predstavniki carinskih laboratorijev s specifičnimi, predvsem analitskimi problemi. Izmenjevale

so se izkušnje, metode in praktični nasveti. Vezi, ki so se spletle na teh srečanjih, so se ohranile vse do danes.

Z vstopom v EU je laboratorij postal del družine evropskih carinskih laboratorijev (GCL – *Group of European Customs Laboratories*), ki vključuje približno 80 laboratorijev. V družini ni naš laboratorij niti najmlajši, niti najstarejši, niti največji, velja pa za sodobnega in dobro usposobljenega. Cilj je, da bi carinski laboratoriji EU delovali enotno kot en sam velik laboratorij, z enakimi analitskimi metodami in primerljivimi rezultati.

Zaposleni v carinskih laboratorijih se na tri do štiri leta srečajo na konferenci carinskih kemikov. Udeleženci konference so predstavniki carinskih laboratorijev iz EU in drugih povabljenih držav, predstavniki Evropske komisije, nekaterih inštitutov in inštitucij, katerih delo je povezano z laboratorijem. Namen konference je izmenjava izkušenj, spoznavanje najnovejših tehnologij in reševanje tekočih problemov. Prva konferenca carinskih kemikov je bila že leta 2000 v mestu Fiuggi-Fonte. Leta 2003 je sledilo srečanje v Pragi, 2007. leta v Atenah in v Helsinkih 2010. leta zadnje, ki je bilo posvečeno novim tehnologijam in delu mobilnih laboratorijev.

Sestanek delovne skupine ILIADE v Generalnem carinskem uradu, 2009. Foto: Nevenka Kovačič.

Evropska komisija je leta 2004 povabila slovenski carinski laboratorij k sodelovanju v delovni skupini ILIADE (*Intra-Laboratory Inventory for Analytical Determinations*). Ta skupina ima samo trinajst članov in deluje v okviru koordinacije carinskih laboratorijev EU. Namen skupine je harmonizacija analitskih metod, ki jih uporabljajo carinski laboratoriji. Vse metode so objavljene na zaščiteni spletni strani, do katere imajo dostop predstavniki vseh carinskih laboratorijev držav članic EU. Trenutno vsebuje ta zbirka že nad petsto metod. Kadar koli se v carinskem laboratoriju

pojavi analitski problem, se najprej preveri, ali je v zbirki že navedena analitska metoda. Srečanje poteka enkrat letno in leta 2009 je bilo organizirano v prostorih Generalnega carinskega urada v Ljubljani.

OBDOBJE OD 2005 DO 2011

V tem obdobju je carinski laboratorij posvetil veliko pozornosti uvajanju sistema kakovosti in novih analitskih metod. Vsako leto se udeleži štirih do petih medlaboratorijskih primerjav, ki so organizirane v okviru GCL ali pa pri neodvisnih institucijah.

Zaposleni

V zadnjem obdobju so se upokojili trije zaposleni, starostne carinskega laboratorija: Peter Trobiš, vodja laboratorija dr. Bohinc in Viktor Mikelj. Vsi trije so s svojim delom pustili neizbrisen pečat. Trobiš je uvedel prve metode na XRF in hkrati za mlajše kolege predstavljal neizmeren vir podatkov, ki jih je pridobil v dolgih letih službovanja. Dr. Bohinc je bil kot dolgoletni vodja vedno odprt za novo. Podpiral je svoje podrejene pri pridobivanju novega znanja in nakupu sodobne opreme. Mikelj je sodeloval pri pripravi in uvedbi novih analitskih metod. Svojim mlajšim kolegom je bil neformalni mentor. Vedno je poudarjal, da je treba izboljševati metode, da se je treba učiti iz svojih napak in da ni nerešljivih problemov. Trenutno je v laboratoriju zaposlenih devet analitikov.

Oprema

Laboratorij je v posodobil svojo opremo in jo nadgradil s po dvema plinskima in dvema tekočinskima kromatografoma ter instrumentom za določevanje nizkih koncentracij žvepla v gorivih. Vseh analiz ne izvaja laboratorij sam, saj bi bil nakup opreme predrag, razvoj metod pa neracionalen. Tako na primer Inštitut Jožef Štefan izvaja izotopske analize sladkorja ter določa vsebnost biokomponent v gorivih.

Delo

Količina vzorcev blaga za ugotavljanje pravilne uvrstitve v kombinirano nomenklaturu se je sicer zmanjšala, vendar se je zaradi kompleksnosti posameznih vzorcev povečalo število analitskih metod. V zadnjem času še tesneje sodelujemo s Sektorjem za preiskave in nadzor pri akcijah mobilnih enot, ko preverjajo namensko uporabe pogonskih goriv. Uspešno je bilo tudi sodelovanje pri odkritju pralnic kurilnega olja.

Slovenski carinski laboratorij, ki danes deluje v okviru Generalnega carinskega urada, je deloval v treh različnih

Delo s tekočinskim kromatografom. Foto: Darko Kutrašnik.

carinskih sistemih (SFRJ, samostojna Slovenija, Slovenija v okviru EU). Imel je tri prostore in tri vodje, vedno pa je bil nepogrešljiv del carinske službe, saj predstavlja strokovno pomoč carinikom. Veliko zaposlenih v Carinski upravi RS ni nikoli obiskalo prostorov carinskega laboratorija, mnogi ne poznajo zaposlenih osebno, a vsi vedo, da se lahko vedno obrnejo na carinski laboratorij, kadar potrebujejo pomoč pri vsakdanjem delu.

Oči zaposlenih so odprte v prihodnost in v skladu s strategijo razvoja carinske službe iščejo nova področja, s katerimi bodo pomagali ščititi državljane. Eno izmed novih področij je analiza prehranskih proizvodov, ki vsebujejo prepovedane snovi v športu (poudarek je predvsem na anaboličnih steroidih).

Nevenka Kovačič in Irena Jakomin, GCU

INFORMATIZACIJA CARINE

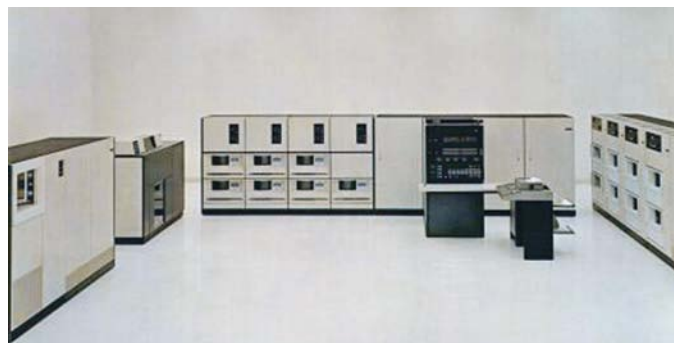
Poslovanja carinske službe si danes ne moremo več zamisliti brez sodobne informacijske podpore, saj večina poslovnih procesov temelji na sodobni informacijsko komunikacijski tehnologiji.

Največji obseg predstavlja elektronska izmenjava podatkov med gospodarstvom in nacionalno carinsko upravo na eni strani ter nacionalnimi carinskimi upravami držav članic Evropske unije na drugi strani. Za to se moramo zahvaliti hitremu razvoju na področju informacijsko komunikacijske tehnologije in strateškim odločitvam, ki jih je sprejela politika na najvišjih nivojih, da bi zagotovila hitro in enakopravno obravnavo gospodarskih subjektov pri poslovanju s carinsko službo.

ZAČETKI OD 1970 DO 1975

Začetki informatizacije carinske službe segajo v leto 1970 ko je takratna skupščina SFRJ sprejela *Zakon o financiranju programa modernizacije carinske službe od leta 1971 do 1975*. S tem so se zagotovila sredstva za nakup prvega računalnika in spremljajoče opreme. Uvedba sistema avtomatske obdelave podatkov je terjala od takratne Zvezne carinske uprave spremembe v organizaciji, da zagotovi in izobrazi ustrezen kader in prilagodi carinske predpise novemu načinu dela. Tako je bil leta 1972 ustanovljen Elektronski računski center kot samostojna enota v takratni carini. Odprtje popolno opremljenega centra je bilo 26. decembra 1974.

Računski center je takrat razpolagal s centralnim računalniškim sistemom IBM 370/145 (centralna enota s 160 kB centralnega pomnilnika, konzola s tiskalnikom, čitalnik luknjanih kartic, štiri enote z magnetnimi trakovi (4 x 40 MB), dve diskovni enoti (30 MB), hitrost: 1.000.000 operacij/s, čas dostopa 0,6 ms, operacijski sistem DOS/VC).

Centralni računalniški sistem IBM 370/145

V regionalnih centrih (Ljubljana, Zagreb, Split, Skopje, Sarajevo, Beograd) so bili nameščene naprave za zajem in prenos podatkov tipa MDS 6400 s po dvema tiskalnikom za lokalne izpise. Skupaj je bilo nameščenih 18 naprav. Zagotoviti je bilo treba tudi ustrezne klimatizirane prostore in stabilizatorje električne napetosti.

Regionalni centri so od carinskih izpostav prejeli izvirne dokumente, iz njih vpisovali podatke na magnetne trakove in jih preko komutiranega telefonskega omrežja posredovali v računski center (ERC). Po obdelavi so se podatki po isti poti vračali regionalnim centrom, kjer so se natisnili in posredovali carinskim izpostavam in strankam.

Do maja 1975 so bili zamenjani vsi obrazci in dokumentacija, ki je bila po novem prilagojena avtomatski obdelavi podatkov. Izdan je bil prvi *Pravilnik o načinu popunjavanja i podnošenju isprava u carinskom postupku*, ki je predpisoval obveznost vlaganja carinskih deklaracij, prilagojenih avtomatski obdelavi. Spremenil se je tudi način obračunavanja carinskih dajatev in način plačevanja dajatev, ki naj bi potekal prek ERC. Uvedene so bile prve kontrole nad podatki v deklaraciji (kontrola carinske stopnje glede na tarifno številko, kontrola vpisanih dajatev ...). Uvedla se je centralna kontrola nad začasnim uvozom in stanjem blaga v konsignacijskih skladiščih (v tistem času jih je bilo približno 3.000).

OBDOBJE OD 1976 DO 1980

Zaradi novega načina dela sta bili v letu 1976 ukinjeni prijava o uvozu in prijava o izvozu, na osnovi katerih se je izdelovala statistika zunanje trgovine. Vsi potrebni podatki so že bili v novi carinski deklaraciji in so se pošiljali Zveznemu statističnemu uradu le na magnetnih trakovih, narodnim bankam pa je bil posredovan izvod deklaracije.

Leta 1977 je bil uveden sistem obračunavanja in zaračunavanja carinskih dajatev prek ERC. Blago se je lahko dvignilo izpod carinskega nadzora že pred plačilom dajatev, če je bila zanj položena garancija poslovne banke. V nadaljevanju je bila uvedena kontrola pravočasnega plačevanja dajatev in obračun zamudnih obresti.

Leta 1978 se je pričel prenos evidenc blaga na konsignacijskih skladiščih v centralno evidenco, ki se je vodila preko ERC. Prenos je bil zaključen 1. januarja 1979. Kot povratna informacija o stanju razdolžitev začasno uvoženega in

izvoženega blaga so se organizacijskim enotam dostavljala mesečna poročila o stanju na posamezni deklaraciji.

Z elektronsko obdelavo carinskih deklaracij je nastala močna baza podatkov zunanjetrgovinskega poslovanja. Ker so bili podatki koristni za mnoge državne organe in gospodarstvo, je morala Zvezna carinska uprava (po nalogu Zveznega izvršnega sveta) pripravljati različna periodična poročila. V ta namen je bila znotraj računskega centra ustanovljena posebna skupina za statistiko.

Z *Zakonom o programu modernizacije carinske službe za period 1976 do 1980* se je poleg izgradnje nove stavbe računskega centra načrtovala tudi razširitev računalniškega sistema. Tako je bil maja 1980 nameščen nov računalniški sistem IBM 4341 (centralna enota s 4MB centralnega pomnilnika, konzola z ekranom in tipkovnico, čitalnikom luknjanih kartic, dva tiskalnika, štiri enote z magnetnimi trakovi (4 x 150 MB), šest diskovnih enot (6 x 500 MB), sedem lokalnih terminalov, hitrost: 2.500.000 operacij/s, čas dostopa do 0,25 ms, operacijski sistem DOS/VSE).

Tudi v regionalnih centrih se je postopno menjala oprema za zajem in prenos podatkov z MDS 1200 na MDS 21/50. Nove enote so lahko delovale tudi v funkciji terminala.

Zaradi vse večjega obsega nalog in pomembnosti področja avtomatske obdelave podatkov je bil ustanovljen *Sektor za informatiko, naplato budžetskih prihoda i statistiku*, ki je bil razdeljen v dva oddelka *Centar za informatiko i avtomatsko obradu podataka* in *Odelenje za naplato prihoda i statističke analize*. V okviru centra so delovale štiri službe: služba za projektiranje in organizacijo, služba za programiranje in razvoj, služba za pripravo podatkov in služba za avtomatsko obdelavo podatkov.

OBDOBJE OD 1981 DO 1990

Pomembnost informatike se je v tem obdobju povečevala. Leta 1981 je bilo v carinsko deklaracijo uvedeno vpisovanje matičnih števil podjetij (takrat organizacij združenega dela), kar je omogočilo spremljanje zunanjetrgovinske izmenjave oz. uvoza in izvoza vse do ravni podjetij. Na osnovi teh podatkov je skladno z zakonom o deviznem poslovanju podjetje imelo možnost del deviznih sredstev, ustvarjenih z izvozom, zadržati za potrebe uvoza reprodukcijskega materiala.

Nadaljnji tehnološki razvoj je omogočal vzpostavitev terminalskih povezav med centralnim sistemom ter regionalnimi centri in strokovnimi službami carinske uprave kakor tudi z drugimi državnimi organi. Vendar

zaradi počasnih povezav do realizacije ni prišlo.

Regionalni center v Ljubljani je pokrival vse slovenske carinarnice in je razpolagal z dvema enotama MDS s po 16 vnosnimi mesti. Zajeti podatki so se posredovali v ERC Zvezne carinske uprave, kjer so se preverjali. Vračali so se kontrolni sezname zajetih podatkov in sezname napak. Sezname so se vračali organizacijskim enotam, ki so poskrbele za dodatno kontrolo razbremenjevanja dokumentov, plačevanja računov in odpravo napak. Da bi se zmanjšalo število napak in s tem ponovno vnašanje in pošiljanje dokumentov, je bilo predlagano, da se podatki delno kontrolirajo že na vnosu. To je bilo z dodatno programsko rešitvijo mogoče realizirati že na obstoječi opremi. Vendar do uresničitve kljub uspešnemu pilotskemu projektu izvedenemu v Ljubljani ni prišlo vse do osamosvojitve. Ves razvoj je bil namreč voden iz Beograda.

OBDOBJE OD 1991 DO 2000

Po osamosvojitvi se je postopoma začel graditi lasten informacijski sistem. Razvoj je temeljil na že utečenem sistemu za vnos podatkov, kateremu je bila dodana delna kontrola podatkov. Podatki so se prenašali na nov centralni računalnik, ki ga je v uporabo ponudila vlada. Ker lastnih programerskih kadrov ni bilo, se je bilo treba opreti na zunanje. Programski del je prevzel Zoran Zorko, na sistemskem delu pa so sodelovali strokovnjaki Centra vlade za informatiko.

Ker so bile iz centralnega sistema v Beogradu prenesene evidence o carinskem blagu, v času osamosvojitve evidentiranem na teritoriju Republike Slovenije, in ker je uspelo zagotoviti tudi obračun dajatev in spremljanje plačil, lahko govorimo o kontinuiteti delovanja carinskega informacijskega sistema (CIS). Svojevrsten dosežek je bil prestreči izpise evidenc iz centralnega sistema, ki so bili namenjeni tiskalniku regijskega centra v Ljubljani, in jih zapisati na elektronski medij ter shraniti v bazo podatkov. Povezava z Beogradom je bila dokončno prekinjena 7. oktobra 1991 s potekom moratorija.

Leti 1992 in 1993 je zaznamovala gradnja lokalnih (Ethernet) računalniških omrežij. Delovne postaje so bile povezane na lokalni Novellov strežnik preko koaksialnega kabla (Token ring) in 10BASE5 oziroma transiverjev 10BASE2.

Hkrati se je začela uvajati tudi aplikacija za evidentiranje vseh vrst carinskih dokumentov, ki je počasi zamenjala t. i. zelene knjige oz. kontrolnike. Aplikacija je pokrivala enovit nadzor nad poslovanjem carinske izpostave, od faze prijave blaga carinskemu organu do obračuna carinskih in ostalih

dajatev ter predaje dokumentacije špediterju. Takšen način dela je bil lokacijsko vezan na posamezno lokacijo. Podatki se torej niso pretakali med organizacijskimi enotami oziroma carinsko upravo.

Leta 1992 se je uvedla prva elektronska izmenjava podatkov med carino in takratno Službo družbenega knjigovodstva. Od januarja 1994 carina omogoča elektronski prevzem podatkov o zaračunanih dajatvah plačnikom carinskih in drugih dajatev.

Leta 1993 je takratni Center vlade za informatiko začel graditi hitro komunikacijsko omrežje državnih organov RS, imenovan HKOM. Izgradnja omrežja predstavlja ključni mejnik v razvoju carinskega informacijskega sistema. Povezovanje lokalnih omrežij s centralnim računalnikom je omogočilo interaktivno uporabo podatkov na centralnem računalniku in interaktivno vzdrževanje podatkov na vseh povezanih mrežah. Hitrost povezav med večjimi vozlišči je bila 2 Mb/s do lokacij 128 Mb/s.

Prvo omrežje HKOM

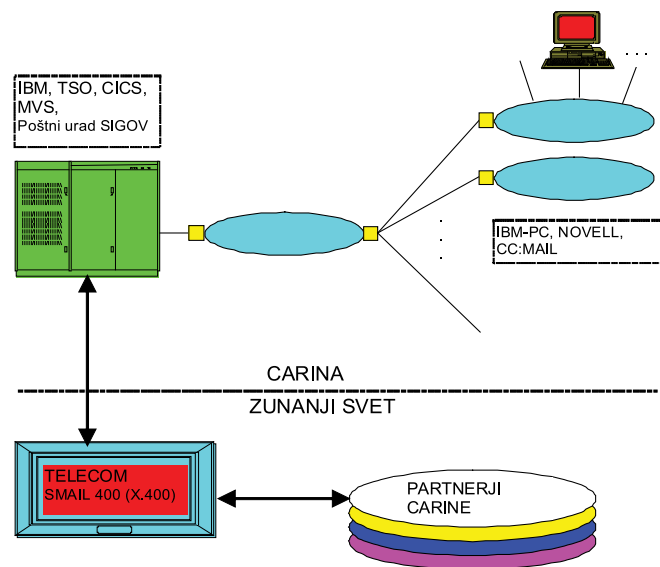
Povezava lokalnih omrežij s centralnim računalnikom je omogočila prenos zajema podatkov iz deklaracij, ki ga je takrat izvajal odsek za avtomatsko obdelavo podatkov (ERC), na izpostave. Kot prva je bila v nov način dela vključena izpostava Konsignacija Ljubljana (konec leta 1994). Prenos vnosa deklaracij na ostale izpostave je bil zaključen decembra 1996, ostalih dokumentov pa do sredine 1997.

V drugi polovici leta 1994 je bil postavljen sistem elektronske pošte CC:Mail, ki je sprva nadomestil pošiljanje telefaks sporočil med carinsko upravo in carinarnicami.

Večje spremembe je prinesel nov Carinski zakon 1. januarja 1996. V carinskem postopku se je pričel uporabljati obrazec enotne carinske listine ECL, temu pa je moral biti prilagojen

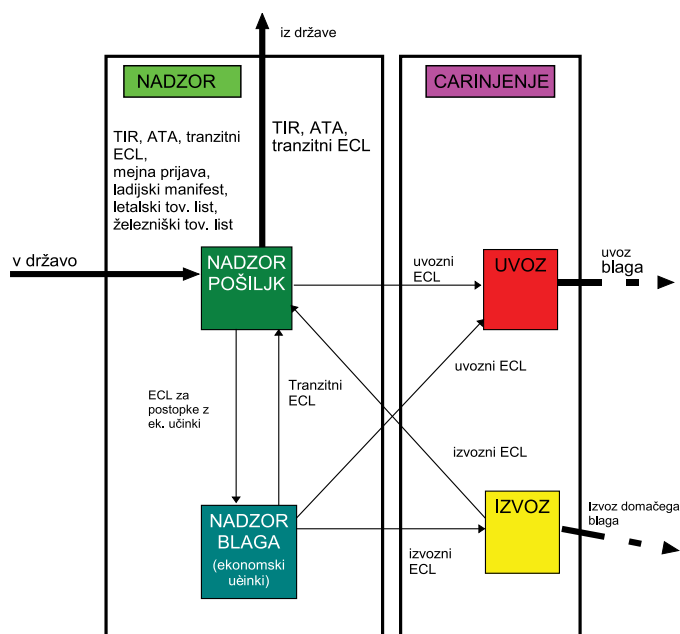
tudi carinski informacijski sistem.

Takrat se je začelo tudi vključevanje špedicij v računalniško izmenjavo podatkov s carinskim informacijskim sistemom (sistem RIP). Izmenjava je potekala prek Telekomovega poštnega sistema SMAIL400 (X.400). Strežnik je bil lociran v Centru vlade za informatiko. Prvi in največji partner je bil Intereuropa. Za šifriranje sporočil se je uporabljal programski paket PGP, ki je omogočal šifriranje dokumenta z elektronskim podpisom.

Shema računalniške izmenjave podatkov (RIP)

Leta 1997 je bil v celoti uveden enoten sistem izvajanja carinskega nadzora. Uvedeno je bilo avtomatsko zapiranje predhodnih postopkov prek polja 40 ECL.

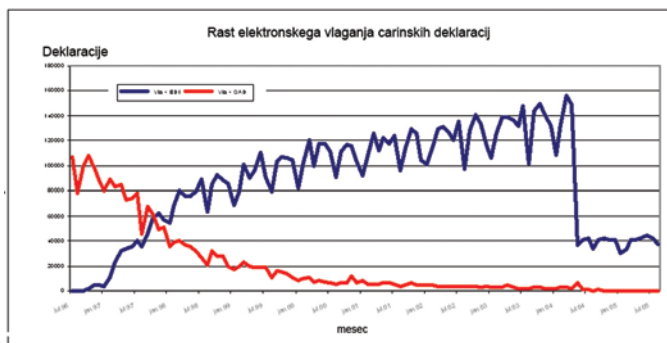

Leta 1999 je bil uveden nov, računalniško podprt sistem pisarniškega poslovanja PIPS. Carinska služba je leta 1999 začela izvajati zakon o trošarinah. Za podporo tem nalogam je bil razvit Trošarinski informacijski sistem (TIS).

OBDOBJE OD 2001 DO 2004

Računalniške kapacitete za potrebe carine je še naprej zagotavljal Center vlade za informatiko (CVI). Na razpolago je bila približno polovica zmogljivosti centralnega računalnika pete generacije IBM S/390 Parallel Enterprise Server, 9672-R26 z operacijskim sistemom OS/390 v.2.6. (dva procesorja, en kriptografski koprocessor, z 219 MIPS oziroma 37 MSU). Od skupno 846 GB diskovnih kapacitet je bilo namenjenih sistemskemu delu 300 GB, približno 150 GB pa je bilo rezerviranih za potrebe carine.

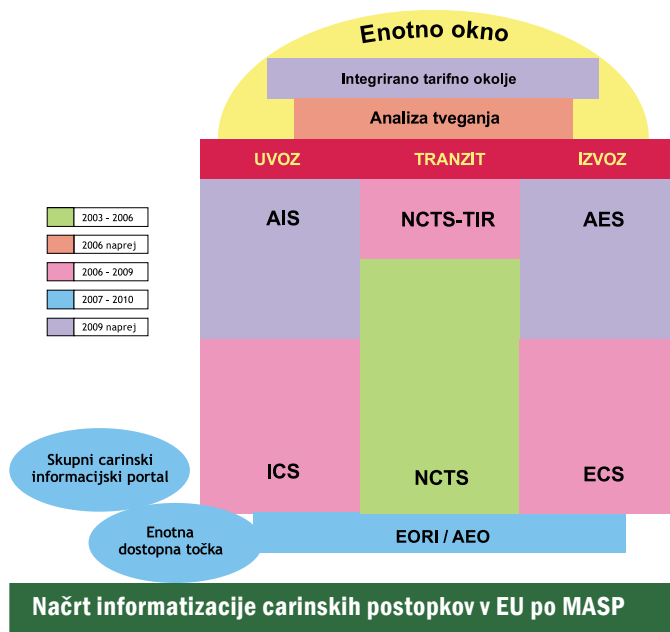
Leta 2001 je bil zaključen projekt strateškega načrta informatizacije Carinske uprave Republike Slovenije. Izdelana in predana je bila tudi verzija tega izdelka za potrebe vključevanja v EU. Ob koncu tega leta je bilo že 97 % carinskih deklaracij vloženi v elektronski obliki.

Rast elektronskega vlaganja carinskih deklaracij

Pričelo se je objavljane navodil in informacij o delovanju carinske službe na svetovnem spletu. Strani je vzdrževala služba za informatiko na Ministrstvu za finance.

Leta 2001 je bila Slovenija kot država opazovalka vključena v evropski projekt informatizacije tranzitnega postopka NCTS (*New Computerised Transit System*). To je bil prvi projekt informatizacije carinskih postopkov v EU, začrtanih z Lizbonsko strategijo za obdobje 2000–2010. Od leta 2003 smo morali slediti strateškemu načrtu Skupnosti MASP (*Multi Annual Strategic Plan*), ki je opredeljeval okvir informacijske podpore enostavnemu in brezpapirnemu poslovanju med carino in gospodarstvom. Iz njega so izhajali zahtevni evropski projekti, ki jih je bilo treba realizirati na nivoju države članice. Omenjeni so v nadaljevanju, nanašajo pa se na informacijske rešitve NCTS, ECS, ICS, EORI, TARIC.

Začele so se aktivnosti za postavitve in vključitve v CCN (*Common Communication Network*), zasebno komunikacijsko omrežje Evropske skupnosti.

Carinska uprava RS se je odločila, da za podporo tranzitnemu postopku NCTS ne gre v lasten razvoj ustrezne aplikacije, ampak se uporabi aplikacija MCC (*Minimal Common Core*), ki jo je razvila Evropska Komisija. Odločitev je bila težka, saj je bila izbira aplikacije MCC, ki je bila sama po sebi sicer državam na voljo brezplačno, pogojena z nabavo in uporabo točno predpisane strojne in licenčne programske opreme (strežniki *Bull Escala*, operacijski sistem AIX, BEA *Tuxedo* kot sistem za upravljanje sporočil med aplikacijami). Pri tem je šlo za odmik od siceršnjih konceptov IT okolja aplikacij CIS, vzpostavljenega v tedanjem Centru vlade za informatiko (sedanjem Ministrstvo za javno upravo, Direktorat za e-upravo in upravne procese). S Centrom vlade za informatiko je bil sklenjen sporazum, po katerem je bila ta oprema nameščena v okolju njihovega Podatkovnega centra, vendar pa je morala Carinska uprava RS vzdrževanje in podporo zagotoviti zunaj centra, seveda pa v skladu z njegovimi pravili in organizacijo dela.

Leta 2001 so se začela pripravljala dela na projektu TARIC.

Leta 2002 je bila v Generalnem carinskem uradu postavljena služba za pomoč uporabnikom za celotno upravo. V Ekonomski coni Koper se je uvajala rešitev RIP z ladijskimi agenti. Realizirana je bila podpora prevzema, ažuriranja in pregledovanja podatkovne baze TARIC, projekt TARIC se je uspešno zaključil v letu 2003.

V okviru priprav na vstop Slovenije v EU so se pričele aktivnosti za prenovo carinskega informacijskega sistema CIS (EUCIS), ki je moral biti usklajen z zahtevami EU.

Leta 2003 je bila v Center vlade za informatiko dobavljena in pripravljena oprema za dostop do CCN – zasebnega omrežja Evropske unije (produkcijski in testni strežnik). S potrditvenim testiranjem NCTS je bil izpolnjen pogoj za vključitev v produkcijsko omrežje CCN in izmenjavo NCTS podatkov z ostalimi državami članicami in Evropsko komisijo. V začetku leta 2004 je bila nameščena tudi strojna in licenčna programska oprema za potrebe NCTS (aplikacijo MCC), to je strežniki *Bull Escala*, AIX, BEA *Tuxedo*. Z vstopom Slovenije v EU 1. maja 2004 je steklo produkcijsko delovanje MCC (sistem NCTS, faza 3.1) na vseh lokacijah, z vsemi pooblaščenici, elektronsko povezanimi v sistem. Ob tem je bila vzpostavljena začasna služba za pomoč uporabnikom ob priključitvi EU v Generalnem carinskem uradu, stalni službi za področji TARIC in NCTS pa v carinskih uradih Jesenice in Nova Gorica.

Leta 2004 je bila aplikacija TARIC dopolnjena z nacionalnimi podatki. Izdelana je bila aplikacija za izračun dajatev – Računski modul in kot spletni servis odprta v splet. Aplikacija za evidenco dovoljenj v CIS je bila dopolnjena z novimi tipi dovoljenj. Uvedena je bila nova aplikacija za analizo tveganja in vodenje poslovnih pravil. Dopolnjena je bila aplikacija za izmenjavo podatkov med Slovenskimi železnicami in Carinsko upravo RS. Uvedene so bile še aplikacija BIP na Obrežju in Jelšanah s takojšnjim prenosom podatkov v CIS, aplikacija za vpogled v garancije, aplikacija PRS za izterjevalce, ob koncu 2004 tudi aplikacija GMS (mednarodni sistem zavarovanj) in njegova povezava z MCC (NCTS faza 3.2.1). Garanti in podjetja so uspešno zamenjali potrdila o zavarovanju.

OBDOBJE OD 2005 DO 2011

Leta 2005 je bila na aplikaciji MCC uvedena funkcionalnost poizvedovanje in kontrole pooblaščenega prejemnika (NCTS, faza 3.2.2). Dopolnjena je bila aplikacija za evidenco dovoljenj v CIS z novimi tipi dovoljenj. Uvedena je bila aplikacija za evidenco kontrol in prenovljena aplikacija PIPS za pisarniško poslovanje.

Leta 2005 je potekalo prenavljanje CIS za prilagoditev EU na področjih carinjenja in nadzora, tehnološko prenavljanje RIP ter prenavljanje finančnega modula.

Leta 2006 je bila za pisarniško poslovanje uvedena nova aplikacija SPIS in nova rešitev RIP z ladijskimi agenti in agenti

tovora na vstopu v luko Koper. Dopolnjena je bila aplikacija za evidenco dovoljenj v CIS z novimi tipi dovoljenj in prilagajanje CIS novi valuti evro. Dopolnjena je bila aplikacija BIP na Obrežju, Gruškovju in Jelšanah. Na cestnih mejnih prehodih BIP je začela delovati aplikacija za prepoznavanje registrskih tablic. Uvedena je bila aplikacija *Helpdesk* za nudenje pomoči in s tem zagotovljeni boljša preglednost, sledljivost in obveščanje uporabnikov in reševalcev.

Izpeljana je bila tehnološka prenova RIP. Sporočila, ki se izmenjujejo v strukturi XML, so elektronsko podpisana in kriptirana.

Leta 2006 se je pričelo razvijati izvozni modul AES-ECS in novo aplikacijo MEJA za podporo potniškemu prometu. Poleg tega je potekalo prenavljanje CIS za prilagoditev EU na področjih carinjenja in nadzora, tehnološko prenavljanje RIP ter prenavljanje finančnega modula, vključno s prilagajanjem novi valuti evro, prenavljanje modulov TARIC ter NADZORSTVO 2, prenavljanje analitskega modula in poročanja Statističnemu uradu RS, prenova aplikacij za evidenco kontrol ter knjigovodstvo v carinskih uradih. Potekala je tudi tehnološka prenova CIS v okolju Z/OS, Oracle IAS in DB 10g.

Skladno z večletnim strateškim načrtom uvajanja e-carine je bila obveza Slovenije vpeljati izvozni kontrolni sistem (ECS) do 1. julija 2007, ob tem pa je bila leta 2006 sprejeta odločitev za razvoj lastne aplikacije v okolju z/OS IBM WAS 6.0, IBM Portal 6.0.1, IBM BIMB 6.0.3, Oracle 10g, ki temelji na tehnologiji IBM *WebSphere*.

Leta 2007 je bilo v sodelovanju z Ministrstvom za javno upravo vzpostavljeno novo portalno okolje za izvajanje carinskih aplikacij. Prvi aplikaciji v novem portalnem okolju sta bili iz okolja CICS prenesena aplikacija za podporo izvoznemu postopku SIAES in novo razvita aplikacija za podporo izvoznemu kontrolnemu postopku ECS, faza 1.

V produkciji je stekla aplikacija MEJA. Uvedena je bila rešitev za RIP z ladijskimi agenti in agenti tovara v luki Koper – za izstopno stran. Uvedena je bila rešitev izmenjave podatkov med Slovenijo in Hrvaško.

Leta 2007 je bil vzpostavljen projekt za razvoj in uvedbo sistema EMCS za nadzor gibanja trošarinskih izdelkov v režimu odloga plačila trošarine. Začela sta se projekta NCTS4 in ECS2 (vključitev varnostnih dodatkov v že delujoče sisteme NCTS in ECS).

Leta 2008 je bilo vzpostavljena ustrezna varnostna zaščita portalnega okolja, tako da se je lahko odprlo tudi navzven,

s tem pa je bilo gospodarskim subjektom omogočeno neposredno vlaganje izvoznih deklaracij.

V letu 2008 sta bila sprejeta dokumenta Informacijska varnostna politika CURS in Terminski plan informacijske varnostne politike CURS. Imenovana sta bila skupina za informacijsko varnost in skrbnik informacijske varnosti, s tem pa vzpostavljeni temelji ustrezne informacijske varnosti. To omogoča vzpostavitev nadzornih ukrepov, tehničnih sredstev in standardiziranih postopkov zaščitnega ravnanja javnih uslužbencev in zunanjih izvajalcev do informacijskih virov in sredstev, tako da se z njimi povezana tveganja in grožnje zmanjšujejo na sprejemljivo raven, obenem pa se poveča razpoložljivost, zaupnost in integriteta informacijskih virov, ki jih carina uporablja pri izvajanju svojih nalog.

Leta 2008 je pričela delovati centralna pomoč uporabnikom v Carinskem uradu Nova Gorica. Deluje vse dni v letu in 24 ur na dan. Namenjena je vsem uporabnikom informacijskih sistemov in rešitev, programske, strojne in komunikacijske opreme, računalniških omrežij, računalniške izmenjave podatkov ter drugih informacijskih storitev v carini in zunanjim uporabnikom.

Leta 2008 je začel delovati prenovljen intranet Carinske uprave RS, vsebinsko spremenjen in postavljen na novo tehnološko osnovo, ki temelji na odprtokodnem CMS-sistemu TYPO3, ki je bil že pred leti sprejet kot sistem za upravljanje z internet vsebinami v državni upravi. Carina je izkoristila funkcionalnosti sistema TYPO3 in znotraj istega sistema postavila še intranet.

Leta 2008 se je začel razvoj rešitve za enoten sistem pooblastil v SICIS. Začela se je postavljati tudi analitska baza podatkov SICIS, ki je zaživela v letu 2009. S tem so se razbremenile produkcijske baze, saj so z umikom vira podatkov v drugo okolje omogočeni vpogledi in izpisi podatkov tudi pri največjih obremenitvah SICIS v produkciji. Začele so se priprave in razvoj sistema nadzora uvoza (ICS), pa tudi projekt EORI – razvoj rešitve, ki bo omogočala registracijo in identifikacijo oseb, vključenih v poslovanje na carinskem področju (enotna identifikacija na celotnem območju EU).

Leta 2008 je bil na pobudo Ministrstva za javno upravo in ob njegovi podpori izveden prehod na nov način izmenjave sporočil (Carinska uprava RS izmenjuje podatke z več kot 300 podjetji, ki podatke posredujejo prek šestih ponudnikov dostopa.) Dotedanji način prek X400 je bil zamenjan z novim načinom prek sporočilnih vrst, ki temelji na tehnologiji IBM Message Queue. Stari način je namreč postal preveč zastarel in negospodaren, novi način izmenjave sporočil pa poleg visoke hitrosti izmenjave podatkov, velike razpo-

ložljivosti in zanesljivosti delovanja omogoča tudi bistveno boljši pregled nad izmenjavo sporočil.

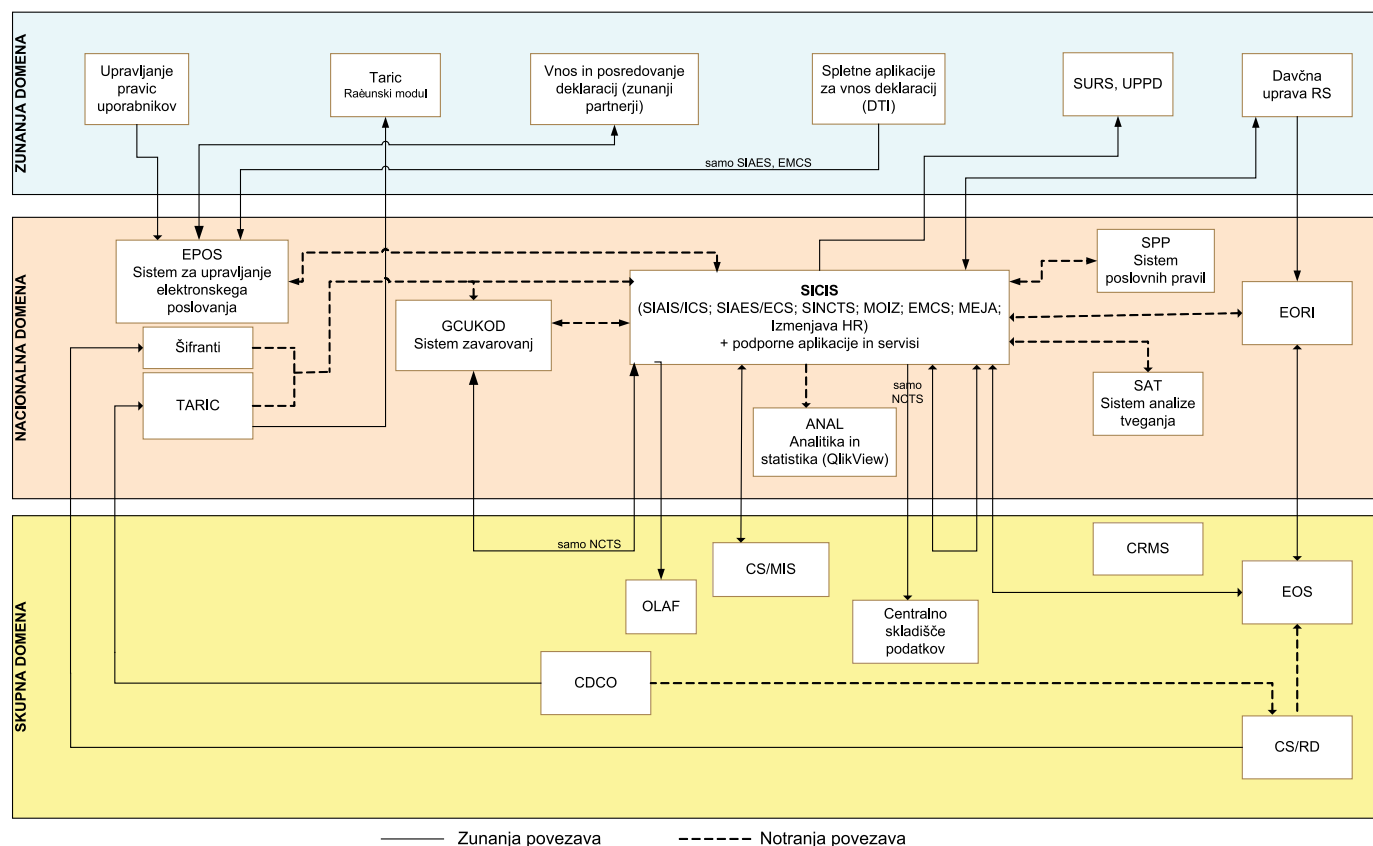
Leta 2009 je bil v Ministrstvu za javno upravo nadgrajen oziroma zamenjan obstoječi centralni računalnik (mainframe) IBM z/9 EC z novim IBM z/10 EC. Novi računalnik je bistveno bolj zmogljiv kot prejšnji. Nadgradnja je rezultat skupnih prizadevanj Ministrstva za javno upravo, ki je poskrbelo za formalno izvedbo naročila in tehnično nadgradnjo, Ministrstva za finance in Carinske uprave RS, ki sta zagotovila sredstva.

Vse od vstopa Slovenije v EU leta 2004 je bil tranzitni postopek NCTS dobro podprt z aplikacijo MCC oziroma sistemom MCC/ECN (ki je vseboval tudi aplikacijo GMS za tranzitna zavarovanja). Kot že omenjeno, je ta sistem deloval na okolju strežnikov *Bull Escala* in licenčne opreme, ki je odstopalo od tehnoloških usmeritev takratnega Centra vlade za informatiko, tako da je morala Carinska uprava RS sama skrbeti za vzdrževanje in podporo tega okolja. Na tem okolju je potekala tudi izmenjava podatkov s centralnimi aplikacijami za TARIC, KVOTE in NADZORSTVO. Leta 2008 pa je bilo odločeno, da se sistem MCC/ECN nadomesti z drugo, v celoti domačo informacijsko rešitvijo za NCTS, ki bo delovala v okolju IBM WAS, IBM Portal in IBM *Message Broker*. Naslednje leto je bil celoten sistem MCC/ECN nadomeščen z domačo aplikacijo SINCTS, ki je vsebovala tudi funkcije NCTS4. Strežniki *Bull Escala* in preostala oprema prejšnjega okolja so bili opuščeni, ob poteklih garancijah in zastarelosti pa tudi niso bili več uporabni. V produkcijo je šel sistem EORI, ECS pa je bil nadgrajen v ECS2.

Leta 2009 je Carinska uprava RS sodelovala pri pripravi vladne strategije razvoja elektronskega poslovanja ter izmenjave podatkov iz uradnih evidenc. Pri tem je bilo doseženo, da so bili v dokument vključeni tudi strateški cilj in ukrep za realizacijo MASP, ki izhaja iz Odločbe št. 70/2008/ES Evropskega parlamenta in Sveta, z dne 15. januarja 2008, o brezpapirnem okolju za carino in trgovino.

Leta 2010 je bil nabavljen programski produkt *QlickView* za podporo poslovnemu poročanju (*business intelligence*), izvedena so bila tudi usposabljanja za napredne uporabnike, za razvijalce in za administratorje sistema, široko uporabo pa doživlja predvsem v letu 2011.

V portalnem okolju je bila razvita nova aplikacija Pooblastila za notranje uporabnike, pričel se je razvoj aplikacije E-izvršbe, ki bo zaključen leta 2011. V začetku 2010 je bil predan v produkcijo sistem ICS. V produkciji je začel delovati tudi sistem EMCS.

Arhitektura SICIS

Sektor za informatiko, GCU

ORGANIZACIJSKI RAZVOJ SLOVENSKE CARINE OD 1991 DO 2011

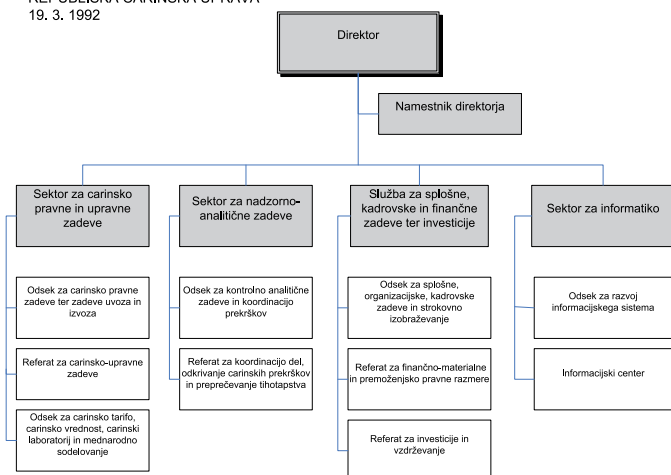
OBDOBJE OD 1991 DO 1999

Carinska uprava Republike Slovenije kot samostojen državni organ v sestavi Ministrstva za finance deluje od dneva samostojne državne osamosvojitve, torej od 25. junija 1991. Takrat je bil sprejet **prvi zakon o carinski službi**, ki je glede na zgodovinsko ureditev vodenja in izvajanja nalog carinske službe ter razmere nastanka praktično predstavljal posnetek ureditve jugoslovanske carinske službe. V času SFRJ je namreč določanje in upravljanje carinskega sistema spadalo v federalno pristojnost, zato je bil sedež vodstva

jugoslovanske carinske službe v Beogradu, od koder se je upravljal in vodil enotni carinski sistem. V Sloveniji so bile zgolj operativne carinske organizacijske enote – carinarnice in carinske izpostave.

Prvi pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Republiški carinski upravi in v carinarnicah kot njenih območnih enotah je bil sprejet leta 1992.

REPUBLIŠKA CARINSKA UPRAVA
19. 3. 1992

Organizacijska shema Republiške carinske uprave leta 1992

Ob osamosvojitvi Republike Slovenije je slovenska carinska služba štela 1640 delavcev, ki so v procesu osamosvajanja z delom dokazali lojalnost slovenski državitorni politiki in to potrdili s prestopom v carinsko službo Republike Slovenije.

8. oktobra 1991 so carinski uslužbenci začeli delati tudi na slovensko-hrvaški meji. Do konca leta 1992 je carina prevzela od policije še 35 maloobmejnih prehodov na slovensko-italijanski in slovensko-avstrijski meji. Zakon o carinski službi je bil namreč dopolnjen tako, da je Republiška carinska uprava prevzela pristojnost nadzora nad prehajanjem oseb čez državno mejo, naloge v zvezi z ugotavljanjem mejnih incidentov in drugih kršitev nedotakljivosti državne meje na mejnem prehodu ter skrb za izvajanje predpisov s področja tujcev in mednarodnih sporazumov, ki urejajo prehajanje čez državno mejo, na mejnih prehodih, za katere je Vlada Republike Slovenije določila, da policija na njih ne bo več opravljala kontrole. Za prevzem novih nalog s področja nadzora prehajanja čez državno mejo na maloobmejni mejnih prehodih je bilo treba zaposliti večje število carinskih delavcev, ki smo jih dodatno usposobili. Objekte na maloobmejnih mejnih prehodih je carina pričela prevzemati od uprave za notranje zadeve že 1. junija 1992. Primopredaja objektov je potekala v dveh fazah, junija in oktobra. Sprememba zakona o carinski službi je pooblaščenim uradnim osebam na mejnih prehodih določila tudi pravico in dolžnost nošenja orožja in streliva.

V tem obdobju smo odpirali tudi **nove blagovne izpostave**

Leto	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Število zaposlenih	1489	1987	1941	2126	2204	2280	2287	2271

Gibanje števila zaposlenih v carinski službi od leta 1991 do 1998

v **notranjosti** Slovenije (Ribnica, Škofja Loka, Ilirska Bistrica, Pragersko, ŽP Ljubljana), **nove mejne prehode** (Pince in Martinje) ter **nove organizacijske enote zaradi prevzemanja novih nalog**, posebej na področju mednarodnega sodelovanja. Obseg dela se je iz meseca v mesec povečeval in konec leta 1992 se je carinska služba soočila z večjimi kadrovskimi težavami, ki so bile zaradi odhajanja zaposlenih kot posledice nizkih plač in nemožnosti reševanja stanovanjskih problemov še toliko večje. **Carinska služba je zato pospešeno zaposlovala** nove delavce in v sedmih letih povečala prvotno število za 782 delavcev. Obdobje od 1991 do leta 1998 je zaključila z 2271 zaposlenimi, katerih povprečna starost je bila 36 let.

Zaradi zaposlovanja velikega števila novih uslužbencev se je izrazito pokazala tudi potreba po lastnem sistemu izobraževanja. V začetku leta 1992 je bil sprejet **prvi pravilnik o strokovnem izpitu in izobraževanju carinskih uslužbencev**. V prvih letih po osamosvojitvi je potekalo pretežno osnovno usposabljanje uslužbencev za delo v temeljni dejavnosti in za pripravo na posebni del strokovnega izpita za delo v carinski službi.

Prva strokovna carinska usposabljanja so stekla po letu 1993, najprej kot tuja tehnična pomoč, ki so jo izvajali strokovnjaki iz tujine (programi Phare, Eurocustoms, Matthaeus, Customs Taïex, Fiscalis, dvostranska pomoč). Z novimi nalogami in pooblastili se je širil obseg tuje pomoči na eni strani, na drugi strani pa je bila vsebina usposabljanj vedno bolj specifična in operativno zasnovana. Do leta 1999 se je število usposabljanj s tujo tehnično pomočjo povečevalo, nato je začelo upadati. Nekoliko več usposabljanj s tujimi strokovnjaki je bilo še leto pred vstopom v EU. Prva strokovna usposabljanja z lastnimi izobraževalci so bila leta 1998 v okviru projekta Ukrepi za povečanje učinkovitosti na mejnih prehodih in so bila namenjena vodjem izpostav in operativnim delavcem na mejnih prehodih.

Ustanovitev Odseka za izobraževanje leta 1997 (kasneje se je preimenoval v oddelek) je pomembno vplivala na razvoj novih programov usposabljanja, enotno vodeno in koordinirano usposabljanje, predvsem pa na sistematičen in strokoven pristop: od posnetka trenutnega stanja, ugotavljanja potreb do načrtovanja, priprave, izvedbe in evalvacije usposabljanj.

Sprejem nove carinske zakonodaje, ki se je pričela uporabljati 1. januarja 1996, je zahteval novo organizacijsko strukturo, ki je bila uveljavljena s sprejemom nove organizacije in sistemizacije leta 1997. Spremembe so bistveno posegle v nazive obstoječih delovnih mest, zlasti vodstvenih, in carinska služba se je izenačila z nazivi delovnih mest v primerljivih državnih organih. **Iz Republiške carinske uprave se je preimenovala v Carinsko upravo Republike Slovenije**, med drugimi so bili ustanovljeni Kabinet direktorja, Odsek za strokovno izobraževanje, Sektor za preiskovalne zadeve ... Organizacija uprave je tako že dobila današnjo obliko in obsegala devet sektorjev, od tega pet novih (Sektor za mednarodno sodelovanje, Sektor za investicije, Sektor za carinsko tarifo, vrednost in poreklo, Sektor za carinski sistem in carinske postopke ter Sektor za preiskovalne zadeve), ter že obstoječe štiri (splošne in finančne službe se razdelijo na dva sektorja, Sektor za upravnopravne zadeve in carinske prekrške, Sektor za informatiko). Najpomembnejšo organizacijsko spremembo pred uveljavitvijo novega zakona o carinski službi je pomenil leta 1997 ustanovljeni Sektor za preiskovalne zadeve z Odsekom za inšpekcijski nadzor in Odsekom za preprečevanje tihotapstva ter devetimi odseki za preiskave in devetimi referati za preprečevanje tihotapstva, lociranimi v carinarnicah.

Ustanovljen je bil tudi **Oddelek vrhunskih športnikov**. Na podlagi sporazuma o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev, ki so ga ministri Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za obrambo, Ministrstva za finance in predstavnik Olimpijskega komiteja Slovenije podpisali maja 1996, je Carinska uprava RS 2. septembra 1996 zaposlila prve vrhunske športnike in tako dala svoj prispevek k vrhunskemu športu.

OBDOBJE OD 1999 DO 2003

Uskladitev slovenske zakonodaje z zakonodajo držav Evropske skupnosti je povzročil novo organizacijo dela. Že leta 1997 sprejeta sistemizacija je vključila v organizacijo službe naknadne kontrole, centralni informacijski sistem in elektronsko izmenjavo podatkov, kar je prineslo ustanovitev novih organizacijskih enot, prekategorizacijo že obstoječih in predvsem napovedalo preoblikovanje službe po vzoru sodobnih evropskih carinskih služb.

Mejnik v delovanju in predvsem v pooblastilih in pristojnostih slovenske carinske službe predstavlja leto 1999, ko je bil sprejet **nov zakon o carinski službi**, ki ureja posebnosti carinske službe na področju njenih nalog in organizacije. Carinska služba je dobila dodatna pooblastila pri carinskih in trošarinskih kontrolah, ki so se lahko izvajala na celotnem ozemlju države. Omogočala so pridobivanje

in obdelavo vseh potrebnih dokumentov in podatkov, učinkovitejše izvajanje inšpekcijskih pregledov, carinskih in trošarinskih kontrol, osebnih pregledov, začasnega zasega blaga, trošarinskih izdelkov in dokumentacije itd. Zakon je opredelil posebnosti delovnih razmerij zaposlenih v carinski službi (na primer posebne pogoje za zaposlitev in premeščanje carinskih delavcev, poseben strokovni izpit in preverjanje znanja, posebne disciplinske kršitve).

Novemu zakonu je sledila **prenova sistemizacije** (najprej spremembe obstoječe v letu 1999 in nato nova v letu 2000). Nove pristojnosti na podlagi zakona o trošarinah so zahtevale **ustanovitev Sektorja za trošarine** (1999) in **oddelkov za trošarine v carinarnicah** (2000). Zaradi prevzema novih nalog se preimenujejo organizacijske enote: **uprava se poimenuje Generalni carinski urad, carinarnice postanejo carinski uradi, carinske izpostave postanejo izpostave, odseki in referati pa oddelki**. Zmanjša se drobitev organizacije službe, s tem da se ukinejo carinski referati kot najmanjše operativne območne enote službe. Spremenijo se nazivi vodij: **direktor postane generalni direktor, upravniki carinarnic pa direktorji carinskih uradov**. V Generalnem carinskem uradu se ustanovijo nove organizacijske enote: Oddelek za TARIC, Enota za tranzit, Oddelek za administrativno sodelovanje na področju trošarin, Preiskovalni informacijsko-analitski center. Poseben poudarek je bil na krepitvi kontrolnih funkcij carinske službe, zato se je na račun delovnih mest v izpostavah povečalo število inšpektorjev v oddelkih za kontrolne zadeve.

Tudi področje upravljanja s kadri je v obdobju od 1999 do 2003 najbolj zaznamoval novi zakon o carinski službi, saj so se udejanjila prizadevanja carinske službe za izboljšanje položaja carinskih uslužbencev. Pooblaščenice uradne osebe so pridobile pravico do obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja in s tem dosegle izenačitev glede te pravice z delavci v primerljivih službah. Uskladitev z drugimi primerljivimi državnimi organi je bila dosežena tudi pri višini dodatka za stalnost. Kljub številnim organizacijskim spremembam in pridobitvi novih pristojnosti je bilo 31. decembra 2003 zaposlenih 2228 delavcev, kar je 43 delavcev manj kot leta 1998. Kadrovanje na nova delovna mesta se je zaradi nemožnosti novega zaposlovanja zaradi sprejetih ukrepov Vlade RS izvajalo zlasti s premeščanjem zaposlenih v okviru službe.

V začetku leta 1999 je bila sprejeta strategija izobraževanja – dolgoročni načrt razvoja izobraževanja slovenske carine, pripravljen v skladu s standardi in smernicami Evropske komisije. S prenovo programa usposabljanja leta 1999 se je strategija začela tudi uresničevati. Naslednje leto so bili

po enotnih metodoloških izhodiščih sprejeti novi programi za različne ciljne skupine: program mentorstva pripravniku, kandidatu za strokovni izpit po ZCS, program usposabljanja za izterjevalca, program usposabljanja za inšpektorja, leta 2001 pa še program usposabljanja za carinika. Po teh programih je v letih od 1992 do 2011 uspešno opravilo strokovni izpit po ZCS kar 1820 carinskih delavcev.

LETO	CARINIKI	CARINSKI INŠPEKTORJI	IZTERJEVALCI	SKUPAJ
1992	81			81
1993	353	35		388
1994	167	167		334
1995	95			95
1996				0
1997	71	132		203
1998	60	84		144
1999	61			61
2000		26	21	47
2001		94		94
2002	65	29	1	95
2003		23	4	27
2004	10	27	3	40
2005			1	1
2006	34	28	2	64
2007		15		15
2008	17	33		50
2009			19	19
2010	15	25		40
2011 (1. pol)			22	
SKUPAJ	1029	718	73	1820

Število opravljenih strokovnih izpitov po letu 1992

V tem času smo začeli pripravljati lastne programe specialističnega strokovnega usposabljanja za izvajanje pooblastil v postopku ustavljanja prevoznih sredstev v cestnem prometu, za delo z rentgenskim aparatom, program usposabljanja za intrastat, program usposabljanja in postopek za preizkus znanja za nošenje in uporabo strelnega orožja v carinski službi, program usposabljanja za skrbnike orožja v carinski službi. V skladu s strategijo usposabljanja in izpopolnjevanja za povečanje administrativne usposobljenosti pred vstopom Slovenije v EU so se od leta 2001 do leta 2004 ključni uslužbenci usposabljali za izvajanje nalog v okviru članstva v EU. V začetku leta 2003 je bil sprejet program usposabljanja zaradi vstopa v EU, ki je bil namenjen carinskim uslužbencem za pripravo na delo v EU. Program se je izvajal v letih 2003 in 2004. V sodelovanju s policijo je bil pripravljen poseben program prekvalifikacije za tiste uslužbenke, ki so 1. maja 2005 nastopili novo dolžnost v policiji.

Priprava na izpit za carinskega inšpektorja v marcu 2001.
Foto: arhiv GCU.

Temelj vsakega izobraževanja so usposobljeni izobraževalci, ki poznajo osnovne metode dela z odraslimi. Zato je bilo poudarjeno andragoško usposabljanje lastnih izobraževalcev. Prvo sistematično usposabljanje lastnih izobraževalcev je bilo leta 1998 za projekt Ukrepi za povečanje učinkovitosti na mejnih prehodih, kasneje pa se je sistematično usposabljanje internih izobraževalcev nadaljevalo. Intenzivno strokovno carinsko usposabljanje z lastnimi izobraževalci se je začelo leta 2003 z usposabljanjem uslužbencev za delo v EU. Do danes je pri internem usposabljanju sodelovalo že okoli 200 lastnih izobraževalcev.

1. januarja 1999 je carinska služba začela uporabljati program **PIPS za računalniško vodenje pisarniškega poslovanja**, ki je v prvi fazi obsegal vodenje evidence dokumentov, prejete in oddane pošte ter ločeno vodenje evidence zaupnih dokumentov. V letu 2001 je bil program nadgrajen s programom za vodenje evidence arhiviranih zadev (vodenje arhiva), dodana sta bila še vodenje statistike upravnih postopkov in evidentiranje poteka upravnih postopkov.

OBDOBJE OD 2004 DO 2011

Zaradi vstopa Slovenije v EU je bil leta 2004 nekoliko spremenjen zakon o carinski službi. Novosti so bile:

- nova delovna področja carinske službe (pristojnosti na področju intrastata, skupne kmetijske politike ...),
- nova pooblastila za pridržanje, privedbo, uporabo prisilnih sredstev,
- pristojnosti prekrškovnega organa, izterjava tujih upravnih odločb o carinah in trošarinah, uvedba inšpekcijskega nadzora ...),
- varstvo osebnih podatkov (uvedba novih zbirk osebnih podatkov).

Carinska služba je ob vstopu Slovenije v EU 1. maja 2004 doživela obsežno reorganizacijo tako na vsebinskem kot

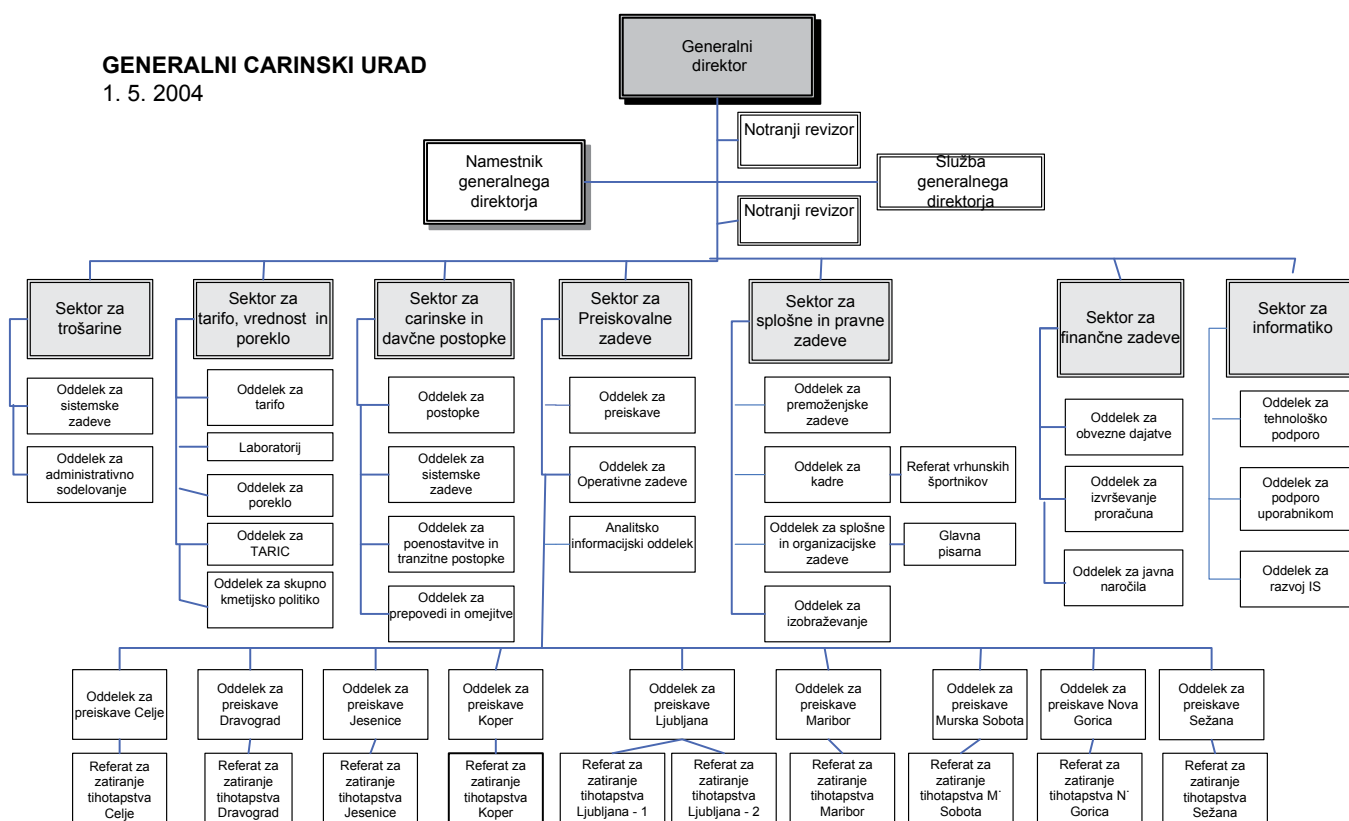
organizacijskem in kadrovskem področju. Carinska služba seveda ni izgubila svojega pomena, čeprav ne opravlja več klasičnega carinskega nadzora na meji z državami članicami EU in se je velik del zunanjetrgovinskega poslovanja Slovenije prenesel na brezcarinsko poslovanje na enotnem trgu EU. Carinska služba je ohranila pomembno vlogo na zunanji meji EU, torej na meji z Republiko Hrvaško, kjer z izvajanjem sistematičnega nadzora ščiti enotni gospodarski trg EU pred vnosom blaga neevropskega porekla brez plačila potrebnih dajatev. Težišče dela službe se je preneslo še na druga področja, pomembna za enotni gospodarski trg, npr. izvajanje trošarinskega sistema, boj proti ponaredkom in trgovanje s prepovedanim blagom, sodelovanje pri izvajanju skupne kmetijske politike, pobiranje drugih proračunskih prihodkov.

Ustanovljeni so bili Carinski urad Brežice, Notranjerevijska služba, v Carinskem uradu Jesenice **Center za TARIC in kvote,** v Carinskem uradu Koper oziroma Izpostavi Luka Koper **Referat za nadzor luke in proste cone** ter **Referat za blagovno carinjenje,** v Carinskem uradu Nova Gorica **Oddelek za intrastat in Oddelek za tranzit,** združijo se splošne in finančne službe po carinskih uradih ter vzpostavijo **oddelki za operativni**

nadzor v carinskih uradih Jesenice, Maribor, Nova Gorica, Murska Sobota in Sežana. Zaradi zmanjšane obsega dela je bilo leta 2004 **ukinjenih 43 mejnih prehodov za maloobmejni promet** ter **52 izpostav oziroma mejnih prehodov,** med njimi izpostave Škofja Loka, Ribnica, Logatec, Velenje, Holmec, Gornja Radgona, Dolga vas, Jezersko, Ljubelj, Korensko sedlo, Karavanke, Škofije, Rožna dolina, Šentilj, Ajdovščina, Fernetiči in druge.

Carinska služba je s pripravami na reorganizacijo pričela že nekaj let prej z omejevanjem zaposlovanja, intenzivneje pa po potrditvi sistemizacije 23. januarju 2003. Zaradi jasno postavljenih ciljev kadrovskega prestrukturiranja ob podpori Vlade RS, konstruktivnega sodelovanja državnih organov, v katere so bili carinski uslužbenci premeščeni, dobrega sodelovanja s Sindikatom carinikov Slovenije ter predvsem osveščenosti in razumevanja zaposlenih je carinski službi uspelo vsem presežnim delavcem omogočiti in zagotoviti najustreznejšo kadrovsko rešitev. S premestitvijo 330 carinskih delavcev v druge državne organe je carinska služba 1. maja 2004 dosegla ciljno stanje 1883 zaposlenih. **Poleg 330 premestitev v druge državne organe je bilo 399 delavcev premeščenih znotraj carinske službe.**

GENERALNI CARINSKI URAD 1. 5. 2004

Organizacijska shema Generalnega carinskega urada ob vstopu v EU leta 2004

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
GCU	224	268	269	273	265	269	273	224
Celje	123	140	136	137	135	126	124	127
Dravograd	77	35	35	33	30	32	33	30
Jesenice	182	65	61	68	68	69	69	73
Koper	213	213	214	209	207	206	209	196
Ljubljana	414	287	299	285	291	282	270	262
Maribor	320	203	215	203	199	204	193	196
Murska Sobota	234	129	131	133	130	132	133	128
Nova Gorica	196	103	103	101	101	103	103	105
Sežana	246	188	185	174	163	153	145	144
Brežice	0	172	183	174	180	174	165	169
SKUPAJ	2229	1803	1831	1790	1769	1750	1717	1654

Število zaposlenih v carinskih uradih in v Generalnem carinskem uradu od 2003 do 2010

Oktober 2007 je bil sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov iz leta 1996 nadomeščen z novim. Slednji je predvsem zavezoval organe k večjemu zaposlovanju športnikov in zagotovil večjo preglednost še zlasti z določitvijo t. i. prednostne liste. Na podlagi tega sporazuma je v carini zaposlenih do 18 športnikov; med njimi so bili Tomaž Humar, Vasilij Žbogar, Primož Peterka in številni drugi uspešni slovenski športniki.

Velik dosežek carinske službe je bila sprememba zakona o vojnih veteranih 26. aprila 2006. Določala je, da je vojni veteran tudi oseba, ki je v vojaški agresiji na Republiko Slovenijo od 26. junija do 18. julija 1991 opravljala naloge in dolžnosti pri obrambi Republike Slovenije kot delavec carinske službe, ki je izvajal operativne naloge po odločitvah in navodilih republiške koordinacijske skupine. S tem je carinska služba dosegla priznanje za številne uslužbenice, ki so v času osamosvajanja Slovenije na različne načine pomagali pri osamosvojitvi.

Po vstopu Slovenije v EU nastopa slovenska carina tudi v vlogi gostiteljice študijskih obiskov in izmenjav, saj Slovenija kot polnopravna članica nudi pomoč tujim carinskim upravam. Na novo so bili usposobljeni posamezni uslužbenci zaradi spremenjene vloge na področju prekrškov ter tisti, ki so začeli opravljati naloge za intrastat. Nova zakonodaja je zahtevala ponovno prenovo programov osnovnega usposabljanja, sprejetje novega programa usposabljanja za carinskega inšpektorja za izvajanje inšpekcijskega nadzora ter programa usposabljanja in izpopolnjevanja za opravljanje carinskih preiskav.

Sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov so oktobra 2007 podpisali predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije, ministri za javno upravo, obrambo, šolstvo in šport, notranje zadeve ter državni sekretar Ministrstva za finance. Foto: Sabina Langus Boc.

V prvi polovici leta 2007 je carinska služba vpeljala **e-učenje**. Udeleženci so to obliko učenja dobro sprejeli, predvsem zaradi možnosti svobodne izbire in razporejanja časa za učenje, tempa učenja, ponavljanja snovi in možnosti spremljanja lastnega napredka. Do začetka leta 2011 je bilo **izpeljanih 11 e-tečajev** (preiskava vozila, enotno dovoljenje za poenostavljene postopke, predhodne sestavine za prepovedane droge ...), v e-učenje pa vključenih 1522 udeležencev. Večino e-tečajev je razvila Evropska komisija, da bi poenotili postopke in delo carinikov na območju Evropske unije. Vsebine tečajev je za uporabnike privlačna in zanimiva, saj je multimedijsko podprta. V letu 2007 je intenzivno potekalo tudi usposabljanje za priprave na predsedovanje EU, namenjeno predsedujočim delovnih skupin, nacionalnim delegatom in ekspertom.

Novost leta 2008 je bila pilotno preverjanje strokovne usposobljenosti. S tem smo nadaljevali v letu 2009, za petletno obdobje 2010–2015 pa je bil sprejet program preverjanja strokovne usposobljenosti pooblaščenih uradnih oseb carinske službe.

Leta 2009 so se vsebine usposabljanj še razširile, nadaljevala pa so se tudi strokovna carinska specialistična usposabljanja za posamezne ciljne skupine s področja carinskih postopkov, tarife, vrednosti, porekla, knjigovodstva pri inšpekcijskem nadzoru in naknadnem preverjanju v podjetju, prepovedanih drog, trošarin in nadzora pri varovanja pravic intelektualne lastnine.

Usposabljanje za slovenski tranzitni sistem (SINCTS) junija 2009

Vzporedno z osnovnim in strokovnim usposabljanjem so se uslužbenci usposabljali še na področju tako imenovanih »mehkih« vsebin: metode in tehnike organiziranja in vodenja, komunikacija, javno nastopanje, upravljanje, oblikovanje odnosov z javnostmi, vodenje sestankov, premagovanje stresa, obvladovanja časa, preprečevanje konfliktov, vodenje sodelavcev, delo s težavnimi strankami, vodenje letnega pogovora.

Velik poudarek je bil na jezikovnem usposabljanju, ki se izvaja od leta 1995, sistematično pa od leta 1998. V preteklih letih je carinska služba izvedla številna usposabljanja, število se je iz leta v leto povečevalo, obenem tudi povprečno število dni usposabljanja na zaposlenega.

V letu 2007 se je končal dveletni **projekt prenove pisarniškega poslovanja in informatizacije evidenc v carinski službi (SPIS)**. Posodobljena je bila infrastruktura, uvedena je bila aplikacija SPIS 1,45, zamenjal se je sistem elektronske pošte, novi sta bili aplikaciji za druge evidence in spremljanje tranzitnih postopkov. Uporaba aplikacije SPIS je prinesla v carinsko službo precej novosti. Gre za delovno okolje, ki temelji na sodobni informacijski tehnologiji in sodobnih rešitvah, kar omogoča učinkovito in ustvarjalno delo vsakega uslužbenca v organizaciji. Uporabniki lahko sami vnašajo podatke v program in iz

njega črpajo informacije, ki jih potrebujejo pri svojem delu. Aplikacija namreč omogoča **računalniško evidentiranje dokumentov na enostaven način**, evidence so urejene in pregledne, nahajajo se na enem mestu. Omogočeno je organizirano shranjevanje dokumentov in zadev.

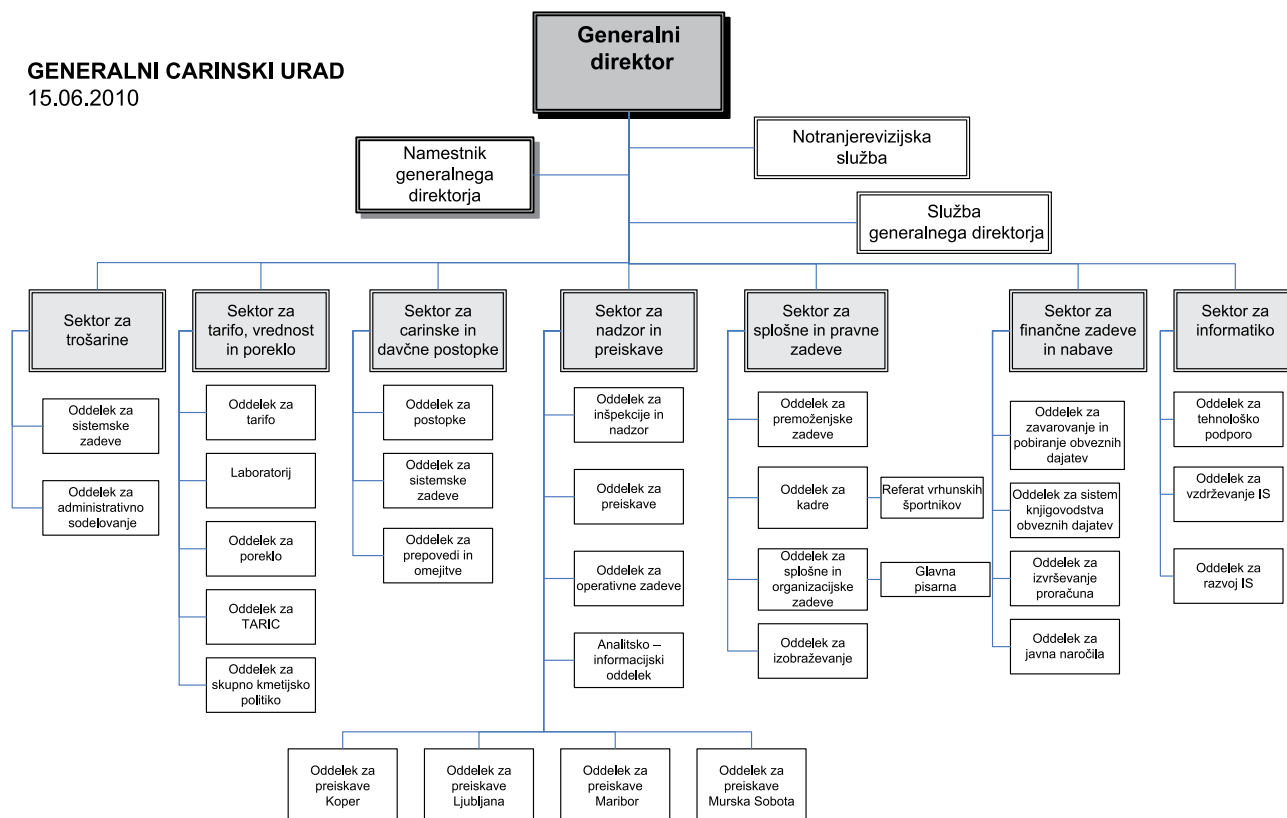
Čeprav za carinske uslužbence neugodne posledice reorganizacije iz leta 2004 še niso v celoti odpravljene (vseh uslužbencev, ki so bili zaradi reorganizacije razporejeni v druge urade, še ni bilo mogoče premestiti bliže njihovem domu), se je služba že v začetku leta 2008 začela intenzivno ukvarjati z **veliko organizacijsko spremembo zaradi predvidenega vstopa Republike Hrvaške v Evropsko unijo**. Izhodišča, ki jih je v ta namen pripravila in sprejela Vlada RS junija 2008, predvidevajo prizadevanje službe za pridobitev novih nalog, ki bi jih lahko dodelili carinskim uslužbencem, katerih delo na mejnih prehodih s Hrvaško ne bi bilo več potrebno. Tako je Vlada RS sprejela poseben sklep, s katerim se je zavezala, da bo »*pri pripravi vsakega predpisa, ki predvideva morebitno novo nalogo oz. pristojnost, ki vsebinsko ni nujno vezana na določen državni organ, najprej presodila, ali bi lahko novo nalogo dodelila v izvrševanje Carinski upravi RS, ob upoštevanju njene organiziranosti na območju celotne RS in njenih kadrovskega zmogljivosti pred in po morebitnem vstopu Hrvaške v EU.*«

Od sprejema tega sklepa je carinska služba **prevzela že nekaj novih nalog**. Tako izvaja nove naloge na področju trošarin, saj vrača del plačane trošarine za plinsko olje, ki se dokazljivo porabi kot pogonsko gorivo v komercialni namen. Nadalje je služba pristojna za pobiranje okoljskih dajatev in za nadzor nad uporabo vinjet.

Z novo spremembo zakona o carinski službi je carina pridobila **nedavčne izvršbe** Davčne uprave Republike Slovenije. 1. julija 2009 je tako začela izterjevati globe, denarne kazni, stroške postopka, sodne takse in izvrševati ukrepe odvzema premoženjske koristi (za slednje je pristojen Carinski urad Sežana). Poleg tega je začela izterjevati carinske globe in izvrševati ukrepe, ki se izrekajo v prekrškovnih postopkih Carinske uprave RS.

Število/leto	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Število izvedenih usposabljanj/dejavnosti	121	229	181	212	181	214	276	254	295	301	300	341	365
Število udeležb	1204	2761	1315	2104	1132	1768	2691	2047	2984	3352	3504	4599	4429
Povprečno število dni usposabljanja na zaposlenega					2,3	3,2	4,7	3,58	3,29	3,18	3,83	3,8	4,8

Statistični podatki o usposabljanju v obdobju od 1998 do 2010

GENERALNI CARINSKI URAD
 15.06.2010

Organizacijska shema Generalnega carinskega urada leta 2010

1. januarja 2010 je carinska služba začela izvrševati upravne terjatve in upravne takse. Predlagatelji so različni upravni organi, na primer upravne enote za turistične takse, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za preveč izplačane pokojnine, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije za preveč izplačana nadomestila ipd. Te izvršbe izvaja Carinski urad Celje. 1. januarja 2012 bo carinska služba prevzela še izvršbo glob in stroškov postopka, ki jih izrekajo drugi nedavčni organi (tuje globe), in druge terjatve, ki jih izterjuje davčni organ.

Pri carinskih preiskavah se je kot nova pristojnost uvedla možnost pečatenja prostorov in dokumentov, kadar je to potrebno za izvedbo preiskave. Pri carinski preiskavi se je dvignil standard, ki je predpostavka za začetek preiskave, na »utemeljene razloge za sum, da je določena oseba kršila predpise iz pristojnosti službe«. Tako se od trenutka, ko je preiskovanje kršitev osredotočeno na osumljenca, učinkoviteje zavarujejo njegove pravice. Kakor doslej pa carinski inšpektorji uporabljajo potrebna pooblastila za odkrivanje morebitnih kršitev in storilcev, preprečevanje kršitev in zbiranje potrebnih podatkov, če je izpolnjen pogoj, »da obstajajo razlogi za sum kršitve predpisov iz pristojnosti carinske službe«.

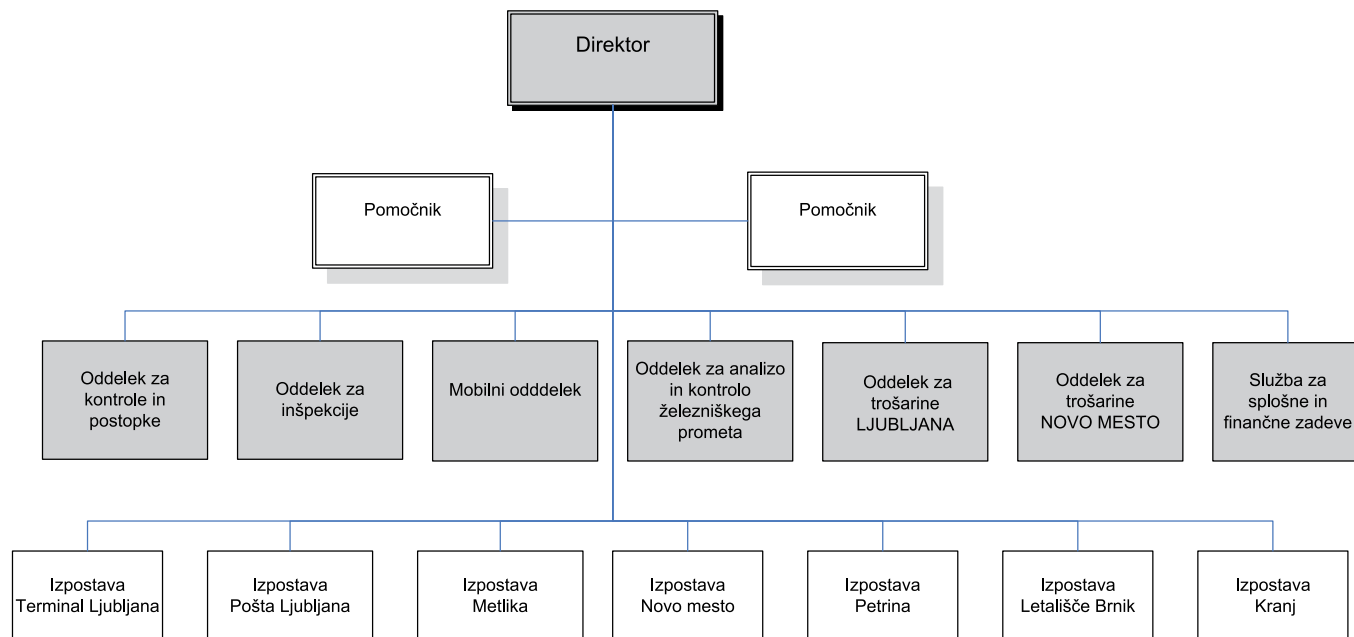
Določila se je vsebina okoljskega davčnega nadzora in

okoljske davčne kontrole, podrobneje je bila opredeljena pristojnosti carinske službe pri pobiranju okoljskih dajatev, za pobiranje katerih je po veljavnih okoljskih predpisih pristojna carinska služba. Nekaj novosti je bilo tudi v kazenskih določbah.

1. januarja 2009 je carina izvedla večjo **reorganizacijo kontrolnih funkcij**. V carinskih uradih Brežice, Celje, Murska Sobota, Maribor, Dravograd, Sežana in Koper so se oddelki za kontrolne zadeve in oddelki za upravni postopek, prekrške in izterjave združili v nove oddelke za nadzor. Ti oddelki opravljajo vse dosedanje naloge obeh oddelkov po vzoru carinskih uradov Nova Gorica in Jesenice, kjer je do združitve prišlo že prej. Izjema je Carinski urad Ljubljana, ki pokriva veliko območje in ima tudi veliko zadev; v tem uradu sta bila ustanovljena Oddelek za kontrole in postopke ter Oddelek za inšpekcije.

Da bi povečali učinkovitost na področju kontrolnih funkcij, je bila maja 2010 izvedena še ena organizacijska sprememba. Sektor za preiskave v Generalnem carinskem uradu se je preimenoval v Sektor za nadzor in preiskave, znotraj katerega se je ustanovil Oddelek za inšpekcije in nadzor. Njegova naloga je predvsem koordinacija inšpekcij v carinski službi. Število oddelkov za preiskave v Sektorju preiskave v Generalnem carinskem uradu se je zmanjšalo

CARINSKI URAD Ljubljana
ORGANIZACIJSKA SHEMA
15.06.2010

Organizacijska shema Carinskega urada Ljubljana leta 2010

s sedem na štiri. Ukinili so se oddelki za preiskave v Celju, Brežicah in Sežani, ostali so oddelki za preiskave Koper, Ljubljana, Maribor in Murska Sobota.

Pomembnejšo spremembo v izvajanju preiskovalnih funkcij je pomenila tudi **umestitev mobilnih oddelkov pod pristojnost carinskih uradov**; do leta 2010 so bile mobilne enote namreč umeščene v okvir Generalnega carinskega urada. Carinski uradi so s tako organizacijo prevzeli polno odgovornost za učinkovito delo teh oddelkov. To pomeni že delno prilagoditev bodoči organiziranosti carinske službe po vstopu Hrvaške v EU, saj se bo takrat precej okrepila preiskovalno-nadzorna funkcija službe. Mobilni oddelki se bodo glede na razmere v izpostavah tudi v naslednjih letih kadrovsko dopolnjevali, zvišala pa naj bi se tudi njihova izobrazbena struktura, saj bodo opravljali zahtevnejše kontrole prevoznih sredstev in prometa blaga na celotnem ozemlju RS.

Cilji predvidene reorganizacije zaradi vstopa Hrvaške v EU se postopno in v okviru možnosti dosegajo že sedaj. Carinska služba si prizadeva, da bi tudi ta reorganizacija čim manj prizadela zaposlene. Tako iščemo rešitve, da bi se v okviru zakonskih možnosti našla za vsakega zaposlenega najugodnejša kadrovska rešitev, ki bi bila hkrati finančno sprejemljiva tudi za delodajalca. Carinska služba namreč že vrsto let, kljub prevzemanju novih nalog in dodatnih področij dela, vodi omejevalno kadrovsko politiko in

zmanjšuje število zaposlenih. Zmanjševanje števila kadrov, nova področja dela in predviden vstopi Hrvaške v EU zahtevajo nenehno prilagajanje organizacije.

Obdobje do vstopa Hrvaške v EU bo za slovensko carinsko službo naporno, saj cilji reorganizacije zavezujejo k prevzemanju novih nalog še pred dejanskim vstopom Hrvaške v EU, hkrati pa se ravno v pričakovanju tega vstopa zelo zmanjšuje število zaposlenih. Slednje se odraža v preobremenjenosti. Iz diagrama je razvidno zmanjševanje števila zaposlenih v carinski službi. Še zlasti je trend upadanja opazen po letu 2004.

Zaključek

Če povzamemo organizacijsko kadrovske razvoj carinske službe Slovenije od 1991 do 2011, lahko z gotovostjo trdimo, da se je slovenska carinska služba v prvih dvajsetih letih svojega obstoja uspešno spopadala z izzivi in dinamiko okolja. Izvedla je nekaj večjih in številne manjše organizacijske spremembe, s katerimi se je odzvala na dinamiko razvoja v temeljni dejavnosti carinske službe, se prilagodila novim razmeram in tehnologijam ter tako zagotovila podlago za uspešno delovanje službe na skupnem evropskem trgu.

*Špela Zupančič, Irena Morel,
Joža Kraljič in Natalija Radelj Mehle, GCU*

MEDNARODNO CARINSKO SODELOVANJE OD 1991 DO 2011

Prostotrgovinski in pridružitveni sporazumi

Maja 1992 je bil objavljen prvi prostotrgovinski sporazum, ki ga je podpisala samostojna Republika Slovenija. V Uradnem listu RS št. 5/92 je bil 27. maja 1992 objavljen Sporazum o gospodarskem sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo; predpisoval je nižjo carino za blago, ki se uvaža iz države pogodbenice.

5. aprila 1993 je bil v Luksemburgu podpisan **sporazum o sodelovanju med Republiko Slovenijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo**, ki je začel veljati 1. septembra 1993. Namen sporazuma je bil poglobiti sodelovanje med pogodbeniki na vseh področjih, predvsem gospodarskem, finančnem in trgovinskem, s čimer je želel prispevati k hitrejšemu gospodarskemu in družbenemu razvoju Slovenije. Sporazum določa, da se lahko proizvodi (razen nekaterih izjem) s poreklom iz Slovenije uvažajo v Skupnost brez količinskih omejitev in brez ukrepov z enakovrednim učinkom ter ob oprostitvi carin in taks z enakovrednim učinkom. **Sporazum je v veliki meri izvajala carina, ki je prek sistema potrdil o poreklu (obrazec EUR 1) kontrolirala uvoz in izvoz blaga.** Uveljavitev sporazuma je Sloveniji in slovenski carini odprla vrata za pridobivanje sredstev pomoči Skupnosti v okviru programa Phare in drugih oblik pomoči.

10. junija 1996 je bil v Luksemburgu podpisan **evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo in Evropsko skupnostjo**. S tem sporazumom se je vzpostavilo pridružitveno razmerje, katerega cilj je bil zagotoviti politični dialog, pospešiti trgovinske in gospodarske tokove, zagotoviti primeren **prost pretok blaga s postopnim zmanjševanjem carinskih dajatev** in njihovo odpravo 1. januarja 2001. Omenjeno je približevanje zakonodaje, kjer je kot pomembno področje zapisano carinsko pravo. Cilj sodelovanja na področju carin je zagotoviti skladnost določb, ki naj bi jih sprejeli na področju trgovine, in doseči, da se carinski sistem Slovenije približa sistemu Skupnosti, kar bi pripomoglo k načrtovani liberalizaciji. Sodelovanje zajema še zlasti izmenjavo informacij, razvoj čezmejne infrastrukture med pogodbenicami, povezavo med tranzitnimi sistemoma Skupnosti in Slovenije, poenostavitev pregledov in formalnosti glede prevoza blaga, organizacijo seminarjev in prakso v tujini ter tehnično pomoč po potrebi.

Na osnovi navedenih sporazumov, evropskega sporazuma o

pridružitvi in sporazuma o sodelovanju med Slovenijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo je bil 11. novembra 1996 v Bruslju podpisan **začasni sporazum o trgovini in zadevah v zvezi s trgovino** med Republiko Slovenijo in Evropsko skupnostjo. Namen tega začasnega sporazuma je bil, da se čim prej začne izvajati Evropski sporazum o trgovini in zadevah v zvezi s trgovino. **Na podlagi sporazuma se je skokovito večala gospodarska menjava med Slovenijo in državami članicami ES.** To se je izrazilo tudi v carinskem delu, saj je število uvoznih in izvoznih deklaracij strmo raslo. Bistveni del začasnega sporazuma se je nanašal na poreklo blaga. Eden protokolov (protokol 5) je urejal medsebojno pomoč v carinskih zadevah in je standardno besedilo o sodelovanju in izmenjavi informacij med carinskimi službami zaradi preprečevanja carinskih goljufij.

Trgovinska menjava Slovenije z drugimi državami je tekla na osnovi **sporazumov o prosti trgovini**. Poleg evropskih in dvostranskih sporazumov s posameznimi državami so se uporabljali tudi sporazumi med državami članicami **EFTE** (Evropska cona proste trgovine) in Republiko Slovenijo ter srednjeevropski sporazum o prosti trgovini **CEFTA**. V teh sporazumnih je bilo v obliki protokola **opredeljeno tudi carinsko sodelovanje** pri izmenjavi informacij za zagotovitev pravilnosti izvajanja carinskih postopkov in carinskih prihodkov države.

Države Višegradske skupine (Poljska, Madžarska, Češka in Slovaška) so sporazum (CEFTA) podpisale decembra 1992 v Krakovu na Poljskem. Slovenija se je skupini pridružila leta 1996. Namen povezave je bil okrepiti politično in gospodarsko sodelovanje med državami, da bi si tako pomagale pri vključevanju v zahodnoevropske integracije. Med pripravo na vstop v EU je slovenska carina z državami povezave CEFTA vzpostavila odlične odnose. Letno so se sestajali najvišji predstavniki carinskih uprav, se seznanjali z napredkom, izmenjavali izkušnje in izgradili pomemben političen forum, ki je bil okronan s skupnim članstvom v EU. Z vstopom teh držav v EU leta 2004 se povezovanje v okviru CEFTE nadaljuje z novimi članicami, ki so Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Makedonija, Moldavija, Črna gora, Srbija in Kosovo.

Članstvo v Svetovni carinski organizaciji

Junija 1992 je Slovenija pristopila k Svetovni carinski

organizaciji (SCO), ki je **največja in najpomembnejša svetovna povezava carinskih uprav**. Ustanovljena je bila s Konvencijo o ustanovitvi Sveta za carinsko sodelovanje iz leta 1952, katere članica je bila od leta 1960 tudi Jugoslavija. To je bilo prvo veliko okno v svet carinskega sodelovanja, dogovarjanja in srečevanja carinskih kolegov z vsega sveta. Poleg pretoka znanja in idej je pomenilo članstvo priznanje samostojni državi in spodbudo za nadaljnje prilagajanje mednarodnim standardom ter povabilo k sooblikovanju mednarodne carinske politike. Vse od ustanovitve organizacije so se članice trudile harmonizirati carinske postopke. Pripravile in sprejele so vrsto konvencij in drugih dogovorov. Prvo in osnovno orodje carinjenja je enoten opis blaga ali harmonizirana carinska tarifa, ki se na osnovi konvencije o harmonizirani tarifi uporablja od 1. januarja 1988. Enako pomembna je konvencija o poenostavitvah in poenotenju carinskih postopkov, ki velja od leta 1974 in je bila kasneje revidirana. Tudi začasnega uvoza si ne moremo predstavljati brez uporabe Istanbulske konvencije in zvezka ATA. Predstavniki Carinske uprave RS se udeležujejo nekaterih sestankov Svetovne carinske organizacije, najpomembnejši so stalni tehnični odbor, »enforcement« odbor, politični odbor in seveda letno zasedanja Sveta SCO, ki na sedežu organizacije v Bruslju zbere najvišje predstavnike carin z vsega sveta. Carinska uprava spremlja vse aktivnosti in dogajanje v zvezi s to organizacijo, katere namen je krepitev mednarodne zakonite trgovine, postavitve globalnih carinskih standardov ter boj proti nezakoniti trgovini in carinskim zlorabam.

WORLD CUSTOMS ORGANIZATION
ORGANISATION MONDIALE DES DOUANES

Znak Svetovne carinske organizacije

Pod okriljem SCO delujejo **regionalne pisarne** (RILO). 16. novembra 1995 je bilo podpisano pismo o sodelovanju med slovensko carino in pisarno RILO v Varšavi na Poljskem. To je regionalna pisarna za zbiranje, analizo in izmenjavo operativnih in obveščevalnih carinskih podatkov. Njen namen je zbirati podatke o zaplembah blaga in večjih

odkritij carinskih nepravilnosti ter prek analiz pomagati carinam pri operativnem delu. Slovenija se je pridružila pisarni RILO vzhod, ki združuje države srednje in vzhodne Evrope.

Slovenski cariniki na tujem

17. aprila 1993 je bila na zasedanju Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov sprejeta resolucija 820, ki je omejila promet in trgovanje z Jugoslavijo. Na osnovi tega so bile na njenih mejah osnovane mednarodne carinske skupine, ki so nadzirale izvajanje embarga. Slovenska carina je 1. julija 1993 poslala na madžarsko-srbsko mejo dva carinika, ki sta bila prva slovenska carinika na tujem in sta delovala v okviru mednarodnih enot imenovanih **SAM** (*Sanctions Assistance Mission*). Slovenska carina je bila s svojimi predstavniki v tej misiji prisotna do konca leta 2005.

Znak Organizacije združenih narodov

Januarja 2011 je bil izbrani slovenski carinik napoten v civilno misijo **EULEX na Kosovo**. Misija vzpostavlja potrebne strukture in pomaga kosovskim oblastem pri izgradnji policije, carine, sodstva in drugih civilnih institucij. Predstavniki Slovenije delujejo v mednarodni skupini carinikov, ki opravlja nadzor na mejah Kosova, predvsem na delu z

Republiko Srbijo, kjer oblasti ne morejo opravljati carinskega nadzora pri vstopu in izstopu blaga.

Znak misije EULEX na Kosovu

Slovenija, prejemnica pomoči programa PHARE in drugih programov EU

Novembra 1993 je bila na sestanku koordinatorjev programa **Phare** slovenski carini podeljena vloga koordinatorja za

področje carine. Evropska komisija je koordinacijo področij dodelila posameznim državam prejemnicam pomoči Phare. To so bile Albanija, Bolgarija, Romunija, Madžarska, Slovaška, Češka, Poljska, Litva, Latvija, Estonija in Slovenija. Program Phare je bil v Sloveniji naslednja leta glavni dobavitelj znanja in pomoči pri razvoju carinskih sistemov na področju porekla in vrednosti blaga, carinske tarife, laboratorija, carinskih postopkov in sodobne zakonodaje.

Od leta 1993 do 2000 so se slovenski cariniki srečevali s predstavniki organizacije **Eurocustoms**, ki so jim prinašali carinsko znanje, dobro prakso in izkušnje držav članic. Eurocustoms je tesno povezan s programom pomoči Phare. Ustanovljen je bil namreč kot odziv na razpis za dodelitev sredstev Phare za pomoč državam srednje in vzhodne Evrope pri njihovem približevanju Evropski skupnosti. 12 držav članic takratne Skupnosti se je odzvalo na razpis z ustanovitvijo pravnega subjekta z imenom Eurocustoms v Parizu. Francoska carina mu je odstopila svoje prostore, države članice so prispevale direktorja in osebje, ki je skrbelo za pretok carinskega znanja v države, ki so se želele seznaniti z najboljšo evropsko prakso, carinsko zakonodajo in sodobnimi postopki. In najpomembnejše: tuje carinske uprave so dale na voljo veliko svojih najboljših strokovnjakov, ki so bili voljni prenašati svoje znanje državam kandidatkam za vstop v EU. Eurocustoms je deloval do leta 2008. Težišče dejavnosti se je po letu 2000 premaknilo iz držav srednje in vzhodne Evrope na vzhod, v države bivše sovjetske zveze.

Decembra 1994 je bila na generalnem carinskem direktoratu ustanovljena skupina za koordinacijo meddržavnega programa **Phare PCU** (*Programme Coordination Unit*). Naloga skupine, v kateri sta bila dva slovenska predstavnika, Anglež in Čeh, pozneje še drugi, je bila usmerjati, voditi in koordinirati meddržavni carinski program Phare, ki je pomagal državam PHARE pri preoblikovanju in potrebni posodobitvi carin, da bi bile sposobne vključitve v EU. Delo skupine je potekalo prek sestankov na različnih ravneh. Že v prvih letih delovanja skupine PCU je bila osnovana podskupina za izobraževanje, potem skupina za avtomatizacijo in podskupina za carinske zlorabe. V podskupinah so se carinski strokovnjaki s področja

izobraževanja, informatike in preiskav pogovarjali o možnih izboljšavah, harmonizaciji in modernizaciji postopkov in o skupnih ali nacionalnih projektih, ki jih je financirala Evropska komisija.

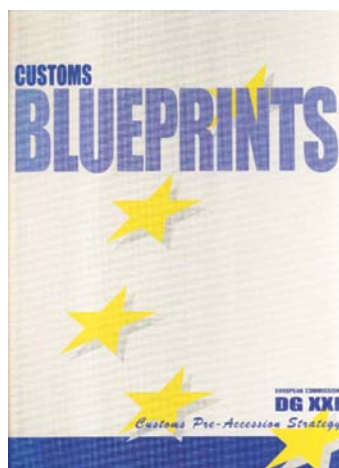
V letu 1995 je meddržavni program Phare dobil naslednika, ki je bil **program za pospešitev tranzita in posodobitev carin** (*Transit Facilitation and Customs Modernisation Programme*). Ta je v okvirje enega programa združil pobude Transportnega sektorja, Drog in Carin. Na carinskem področju so bili cilji med letoma 1995 in 1997 podpirati tranzicijo v državah Phare, usklajevati carinsko zakonodajo in postopke, boj proti carinskim zlorabam, sodelovanje med upravami in vključevanje držav v EU. Decembra 1996 je bil potrjen projekt Ukrepov za povečanje učinkovitosti na mejnih prehodih, ki ga je v naslednjem letu izvajal Eurocustoms ob sodelovanju oddelka za izobraževanje.

Projekt je bil eden najboljših projektov usposabljanja carinikov. V letu 1997 je bila na mejnih prehodih izvedena analiza stanja, organizacije, vodenja, sodelovanja z drugimi organi na meji, uporabe opreme ter analize tveganja in selektivnosti. Razvit je bil program usposabljanja za vodje in delavce na mejnih prehodih ter prenosa znanja na ostale sodelavce. Projekt je bil pomembna prelomnica na več področjih. Posebno se je dotaknil organizacije mejnih prehodov, učinkovitosti kontrol, uvažanja analize tveganja, pospeševanja blagovnih tokov čez mejne prehode, sodelovanja med vsemi kontrolnimi organi na obeh straneh meje. Po končanem programu se je v carinski službi odvil niz ukrepov, ki so zagotovili učinkovito uvažanje izhodišč programa. Slovenski učitelji cariniki so v letu 2008 izpeljali kar 23 delavnic za vodje izpostav in operativne delavce in skupaj usposobili nad 400 delavcev z vseh mejnih prehodov.

Delo na mejnem prehodu. Foto: arhiv GCU.

Prelomnico v programe pomoči je prineslo leto 1997, ko je Evropska komisija vnesla novo politično usmeritev v program Phare, ki je postal izrazito pristopno naravnani in ne več usmerjen zgolj v zapolnjevanje potreb, izraženih v državah prejemnicah. Evropska komisija je predstavila predpristopno strategijo za carinske in davčne uprave držav srednje in vzhodne Evrope. Julija istega leta so direktorji držav članic EU in direktorji carinskih uprav držav Phare strategijo potrdili, kar je pomenilo, da je ta strategija postala osnova za vse nadaljnje delo na področju razvoja carinskih služb in tudi carinskega programa Phare. Od marca do aprila 1998 so se države prejemnice Phare in predstavniki držav članic zbrali na dvotedenskih delavnicah v Bruslju, kjer so oblikovali standarde oziroma **smernice za delo sodobnih carinskih uprav**. V naslednji fazi, decembra 2008, so se države ponovno zbrale na delavnicah in oblikovale sezname potreb, ki so jih določile na podlagi standardov in opravljene analize razkoraka. Končni rezultat procesa, ki se je začel s postavitvijo standardov in meril, povezanih v 13 smernic, nadaljeval pa s primerjalno analizo stanja in analizo potreb, so bili predlogi tuje pomoči za naslednjih nekaj let in nacionalne strategije, potrebne posodobitve.

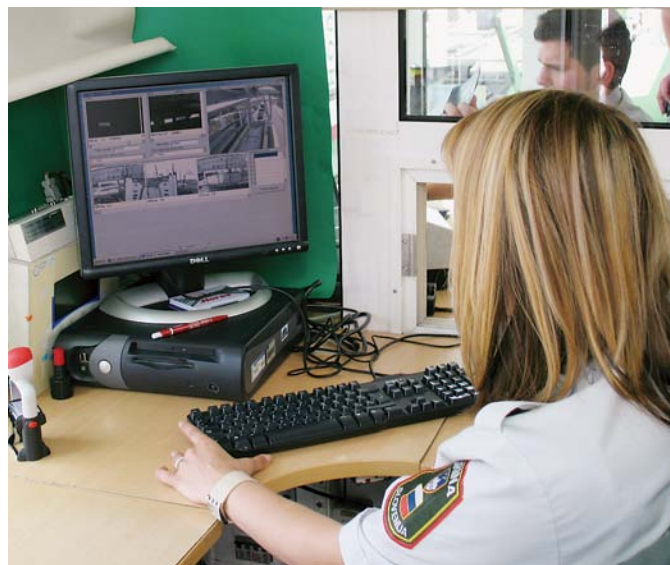

Leta 2001 je na podlagi finančnega programa Phare FM 98 slovenska carina dobila **tehtnice za tovornjake, tovornjak z nameščeno rentgensko opremo za pregled zabojnikov v luki Koper** v vrednosti 554.000 evrov. Del pomoči v višini 50.000 evrov je v obliki akcij v projektu z naslovom Pomoč carinski upravi pri doseganju standardov EU in zahtev, ki izhajajo iz

smernic EK, ter pomoč pri pripravi na reorganizacijo službe ob vstopu v EU, ki so jih izvedli carinski strokovnjaki iz držav članic EU v okviru Eurocustomsa.

Leta 2007 je bil postavljen **sistem za avtomatsko prepoznavanje registrskih oznak**. Sistem je bil postavljen na mednarodnih mejnih prehodih Jelšane, Starod, Obrežje, Dobovec, Zavrč, ŽP Dobova in Središče ob Dravi. Sistem za avtomatsko prepoznavo registrskih oznak tovornih vozil in oznak zabojnikov je povečal zanesljivost pravilnega vnosa obeh podatkov v carinsko deklaracijo. Obenem izključuje subjektivne napake carinika, zagotavlja sledove (posnetke) prehoda tovornih vozil mimo kontrolne točke in preprečuje nameščanje drugačnih registrskih oznak, kot so navedene v prometnem dovoljenju. Sistem je sofinancirala Evropska

komisija.

Sistem za avtomatsko prepoznavanje registrskih oznak na mejnem prehodu Obrežje. Foto: Sabina Langus Boc.

Spomladi 2009 je carina pričela uporabljati novo rentgensko napravo za presvetlitev zabojnikov. To je mobilni sistem, ki ga slovenska carina uporablja v koprskem pristanišču. Rentgenski žarki omogočajo pogled v notranjost zabojnika ali vozila, tako da se na zaslonu prikaže visokokakovostna slika. Cariniki lahko potem z veliko verjetnostjo ugotovijo, ali je blago po številu in obliki pakiranja res tako, kot je prijavljeno. Naprava meri tudi morebitno gama ali nevtronsko radioaktivno sevanje in označi, kje v zabojniku se nahaja tak radioaktivni vir. Nakup naprave v vrednosti 1.920.000 evrov je v 48 % sofinancirala Evropska komisija oziroma njen Urad za boj proti goljufijam (OLAF).

Rentgenska naprava za presvetlitev zabojnikov v koprskem pristanišču. Foto: Sabina Langus Boc.

Mednarodne športne povezave

Leta 1996 je bil podpisan sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v Ministrstvu za obrambo, Ministrstvu za notranje zadeve in Ministrstvu za finance, na Carinski upravi. Ministri in predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije so podpisali sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev na podlagi katerega je carina zaposlovala vrhunske športnike. Med najbolj znanimi imeni so Tomaž Humar, Vasilij Žbogar, Primož Peterka ter vrsta drugih, ki so Slovenijo zastopali na mednarodnih tekmovanjih, nekateri pa tudi slovensko carino na mednarodnih carinskih zimskih igrah.

Tomaž Humar z brniškimi cariniki avgusta 2005, ko se je vrnil z odprave na Nanga Parbat. Foto: arhiv CU Ljubljana.

Od marca leta 1997 Slovenija sodeluje na **mednarodnih zimskih športnih igrah alpskih dežel**. Takrat se je Carinska uprava Republike Slovenije prvič udeležila mednarodnih carinskih zimskih iger. Avstrija, Francija, Italija, Nemčija in Švica so v svoj klub povabile tudi mlado Slovenijo z najvzhodnejšega dela Alp. Od takrat so se slovenski cariniki vsako leto udeležili tekmovanj, ki so bila razen v nekaj zelenih zimah, izvedena vsako leto v drugi državi vse od leta 1952.

Slovenska carina je igre alpskih držav prvič organizirala od 13. do 17. januarja 2002 na Bledu. Najboljši smučarji svetovnega nivoja so se pomerili v smučarskih tekih, patroljnem teku, ki je kombinacija teka in streljanja ter v slalomu in veleslalomu. Tekmovanja so potekala na Pokljuki in na Kobli ter so bila odlično izpeljana in tudi uspešna za slovensko carinsko vrsto po zaslugi carinskih

prvokategornikov Pavlovčiča, Dolenca in Sokliča. Drugič je bila Slovenija organizator iger od 1. do 5. marca 2009 v Kranjski Gori, tekaški del je bil ponovno izveden na Pokljuki. Vesna Fabjan je slovenski carini pritekla bronasto kolajno v smučarskem teku na 5 km.

Prvi teden septembra leta 2002 je slovenska carina organizirala **športne igre držav CEFTE** na Rogli. Športna tekmovanja so bila odraz odličnega sodelovanja in povezanosti carinskih administracij, ki so sodelovale in se srečevale v okviru povezave CEFTA. Iger so se vsako leto v drugi državi udeležili športniki iz Češke, Slovaške, Poljske, Madžarske in Slovenije. Tekmovalne discipline so bile odbojka, tenis in nogomet, igra pa je bila vedno vroča in napeta do zadnje žoge.

Dvostranski carinski sporazumi o sodelovanju in izmenjavi informacij

Slovenija je podpisala številne dvostranske sporazume o sodelovanju in medsebojni pomoči v carinskih zadevah, predvsem s sosednjimi državami in največjimi trgovinskimi partnerji. Ti sporazumi predstavljajo pravno podlago za sodelovanje ter izmenjavo dokumentov in informacij med carinskimi upravami. Njihov glavni namen je preprečevanja in preiskovanje kršitev carinskih in trgovinskih predpisov, pomoč pri zagotavljanju informacij, ki se uporabljajo za boj proti tihotapljenju, reševanje drugih problemov, ki izhajajo iz uporabe carinske zakonodaje. V letih po osamosvojitvi je bilo na novo podpisanih ali prevzetih 24 takih sporazumov, in sicer z Albanijo, Avstrijo, Bolgarijo, Bosno in Hercegovino, Češko, Črno goro, Francijo, Grčijo, Hrvaško, Italijansko republiko, Izraelom, Kitajsko, Madžarsko, Makedonijo, Nemčijo, Norveško, Poljsko, Romunijo, Rusko federacijo, Srbijo, Slovaško, Turčijo, Ukrajino in Kosovom. Sporazume izvajajo preiskovalne službe, ki preverjajo podatke carinskih deklaracij, računov ali drugih dokumentov, ki spremljajo blago z namenom, da pridobijo pravilne podatke za obračun carinskih dajatev, za izvedbo pravih postopkov in zatiranje nelegalno trgovino.

28. aprila 1997 je bil podpisan **sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško**. Sporazum je začel veljati 5. septembra 2001, v celoti pa so ga začeli izvajati 18. marca 2002. Sporazum ureja način prehajanja meje v obmejnem prometu imetnikov obmejnih prepustnic, kmetijsko in gozdarsko dejavnost, prehajanje meje s strani dvolastnikov, prestopanje meje zunaj uradno

odprtih mejnih prehodov, devizne in carinske olajšave, pomorski in kopenski promet na obmejnem območju in obmejno gospodarsko sodelovanje. Za pravilno uporabo sporazuma skrbi stalna mešana komisija, ki je ustanovila podkomisije za razna strokovna področja, in sicer: podkomisijo za usklajevanje cestnih povezav in izgradnjo mejnih prehodov, podkomisijo za mejni režim in izdajanje dokumentov, podkomisijo za usklajevanje carinskih postopkov, podkomisijo za ribištvo, podkomisijo za lovstvo in podkomisijo za turizem. Na podlagi sporazuma sta državi uredili vrsto težav in postopkov, ki so koristili lokalnemu prebivalstvu in gospodarstvu v obmejnem področju.

Mejni prehod za obmejni promet Sodevci. Foto: Brane Gregorič.

21. maja 1998 je bil v Trstu podpisan **dogovor o izvedbi poenostavitve in uskladitve carinskih postopkov v blagovnem prometu na meji med Slovenijo in Italijo**. Dogovor se je pričel izvajati 1. novembra 1998 na mejnem prehodu Vrtojba, kasneje še na mejnem prehodu Fernetiči. Namen sporazuma je bilo preprečiti goljufije in zagotoviti, da bo na eni strani meje prijavljeno blago ocarinjeno in enako prijavljeno tudi na drugi. V ta namen sta se carinski službi zavezali potrjevati dokumente o prevozu (CMR), ki so spremljali blago in bosta zagotovili prisotnost svojega osebja, da bo čakalna doba vozil na meji čim krajša. Čakalna doba na teh mejnih prehodih se je močno skrajšala, obenem sta imeli carini močno orodje za nadzor pošiljk in sta učinkovito preprečevali tihotapljenje.

4. aprila 2005 je **Ministrstvo za finance Republike Slovenije podpisalo sporazum z Ministrstvom za energijo**

ZDA o sodelovanju pri preprečevanju nezakonitega trgovanja z jedrskimi in drugimi radioaktivnimi snovmi. Na podlagi tega sporazuma je ameriška vlada plačala in izvedla postavitev portalnih monitorjev na mejnem prehodu Obrežje in na vhodu v Luko Koper. V Luki deluje oprema od septembra 2006, na Obrežju pa od decembra 2006. Portalni monitorji so občutljivi detektorji radioaktivnega sevanja, ki ob vsakem povečanju sevanja sprožijo alarm, dogodek pa se izpiše na računalniku kontrolorja. Ta se na podlagi podatkov o blagu, ki jih ima na voljo in podatkov o sevanju odloči o nadaljnjem ukrepanju v katerega se lahko vključi Uprava RS za jedrsko varnost.

Portalni monitorji v koprskem pristanišču so bili postavljeni septembra 2006. Foto: arhiv GCU.

Na osnovi istega sporazuma z ZDA je slovenska carina 29. junija 2010 prejela vozilo z opremo za odkrivanje povečanega radioaktivnega sevanja. Oprema je podobna tisti, ki jo slovenska carina uporablja na mejnem prehodu Obrežje in v luki Koper in jo poznamo pod imenom portalni monitorji. Vozilo je namenjeno kontroli mimo vozečih vozil in tovora, ki bi lahko skrival radioaktivne vire sevanja. Z opremo upravljajo posebej izurjeni delavci carinski mobilnih skupin.

Slovenija je z Avstrijo konec leta 2005 sklenila sporazum o pilotnem projektu centraliziranega carinjenja vozil, ki se preko luke Koper uvažajo za avstrijski trg. Tako so carinske deklaracije vložene v Avstriji, fizične kontrole pri sproščanju vozil v prost promet pa opravlja carinska služba v luki Koper. Carino za uvoženo blago pobere avstrijska carina, ki po dogovoru polovico – 12,5 % vplača na račun slovenske carine.

Carinska uprava RS in Carinska uprava Republike Hrvaške sta leta 2005 začeli projekt elektronske izmenjave carinskih podatkov in podatkov o pretoku blaga čez kopenske mejne prehode med Slovenijo in

Hrvaško. Namen projekta je poenostavitev in uskladitev carinskih postopkov na meji, preprečevanje napačnega deklariranja blaga in s tem povezanih goljufij, zagotavljanje stalnega nadzora nad pretokom blaga iz ene države v drugo, izmenjava informacij o prevozu občutljivega blaga in o prehodih praznih vozil ter posledično zagotoviti tudi krajše čakalne dobe za prestop meje. Projekt se je od oktobra 2005 poskusno izvajal na mejnem prehodu Obrežje (Slovenija) oziroma Bregana (Hrvaška), da se pred celovito vzpostavitev ugotovijo pomanjkljivosti in potrebe po prilagoditvi informacijskih sistemov obeh uprav, spremembah delovnih metod in postopkov na mejnih prehodih. 13. februarja 2007 je bil podpisan protokol k sporazumu o carinskem sodelovanju med državama, na osnovi katerega se je sistem pričel uporabljati na vseh blagovnih mejnih prehodih med Slovenijo in Hrvaško.

Slovenska in hrvaška carina si elektronsko izmenjujeta carinske podatke in podatke o pretoku blaga čez kopenske mejne prehode.

4. julija 2008 je bil v Parizu podpisan **dvostranski dogovor med slovensko in francosko carinsko upravo o izdajanju centraliziranih enotnih dovoljenj za hišno carinjenje**. Upravi sta se dogovorili za postopek centraliziranega carinjenja, ko lahko podjetje uvaža blago v eni državi, carinjenje pa izpelje v drugi državi, kjer ima sedež. Po dogovoru si razdelita pobrano carino, ki ni predmet prihodkov Bruslja.

16. oktobra 2008 sta **slovenska in madžarska carina podpisali dogovor o postopku izmenjave podatkov, ki se za namene nadzora obravnavajo kot carinske informacije**. Pogodbenici sta si izmenjevali podatke iz uvoznih/izvoznih carinskih deklaracij v zvezi s komercialno trgovino, v katerih imajo nosilci postopka običajno prebivališče oziroma sedež v državi druge pogodbenice, in podatke iz uvoznih/izvoznih carinskih deklaracij, v katerih je kot namembna država uvoženega blaga navedena država druge pogodbenice. Pogodbenici sta podrobnejša pravila o izmenjavi podatkov opredelili v pismu o nameri. S tem dogovorom sta carini skušali preprečiti zlorabo zakonodaje, na podlagi katere so podjetja pri uvozu lahko odložila obveznost plačila DDV, če je blago potovalo v drugo državo, kjer pa obveznost plačila davka ni bila izpolnjena.

Sodelovanje v carinskih programih EU

Leta 1997 je bila carina povabljenka k sodelovanju v evropski carinski program Mattheus. Ta program je bil ustanovljen leta 1991, da bi nudil usposabljanje carinikom ter okrepil izmenjavo izkušenj in operativno sodelovanje med carinskimi službami držav članic. Naslednika tega programa sta bila program Customs 2002 in Customs 2013, s katerima države članice EU uresničujejo večino razvojnih projektov, razvoj informatike in skrbijo za usklajeno delovanje in enotno izvajanje predpisov EU na carinskem področju.

1. julija 2002 se je Republika Slovenija skupaj z ostalimi državami kandidatkami vključila v celoten program aktivnosti v okviru programa Customs 2002, ki poleg usposabljanja carinskih delavcev vključuje tudi delo v projektih in delovnih skupinah, nadzor na terenu, izmenjavo najboljših praks ter sodelovanje pri upravljanju programa. Naslednika programa nadaljujeta z delom harmonizacije carinskih postopkov, vzpostavitve računalniških sistemov za izvajanje carinske zakonodaje ter izvedbo obiskov, seminarjev in delavnic z namenom, da bi vse carinske uprave v EU delovale kot ena.

Regionalne pobude: SECI in kvadrilateral

Kvadrilateral je regionalna pobuda, začeta leta 1996, na ravni zunanjih ministrov držav Italije, Madžarske in Slovenije, ki se jim je leta 2000 pridružila Hrvaška. Cilj te politične pobude je sodelovanje in izmenjavanje izkušenj pri vstopanju v NATO in EU integracije. Politični pobudi so sledile carinske uprave štirih držav, ki se letno srečujejo in pogovarjajo o aktualnih carinskih težavah ter izzivih in se dogovarjajo za konkretne oblike, tudi operativnega, sodelovanja. Visoki predstavniki carin se srečujejo vsako leto v drugi državi.

Leto 2000 je začetek sodelovanja Slovenije v **Organizaciji za preprečevanje in boj proti čezmejnemu kriminalu v jugovzhodni Evropi (SECI)**, ki je bila ustanovljena v letu 1999. SECI ima sedež v Bukarešti in povezuje 13 držav regije, ki so se združile, da bi tako uspešneje preganjale organiziran kriminal na področju tihotapljenja ljudi, nezakonitih migracij, drog, finančnih prevar, terorizma, varnosti zabojsnikov, okoljske varnosti, ukradenih vozil, tihotapljenja in računalniškega kriminala. Države članice

lahko prek uradnikov za zvezo izmenjujejo operativne podatke in vse podatke, ki bi jih želeli preveriti pri carinskih ali policijskih organih druge države. Na podlagi sporazuma o sodelovanju med slovensko policijo in carino ima Slovenija v centru v Bukarešti skupnega predstavnika – uradnika za zvezo, ki skrbi za interese obeh organov in skrbi za pretok operativnih informacij med organi držav članic. 9. decembra 2009 je bila ob 10-letnici ustanovitve SECI podpisana nova konvencija z imenom SELEC. Države podpisnice so bile Albanija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Hrvaška, Grčija, Madžarska, Makedonija, Črna gora, Romunija, Srbija, Turčija in Slovenija. Nova konvencija bo začela veljati, ko bodo opravljeni ustrezni postopki ratifikacije.

Članstvo v EU in predsedovanje Svetu EU

Vstop v EU 1. maja 2004 je pomenil **neposredno izvajanje vse veljavne evropske carinske zakonodaje**. Carina je pričela pobirati **nove dajatve**, kot je dajatev na sladkor, ki poleg carin, kmetijskih dajatev, protidampinških dajatev in izravnalnih dajatev spadajo med tradicionalna lastna sredstva EU. Obseg harmoniziranih trošarinskih izdelkov se je razširil na premog in električno energijo. Delovati so začeli **evropski informacijski sistemi**, omrežje CCN/CSI, sistema TARIC in NCTS. **Ukinitev carinske kontrole na notranjih mejah EU** je ukinila sistematično carinsko kontrolo na teh mejah v potniškem in blagovnem prometu ter prinesla opustitev obračunavanja DDV ob vstopu v Slovenijo iz ostalih držav članic oziroma ob izstopu iz Slovenije v te države.

Vstop v EU na mednarodnem področju pomeni izgubo določenega dela suverenosti. Na carinskem področju je Slovenija v celoti prevzela evropski pravni red, vse mednarodne trgovinske sporazume, ki jih ima EU s tretjimi državami ter izgubila pravico oblikovanja samostojne trgovinske politike ali samostojnih povezav s tretjimi državami. Obenem je slovenska carina dobila možnost aktivnega sooblikovanja carinske zakonodaje, zunanje politike EU in enakopravnega sodelovanja z vsemi državami povezave, kar ji daje večjo težo in pomen, kot jo je imela kdaj koli v preteklosti.

Menjava mejnih tabel z evropskimi ob vstopu v EU na mejnem prehodu Korenško sedlo. Foto: Boštjan Sikošek.

Obvestila o prenehanju dela carinske službe zaradi vstopa v EU so bila na mejnih prehodih z Avstrijo, Italijo in Madžarsko. Foto: arhiv CU Jesenice.

V letu 2006 so v Carinski upravi RS že potekale priprave v okviru projekta **predsedovanja Slovenije Svetu EU**. Stekle so organizacijske priprave, usposabljanja, seznanjanje z delovanjem evropskih ustanov, spoznavanje vsebin s carinskimi področji, ki jih je obravnaval Svet EU. Vzporedno so potekale priprave glede logistike, kadrov in finančnih vidikov predsedovanja. Z nemško in portugalsko carinsko upravo je Slovenija sodelovala pri pripravi usklajenega skupnega 18-mesečnega programa predsedovanja od 1. januarja 2007 do 30. junija 2008. Za priprave na predsedovanje in izvedbo predsedovanja je bilo pomembno, da je oktobra 2006 v Stalnem predstavništvu Republike Slovenije v Bruslju začel delati carinski diplomat.

1. januarja 2008 je Slovenija od Portugalske prevzela predsedovanje Svetu EU. Carinska uprava je izpeljala devet sestankov delovne skupine Sveta za carinsko sodelovanje in dejavno sodelovala v delovni skupini Sveta za carinsko

unijo. Organizirala je dvodnevno Konferenco o carinskem sodelovanju v jugovzhodni Evropi, katere namen je bil okrepiti sodelovanje z državami z evropsko perspektivo. Usklajevala je stališča držav članic in Evropske komisije pred zasedanji Svetovne carinske organizacije. Med slovenskim predsedovanjem sta bila sprejeta posodobljen carinski zakonik EU in Strategija za nadaljnji razvoj evropske carinske unije. Novi carinski zakonik je prinesel odgovore na izzive globalizacije in varnostnih tveganj ter dodatne poenostavitve carinskih postopkov. Povečuje konkurenčnost gospodarstva EU, saj uvaja elektronsko in brezpapirno carinsko okolje. Strategija za nadaljnji razvoj carinske unije opredeljuje naloge carine in številna področja, na katera posega, ter poudarja, da carina lahko in mora bistveno prispevati k boljši konkurenčnosti evropskega gospodarstva.

S sestanka delovne skupine Sveta EU, ki ga je vodila Slovenija. Foto: arhiv GCU.

1. julija 2008 je Evropska unija praznovala **40 let evropske carinske unije**. 1. julija 1968 so Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija in Nizozemska opustile carinske dajatve na notranjih mejah, uvedle skupne carinske dajatve za uvoz iz držav zunaj EGS, skupna pravila o poreklu za izdelke iz držav zunaj Evropske skupnosti ter skupno opredelitev carinske vrednosti. Po 40 letih je carina še vedno ključni organ za zaščito interesov evropskega gospodarstva in vedno bolj tudi za varnost prebivalcev Evropske unije. Carina je bila in je vodilna sila združevanja in povezovanja v EU, ki je olajšala in spodbudila povezovanje tudi na drugih področjih. Omogočila je skupno trgovinsko in razvojno politiko, skupni trg kmetijskih izdelkov. Brez nje

usklajevanje gospodarskih, kmetijskih ali drugih politik ne bi bilo tako učinkovito.

Novembra 2008 je Slovenija prvič organizirala in **izvedla mednarodno skupno carinsko operacijo z imenom Proteus**. Skupne carinske operacije so več kot desetletje stara oblika operativnega sodelovanja med carinskimi službami. Uprave vedo, da sta mednarodni kriminal in tihotapljenje dejavnosti, ki nista omejena na eno državo, ampak imata svoje lovke po celem svetu. Za učinkovit nadzor nad mednarodno trgovino ter zagotavljanje pravilnosti carinskih postopkov in odkrivanje prekrškov je potrebno sodelovanje, izmenjava informacij in usklajeno ukrepanje. Ena najuspešnejših in učinkovitih oblik takšnega usklajenega delovanja so skupne carinske operacije, ki se izvedejo istočasno in hkrati v več državah na podlagi ocene tveganj, izbranih ciljev, kriterijev za nadzor in pregled blaga in uporabe posebnih komunikacijskih orodij za neposredno in varno komuniciranje med carinskimi organi. Operacija Proteus je bila izvedena v okviru pobude skupine Sveta EU za carinsko sodelovanje, v njej je sodelovalo 31 držav, ki so si v izmenjale 897 operativnih sporočil o pošiljkah blaga ter izvedle 34 zasegov. Cilj operacije je bil okrepiti operativno sodelovanje in prekiniti tihotapljenje drog, predvsem heroina, po balkanski poti v Evropo. Slovenska carina je med akcijo zasegla 113 kg heroina in 45.000 tablet anaboličnih steroidov.

Zaseg 105 kg heroina v Izpostavi Gruškovje leta 2008. Foto: arhiv GCU.

Tadej Jeras, GCU

CARINSKI SISTEM IN CARINSKA POLITIKA V RS

DVAJSET LET CARINSKIH POSTOPKOV

Republika Slovenija je uvedla samostojno carinsko območje 8. oktobra 1991, ko je bila vzpostavljena južna meja, na kateri smo začeli opravljati carinski nadzor. Carinsko službo je Republika Slovenija začela samostojno opravljati že v noči s 25. na 26. junij 1991, ko sta začela veljati Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije in Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, vendar tedaj še nista bila uvedena niti carinsko območje Republike Slovenije niti nadzor na meji s Hrvaško. Tega dne so začeli z delom tudi Banka Slovenije, Republiška carinska uprava, Republiški devizni inšpektorat, Republiška uprava za zračno plovbo, Republiška uprava za telekomunikacije, Urad Republike Slovenije za standardizacijo in meroslovje ter Urad Republike Slovenije za varstvo industrijske lastnine.

Do 8. oktobra je bilo območje Slovenije še vedno del carinskega območja SFRJ, kjer se je uporabljal dinar. Šele po tem datumu je bil narejen tisti dokončni korak do dejanske samostojnosti z možnostjo uporabe ukrepov zunanjetrgovinske politike, kot so carine, saj je carina na južni meji začela opravljati nadzor nad izvozom in uvozom blaga. Do uveljavitve novih slovenskih carinskih predpisov so se na podlagi Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije uporabljali carinski predpisi bivše SFRJ.

Carinski zakon SFRJ in njegova uporaba v samostojni Sloveniji

Carinski postopki in carine SFRJ so bili urejeni s carinskim zakonom iz leta 1976, ki je bil večkrat dopolnjen in spremenjen zaradi potreb po liberalizaciji gospodarstva, saj se je SFRJ močno prizadevala povečati zunanjetrgovinsko menjavo, še zlasti izvoz na konvertibilne trge. Zakon je zelo podrobno urejal celoten carinski sistem in carinske postopke. Če zanemarimo del, ki se je nanašal na ideološko opredelitev in pripadnost samoupravljanju, vidimo, da je že v prvem členu določal, kaj se ureja: carinsko območje, carinski obmejni pas, ukrepe carinskega nadzora, pojem carinskega blaga in carinske osnove ter pravice in obveznosti

oseb in pooblastila carinskih organov v zvezi s prenosom blaga čez carinsko črto. Poleg tega je že v prvem členu konkretno določal, da morata zvezni sekretariat za finance in carinska uprava pri pripravi predpisov pridobiti predhodno mnenje gospodarske zbornice, kar dokazuje, da je bil zakon dokaj napreden. Gospodarstvu je dajal aktivno vlogo ne samo uporabnika zakona, ampak tudi enakopravnega sogovornika pri pripravi carinskih predpisov.

Blago

Pojem carinskega blaga je bil opredeljen tako, da se vse blago, ki se vnaša, iznaša ali prenaša preko carinskega območja, šteje za carinsko blago in s tem podleže carinskemu nadzoru. Ni šlo za določanje statusa, ampak preprosto za to, da se razen izjem, ki so bile našteje, vse ostalo blago šteje kot carinsko blago. Tudi carinski nadzor in ukrepi carinskega nadzora, kot so hramba blaga, uporaba carinskih obeležij, odvzem vzorcev, pregled vozil, prtljage potnikov, so bili zelo natančno definirani. Uvoz, izvoz in prevoz blaga oziroma oseb je bil določen preko mednarodnih mejnih prehodov, določen pa je bil tudi čas prehoda. Današnjemu pojmu predložitve je ustrezal pojem prijavljanje blaga (mejni carinarnici). Obveznost plačila carine je bila določena drugače kot v evropskem pravu. Določeno je bilo, da vse blago, ki se vnaša na carinsko območje SFRJ, podleže plačilu carine; od tega so bile potem v nadaljevanju zakona predvidene izjeme in oprostitve. Posebno je bilo določeno, kdaj nastane obveznost plačila carine v posebnih situacijah, ko je bilo treba obračunati carino, ko ni šlo za carinjenje. Posebnost je bil tudi uvedba carinskega zavezanca. Določena je bila oseba, ki je bila carini odgovorna za blago in plačilo carine in na katero so se glasile listine. Pri prevozu (tranzitnem postopku) je bil glavni zavezanec prevoznik oziroma oseba, ki mu je carinarnica prepustila blago v prevoz. V uvozni carinski deklaraciji so bile tri osebe: carinski zavezanec, deklarant – vložnik deklaracije in prejemnik – uporabnik blaga.

Oprostitve

Carinske oprostitve so bile skoraj enake kot danes, le da je šlo za drugačne zneske. Urejene so bile v carinskem zakonu, podrobno pa v posebnem pravilniku. Posebnost so bile

oprostitve, vezane na delavce, ki so bili na začasnem delu v tujini. Teh je bilo nekoč zelo veliko, tudi v devetdesetih letih še precej. Leta 1993 je bila izdana prva slovenska uredba o predmetih, količinah in vrednosti predmetov, ki veljajo ob uvozu carinske ugodnosti. Delavci na delu v tujini so bili oproščeni carine do tolarske protivrednosti 10.000 USD in enkrat letno 700 USD, posebna ugodnost je veljala ob stalni vrnitvi iz začasnega dela v tujini. Državljeni so bili oproščeni plačila carine za pošiljke v tolarski protivrednosti 100 USD. Plačila carine so bili oproščeni domači potniki za predmete osebne prtljage, poleg tega pa še za predmete, ki so jih prinašali s seboj iz tujine do skupne tolarske protivrednosti 200 USD. Slovenija je izdala prvi svoj pravilnik o postopku za uveljavljanje carinskih oprostitev 1993, veljal pa je do uvedbe slovenskega carinskega zakona leta 1996.

Posebna ugodnost je bil 30. b člen Carinskega zakona, ki je določal carinsko oprostitve za tuja vlaganja za opremo. Na podlagi tega člena se je uvozilo zelo veliko opreme in opremil marsikateri obrat za proizvodnjo za izvoz. Pogoj je bil vlaganje tuje osebe za dobo najmanj petih let in najmanj za 20 % od skupnega vlaganja. S skupnimi vlaganji so si naša podjetja ustvarila tudi dolgoročni izvozni trg. Ta določba se je z nekaterimi spremembami množično uporabljala tudi v prvih letih po osamosvojitvi.

Carinske stopnje

Carinske stopnje so bile predpisane v carinski tarifi s posebnim zakonom. Poleg carin so bile predpisane dajatve za carinsko evidentiranje v višini 1 %, ki jo je lahko izvršni svet (vlada) povečal ali zmanjšal, ali pa je bila za to takso predvidena oprostitve. Enotna carinska stopnja je znašala 15 % za blago za gospodinjstvo.

49. člen Carinskega zakona je določal, da izvršni svet (vlada) lahko določi kriterije za kontingente v skladu s cilji srednjeročnega plana. Šlo je za uvedbo stopnje »prosto« ali nižje stopnje, kot je bila predpisana v carinski tarifi (carinski kontingenti) za določeno blago, za katero je bilo v carinski tarifi predvideno, da se lahko sprejmejo določeni kontingenti. Za kontingente se je izdala odločba, evidenco pa je vodila carinska uprava. Na podlagi tega člena so se za vsako leto sprejemale uredbe o merilih za uvoz blaga – repromateriala z znižano carinsko stopnjo, za opremo za proizvodnjo za izvoz, za mineralna gnojila in sredstva za varstvo rastlin ipd. S posebno uredbo se je po letu 1993 omogočil uvoz opreme s carinsko stopnjo »prosto« za izgradnjo avtocest.

50. člen Carinskega zakona je določal uvoz zaradi izvoza, ki je bil namenjen uvozu reprodukcijskega materiala za

proizvodnjo za izvoz. Pogoj je bil, da se uvoženo blago v celoti uporabi za izvoz in izdelki izvoziijo najkasneje v roku enega leta od dneva, ko je bilo to blago vneseno na carinsko območje, ter da je vrednost izvoženega blaga najmanj 50 % višja od uvoženega blaga. Dodaten pogoj je bil, da se je blago plačevalo v konvertibilni valuti. Izvajanje teh določb je bilo zelo težko učinkovito nadzirati. Blago se je namreč v predelavi mešalo in vgrajevalo v množice različnih izdelkov z različnimi materiali in dodano vrednostjo. Težko je bilo natančno ugotoviti, kaj je bilo pravo povečanje vrednosti in v katerem izdelku se je blago dejansko nahajalo. Evidenco o tem blagu je vodila carina.

49. in 50. člen Carinskega zakona sta se uporabljala še dolgo, in sicer kot »uvoz zaradi izvoza«, »uvoz za izgradnjo avtocest« ter »uvoz repromateriala, opreme in zaščitnih sredstev za kmetijstvo«. Vlada Republike Slovenija je številne uredbe na tem področju izdala zlasti po letu 1992.

Preferencialne carinske stopnje so se uporabljala za dežele v razvoju, istočasno pa je bila tudi SFRJ ena izmed držav, ki je uživala to ugodnost.

Vodenje postopkov

Za plačilo carine je bil predpisan zelo dolg zastaralni rok: relativni je veljal pet, absolutni pa deset let. Carinski zakon je zelo jasno razmejil splošni upravni postopek. Carinska uprava je vodila postopke in izdajala odločbe po splošnem upravnem postopku, če v carinskem zakonu ni bilo določeno drugače.

25. junija 1991 je na podlagi drugega odstavka 4. člena Ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije pristojnost Zvezne carinske uprave za odločanje v upravnem postopku o pritožbah zoper upravne akte, izdane v upravnem postopku na prvi stopnji v carinskih zadevah, prešla na Republiško carinsko upravo. Na isti podlagi je prešla pristojnost Zveznega sodišča, da odloči v upravnem sporu zoper odločbo druge stopnje, izdano v carinski zadevi, na Vrhovno sodišče Republike Slovenije. Vsi upravni in sodni postopki, ki so bili začeti pred Zvezno carinsko upravo oziroma Zveznim sodiščem, so se na podlagi prvega odstavka 8. člena navedenega zakona nadaljevali pred Republiško carinsko upravo oziroma Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije. Kot povsem novo področje v Sloveniji ga je prevzela Ksenija Štalekar. Odločitve zveznih organov, izdane po 21. juniju 1991, so se odtlej štejele za neobstoječe. Odločanje na drugi stopnji je 29. decembra 2002 prevzelo Ministrstvo za finance na podlagi zakona o državni upravi.

Carinski zakon SFRJ je imel še eno posebnost, in sicer je podrobno urejal postopke z blagom na meji za vsako vrsto transporta posebej: cestni promet, pomorski promet, železniški promet, rečni promet letalski promet. Tega evropski predpisi ne poznajo oziroma ne urejajo na ta način.

Takse in dajatve

Poleg carin se je ob uvozu pobirala še posebna taksa na uvoženo blago, uvedena z uredbo, izdano na podlagi Zakona o posebni taksi na uvoženo blago iz leta 1971. Na podlagi tega zakona je Slovenija leta 1993 uvedla 15-odstotno takso na alkohol in tobak ter posebno 15-odstotno takso na uvoz rabljenih motornih vozil. Skupaj z Odredbo o homologaciji vozil se je hotelo nekako preprečiti, da bi Slovenija postala odlagališče odsluženih motornih vozil. Uvoz rabljenih vozil je bil v tistih letih že kar moteč, saj so bile težave tako z določanjem carinske vrednosti kot tudi s tehnično ustreznostjo poškodovanih in rabljenih vozil.

Posebna davščina za izravnavo davčne obremenitve je bila dajatev, ki se je pobirala ob uvozu, uvedena s posebnim zakonom iz leta 1980. Tudi ta dajatev v višini 1 % se je določala letno z uredbo. Prvo tako uredbo je Slovenija sprejela leta 1993.

Uporaba carinskega zakona iz SFRJ v samostojni Sloveniji

Jugoslovanska zakonodaja se je izvajala med prevratniškimi dnevi v juniju 1991 in vojno za Slovenijo. Po 10. juniju 1991 je v slovenskih carinarnicah zaradi nerednega dotoka denarja od carin v Beograd vladalo že izredno stanje. Zvezne oblasti so se zavedale, da izgubljajo nadzor nad pomembnim virom sredstev in oblast nad delom zveznih organov – carino. Z uporabo zveznih oboroženih sil, ki naj bi zasedle mejne prehode, zagotovile prehod blaga, ponovno pobiranje zveznih dajatev in ponovno vzpostavitev oblasti nad carinami, je prišlo do odkritega konflikta med carinarnicami v Sloveniji in njihovo oblastjo v Beogradu. Prestop carinikov pod novo vzpostavljeno slovensko oblast je imel, objektivno gledano, značaj neposlušnosti in upora zvezni oblasti. Čeprav je bila odločitev trdna in hitra, se je v notranjosti vsak sam opredeljeval do nastale situacije in za marsikoga je bila to težka osebna odločitev. V tem smislu je bila noč s 25. na 26. junij neke vrste olajšanje, uresničilo se je, kar se je že dalj časa pripravljalo, obenem pa je upor dobil legitimnost.

25. junija 1991 je začel veljati zakon o carinski službi Republike Slovenije, cariniki pa so postali pripadniki novoustanovljene carinske službe. Po izbruhu vojne se je

carinilo oziroma, bolje rečeno, omogočalo pretok blaga preko meje le s skrajnimi napor. Po sklenitvi Brionskega sporazuma se je stanje nekoliko umirilo in carinjenje je teklo po predpisih SFRJ kot slovenskih predpisih v skladu s temeljno ustavno listino. Posebnih carinskih ali zunanje trgovinskih predpisov carina do 8. oktobra ni izdala. Čeprav je bila carinska služba ustanovljena 26. junija 1991, proces uvedbe učinkovite carinske oblasti in nadzora s tem še ni bil končan; ta proces je potekal vse do 8. oktobra 1991, ko se je tudi na južni meji vzpostavil carinski nadzor.

Po oktobru 1991

V velikem pričakovanju so tekli poletni meseci in prav malo znanega je bilo, kako se bo iztek Brionska deklaracija o moratoriju na postopke osamosvajanja. Navidezno so zamrle vse aktivnosti za vzpostavitev južne meje. Carinjenje blaga je steklo v stare okvire, le da se je bistveno zmanjšalo carinjenje za ostale jugoslovanske republike. Slovenska podjetja so izgubila dobršen del jugoslovanskega trga in čez noč so se morala preusmeriti na evropske trge ali pa zmanjšati proizvodnjo.

Nastajanje slovenske carinske zakonodaje

8. oktobra 1991 je izšel Uradni list RS št. 17 s **petimi carinskimi odloki, odločbo o ustanovitvi novih organizacijskih enot carinarnic na območju Republike Slovenije in odlokom o ustanovitvi mejnih prehodov z Republiko Hrvaško**. Objavljena je bila tudi prva sprememba pravilnika o vlaganju listin v carinskih postopkih iz leta 1980, ki jo je izdal prvi direktor slovenske carine Franc Košir.

Da bi Slovenija ohranila gospodarsko aktivnost in zagotovila čim lažji promet blaga z ostalimi nekdanjimi jugoslovanskimi republikami, je sprejela omenjenih pet odlokov, ki so omogočali popolnoma brezcarinski uvoz blaga iz nekdanjih jugoslovanskih republik:

- Odlok o oprostitvi plačila posebne takse na uvoženo blago,
- Odlok o oprostitvi plačila posebne davščine za izravnavo davčne obremenitve uvoženega blaga,
- Odlok o dopolnitvi odloka o preferencialnih carinskih stopnjah za uvoz določenih proizvodov iz držav v razvoju,
- Odlok o oprostitvi plačila posebne dajatve pri uvozu kmetijskih pridelkov in živil.

Tega dne je bila uvedena denarna enota tolar in na mejo so bile postavljene veterinarske in fitosanitarne službe.

Opravljanje carinskega nadzora na meji s Hrvaško ni bilo majhna stvar. Pretok blaga je bil ogromen in promet utečen, medčloveški odnosi z obeh strani tesni in pristni. Naenkrat pa se je vzpostavila carina, ki je zaradi formalnosti ustavila ves promet. Povsem nova situacija, ki jo je bilo na prometnih cestah zelo težko obvladati. Poleg tega je bila prve dni meja tudi izredno močno varovana s specialnimi policisti, teritorialno obrambo in policisti, kar je dodatno oviralo že tako oteženo delo pod milim nebom, saj ni bilo ne bivalnih zabojnikov ne prostorov ne vozil. Razen zastave, carinika in policista ni bilo na cesti ničesar, kar bi omogočalo ali pripomoglo k carinjenju. Zlasti je bil ogrožen hiter pretok blaga.

Treba je bilo zagotoviti dnevno oskrbo z repromaterialom na obeh straneh meje, zato sta bili za delo na meji s Hrvaško izdani prvi dve navodili: navodilo št. 1/91 o **carinskih postopkih na meji z Republiko Hrvaško** in navodilo št. 2/91 o **prehodnih določbah na meji z Republiko Hrvaško**. Urejali sta predvsem neposredno postopanje na meji in reševanje novo nastale situacije – meje. Na primer: hrvaško podjetje je imelo stroj v Sloveniji – kako ta stroj brez carine vrniti, ali pa: slovensko podjetje je imelo obrat na Hrvaškem, kjer se je nahajalo njihovo blago v predelavi – kako ga vrniti. Poleg tega je bilo nešteto čisto osebnih situacij kot na primer: na obmejnem območju so bili mešani zakoni in zakonca sta imela premoženje na obeh straneh, celo avto registriran na Hrvaškem – kako urediti ta status. Vprašanj in življenjskih situacij je bilo nešteto in reševali so se še nekaj let, preden se je vzpostavilo vsaj vzdržno stanje. Žal Slovenija ni tega nikoli reševala situaciji in razmeram primerno, namesto tega se je pripravil Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju, ki pa še zdaleč ni bil primeren za urejanje prometa med dvema nekdanjima jugoslovanskima republikama, ki sta tako dolgo živeli skupaj in bili tesno povezani. Dodatna velika težava je bila vojna na Hrvaškem, ki je bila oddaljena ponekod le petnajst kilometrov od meje in dnevno smo se srečevali z bombardiranjem in obstreljevanjem ter posledično valom beguncev, ki so prehajali mejo in iskali pomoč pri sorodnikih, ali so preprosto potovali preko Slovenije v drug, mirnejši del Hrvaške. Veliko je bilo tudi humanitarne pomoči iz Slovenije in raznih krajev Evrope za Hrvaško in druga območja bivše Jugoslavije.

To je bila tudi izredno težka situacija za gospodarstvo. Takratna maloštevilna Republiška carinska uprava (RCU) je morala nekaj storiti na področju izvajanja carinskih postopkov, kajti za podjetja se je z vzpostavitvijo južne meje objektivno zelo otežilo poslovanje. RCU je izdala **navodilo o tedenskem vlaganju carinskih deklaracij**, ki je prvič uvedlo poenostavljene postopke za podjetja, ki so želela tak postopek opravljati. Posamezne ugodnosti so imela podjetja že v SFRJ, vendar le izjemoma, s tem navodilom (št. 3/91)

pa je bila prvič sistematično uvedena možnost vlaganja tedenskih skupnih carinskih deklaracij za blago, ki se je preko tedna na podlagi fakture carinilo na južni meji.

Pravzaprav je RCU celotno zadnje obdobje leta 1991 posvetila postavitvi južne meje in izvajanju nekaterih ukrepov trgovinske politike, ki jih je začela izvajati Slovenija kot naslednica SFRJ. **S področja vzpostavitve južne meje so bila v letu 1991 izdana naslednja navodila in pojasnila:**

- Uporaba predpisov SFRJ v R Sloveniji,
- Navodilo o vlaganju predlogov o prekrških,
- Uvoz motornih vozil iz jugoslovanskih republik,
- Navodilo o postopku po odkritem deviznem prekršku,
- Veterinarska kontrola na meji z R Hrvaško,
- Postopek s prijavi v tranzitih blaga,
- Postopek z zaznamki PUR - na meji z R Hrvaško,⁷⁷
- Plačilo cestne pristojbine za cestna vozila,
- Oprostitev cestne pristojbine in carinskih dajatev za prevoz humanitarne potrebe,
- Pošiljke živali in živalskega izvora na Hrvaško in obratno,
- Izvajanje fitosanitarne kontrole na mejnih prehodih,
- Obvestilo o denarni enoti,
- Sanitarno inšpekcijski pregledi živil na meji z R Hrvaško,
- Uporaba 62. člena Pravilnika o vlaganju listin v carinskih postopkih,
- Uporaba žigov,
- Prevoz domačega blaga preko hrvaškega ozemlja,
- Vnašanje dinarjev v potniškem prometu,
- Transportne dovolilnice in plačilo cestnih pristojbin,
- Postopek z deviznimi sredstvi odvzeti v deviznem prekršku
- Carinski postopek pri uvozu in tranzitu humanitarne pomoči.

O izvajanju ukrepov trgovinske politike so bila v letu 1991 izdana naslednja navodila in pojasnila:

- Kompenzacijski in reekspornski posli s področji iz drugih jugoslovanskih republik,
- Evidenca o tujem blagu v konsignacijskem skladišču,
- Carinski preferenciali iz bivših jugoslovanskih republik,
- Uporaba zunanje trgovinskih predpisov v letu 1992.

Poleg carinskega zakona so se še naprej na podlagi 4. člena Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije kot republiški predpisi uporabljali naslednji zvezni predpisi s področja carin:

⁷⁷ PUR je bila kratica za začasni uvoz blaga (privremeni uvoz robe), ki so jo imeli potniki v potnem listu.

- Zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju iz leta 1989, ki je določal režime uvoza ter urejal posamezne vrste poslov v zunanjetrgovinskem prometu, kot so začasni uvoz, uvoz na oplemenjenje, reekspozitni posli, začasni izvoz, nakup na leasing. Slovenija je leta 1993 ta zakon nadomestila s svojim Zakonom o zunanje trgovinskem poslovanju, ki je bil precej podoben jugoslovanskemu. Še vedno je določal vrste polov, maloobmejni promet, leasing opreme, prodajo v brezcarinskih prodajalnah, vlaganje tujih oseb, dolgoročno proizvodno kooperacijo, vseboval je posebne določbe o izvozu in uvozu, režimu v prosti carinski coni, nadzoru in kontroli zunanjetrgovinskega prometa. Zakon je bil pozneje večkrat spremenjen, veliko določb pa s carinskim zakonom 1996 razveljavljenih. Z vstopom v EU takega zakona praktično ni več, kar gotovo ni prispevalo k bolj jasnemu zunanjetrgovinskemu poslovanju.
- Zakon o prostih in carinskih conah iz leta 1990. Te določbe so bile pozneje deloma prenesene v slovenski Carinski zakon. Z vstopom v EU je področje prostih con pretežno regulirano v carinskem zakoniku Skupnosti in Zakonu o izvajanju carinskih predpisov Evropske skupnosti.
- Zakon o plačevanju posebne davščine za izravnavo davčne obremenitve uvoženega blaga iz leta 1980.
- Zakon o posebni taksi na uvoženo blago iz leta 1970. Na podlagi tega zakona je vlada z uredbo določala blago oziroma skupine blaga, za katere se je pri uvozu plačevala posebna taksa, višino takse in koliko časa se bo taksa pobirala.
- Zakon o posebnih dajatvah pri uvozu kmetijskih pridelkov in živil iz leta 1989. Slovenija je na podlagi tega zakona predpisala dajatve v letu 1992 in pozneje te večkrat spreminjala do leta 1993, ko je sprejela svoj Zakon o posebnih dajatvah pri uvozu kmetijskih pridelkov in živil.

To so le najpomembnejši predpisi, saj je bilo samo na podlagi carinskega zakona SFRJ izdanih petintrideset zveznih podzakonskih predpisov.

Prometni davek

Prometni davek se je na podlagi 4. člena Ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije še naprej pobiral z uporabo jugoslovanskega zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev iz leta 1991. 1. februarja 1992 pa se je začel uporabljati slovenski **zakon o prometnem davku**. Podobno kot jugoslovanski je tudi ta zakon imel enofazno obdavčitev. Prometni davek se je plačeval ob končni potrošnji.

Ob uvozu smo poznali t. i. izjavo o davku, ki se je priložila carinski deklaraciji in v kateri je uvoznik izjavil, da blago uvaža bodisi za repromaterial bodisi za opremo. Tako je bilo blago v tej fazi oproščeno plačila davka. Davek ob uvozu so plačevali obrtniki in fizične osebe, za katere je bila tudi predpisana posebna oblika carinske deklaracije in ročni obračun dajatev. Za zasebnike je bila z novim zakonom uvedena za tiste čase velika novost, da so bili pod posebnimi pogoji lahko oproščeni plačila prometnega davka ob uvozu za repromaterial in opremo. Poleg davčne izjave so morali deklaraciji priložiti potrdilo o nakazilu plačila v tujino. Kopije teh deklaracij in izjav je morala carinarnica pošiljati davčnemu organu. Nekateri proizvodi se niso šteli za reprodukcijski material in nekateri izdelki ne za opremo. Za te izdelke je bilo treba ob uvozu plačati prometni davek (pisarniški material, alkohol, maziva, tekoča goriva).

Priloga zakona je bila tarifa prometnega davka s sedmimi tarifnimi številkami. Večina blaga je bilo obdavčena po tarifni številki 1, po 20-odstotni stopnji. Davčna osnova pri uvozu za lastno končno potrošnjo je bila vrednost določena po carinskih predpisih, všteti carino in druge dajatve, ki se plačujejo ob uvozu.

Osnova za davek od prometa novih uvoženih osebnih avtomobilov je bila vrednost osebnih avtomobilov, ugotovljena po carinskih predpisih, v katero pa se niso vštete carina in druge dajatve, ki so se plačevale pri uvozu. S tem se je bistveno pocenil uvoz novih osebnih avtomobilov.

Predpisanih je bilo precej oprostitev plačila prometnega davka, med drugim oprema in reprodukcijski material za uvoz v prosto cono za proizvodnjo, namenjeno za izvoz, za proizvode, ki se prodajajo v prostih carinskih prodajalnah, za nove osebne avtomobile za invalide, za opremo, ki se šteje kot kapitalski vložek. Zakon o prometnem davku je bil tudi neke vrste vmesni zakon, saj je že nakazoval nekatere rešitve za uvedbo davka na dodano vrednost. S tem zakonom smo dobili tudi pravico za tuje potnike do povračila davka za blago, ki so ga kupili v Sloveniji in iznesli iz Slovenije po povratku domov, s tem da so morali obrazec za vrnitev davka potrditi pri slovenskih carinskih organih na meji ob izstopu.

Carinski postopek v potniškem prometu

Leta 1993 je minister za finance Mitja Gaspari izdal prvi **pravilnik o carinskem postopku v potniškem prometu**; nadomestil je pravilnik SFRJ iz leta 1979. Zelo podrobno je določal prijavo blaga, ki jo opravi potnik, in postopek carinika v potniškem prometu glede na različne situacije pri iznosu in vnosu blaga, določal je obračun dajatev,

izpolnitev obrazca za začasen izvoz in začasni uvoz. Poleg tega je ohranil staro jugoslovansko prakso vpisovanja zaznamb v potno listino, npr. ZUB za začasni uvoz blaga. Pravilnik je določal tudi postopek v potniškem prometu z nekaterimi posebnimi vrstami blaga, ki so ga imeli potniki s seboj, kot so orožje, začasno registrirani osebni avtomobili (ZOLL, PU), tovorna vozila, odvisno od vrste potnikov in smer prometa. V potniškem prometu se je za carinjenje uporabljal t. i. »skrajšani postopek«, ki so mu bili prilagojeni tudi posebni obrazci.

Carinska deklaracija in obrazci

Za blagovno carinjenje oziroma redni postopek carinjenja se je uporabljala pisna carinska deklaracija na posebnih obrazcih. Izpolnjevanje pisnih carinskih deklaracij je urejal pravilnik o vlaganju listin v carinskem postopku iz leta 1980, ki je bil večkrat spremenjen. Obrazci carinske deklaracije za blagovno carinjenje so bili prilagojeni avtomatski obdelavi podatkov, ki se je uporabljala že v SFRJ. Obrazci so bili predpisani za:

- uvozno carinsko deklaracijo,
- deklaracijo za sejensko blago,
- uvozno carinsko deklaracijo za začasni uvoz blaga,
- uvozno carinsko deklaracijo za vnos blaga v konsignacijsko skladišče,
- uvozno carinsko deklaracijo za končno carinjenje konsignacijskega blaga,
- izvozno carinsko deklaracijo,
- izvozno carinsko deklaracijo iz oplemenitenja,
- izvozno carinsko deklaracijo za začasni izvoz blaga,

Deklaracije so bile formata A3, prilagali pa so se jim vsi potrebni dokumenti, fakture, dovoljenja, predhodne deklaracije ... Poleg obrazcev carinskih deklaracij je pravilnik o vlaganju listin v carinskem postopku iz leta 1980 vseboval še vrsto drugih obrazcev za opravljanje nadzora, kot so na primer: prijava za uvoz in prevoz blaga, prijava za izvoz in prevoz blaga ter carinsko spremnico. Ti trije obrazci so se v bistvu uporabljali za tranzit blaga, le da je bilo to v jugoslovanski zakonodaji drugače imenovano in so zanje veljale nekoliko drugačne formalnosti. Pravilnik iz leta 1980 z mnogimi spremembami se je uporabljal tudi po osamosvojitvi. Prvič je bil spremenjen 8. oktobra 1991 zaradi novih imen carinarnic in šifrantov na meji s Hrvaško, nato pa se je spremenil leta 1992. Tega leta se je prvič začela uporabljati **enotna carinska listina** (ECL), ki je nadomestila prijavo za uvoz in prevoz blaga, prijavo za izvoz in prevoz blaga ter carinsko spremnico. V bistvu je šlo za to, da se je v postopek tranzita uvedla enotna carinska listina, kasneje preimenovana v enotno upravno listino. Vendar sprememba pravilnika še vedno ni govorila o tranzitni listini, ampak

o carinski spremnici, ki se uporablja za: napotitev blaga, tranzit blaga preko ozemlje Slovenije, prenapotitev blaga in prijavljanje blaga v namembni carinarnici.

Carinska spremnica/uvozna carinska prijava je bila sestavljena iz štirih listov: list 1 za odhodno carinarnico, list 4 za namembno carinarnico, list 5 za potrditev prejema odhodni carinarnici in dodatni list 4, ki je služil za uvozno carinsko prijavo pri namembni carinarnici. Čeprav je bil to čisti tranzitni postopek, pa se vidi, da je bil operativno veliko bližji stari carinski zakonodaji kot evropskemu tranzitnemu postopku. Dobra stran tega postopka in uporabe ECL je bila celovita obravnava postopka z vidika carinskega nadzora. Na enem dokumentu so bili zabeleženi vsi podatki o blagu in evidence od vstopa do uvoznega carinjenja. Značilnost takratnih deklaracij je bila tudi to, da so morale biti knjižene v posebne kontrolnike, ki so bili predpisani s posebnim navodilom Zvezne carinske uprave. V kontrolnike carinskega blaga so se vpisovali tudi vsi drugi dokumenti carinskega nadzora, tako da so se dokumenti medsebojno razbremenjevali po kronologiji postopkov. Postopek, ki je sledil, je zaključil predhodni postopek, vsak dokument pa je vseboval številko vknjižbe predhodnega dokumenta.

Značilnost prvih dveh let po osamosvojitvi je bil velik uvoz avtomobilov, zlasti uvoz starih avtomobilov je bil izredno pereč zaradi ugotavljanja vrednosti. Veliko je bilo uvoza repromateriala za proizvodnjo za izvoz in tujih vlaganj v skladu s 30. b členom Carinskega zakona. Seveda je bilo v tem obdobju še marsikaj zelo zanimivega tudi zaradi drugačnega pojmovanja lastnine, drugačnega statusa in pomena podjetij (pojavila so se zasebna podjetja), razumevanja pojma uvoznika, deklaranta, špediterja, koristnika ipd. Povsem resno vprašanje je bilo, koliko blaga sme uvoziti fizična oseba ali kaj sme uvoziti kmet, obrtnik – vprašanja, ki so danes povsem odveč in smešna, so bila takrat zaradi drugačnega pojmovanja lastnine v SFRJ deležna povsem resne obravnave.

Prvi slovenski carinski zakon

Prvi slovenski carinski zakon je bil sprejet decembra 1994, veljati pa je začel 1. januarja 1996. V veliki meri je bil povzet po evropskem carinskem zakoniku⁷⁸, saj je Slovenija že izvajala politiko približevanja EU. Carinski zakon je bil pomemben mejnik iz več razlogov. Prvič, ker je bilo treba pripraviti vse podzakonske predpise, in drugič, ker je posnemal evropski carinski zakonik in je bilo treba dati

⁷⁸ Uredba Sveta 2913/92, ki s spremembami velja še danes kot sestavni del pravnega reda Slovenije.

pravo vsebino novi carinski zakonodaji, in tretjič, nekatere sisteme je bilo treba prilagoditi novi zakonodaji (pred prvo veliko spremembo je bil informacijski sistem).

Priprave na prvi carinski zakon so tekale več let in vanj so bili vključeni tudi strokovnjaki iz Evropske skupnosti. Največja težava pri pripravi zakonodaje je bila, kako dati obstoječim oziroma utečenim postopkom nov pravni okvir in kako vzpostaviti celovito carinsko pravo, ki bi pokrivalo vse segmente uvoza in izvoza blaga. Kmalu se je pokazalo, da evropski predpisi pokrivajo le en del, drugi del je v pristojnosti države članice. Področja carinskih postopkov, carinske tarife, statistike zunanje trgovine in prepovedi in omejitev so bile izziv, obenem pa je bilo treba vzpostaviti ustrezen informacijski sistem in organizacijo carinske službe. V tistem času je vse to v carinski upravi pokrival en sam oddelek, ki ga je vodila pokojna Štefka Javornik. Prav neverjetno je, s kakšno energijo in v kako kratkem času je zmogla ivse to opraviti. Velik je prispevek Ministrstva za finance, še posebej Mateja Vraničar, ki je prevzela zakonodajno delo.

Carinski zakon je uvedel nekatere **novosti, kot so carinsko dovoljena raba in carinski postopki v smislu evropskega carinskega zakonika, definiral je carinski nadzor in carinsko kontrolo, deklaranta in zastopanje, uvedel institut carinskega dolga**. Carinjenje blaga se je precej spremenilo, saj je bilo v carinjenju več informacijske podpore in podrobno urejena kontrola in prepustitev blaga. Do tedaj je carinjenje potekalo, tako da je špediter vložil pisno carinsko deklaracijo, ki jo je potem carinik »na sprejemu« vsebinsko pregledal in dal knjižiti. Knjižili so »nadzorniki«. Vodja carinjenja je deklaracije delil »preglednikom«, ki so šli s šopi deklaracij na carinski pregled blaga, pri čemer se je pregledalo (odprlo) vsako vozilo, nato je preglednik deklaracije opremil s pečatom in dal na obračun, kjer je špediter dobil izvod deklaracije s pečatom in podpisom. Naslednji dan so se deklaracije ročno vnesle v računalniški sistem. Po novem je bil vnos podatkov zagotovljen z elektronsko izmenjavo podatkov, tako da so se opustili kontrolniki, številko pa je carinski deklaraciji podelil carinski informacijski sistem. Postopno se je začelo uvajanje analize tveganja, vendar je bila pot še dolga.

S carinskim zakonom leta 1996 so bili zakonsko uvedeni poenostavljeni postopki, nepopolna deklaracija in carinjenje na podlagi knjigovodskih vpisov (današnje hišno carinjenje), uvedena je bila tudi ustna carinska deklaracija, ki se uporablja v potniškem prometu. Kot standardna carinska deklaracija za vse carinske postopke je bila uvedena pisna enotna carinska listina (ECL). Uvedeno je bilo naknadno preverjanje carinskih deklaracij, ki je omogočalo naknadni

kontrolo in vzpostavitev zakonitega stanja na zahtevo stranke ali po uradni dolžnosti.

Carinski zakon je uvedel nižjo carinsko stopnjo, skupno carinsko stopnjo in enotno carinsko stopnjo 15 %. Uvoz s posebnim namenom uporabe je bil določen kot ohranitev carinskega nadzora. Posebno poglavje so bili carinski postopki z ekonomskim učinkom, kjer so bila uvedena dovoljenja (odločbe). Uvedeni so bili različni tipi carinskih skladišč. Uveden je bil tranzitni postopek in njegovo zavarovanje v smislu skupnostnega tranzitnega postopka. Carinski zakon je urejal proste carinske cone. Iz evropskega carinskega zakonika je povzel določbe o carinskem dolgu. Ta ne nastane več z vnosom blaga na carinsko območje ampak z vložitvijo carinske deklaracije za sprostitev v prost promet ali z nekim protipravnem ravnanjem ali opustitvijo. Novost sta bila tudi instituta odpusta in ugasnitve carinskega dolga. Pri carinskem dolgu je bil definiran carinski dolžnik in opuščen pojem carinskega zavezanca, čeprav se je tudi ta pojem še uporabljal v zakonu. Povsem v drug kontekst je bil postavljen naknadni obračun carinskega dolga in povračilo carinskega dolga. Carinski zakon je vseboval tudi prekrške, ki se niso bistveno razlikovali od prejšnje ureditve.

Carinski zakon je 1. januarja 1996 določil prenehanje uporabe zakona o zunanjetrgovinskem poslovanju iz leta 1989 (delno), zakona o prostih in carinskih conah iz leta 1990, zakona o plačevanju posebne davščine za izravnavo davčne obremenitve uvoženega blaga iz leta 1980, zakona o posebni taksi na uvoženo blago iz leta 1970 in njegovih podzakonskih aktov ter carinskega zakona SFRJ z izvedbenimi določbami – razen 30. b člena, ki se je prenehal uporabljati z dnem uveljavitve carinskega zakona 25. januarja 1995.

Novosti je bilo veliko in njihova uvedba ni bila lahka. Vsaka nova stvar je zahtevala dodatna izobraževanja, pripravo, navodila, pojasnila in nenazadnje prilagoditev informacijskega sistema. Relativno majhno število ljudi, ki je bilo vključenih v izvedbo carinskega zakona in pripravo izvedbenih uredb, je moralo v kratkem času opraviti velikansko delo. Za izvedbo zakona so bili izdani naslednji predpisi, vsi objavljeni v Uradnem listu št. 56/1995:

- Uredba o carinskih postopkih z ekonomskim učinkom,
- Uredba o instrumentih in postopku zavarovanja plačila carinskega dolga,
- Uredba o kriterijih za oprostitvev plačila carine pri ponovnem uvozu blaga,
- Uredba o kriterijih za ugotavljanje in načinu dokazovanja porekla blaga,
- Uredba o poenostavitvah glede carinskih deklaracij,
- Uredba o vrednosti in vrstah blaga, za katero velja

- enotna carinska stopnja,
- Uredba o vrednosti blaga, za katero velja skupna carinska stopnja,
- Uredba o višini carinskega dolga, za katerega se ne opravijo naknaden obračun, prisilna izterjava ali postopek za povrnitev preveč plačanega carinskega dolga,
- Uredba o prostih carinskih conah,
- Pravilnik o carinski vrednosti blaga,
- Pravilnik o potrdilih o uvrstitvi blaga v nomenklaturo carinske tarife,
- Pravilnik o pregledu blaga ter pogojih in načinu jemanja vzorcev blaga,
- Pravilnik o načinu vodenja evidenc in ukrepih carinskega nadzora v prostih carinskih conah,
- Pravilnik o vodenju evidenc v carinskih skladiščih,
- Pravilnik o uporabi listin v carinskem postopku,
- Pravilnik o posebnostih carinskega nadzora glede na obliko transporta.

Iz števila podzakonskih aktov je razvidno, da je bil prvi carinski zakon Slovenije še močno pod vplivom stare zakonodaje. To je imelo nekaj prednosti v razumevanju, obenem pa je bilo precej nejasnosti, kako nekatere novosti pri postopkih uvesti učinkovito in v skladu z novim duhom evropske zakonodaje.

Velika novost oziroma sprememba so bili **postopki z ekonomskimi učinki**, kjer je bil zlasti **postopek aktivnega oplemenitenja** kot naslednik uvoza zaradi izvoza deležen novih nadzornih instrumentov (uvedeno je bilo dovoljenje in kasneje tudi obračun postopka). Teh postopkov je bilo izredno veliko, saj je omogočal brezcarinski uvoz repromateriala za proizvodnjo izvoz.

Ob stalnem sodelovanju z gospodarstvom in njihovimi združenji smo prišli do navodil in pojasnil, ki so kljub povečanemu nadzoru omogočali relativno enostavno in učinkovito vodenje postopka. V korist pretežnih izvoznikov, ki so več kot 90 % uvoznega blaga ponovno izvozili, smo uvedli poseben način določanja deleža porabe blaga za domači trg in tako močno poenostavili in pocenili uvoz zaradi izvoza. Carinska uprava RS je izdala posebno navodilo in podjetja, pretežni izvozniki, kot so Gorenje, Revoz, Iskra Avtoelektrika, Kolektor in nekatera druga so se bistveno razbremenila administriranja. Bistvo tega postopka je bilo, da se od deleža prodaje doma obračuna carina na vse uvoženo blago po postopku uvoza zaradi izvoza. Odstopanja so bila lahko minimalna, prihranki dela za gospodarstvo in carino pa velikanski. Postopek se je kasneje večkrat dopolnjeval skladno z evropsko reformo postopkov z ekonomskim učinkom. Ob vstopu v Skupnost so se postopki z ekonomskim učinkom

drastično znižali, tako da danes predstavljajo manjši del postopkov.

Poleg aktivnega oplemenitenja je bil na področju postopkov z ekonomskim učinkom velika sprememba tudi pri postopku carinskega skladiščenja. **Carinska skladišča** so pri nas v veliki večini nastala iz nekdanjih konsignacijskih skladišč, ki so bila v bistvu komisijska prodaja carinskega blaga. Ta skladišča so se preoblikovala v carinska skladišča tipa D, kar pomeni zasebno carinsko skladišče, v katerem se ob vnosu blaga v skladišču določijo podlage za obračun carinskega dolga. Število teh skladišč se je občutno povečalo, najbrž tudi zaradi preozkega gledanja na carinska skladišča in še vedno dokaj pomanjkljivega poznavanja pojmov lastnine in carine v evropski zakonodaji. Drugi tip carinskega skladišča je bil tip A – javno carinsko skladišče. To je bilo naslednik nekdanjih državnih carinskih skladišč, ki so jih upravljala podjetja v družbeni lasti, ne država. Ta skladišča so se še najbolj prilagodila evropski carinski zakonodaji in praksi, saj so tudi zelo hitro zmanjšala obseg prometa in potrebo po carinskem skladiščenju.

Nekaterih carinskih postopkov z ekonomskim učinkom nismo uvedli niti takrat niti pozneje in jih tudi praksa nikoli ni zahtevala. Razlog je najbrž tudi v tem, da so bila nekatera okolja, ki so imela možnost to izkoristiti, premalo ambiciozna. Kasneje se je gospodarstvo začelo preveč naslanjati na uveljavljeno stanje in manj na možnosti, ki jih je dajala evropska carinska zakonodaja in ni iskalo inovativnih postopkov in ravnanj z blagom.

Carinski zakon je uvedel velike spremembe pri vlaganju in računalniški obdelavi carinskih deklaracij. Deklaracije se niso več vlagale na papirnatem obrazcu A3, ampak se je uvedel obrazec enotne carinske listine, poleg tranzita tudi za ostale carinske postopke. Carinski informacijski sistem (CIS) je postopno prevzel tudi nadzorno funkcijo – funkcijo nadzora nad gibanjem blaga. Poleg priprave informacijskega sistema, je bil tu odločilen **Pravilnik o uporabi listin v carinskem postopku**. Ta pravilnik je nastal kot rezultat preučevanja različnih carinskih postopkov in šifrantov v evropski izvedbeni uredbi. Tudi v tem prvem celovitem slovenskem pravilniku je opaziti velik vpliv prejšnje carinske zakonodaje in prakse, vendar je bil kljub temu preskok velikanski. Pravilnik o uporabi listin v tej fazi še ni vseboval nekaterih drugih pomembnih evropskih vsebin in povezav. Statistika je bila urejena popolnoma nacionalno, tranzit je bil popolnoma nacionalen, podobno so bile urejene kvote in postopki, ki jih je v EU mogoče izvajati med več državami. Pravilnik o uporabi listin v carinskem postopku je prvič uredil tudi elektronsko izmenjavo podatkov med carino in udeležencem postopka. Vključitev v elektronsko izmenjavo

podatkov je bila mogoča s posebnim dovoljenjem Carinske uprave RS.

Spremembe carinskega zakona

Leta 1999 je bil slovenski carinski zakon bistveno spremenjen, deloma kot posledica spremembe evropskega carinskega zakonika in njegove izvedbene uredbe, deloma pa kot rezultat njegove dosedanje uporabe v Sloveniji, kjer razmere za poslovanje niso bile enaki kot v veliki Evropski skupnosti.

Pokazalo se je, da razumevanje prava Skupnosti le ni bilo tako dobro, da bi lahko kljub pomoči evropskih ekspertov pripravili v celoti razumljiv in konsistenten carinski zakon. S spremembo so se prevzeli nekateri dodatni pojmi in instituti iz carinskega zakonika Skupnosti, kar je omogočilo pravilno uporabo carinskega prava. To so zlasti pojmi carinski organ, odločba, odložni postopek, carinska deklaracija, carinski deklarant, imetnik dovoljenja. Pojemovno in vsebinsko so se spremenili carinski postopki z ekonomskim učinkom. V tistem času smo se še vedno srečevali z uvozom zaradi izvoza in z množičnim uvozom mesa in živine za predelavo po postopku uvoza zaradi izvoza. Delno je bil postopek že podoben aktivnemu oplemenitenju, vendar še vedno ne z natančnimi obračuni in normativi, kot ga je predvideval postopek aktivnega oplemenitenja v evropski zakonodaji, kjer se je takrat izvajala reforma carinskih postopkov z ekonomskim učinkom. Pritisk na ta uvoz je bil velik, možnost kontrole pa omejena, tako da je bilo nujno uvesti natančnejši obračun postopka in zaostri kontrole. Prvič je bil določen status blaga na način, kot ga definira evropski carinski zakonik.

Iz evropskega carinskega zakonika je bil prevzet **institut zastopanja**. Nam tuje indirektno zastopanje se je še bolj zapletlo z uvedbo licenc za zastopanje. Namen je bil, da špediterji pred začetkom dela pridobijo vsaj nekaj znanja. Izvedba programa izobraževanja se je nekoliko zavlekla, zato podeljevanja licenc še ni bilo takoj. V spremembi carinskega zakona so bile vključene tudi določbe splošnega postopkovnega prava evropskega carinskega zakonika, kot so: izvršljivost odločb, odprava odločbe, razveljavitev in sprememba odločbe, pravica do pritožbe. Uvedena je bila zavezujoča tarifna informacija.

S spremembo carinskega zakona je bila prvič uvedena **zakonska obveznost prevoza blaga od carinske črte do mesta predložitve**. V praksi precej samoumevna stvar, vendar je treba upoštevati, da ponekod carinski organi niso neposredno na meji. Obenem je to ena osnovnih določb evropskega carinskega prava, ki omogoča sistematično spremljanje blaga od vnosa do predložitve blaga in v naslednjem koraku carinsko dovoljeno rabo. Tudi sicer so bile določbe o

carinskem nadzoru v carinskem zakonu precej spremenjene, pri čemer pa je šlo bolj za natančnost kot za veliko vsebinsko spremembo. Rok za hrambo v začasni hrambi je bil podaljšan na 45 dni v pomorskem prometu in 20 v drugih vrstah prometa.

Nekoliko bolj natančno so bile povzete določbe o poenostavitvah. **Poenostavljeni postopki** so se množično uvedli že pred prvim sprejemom carinskega zakona, vendar je zaradi povzemanja evropskih določb in tudi prakse stalno prihajalo do sprememb. Tako je bilo treba ob vsaki spremembi zakonodaje spremeniti oziroma prilagoditi prek dva tisoč dovoljenj, ob tem pa so podjetja imela še svoje zahteve v skladu z vsakdanjo prakso, kar je pomenilo stalno spreminjanje dovoljenj. Da bi se temu lažje sledilo, smo že v zgodnjih devetdesetih uvedli poseben program dovoljenj, s čimer je bilo tem spremembam lažje slediti. V začetku so se dovoljenja fizično kot kopije prilagala vsaki dopolnilni deklaraciji, kar je pomenilo ogromno papirjev k vsaki deklaraciji. Zaradi ponovne spremembe carinskega zakona in opustitev PIPS (računalniški program za pisarniško poslovanje) je bila 2002 uvedena aplikacija Dovoljenja, obenem pa ukinjeno prilaganje dovoljenj za poenostavitve k dopolnilnim carinskim deklaracijam. Odslej je imel vsak carinik vpogled v aplikacijo dovoljenj, v kateri je lahko preveril veljavnost dovoljenja, deklaracija pa je avtomatično preverila veljavnost dovoljenja in podatke za knjižbo carinskega dolga.

Za nekatere velike uvoznike je bilo uvedeno zbirno knjiženje carinskega dolga in brezpapirno poslovanje, kar je za ta podjetja pomenilo velik prihranek pri porabi obrazcev in plačilu upravnih kolkov, saj se je število deklaracij z nekaj sto zmanjšalo le na eno deklaracijo na mesec. Pilotsko smo začeli v Gorenju, na koncu pa so se pridružila skoraj vsa velika podjetja, kar je pomenilo **začetek brezpapirnega poslovanja**.

Velike spremembe so bile s spremembo carinskega zakona leta 1999 uvedene **pri tranzitnem postopku**. Uvedena so bila dovoljenja za opravljanje poenostavitev, kot so pooblaščen pošiljatelj, pooblaščen prejemnik, dovoljenje za uporabo skupnega zavarovanja. Uvedena je bila poenostavitev v železniškem prometu z uporabo CIM (železniški tovorni list) kot tranzitne deklaracije, s čimer se je za Slovenske železnice zelo poenostavilo in pocenilo poslovanje v tovornem prometu, saj vlakovne kompozicije niso več potrebovale postankov na meji. S spremembo carinskega zakona je bil tranzitni postopek sploh prvič opredeljen tako, kot ga opredeljujejo evropski carinski predpisi. Pri tem je treba upoštevati, da še nismo bili člani konvencije o skupnem tranzitu in nismo uporabljali notranjega tranzitnega postopka. Delno so se spremenile **določbe o carinskem dolgu**. Insti-

tut carinskega dolga in knjiženje dolga sta se zelo počasi pri-
jela v praksi in s težavo so se dogajali premiki od čistega pro-
cesnega postopka izdaje odločbe do materialnega pristopa –
ugotovitev dejanskega stanja – nastanek carinskega dolga. V
starih predpisih je bil poudarek na izdaji odločbe, trenutek
nastanka in primer je bil natančno predpisan, v novih pa na
dejstvu – ugotovitev dejanskega stanja, ki pomeni nastanek
carinskega dolga. Pravzaprav lahko rečemo, da niti danes to
ni dobro sprejeto. Določbe so težko razumljive, večinoma
pa razlagane s sodbami Evropskega sodišča, kar je kontinen-
talnemu pravu tuje. Prav na tem področju je vpliv anglosa-
škega prava najmočnejši, zato je tako pravo našim organom
težko razumljivo. Dodatno je stvar zapletla uvedba zakona
o davčnem postopku kot prvega subsidiarnega postopkov-
nega predpisa; ta povzroča pretirano ukvarjanje s procesom
namesto z vsebino. S spremembo carinskega zakona so bile
povzete tudi določbe o zavarovanju carinskega dolga, ki so s
tem uskladile z evropskim carinskim zakonikom.

Lahko rečemo, da je bila sprememba leta 1999 ena najbolj
temeljnih, zlasti pa vsebinsko najbolj poglobljena ter pri-
lagljena evropskemu carinskemu zakoniku. V praksi je to
prvič pomenilo res tudi vsebinsko temeljito preobrazbo.
Če je bila uvedba carinskega zakona velika formalna spre-
memba, pa je bila ta sprememba carinskega zakona velika
vsebinska sprememba, prva, ko je bilo res čutiti pravi duh
evropske zakonodaje. Nekoliko graje lahko prisodimo neka-
terim nekritičnim prenosom določb, ki se tedaj niso prijele
v praksi, pri čemer je lahko vzrok nepomembnost za naše,
tedaj majhno gospodarstvo. Taki primeri so predelava pod
carinskim nadzorom, carinsko skladišče tipa E, pretirana
uporaba carinskih skladišč tipa D, aktivno oplemenitenje -
sistem povračila carine.

Leta 1999 je bil uveden **davek na dodano vrednost** (DDV),
ki je nadomestil stari prometni davek. Carina je odslej ob
uvozu pobirala uvozni DDV, kar je občutno povečalo višino
dajatev, ki jih pobira carina. V tem letu je bila v carinski
deklaraciji matična številka nadomeščena z davčno številko,
leta 2009 pa davčna številka zamenjana z številko EORI.

Leta 2001 so bile po burnih javnih debatah **odpravljene
proste carinske prodajalne** na cestnih mejnih prehodih
predvsem zaradi zahtev EU. Te prodajalne so bile na meji z
EU spremenjene v mejne prodajalne z enako davčno obre-
menitvijo blaga kot ostale prodajalne znotraj carinskega ob-
močja.

Vstop v Evropsko unijo

Od 1. maja 2004 Slovenija pripada enotnemu carinskemu
območju Skupnosti in uporablja njene carinske postopke,

predpisane z Uredbo Sveta št. 2913/1992 in skupno
carinsko tarifo predpisano z Uredbo Sveta 2786/87. To
so predpisi Skupnosti in imajo nadnacionalni značaj, tako
da se nacionalni predpisi lahko uporabljajo le tam, kjer
jih ti predpisi ne pokrivajo, pri čemer je treba omeniti, da
je pristojnost urejanja carin pristojnost Skupnosti in ne
pristojnost države članice.

Priprave na vstop so bile dolgotrajne. Datum dolgo ni bil
znan, dnevno so se pojavljale nove zahteve po prilagoditvi
evropskim predpisom. Kar zadeva carinske postopke
in carinski nadzor, lahko rečemo, da je bilo to najhitreje
sprejeta, solidno izvedena naloga, a to še zdaleč ni bilo
dovolj. Poleg carinskih postopkov je bilo potrebno uvesti
celotne instrumente izvajanja ukrepov zunanjetrgovinske
politike, prepovedi in omejitve, prilagoditi carinski sistem
in informatiko. Še do začetka leta 2003 je bilo močno
zasidrano prepričanje, da smo dobro pripravljeni in da lahko
mirno gremo naprej. Malo ljudi pa je bilo, res zelo malo,
ki so se zavedali, da bo 1. maj 2004 datum, ko bo skoraj
vse, kar je bilo narejeno v preteklih desetih letih romalo na
smetišče zgodovine, da bo 1. maja 2004 prenehala veljati
vsa do tedaj izdelana carinska zakonodaja in da bo takrat
obstoječi carinski informacijski sistem neuporaben.

Z neverjetno voljo, iznajdljivostjo in vztrajnostjo so se stvari
le premikale, za kar je bila zaslužna peščica ljudi v GCU,
ki je res garala in znala ukrepati, pa tudi zunanji izvajalec
podjetje ZZI, d. o. o., ki je pokazalo veliko pripravljenost in
prilagodljivost ob vstopu v Skupnost.

Pred vstopom je bilo treba zamenjati in dati v tisk kup
obrazcev, med drugim vse carinske listine, vključno z EUL, in
uvesti nove. Ves mesec so se spreminjala in prilagajala izdana
dovoljenja. Tako kot leta 1995 in 1999 so se ponovno izdala
vsa za delo bistvena navodila in pojasnila. Pred vstopom
so se nekako konsolidirala področja prepovedi in omejitev,
vzpostavil se je poseben oddelek, ki je delal zlasti na najbolj
žgočih področjih, kot so zaščita pravic intelektualne pravice,
veterinarski nadzor, varnost proizvodov, fitosanitarni nadzor.
Za lažje in centralno zaključevanje tranzitnih postopkov
je bila ustanovljena centralna tranzitna pisarna, s čimer
se je razbremenilo carinske urade predvsem pa Generalni
carinski urad, saj bi bilo vzdrževanje in usklajevanje tega
v desetih carinskih uradih zelo naporno, hkrati pa skrajno
neracionalno in neučinkovito.

Za izvajanje evropskih carinskih predpisov je bil izdan
poseben zakon o izvajanje carinskih predpisov Skupnosti
(ZICPES). Zapolnil je pravne praznine, ki jih evropski
predpisi ne pokrivajo ali pa le nakazujejo na uporabo
nacionalnega prava. ZICPES je zlasti:

- uvedel in pojasnil nekatere pojme, ki se uporabljajo v postopkih in jih ureja nacionalno pravo;
- določil uporabo nekaterih splošnih določb upravnega prava (zakona o davčnem postopku in zakona o upravnem postopku);
- ohranil licence za profesionalne zastopnike in nekatera pravila pri zastopanju v carinskih zadevah,
- določil dodatna pravila za zahtevek za zavezujočo tarifno informacijo;
- določil pristojnost za izdajo potrdila o nepreferencialnem poreklu ter uvedel pristojnost poenostavitve pri izdaji potrdil o poreklu;
- na področju carinskega nadzora dopolnil tradicionalne institute carinskega nadzora, ki spadajo v osnovo delovanje carine: mejni prehod, prek katerega je dovoljeno vnesti blago, določil je, kaj je pod carinskim nadzorom, obveznost prevoza do carinskih organov, ukrepe carinskega nadzora, določil je uradna mesta in izjeme glede kraja carinjenja in predložitve, podrobno je določil nadzor nad uradnimi mesti in uradne ure, čas, ko je možno carinjenje, predložitev blaga, evidence;
- dopolnil določbe o prostorih za začasno hrambo in carinska skladišča;
- dopolnil nekatere določbe o sporočanju in knjiženju carinskega dolga;
- uredil status mejnih prodajaln;
- določil carinske prekrške.

Glede carinjenja blaga je ZICPES določil osnove za **vklučitev podjetij v elektronsko vlaganje carinskih deklaracij in brezpapirno poslovanje**, podrobnosti o poteku carinjenja ter podlago za sprejem pravilnika o vlaganju listin v carinskem postopku. Na področju carinjenja je določil tudi nekatere podrobnosti z najdenim blagom in o uničenju blaga.

Največji problem je bil, kako prilagoditi **informacijski sistem** in ga povezati v celovit sistem za implementacijo evropskega prava. Carinski informacijski sistem je bil pod dnevnim pritiskom prilagajanja in povezovanja sistemov, kot sta bili NCTS (New Computerized Transit System), TARIC (integrirana tarifa Evropskih skupnosti) – čisto evropske aplikacije, ki jih je bilo treba vzpostaviti, in nacionalnim delom, ki je bil še vedno v izgradnji, obenem pa so bile stalne težnje po spreminjanju in povezovanju. Dobesedno dneve in noči so se risali poslovni procesi in študirali postopki, urejali sta se njihova povezljivost in izvedljivost. Maloštevna skupina delavcev carinskega sistema, Oddelka za TARIC in informatikov je nedvomno naredila pionirsko in garaško delo, ki mu v slovenski državni upravi najbrž ni para. Poleg velikanskega strokovnega dela pa so bili ti delavci vključeni še v obsežno izobraževanje carinskih uradnikov

in gospodarstva. Velika zasluga za uspeh gre temu, da se je carinska uprava v letih od 2000 do 2003 kadrovsko okrepila z mlajšimi sodelavci (kar ni bilo lahko), ki so bili pripravljeni delati in bili tega dela tudi sposobni. Prihajalo je tudi do različnih pogledov in do nerazumevanja, kaj od nas Evropa sploh pričakuje, a na koncu je vse skupaj zelo dobro uspelo. Pridobili pa smo tudi veliko novih izkušenj in znanja.

Po vstopu v Evropsko unijo

Velikega navdušenja nad urejenostjo evropskega sistema je bilo hitro konec. Pokazalo se je, da smo prišli v sistem, ki ima enake ali še večje razvojne probleme, kot smo jih poznali sami. Takoj smo se soočili z dvema zelo težkima nalogama, prva je bila obvezna uvedba NCTS v tranzitni postopek do 1. januarja 2006, druga pa reforma enotne upravne listine (EUL). Obe zelo zahtevni nalogi pa sta pokazali, da države temu zelo težko sledijo in da izvedba po državah poteka različno. Kot že mnogokrat prej se je tudi tokrat pokazalo, da kljub deklarativnemu prilagajanju EU stvari v praksi niso take, kot so se predstavljale. V Sloveniji smo EUL po letu 1999 temeljito prenovili, ga prilagodili evropskim predpisom in temu primerno spremenili carinski informacijski sistem. Takoj po vstopu v EU smo ga morali ponovno prilagoditi reformi EUL, kar je bilo zelo neprimerno glede na vloženo energijo za vstop (nekateri stare države so to storile šele leta 2008!). Za lažje dnevno poslovanje gospodarstva je Slovenija ohranila pravilnik o vlaganju EUL kot pripomoček pri pripravi carinskih deklaracij. Ta pravilnik je večkrat dopolnila, šifre, ki se pogosto spreminjajo, pa se objavljajo na spletni strani carine.

Uvajanje elektronskega poslovanja

NCTS se je v Evropski skupnosti uveljavil od leta 1997, polno pa je začel leta 2006, k čemur so v veliki meri prispevale prav nove članice, saj je bila. zanje uvedba NCTS pogoj za vstop. Kar zadeva izvoz, je Evropska komisija leta 2003 začela podoben projekt, kot je NCTS, in sicer izvozni kontrolni sistem (ECS), ki je sistem spremljanja izvozne ocarinjenega blaga, kar pomeni, da smo bili takoj po vstopu v EU prisiljeni delati še izvozni postopek. 1. julija 2007, ko smo sistema uvedli, smo se močno približali brezpapirnemu poslovanju na izvozni strani. Ta izkušnja in izkušnja zbirne deklaracije nas je spodbudila, da smo se lotili podobnega sistema še za uvoz in leta 2008 izdelali slovenski uvozni sistem (SIAIS), ki je omogočil popolnoma avtomatiziran brezpapirni carinski postopek. Brezpapirno poslovanje je bilo nato uvedeno leta 2009, pred tem pa je bil v letu 2006 uveden elektronski podpis carinske deklaracije.

Poleg carinskega dela smo se kmalu po vstopu v EU začeli

ukvarjati z varnostjo in varstvom. Do tedaj popolnoma tuje področje, spodbujeno z terorističnimi napadi 11. septembra 2001, je začelo prihajati na dnevni red evropskega sveta že leta 2005, ko je bila sprejeta sprememba carinskega zakonika z zahtevo po vlaganju vstopne in izstopne skupne deklaracije za varnostne namene. To je seveda pomenilo okrepitev varnostne analize tveganja in vzpostavitev dveh sistemov ECS II in ICS (sistem nadzora uvoza) ter kasneje EORI (sistem registracije in identifikacije gospodarskih subjektov). Rok za začetek izvajanja varnostnih določb je bil 1. julij 2009, vendar je bil zaradi zamud podjetij pri pripravi informacijsko-tehnoloških rešitev kasneje prestavljen na 1. januar 2011. Vsi sistemi so bili v Sloveniji narejeni in do tega datuma dani v produkcijo. Leta 2008 je bil uveden status AEO. Podjetja, ki imajo status AEO, so glede varnosti preverjena s strani carine in so posledično lahko deležna večjih ugodnosti in hitrejšega postopka tako v domačem kot mednarodnem prometu.

Leta 2008 sta bila sprejeta še posodobljeni carinski zakonik in odločba o e-carini, ki sledita resoluciji Sveta z

dne 5. decembra 2003 o vzpostavitvi poenostavljenega in brezpapirnega okolja za carino in trgovino. Ta zakonodajna akta državi nalagata številne finančne in druge obveznosti pri vzpostavitvi novih postopkov, podprtih s sodobnimi računalniškimi sistemi in sistemi povezav.

Tu sklenem, ne da bi lahko nekatere stvari podrobneje opisal ali sploh omenil. Vnos in iznos plačilnih sredstev, uvedba hitre pošte, nekatere poenostavitve v posebnih oblikah transporta, vzpostavitev kontrolnih mehanizmov, uvedba evra in še kaj je ostalo neomenjeno. Vsako naštetih področij je bilo deležno posebne obravnave. V povsem novih okoliščinah rojstva nove države je bilo treba vzpostaviti nova pravila in ravnanja udeležencev, carine in podjetij. Vsak postopek je pomenil nekaj novega, navsezadnje dodatek k utrditvi nove države. Nesporno dogodki upora in prevrata pomladi leta 1991, vzpostavitev južne meje in dogodki pred vstopom v EU niso povsem obdelani in raziskani, zato rajši odgovorim na vprašanje, kako smo to zmogli v tako majhnem okolju. Preprosto, v tisočletne sanje smo bili zagledani, resnici verni in bodočnosti predani.

Alojzij Zupančič, GCU

CARINSKA POLITIKA IN OBVLADOVANJE TVEGANJ

Carinska služba je dolžna izvajati carinske kontrole, ki zagotavljajo ustrezen nadzor mednarodne trgovine RS in Skupnosti. S tem prispeva k poštenosti in odprti trgovini, skupni trgovinski politiki ter drugim skupnim politikam RS in Skupnosti, ki vplivajo na trgovino in splošno varnost v preskrbovalni verigi.

V prvih letih samostojne Slovenije so se carinske kontrole opravljale skoraj pri vseh carinskih postopkih. Z večanjem prometa ob enakem številu razpoložljivih virov se je pokazala potreba po selektivnejših carinskih kontrolah, kar je pomenilo začetek uporabe analize tveganja.

Začetki selektivnejših carinskih kontrol

V posameznih izpostavah so bili sistemizirani **sprejemniki kontrolorji**, ki so na podlagi svojega znanja in izkušenj določali carinske deklaracije za carinsko kontrolo. Izmenjava operativnih informacij je potekala z dopisi, po telefonu in faksu. Kmalu se je pokazala potreba po sistemu izmenjave informacij in podatkov o možnih in ugotovljenih tveganjih, povezanih s carinjenjem in tihotapljenjem blaga.

Spodbudo predstavlja **začetek projekta CIIP** (*Customs*

Information and Intelligence Project), ki se je pričel 1. oktobra 1998. Usmerjen je bil predvsem v organizacijsko in informacijsko vzpostavitev sistema, ki bi podpiral obravnavo podatkov v skladu s standardi in postopki EU. Šlo je za vzpostavitev oziroma spreminjanje nacionalnih informacijskih sistemov, orodij, metod dela in za oživitve sodelovanja v državi in med državami partnericami. Celovit sistem naj bi dopolnjeval oziroma nadgrajeval vsakdanje poslovne procese, tako da bi povečal učinkovitosti carinskega dela.

Carinska uprava RS je za izmenjavo informacij, povezanih z zatiranjem tihotapljenja blaga, 10. avgusta leta 2000 **uvedla spletno stran Preiskovalnega informacijsko-analitskega centra (PIAC)**, ki se je pozneje preimenoval v **INFO-net**. V sistem so se vnašale operativne informacije o tihotapljenju blaga, področne informacije ter obvestila o zasegah in načinih tihotapljenja za različne vrste transporta.

Da bi dobili čim več uporabnih informacij in spodbudili državljane k pomoči pri delu carinske službe, je bil 13. decembra 2000 vzpostavljen **brezplačni anonimni telefon 080 11 22**, na katerega lahko osebe anonimno sporočijo informacije o nepravilnostih ali nezakonitostih s področja

carinske ali trošarinske zakonodaje. Projekt je bil javnosti predstavljen pod geslom »Kako veliko ribo lahko ujamete«. Še istega dne smo prejeli prvo sporočilo.

Leta 2001 je bila vzpostavljena prva evidenca pridobljenih in poslanih informacij (EPPI), ki je omogočala vnos, ne pa tudi nadaljnje obdelave podatkov. Januarja 2003 smo začeli uporabljati posodobljeno različico evidence, ki je omogočila poizvedbe prek iskalnika po različnih merilih.

Aprila leta 2002 je bil vzpostavljen **sistem hitrega obveščanja o prihajajočih tveganjih pošilkah in vozilih v obliki sporočil ALARM**. Prvo sporočilo je bilo vneseno 3. aprila 2002, in sicer o zavrnitvi uvoza priklopnega vozila s preferencialnim poreklom in o verjetnosti ponovnega uvoza istega vozila z neustrezno dokumentacijo prek druge izpostave. Sistem je služil kot dobra podpora operativnim carinskim delavcem, zlasti na mejnih izpostavah.

Pri blagovnem carinjenju se je kazala vedno večja potreba po elektronskem sistemu izbora deklaracij za carinsko kontrolo.

Uvajanje elektronske analize tveganja

Začetki uvajanja elektronske analize tveganja, podprte z avtomatsko obdelavo podatkov, segajo v leto 2003, ko je bila iz predstavnikov carinskih uradov Ljubljana in Nova Gorica ter Generalnega carinskega urada ustanovljena **skupina za analizo tveganja**. **1. julija 2003 je bil ustvarjen prvi profil tveganja pri blagovnem uvoznem carinjenju**. Decembra 2003 je bila vzpostavljena povezava s sistemom AFIS (*Anti-Fraud Information System*), ki omogoča izmenjavo informacij z drugimi državami članicami EU. Dodaten zagon obvladovanju tveganj v carinskih postopkih je prinesel vstop Slovenije v EU.

Leta 2004 sta bili izdani navodilo o izvajanju sistema analize tveganja in navodilo o sporočilih AM. Leto zatem je bil

posodobljen sistem elektronske analize tveganja (SAT), ki je uvedel enotne standarde in metode obvladovanja tveganj. V podpora SAT-u je bila leta 2005 izdelana **aplikacija Evidenca SAT**, ki zajema vse poslovne procese obvladovanja tveganj. Omogočena sta bila brezpapirno poslovanje ter avtomatizacija postopkov in procesov pri obvladovanju tveganj v carinskih postopkih.

S sprejetjem t. i. varnostne evropske uredbe, objavljene 4. maja 2005, je bilo treba vzpostaviti avtomatiziran sistem obvladovanja tveganj in elektronsko izmenjavo podatkov med carinskimi uradi vstopa, uvoza, izvoza in izstopa. Prvi korak je bil vzpostavitev informacijskega sistema za hitro in učinkovito izmenjavo informacij, povezanih s tveganjem. Zato je carina **oktobra 2007 izdelala nov modul za izmenjavo informacij, povezanih s tveganjem, imenovan VIR**. VIR na enostaven in pregleden način omogoča vsem carinskim delavcem, ki se pri svojem delu dnevno srečujejo s tveganjem in imajo bogate izkušnje, izmenjavo uporabnih informacij. To je vir novih zamisli za najboljše prakse pri carinskih kontrolah.

Februarja leta 2008 je bil uveden SAT v tranzitne postopke NCTS (računalniško podprt tranzitni sistem), ki je omogočil ustvarjanje profilov tveganja, naključnih kontrol v NCTS in zajem povratnih informacij o rezultatih opra-

vljenih kontrol. Sledila je poglobljena analiza obstoječih sistemov in procesov ter njihove uporabe, kadar se zahteva hitro ukrepanje v uradu vstopa, uvoza, izvoza in izstopa. Pokazala se je potreba po izdelavi enostavnega sistema, ki omogoča **enostavno kreiranje sporočil ALARM in profilov tveganja, kadar mora biti informacija zaradi tveganja takoj poslana vsem mejnim izpostavam** (npr. v primeru zavrnitve pošiljke zaradi neustreznosti). Za tako hitro ukrepanje je bil izdelan modul v sistemu INFO-net, ki cariniku omogoča izdelavo ALARMA in/ali kreiranja napotka SAT. Modul je bil uveden v produkcijo 1. marca 2008.

Pokazalo se je, da ima veliko izpostav svoje specifičnosti glede narave blaga in carinskih postopkov. Ker je namen carinske službe povečanje števila kontrol na podlagi analize tveganja in zmanjšanje naključnih kontrol, je bila oktobra 2008 izdelana aplikacija, ki omogoča načrtovanje kontrol in zajem njihovih rezultatov v izpostavah tako za potniški kot tovorni promet.

Carinski delavci so pri svojem delu uporabljali vedno več različnih podatkovnih zbirk z različnimi uporabniškimi imeni in gesli. To je decembra 2008 poenostavila aplikacija, ki prek enotnega iskalnega okna VIPI omogoča iskanje po imenu in priimku oseb, nazivu in naslovu subjekta, registrski oznaki vozila, številki šasije in državi odpreme po po-

datkovnih zbirkah INFO-net, Prekrški in Kontrola goriv in schengenskem informacijskem sistemu. Uporabniško ime in geslo sta se poenotila s sistemi v portalu SICIS.

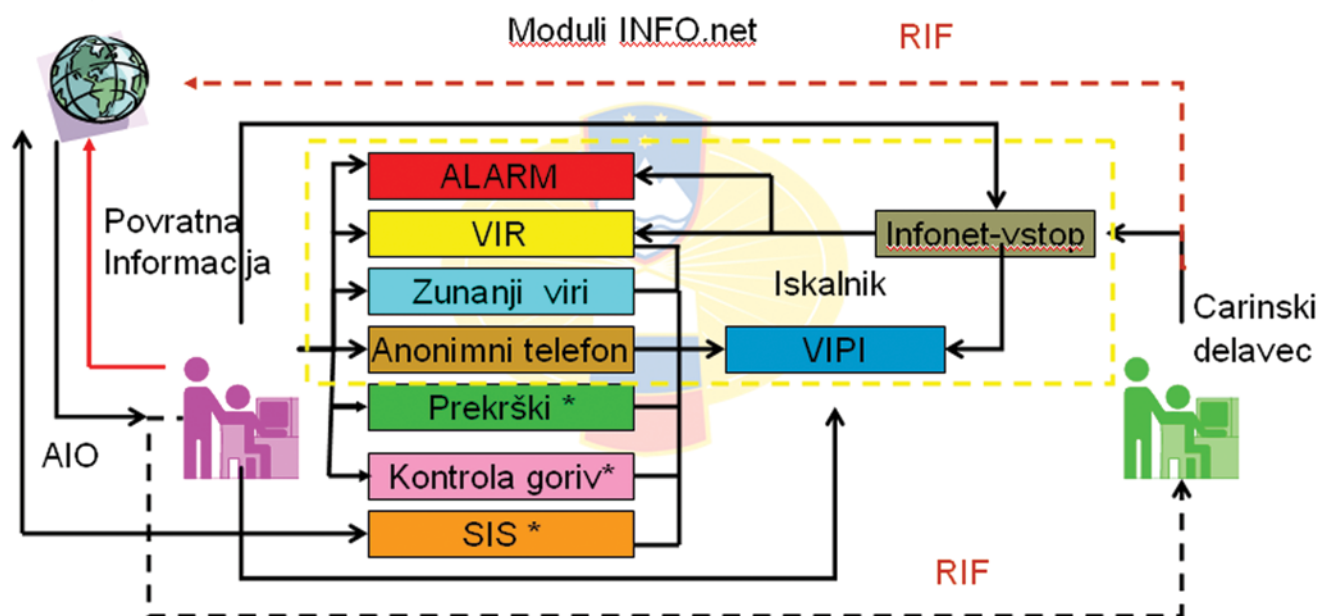
Za učinkovito analizo tveganja je nujna hitra izmenjava informacij z drugimi državami in pristojnimi službami. Zato je Carinska uprava RS sodelovala v skupnih carinskih operacijah, sproti izmenjavi informacij prek obstoječih sistemov obveščanja (AFIS, CRMS, WCO-CEN itd). Novembra 2008 je slovenska carina organizirala prvo skupno carinsko operacijo z imenom Proteus.

Marca 2009 je Carinska uprava RS uvedla nov modul SAT, ki je upošteval tudi vse zahteve varnostne uredbe. Omogočena je uporaba skupnega okvirja za obvladovanje tveganj in vzpostavitev enakih ravni carinskih kontrol v vsej Evropski uniji. Prva povezava novega modula SAT je bila z uvoznim sistemom (AIS). Modul omogoča enotno izvajanje analize tveganja v vseh carinskih postopkih in nadzor izvajanja. Vgrajena je možnost samodejnega pošiljanja informacij o deklaracijah, pri katerih se je aktiviral posamezen profil tveganja, na elektronske naslove ali telefonske številke v obliki sporočil SMS.

Z uvedbo avtomatiziranega sistema carinjenja in popolnoma brezpapirnega poslovanja so izpostave želele same ustvarjati

Prikaz modulov INFO-net (način dela)

Zunanji viri (RIF, AFIS, ZIRS, TIRS....)

* Evidenca kontrole goriv, prekrškov in SIS so samostojne evidence, vendar je omogočena poizvedba podatkov preko VIPI

Shematski prikaz sistema INFO-net. Avtor: Jože Kavčič (2010).

enostavnejše lokalne napotke SAT za svojo izpostavo. Lažje in hitreje obvladovanje tveganj pri uvozu blaga v izpostavah jim je tako 1. junija 2009 omogočila posebna aplikacija. 2. novembra 2009 je bila v modulu VIR izdelana aplikacija, ki carinskim uradom omogoča poizvedbe pri predlaganih in izvedenih carinskih kontrolah ter njihovih rezultatih. Tako imajo carinski uradi lažji nadzor nad pravilnostjo izvedenih carinskih kontrol in izdelavo različnih statističnih izpisov.

V pomoč carinskim delavcem pri odločitvah o carinski kontroli, naknadni kontroli ali inšpekciji je bila decembra 2009 izdelana aplikacija z možnostjo vpogleda v rezultate carinskih kontrol po posameznem subjektu.

Delež carinskih kontrol na podlagi elektronske analize tveganja se je počasi povečeval. Premajhen delež takšnih kontrol je bil le še pri izvoznih postopkih. To je 15. marca 2010 rešila aplikacija, ki omogoča ustvarjanje elektronskih lokalnih profilov tveganja v izvoznih postopkih v izpostavah.

Velika pozornost je bila posvečena tudi stalnemu sodelovanju z inšpekcijskimi službami. Uvedena je bila sprotne izmenjave vseh pomembnih informacij z dostopom do informacijskih sistemov pristojnih inšpekcij (TRACES, RAPID, RAPEX itd). Ustrezni profili tveganja in skupne analize se ustvarjajo oziroma opravljajo skupaj s pristojnimi inšpekcijami. Od

aprila 2011 Carinska uprava RS v sodelovanju z Davčno upravo RS mesečno opravlja analizo tveganja v zvezi z določanjem tveganih pošilk.

Kot članica Evropske unije je Slovenija dolžna upoštevati carinsko politiko in sisteme Evropske unije (na primer portala AFIS, CRMS). Zaradi lažjega prilagajanja zahtevanim spremembam in predlaganja ustreznih rešitev sodeluje Carinska uprava RS v številnih delovnih in projektnih skupinah. Med drugim je dejavno sodelovala pri izdelavi carinskega sistema Evropske unije za obvladovanje tveganj, ustvarjanju skupnih meril in standardov tveganja, vzpostavitvi sistema za izvajanje prednostnih kontrolnih področij, izdelavi in pripravi pilotskega projekta Triglav za izvajanja varnostnih kontrol, pilotskega projekta pooblaščenega gospodarskega subjekta AEO in pri izobraževanju drugih držav članic.

Tveganja se nenehno spreminjajo. Dejansko gre za najbolj spreminjajoče se področje v carini, kjer so nujno potrebni dobro sodelovanje, hitra izmenjava informacij, stalen nadzor, spremljanje trendov in rezultatov kontrol. Carinska uprava RS je na področju obvladovanja tveganja dosegla velik napredek in prepoznavnost v Evropski uniji, kar je treba vzdrževati in nadgrajevati.

Jože Kavčič, GCU

RAZVOJ PREKRŠKOVNEGA PRAVA OD 1991 DO 2011

Pred letom 1991 so bili carinski, devizni in zunanjetrgovinski prekrški obravnavani po zveznem zakonu o prekrških. Z ustanovitvijo Republiške carinske uprave 25. junija 1991⁷⁹ se je tudi za carinske prekrške pričel uporabljati republiški zakon o prekrških iz leta 1983, zvezni zakon pa se je prenehal uporabljati.

Prekrškovni postopek o carinskih prekrških na prvi stopnji so vodile carinarnice, na drugi stopnji pa Republiški senat za prekrške v Ljubljani. Carinarnice so vodile prekrškovni postopek po določbah zakona o prekrških kot sodišča, kar pomeni, da so morali zaslišati kršitelja in nato izdati odločbo o prekršku. Izrekla se je lahko denarna kazen (globa) in odvzel se je lahko predmet prekrška, ni pa bilo mogoče izreči kazni zapora, kot so to lahko storili sodniki za prekrške. Leta 2002 je bil sprejet nov zakon o prekrških, ki se

je začel uporabljati leta 2005 in je poenostavil prekrškovni postopek. Del pristojnosti sodnikov za prekrške je prenesel na državne organe, s čimer se je omogočilo hitrejšo reševanje

Sestanek delovne skupine za implementacijo varstvenih in varnostnih pravil tveganja v Generalnem carinskem uradu. Iskanje najboljših rešitev je vedno odvisno od različnih dejavnikov, med drugim tudi od pogajalskih veščin sodelujočih. Foto: Jože Kavčič.

⁷⁹ Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije v 5. členu določa, da začne dne 25. 6. 1991 delovati Republiška carinska uprava.

zadev. Prišlo je do delitve postopka na prvi stopnji, in sicer na hitri postopek prekrškovnih organov in redni postopek sodišč. Na drugi stopnji je o odločitvah prekrškovnega organa odločalo sodišče. V hitrem prekrškovnem postopku carinskemu uradu ni bilo treba zaslišati kršitelja, ampak je zadostovala pridobitev njegova izjave, na podlagi katere je bila izdana odločba.

Carinske prekrške so v obdobju od 1991 do 2011 urejali trije zakoni.

Carinski zakon SFRJ, ki je sicer veljal od 1. septembra 1976, je bil po osamosvojitvi prevzet v notranji pravni red Republike Slovenije in je veljal do sprejema novega carinskega zakona leta 1995. Carinski zakon SFRJ je za razliko od današnje zakonodaje določal **tri vrste kaznivih ravnanj: kazniva dejanja, gospodarske prestopke in carinske prekrške**. V 359. členu je bilo določeno, da stori kaznivo dejanje, kdor se ukvarja s prenašanjem blaga čez carinsko črto in se pri tem izogiba ukrepom carinskega nadzora. Predpisal je kazen zapora od enega do petih let, denarno kazen ter odvzem predmeta (blaga) in prevoznih oziroma prenosnih sredstev pod zakonsko določenimi pogoji.

Kot posebno vrsto carinskih deliktov je zakon določal gospodarske prestopke, opredeljene kot družbeno škodljiva kršitev predpisov o gospodarskem in finančnem poslovanju, ki so jih povzročile organizacija združenega dela, podjetja ali druge pravne osebe. Za gospodarske prestopke je bila predpisana denarna kazen od 45 do 4.500 dinarjev⁸⁰ (danes 8,91 do 891,46 evra). Poleg denarne kazni sta bila lahko izrečena varnostni ukrep prepovedi ukvarjanja z uvozom in izvozom ali tranzitom blaga za največ pet let in varnostni ukrep odvzema blaga, prevoznega oziroma prenosnega sredstva.

Največji carinskih kaznivih ravnanj so predstavljali carinski prekrški, ki so bili dveh vrst: prekrški, za katere je lahko odgovarjala samo pravna oseba, in prekrški, za katere je odgovarjal samo posameznik. Kot kazenska sankcija se je izrekala denarna kazen (globo) v višini večkratnika zneska prikrajšanja carine oziroma od večkratnika vrednosti blaga, če blago ni bilo zavezano carini ali se zanj ni plačevala carine. Zakon je določal zelo različno višino globe, na primer za pravno osebo je kot najvišjo mejo za izrek globe določil dvajsetkratnik prikrajšanja carine oziroma osemkratnik vrednosti blaga, za odgovorno osebo 100 dinarjev (19,81 evra), za posameznika pa desetkratnik prikrajšanja carine oziroma štirikratnik vrednosti blaga⁸¹. Hkrati je lahko carinski organ odvzel blago, prevozno ali prenosno sredstvo.

Novi carinski zakon je bil sprejet leta 1994, veljati pa je začel januarja 1995. Carinski prekrški so bili razdeljeni v **tri skupine**. Najprej so bile opredeljene **najhujše kršitve**, nato **lažje**, vendar je za oboje veljalo, da so lahko odgovorne samo pravne osebe in posamezniki, ki opravljajo dejavnost, ter njihove odgovorne osebe. Posebej so bili urejeni **prekrški, ki jih je lahko storil le posameznik** (fizična oseba). Zakon je kot sankcijo predvideval denarno kazen (globo) v najnižjem znesku za pravno osebo v višini 500.000 tolarjev (danes 5.095,14 evra), za odgovorno osebo 150.000 tolarjev (danes 1.222,83 evra) in fizično osebo 30.000 tolarjev (danes 305,71 evra)⁸². V posameznih primerih, pod zakonsko določenimi pogoji, je bil mogoč tudi odvzem blaga, ki je bil predmet prekrška, prevoznega oziroma prenosnega sredstva. Za razliko od jugoslovanskega carinskega zakona slovenski zakon ni več urejal kaznivih dejanj in gospodarskih prestopkov, saj je te obravnavala kazenska zakonodaja.

Kontrola na mejnem prehodu Metlika leta 1995. Foto: arhiv CU Ljubljana.

Z vstopom Slovenije v EU leta 2004 je prenehal veljati carinski zakon iz leta 1995, ki ga je nadomestil **zakon o izva-
janju carinskih predpisov Evropske skupnosti** (ZICPES). Ta je prekrške združil v **tri skupine**, osnova za razvrščanje pa je materialni zakon, na katerega se nanašajo. V prvi skupini so **prekrški, ki sankcionirajo določbe ZICPES**, nato **carinskega zakonika Skupnosti**, v **tretjo skupino pa so uvrščeni prekrški, ki sankcionirajo izvedbeno uredbo carinskega zakonika**. Globe za prekrške so predpisane v razponu, ki so glede na storilca v vseh skupinah prekrškov

80 366. člen Carinskega zakona, veljavnega 1991. leta.

81 369. in 379. člen Carinskega zakona, veljavnega 1990. leta.

82 168. in 170. Carinskega zakona (Uradni list RS, št. 1/1995).

enake (najnižja predpisana globa za pravno osebo je 2.000 evrov, za odgovorno osebo 400 evrov in posameznika 300 evrov⁸³). Zakon omogoča, da lahko prekrškovni organ v primeru prikrajšanih dajatev izreče tudi globa, ki je višja od najnižje predpisane, in sicer v višini največ dvakratnika prikrajšanih dajatev. Tudi ZICPES omogoča odvzem predmetov prekrška in prevoznih oziroma prenosih sredstev.

Iz kratkega pregleda zakonodaje, ki je urejala področje carinskih prekrškov v obravnavanem obdobju, je razvidno, da se je prekrškovni postopek sicer poenostavil na račun hitrejših obravnav zadelov, a še vedno ostajajo odprta vprašanja vročanja, zavarovanja plačila izrečene globe, izterjave globe ipd. Glede materialnega dela pa lahko rečemo, da so bile globe oziroma denarne kazni včasih višje, ne samo tiste, ki so bile določene v razponu, ampak predvsem denarne kazni, določene v obliki večkratnika prikrajšanih dajatev.

Poleg carinskih prekrškov je carinska služba pristojna za trošarinske in devizne prekrške, katerih pregled ni zajet v član-

ku. Danes se vloga carinske službe kot prekrškovnega organa spreminja, tako da pridobiva vedno večji krog pristojnosti. Carinska služba kot prekrškovni organ odloča tudi o prekrških iz okoljske zakonodaje, predpisov o cestnem prometu (zakona o prevozih cestnem prometu, zakona o javnih cestah – uporaba vinjet) in drugih področjih

Ana Kopčić, GCU

Viri:

- Garčević, M., Šibalić, V. 1988. *Carinski sistem i carinski postupak*. Beograd: Carinski pregled.
- Bolha, J., Pavlina, Z. 1991. *Zakon o prekrških s komentarjem in sodno prakso*. Ljubljana.
- Juri, Nataša. 2006. *Od carinskega sodnika za prekrške do prekrškovnega organa, Zbornik/1. dnevi prekrškovnega prava*. Ljubljana: GV Založba.
- *Carinski zakon sa pratećim propisima*. 1990. Beograd.
- Košir, Franc. 1992. *Carinski zakon, prečiščeno besedilo*. Ljubljana.
- Vraničar, Mateja. 2011. *Carinski zakonik s komentarjem*. Trzin.

83 87., 88. in 89. člen ZICPES.

Kronologija trošarin v Sloveniji

Obdobje do 1. julija 1999

Zakon o trošarinah (ZTro) se je v Sloveniji začel uporabljati 1. julija 1999. Za nadzor nad izvajanjem je bil prvotno predviden davčni organ, vendar se je nato v drugi obravnavi kot nadzorni organ določil carinski organ.

Carinska služba je glede na obsežnost in zahtevnost področja trošarin dokaj pozno začela s potrebnimi aktivnostmi. Glavni razlog dejstvo, da je carina sicer bila vključena v širši projekt **DDV99**, ki je bil vzpostavljen kot krovni projekt uvedbe davka na dodano vrednost (DDV) in trošarin v Sloveniji, vendar brez vedenja o pristojnosti izvajanja celotnega trošarinskega sistema. Tako se je na začetku carinska služba pripravljala na izvajanje sistema DDV in trošarin samo pri uvozu in izvozu.

V Carinski upravi RS je bila 2. septembra 1998 v okviru projekta DDV99, podprojekta CARINA, imenovana **skupina za izvedbo** teh nalog. Pred tem so se vse dejavnosti v zvezi s projektom vodile in opravljale v okviru projekta DDV99, podprojekta CARINA. Pomemben dokument pri uvedbi trošarin v Sloveniji je bil izdelan v okviru programa

Phare. To je bila študija izvedljivosti uvedbe DDV in trošarin, ki so jo izdelali danski strokovnjaki. Skupina je do 1. julija 1999 pripravila vse za uvedbo trošarinskega sistema. Pri pripravi predpisov je sodelovala z Ministrstvom za finance predvsem pri predlogih, povezanih z osnutki podzakonskih aktov in obrazcev za izvajanje. Pri uvedbi trošarinskega sistema je bila do 31. maja 1999 opravljena **registracija trošarinskih zavezancev** (proizvajalcev, uvoznikov ter malih proizvajalcev vina in žganja). Javnost smo obveščali prek oglasov v medijih. Zavezanci so prijavo podali na obrazcu TRO-P. Sprejem prijav je bil organiziran v vseh carinskih izpostah.

Maja 1999 smo začeli obravnavati vloge in izdajati dovoljenja za imetnike trošarinskih skladišč in oproščene uporabnike trošarinskih izdelkov. Natisnili in razdelili so se obrazci, ki se uporabljajo v trošarinskem sistemu. Organizirano je bilo izobraževanje v okviru carinske službe in zunaj nje. Carinski uradi so dobili pisna navodila za delo in pojasnila o posameznih nejasnostih pri izvajanju postopkov. Zaradi obravnave trošarinskih izdelkov pri uvozu in izvozu blaga je bil dopolnjen carinski informacijski sistem. Predvsem je šlo za spremembo izpolnjevanja enotne carinske listine, uvedbo

novih šifer in kontrolnih mehanizmov pri uvozu in izvozu trošarinskih izdelkov.

Rezultati projekta DDV99, podprojekta CARINA so ob prehodu na novi sistem trošarin in DDV 1. julija 1999 omogočili osnovne funkcije obeh sistemov. V praksi je to pomenilo, da se je sistem pobiranja prometnega davka in posebnih prometnih davkov preoblikoval v DDV in trošarinski sistem, ki je veljal v EU. 1. julija 1999 so se prenehali pobirati davek od prometa alkoholnih in tobačnih izdelkov v skladu z zakonom o prometnem davku, posebni prometni davek od alkoholnih pijač in od cigaret ter davek od prometa naftnih derivatov v skladu s tarifno št. 5 zakona o prometnem davku. Začel se je izvajati preglednejši sistem pobiranja trošarin, ki je prinašal novosti pri nadzoru: trošarinska dovoljenja in spremni trošarinski dokument ter pravico do vračila trošarine (na primer za pogon strojev v kmetijstvu in gozdarstvu) in uporabe trošarinskih izdelkov brez plačila trošarine. Pri prehodu iz enega sistema v drugega je bilo treba 30. junija 1999 popisati zaloge vseh trošarinskih izdelkov in urediti davčno obveznost v skladu z ZTro (na primer hramba v trošarinskem skladišču ali plačilo trošarine oziroma razlike trošarine).

Obdobje od 1. julija do 31. decembra 1999

DELO, 24. 03. 99

REPUBLIKA SLOVENIJA
Ministrstvo za finance
Carinska uprava Republike Slovenije

SLOVENIJA UVAJA TROŠARINE

OBVESTILO

REGISTRACIJA TROŠARINSKIH ZAVEZANCEV POTEKA DO 31. 3. 1999

Skladno s 74. členom Zakona o trošarinah (Ur. l. RS št. 84/98) in 52. členom Pravilnika o izvajanju Zakona o trošarinah (Ur. l. RS št. 6/99) morajo **proizvajalci trošarinskih izdelkov in imetniki kotlov za kuhanje žganja pristojnemu carinskemu organu predložiti izpolnjeno prijavo za vpis v register (obrazec TRO-P)**

do 31. 3. 1999.

Obrazce TRO-P lahko prevzamete v vaši najbližji carinarnici ali carinski izpostavi **od 8. 3. 1999 naprej**. Izpolnjene obrazce lahko oddate osebno ali pošljete po pošti s povratnico krajnjemu pristojnemu carinskemu organu. Če obrazca ne morete prevzeti osebno, pokličite na pristojno carinarnico ali carinsko izpostavo in poslati vam ga bodo po pošti.

Vsi drugi, ki opravljajo dejavnost, zaradi katere so zavezani obračunavanju in plačevanju trošarine, se morajo pristojnemu carinskemu organu prijaviti **do 30. junija 1999**. Vsakdo (pravna, fizična oseba ali s.p.), ki začne s trošarinsko dejavnostjo po preteku navedenih rokov, mora pri carinskem organu vložiti prijavo za registracijo najmanj 15 dni pred začetkom opravljanja dejavnosti, zaradi katere postane trošarinski zavezanec.

Trošarinski izdelki: so alkohol in alkoholne pijače, tobačni izdelki ter mineralna olja in plin.

Trošarinski zavezanec so:

- proizvajalci trošarinskih izdelkov
- malih proizvajalci:
 - vina (fizične osebe, ki imajo v lasti oziroma v uporabi vsaj 500 m² vinograda in opremo za proizvodnjo vina ter pridelujejo vino iz lastnega grozja);
 - žganja (fizične osebe, ki imajo v lasti oziroma v uporabi kotel za kuhanje žganja z zmogljivostjo vsaj 40 litrov);
- uvozniki trošarinskih izdelkov.

Trošarinski zavezanec in druge osebe lahko dobijo informacije v zvezi z registracijo in izpolnjevanjem obrazca TRO-P na carinarnicah in carinskih izpostavah ter tudi:

- v INFO pisarni za DDV (tel. 061-17-34-410 in 061-17-34-412) vsak torek in četrtek od 10. do 12. ure;
- informacijski pisarni Carinske uprave RS (tel. 061/442-933 in 061/140-10-44, int. 26-96 ali 27-19),
- po elektronski pošti: ddv.info@gov.si
- po internetu: www.slgov.si/mf/slov/ddv/ddv.html
- ali po pošti na naslov: Projekt DDV, INFO pisarna, Železna cesta 18, Ljubljana.

Obvestilo o registraciji trošarinskih zavezancev. Delo, 24. marca 1999.

Skupina za izvedbo nalog v okviru projekta DDV99, podprojekta CARINA je prenehala delovati 1. avgusta 1999 **z ustanovitvijo sektorja za trošarine** v Generalnem carinskem uradu, ki je imel ob ustanovitvi tri zaposlene. V carinarnicah je bilo določenih deset organizacijskih enot, ki se posebej ukvarjajo s trošarinami. Sektor je skrbel za delovanje sistema, carinarnice pa so opravljale neposredne naloge s trošarinskimi zavezanci.

Poleg kopice strokovnih vprašanj, ki jih je bilo treba reševati sproti, se je po ustanovitvi sektorja začela graditi informacijska podpora pobiranju in vračilu trošarine – **trošarinski informacijski sistem (TIS)**. Sistem se je hitro izgrajeval tako v fazi zasnove v carinski službi kot pri zunanjem izvajalcu. Najprej je obsegal osnovni modul za prijavo zavezancev in vnos obračunov za trošarino ter ustrezno povezavo z že obstoječim modulom za podporo finančnemu poslovanju. Prvi modul je bil dan v produkcijo septembra 1999, modul za podporo vračilu trošarine in registraciji malih proizvajalcev pa februarja 2000. TIS se je nato nadgrajeval z dodatnimi funkcijami in je v uporabi še danes.

Obdobje od leta 2000 do 1. maja 2004

V začetku leta 2000 je bil trošarinski sistem v Sloveniji stabilen. Carinska služba je načrtovano organizacijsko strukturo postopoma dopolnjevala. Uspešnost uvedbe sistema trošarin v Sloveniji se kaže tudi v tem, da smo naše izkušnje prenašali v druge države, ki so se v tistem času uvajale sistem trošarin, skladen z ureditvijo v Evropski skupnosti.

DELO, 16. 12. 99

REPUBLIKA SLOVENIJA
Ministrstvo za finance
Carinska uprava Republike Slovenije

OBVESTILO

OBVEZNOST PREDLOŽITVE OBRAČUNOV TROŠARINE ZA MALE PROIZVAJALCE VINA

Skladno s 4. odstavkom 45. člena Zakona o trošarinah (Ur. list RS, št. 84/98, 57/99) in 2. odstavkom 6. člena Odredbe o izvajanju 45. člena Zakona o trošarinah (Ur. list RS, št. 13/99) so mali proizvajalci vina (fizične osebe, ki imajo v lasti oziroma v uporabi vsaj 500 m² vinograda in opremo za proizvodnjo vina ter pridelujejo vino iz lastnega grozja) dolžni predložiti obračun trošarine (obrazec »Obračun trošarine za vino in žganje za male proizvajalce«) za vino

do 31. 12. 1999.

Trošarina za proizvedene količine vina se plačuje po stopnji, ki velja na dan 30. novembra tekočega leta. Skladno s 43. členom Zakona o trošarinah znaša trošarina za vino 0 tolarjev. Ne glede na to, da se trošarina za vino ne plačuje, so mali proizvajalci vina dolžni predložiti obračun trošarine za vino pristojnemu carinskemu uradu glede na svoje stalno prebivališče. Mali proizvajalci vina, ki se pri pristojnem carinskem uradu še niso registrirali oziroma predložili prijave za vpis v register (obrazec »TRO-P«), predložijo carinskemu organu skupaj z obračunom trošarine za vino (obrazec »Obračun trošarine za vino in žganje za male proizvajalce«) še prijavo za vpis v register (obrazec »TRO-P«).

Obrazci »Obračun trošarine za vino in žganje za male proizvajalce« bodo v prodaji na prodajnih mestih DZS, lahko pa jih tudi brezplačno dvignete na naslednjih carinskih uradih **od 15. 12. 1999 naprej**:

Carinarnica Celje	CI Celje, Kidričeva 36, 3000 Celje;
Carinarnica Dravograd	CI Dravograd, Otiški vrh 25, 2373 Sentjanž;
Carinarnica Jesenice	CI Plavški travnik, Spodnji plavž 6/c, 4270 Jesenice;
Carinarnica Koper	CI Koper, Vojkovo nabrežje 36, 6000 Koper;
Carinarnica Ljubljana	CI Jarše, Šmartinska 152 a, 1000 Ljubljana;
	CI Novo mesto, Ljubljanska 27, 8000 Novo mesto;
Carinarnica Maribor	CI Javna skladišča, Tržaška 49, 2000 Maribor;
Carinarnica Murska Sobota	CI Murska Sobota, Nemčevci 1 d, 9000 Murska Sobota;
Carinarnica Nova Gorica	CI Vrtojba, Mednarodni prehod 2 b, Vrtojba, 5290 Sempeter pri Gorici;
Carinarnica Sežana	CI Terminal Sežana, Partizanska 81, 6210 Sežana.

Navodila za izpolnjevanje obrazca »Obračun trošarine za vino in žganje za male proizvajalce« so na njem. Izpolnjen obrazec lahko mali proizvajalci vina predložijo pristojnemu carinskemu uradu osebno ali po pošti.

Vse informacije v zvezi s predložitvijo obračuna trošarine za vino in izpolnjevanjem obrazca »Obračun trošarine za vino in žganje za male proizvajalce« lahko mali proizvajalci vina in druge osebe dobijo ne navedenih carinskih uradih.

Obveščanje malih proizvajalcev vina. Delo, 16. decembra 1999.

Prenos znanja o uvajanju trošarin drugim upravam. Obisk delegacije Slovaške septembra 2000.

Poleg pobiranja trošarin je bil predvsem za upravičence pomemben **postopek vračila trošarin**. Za leto 2000 so se prvič izvedla vsa vračila na letni ravni. Pri izvajanju trošarinskega sistema so se tako pri izvajalcu predpisov kot pri zavezancih in upravičencih pokazale potrebe po spremembi in dopolnitvi zakonodaje. Prva novela ZTro-A je bila sprejeta in je začela veljati že v juliju 1999. Dodatno je urejala **obdavčitev malih proizvajalcev žganja s trošarino**. Vendar je bilo področje malih proizvajalcev vina in žganja že z novelo ZTro-B, ki je začela veljati 20. maja 2001, na novo opredeljeno. Trošarina se pri malih proizvajalcih žganja ni več pobirala na osnovi proizvedene količine žganja, zmanjšane za lastno rabo, ampak kot pavšalni letni znesek, ki je bil

odvisen od prostornine naprave za kuhanje žganja. Zato je bilo treba v letu 2001 vse prijave malih proizvajalcev žganja dopolniti s podatkom o prostornini kotla za žganjekuho. Prijave malih proizvajalcev vina je bilo treba dopolniti s podatkom o skupni površini vinogradov v obdelavi. V primeru neuporabe kotla za žganjekuho je bil predpisan postopek zapečatenja in odpečatenja, ki je omogočal, da se v času zapečatenosti kotla ni plačevala trošarina.

Leta 2001 je bila sprejeta tretja novela ZTro-C, ki carinski službi ni določila posebnih nalog, saj je 1. januarja 2002 predpisala spremenjene trošarine za alkohol in alkoholne pijače ter cigarete. Naslednje zakonodajne spremembe so bile namenjene prilagoditvi trošarinskega sistema Slovenije ob vstopu v Evropsko unijo.

Ker je bil ZTro iz leta 1998 s kasnejšimi spremembami in dopolnitvami v celoti skladen s smernicami EU, je bilo treba zakonodajo dopolniti samo z določbami, ki se lahko izvajajo v EU. Tako sta bila z novelama ZTro-D in ZTro-E opredeljena **postopka gibanja trošarinskih izdelkov v odlogu plačila trošarine in s plačano trošarino med državami članicami EU**. Poleg vloge imetnika dovoljenja za trošarinsko skladišče se je v Sloveniji uvedla v trošarinski sistem še vloga dovoljenja za pooblaščenega prejemnika in davčnega zastopnika. Uporaba spremnega trošarinskega dokumenta se je razširila na celotno območje EU.

Seminarji in obveščanje ob vstopu Slovenije v EU

Kot trošarinski izdelek so bili na novo določeni:

- biogorivo, vendar je bila predpisana ničelna trošarina. Pod določenimi pogoji se je za pogonsko gorivo fosilnega izvora, ki se je dodalo biogorivo, trošarina znižala sorazmerno deležu dodanega biogoriva;
- električna energija, vendar se je trošarina zanjo začela v Sloveniji dejansko plačevati 1. januarja 2007;
- trdo gorivo (premog).

Zaradi novih vrst trošarinskih izdelkov so bila opravljena vsa dejanja za vključitev gospodarskih subjektov, ki se v okviru svoje dejavnosti ukvarjajo s temi izdelki, v trošarinski sistem.

Carinska služba se je morala ob vstopu Slovenije v EU zaradi povečanega obsega dela pri izvajanju trošarinskega sistema okrepiti v vseh organizacijskih enotah. Novo je bilo upravno sodelovanje na področju trošarin med državami članicami EU. Vstop Slovenije v EU 1. maja 2004 je na trošarinskem področju potekal brez večjih težav. Kasneje so se pojavila ločena vsebinska vprašanja, ki so izhajala iz nekaterih različnih tolmačenj v posameznih državah članicah. Trošarinsko področje v EU je namreč harmonizirano samo do določene stopnje, nato se direktive prenesejo v pravni red držav članice.

Obdobje po 1. maju 2004

Prve sistemske spremembe v trošarinskem sistemu so bile uvedene z novelo ZTro-F, ki se je uporabljala od 1. januarja 2007. Spremembe sovpadajo z uvedbo evra v Sloveniji, kar pomeni, da so se zneski trošarin pretvorili iz tolarjev v evre. Uvedena je bila poenostavitev za male proizvajalce vina, ki jim ni bilo več treba vlagati letnih obračunov trošarine za vino, če je trošarina za leto, na katero se je obračun nanašala, znašala 0 evrov.

Trošarina za električno energijo se je začela pobirati 1. marca 2007. Višina je bila določena v dveh različnih zneskih, in sicer nižja za poslovno in višja za neposlovno rabo elektrike. Zaradi učinkovitejšega nadzora nad označenim gorivom, ki je nižje obdavčeno s trošarino, in učinkovitejšega sankcioniranja izogibanja plačilu trošarine pri gibanju trošarinskih izdelkov iz držav EU v Slovenijo, so bile dopolnjene določbe ZTro v zvezi z ureditvijo prodaje označenega goriva in sankcijski del ZTro. Obsežna sistemska dopolnitev trošarinskega sistema je bila **uvedba vračila dela trošarine za komercialno gorivo**, ki se je na podlagi novele ZTro-H začela izvajati 1. julija 2009. Pravico do vračila dela plačane trošarine za plinsko olje, ki se dokazljivo porabi kot pogonsko gorivo za komercialni namen, je bilo mogoče uveljaviti, če je bilo gorivo porabljeno za:

- prevoz blaga z motornimi vozili ali tovornjaki s prikolico, ki so namenjeni izključno cestnemu prevozu blaga in je njihova največja dovoljena masa najmanj 7,5 tone;
- prevoz potnikov (linijski, izredni) z motornimi vozili kategorije M2 ali M3.

Upravičenci so postali osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost in imajo sedež v državah članicah EU ali državah članicah Evropske cone proste trgovine (EFTA). Pristojnost izvajanja dodatnih nalog so za upravičence s sedežem v Sloveniji pridobili vsi carinski uradi. Obravnava vseh zahtevkov oseb s sedežem v EU in državah EFTE je bila zaradi boljše razporeditve obremenjenosti organizacijskih enot dodeljena Carinskemu uradu Dravograd.

Najpomembnejša sprememba na področju nadzora nad gibanjem trošarinskih izdelkov je bila **uvedba elektronskega nadzornega sistema** (EMCS). Za spremljanje gibanj v režimu odloga plačila trošarine med državami članicami EU je po 1. januarju 2011 obvezna uporaba elektronskega trošarinskega dokumenta (E-TD). Prehod na poslovanje z E-TD je v Sloveniji potekal postopoma. Sistem, podprt z nacionalno računalniško rešitvijo SIEMCS, se je v Sloveniji začel uporabljati aprila 2010, ko je bila omogočena uporaba aplikacije SIEMCS na področju prejema trošarinskih izdelkov pod režimom odloga plačila trošarine za gibanja iz ostalih držav članic v Slovenijo.

1. januarja 2011 je gibanja trošarinskih izdelkov med državami članicami spremljal izključno E-TD. Za gibanja znotraj Slovenije se še naprej uporablja papirni trošarinski dokument. Uvedba EMCS je pomenila veliko sistemsko spremembo. Najprej so bila posodobljena vsa trošarinska dovoljenja, ki omogočajo gospodarskim subjektom sodelovanje v EMCS. Določene so bile nove identifikacijske številke (trošarinske številke) in nato vključene v sistem za izmenjavo trošarinskih podatkov (SEED – *System for Exchange of Excise Data*). SEED se sproti posodablja in omogoča vsaki aplikaciji EMCS preverjanje veljavnosti trošarinskih števil in kategorij izdelkov, ki jih lahko posamezen gospodarski subjekt prejema oziroma pošilja v režimu odloga plačila trošarine. Projekt EMCS je potekal na ravni EU in v Sloveniji več let ter je trenutno še v dograjevanju z naslednjo funkcijsko stopnjo, ki naj bi se začela uporabljati 1. januarja 2012. Za začetek EMCS so bile poleg zakonodajnih sprememb na ravni EU in v Sloveniji (novela ZTro-I) potrebne tudi spremembe v načinu dela carinske službe. Ker gospodarski subjekti uporabljajo SIEMCS samostojno, je treba zagotavljati stabilno delovanje sistema, pomoč uporabnikom in nadzor nad rednim izpolnjevanjem obveznosti.

Miran Kvenderc, GCU

OKOLJSKE DAJATVE

Na osnovi zakona o varstvu okolja se za različne vrste onesnaževanja okolja pobirajo okoljske dajatve. Posamezne okoljske dajatve so bile uvedene v različnih obdobjih, zato je tudi carinska služba dobila pristojnost pobiranja v različnih obdobjih in postopoma. Skupna značilnost vseh okoljskih dajatev je, da niso harmonizirane na ravni EU, vendar podobne ali enake vrste dajatve obstajajo v večini držav EU.

V Sloveniji so okoljske dajatve prihodek državnega ali občinskega proračuna. Pobirajo se s samoobdavčitvijo, kar pomeni, da zavezanec sam obračuna svojo davčno obveznost. Pri posameznih dajatvah so različna davčna obdobja, in sicer od koledarskega meseca do koledarskega leta. Carinska služba je pobiranje okoljskih dajatev organizirala tako, da je zaradi boljšega izkoristka kadrovskih potencialov dodelila pobiranje posameznih okoljskih dajatev za območje celotne Slovenije Carinskemu uradu Jesenice. Za pobiranje nekaterih okoljskih dajatev so še vedno pristojni vsi carinski uradi.

Informacijska podpora vsem okoljskim dajatvam je bila ob prevzemu pristojnosti za posamezno dajatev dograjena v trošarinskem informacijskem sistemu in modulu za podporo finančnemu poslovanju. Ta pristop je pomenil prednost pri prevzemu pristojnosti, vendar ima tudi določene funkcionalne omejitve. Za vse okoljske dajatve velja, da imajo precej veliko število oprostitev plačila, kar poleg ohlapne opredelitve predmetov obdavčenja zahteva veliko obveščanja zavezancev in izvajanje nadzornih funkcij s strani carinske službe. Ob uveljavitvi novih okoljskih dajatev so bile opravljene vse aktivnosti v zvezi z vzpostavitvijo evidence zavezancev, sprejemom prijav zavezancev in obračunov, postopkom vračil in zagotavljanjem ustrezne informacijske podpore ter obveščanjem gospodarstva v zvezi z njihovimi nalogami. Sedaj je carinska služba pristojna za naslednje okoljske dajatve.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja zraka z emisijo ogljikovega dioksida

Je najstarejša okoljska dajatev, za katero je pristojna carinska služba. Uvedena je bila leta 1997 kot taksa za obremenjevanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida zaradi izgorovanja goriv. Carinska uprava RS jo je do oktobra 2002 pobirala samo kot dajatev, ki se pobira pri uvozu. Osnovna pristojnost pobiranja je bila na ministrstvu pristojnem za varstvo okolja. Nato je carinska uprava konec leta 2002 dobila pristojnost pobiranja takse za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida za vse vrste goriva, ki so

trošarinski izdelki na notranjem trgu Slovenije. Po vstopu Slovenije v EU je carinska uprava v celoti pristojna za njeno pobiranje. Uveden je bil sistem odloga plačila dajatve za goriva, ki so trošarinski izdelki, če je v odlogu plačila tudi trošarina. Oprostitev plačila se izvajajo z dovoljenjem za oproščenega proizvajalca. Dovoljenja izdaja carinski organ.

Okoljska dajatev zaradi uporabe fluoriranih toplogrednih plinov (F-plinov)

Uvedena je bila 1. januarja 2009 kot dopolnitev v sklopu okoljske dajatve za onesnaževanje zraka. Plačuje se zaradi uporabe F-plinov, ki povzročajo onesnaževanje zraka z emisijo teh plinov pri proizvodnji, namestitvi in vzdrževanju opreme, ki vsebuje F-pline.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z uporabo mazalnih olj in tekočin

Uvedena je bila kot taksa 1. februarja 2002. Carinski organ jo je pobiral samo pri uvozu. V ostalih primerih je bil za pobiranje pristojen davčni organ. Po vstopu Slovenije v EU je nato carinska služba v okviru aktivnosti za pridobivanje novih pristojnosti postala 1. junija 2005 edini pristojni organ za pobiranje te dajatve. V carinski službi je bila pristojnost pobiranja okoljske dajatve za pridobljena ali v RS proizvedena mazalna olja in tekočine za celotno področje Slovenije dodeljena Carinskemu uradu Jesenice, ob uvozu iz tretjih držav pa je za pobiranje okoljske dajatve pristojen urad uvoznega carinjenja.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z izrabljenimi motornimi vozili

V Sloveniji se je začela pobirati leta 2003. Zanj je bila do tedaj pristojna davčna služba, razen za pobiranje pri uvozu. 1. oktobra 2005 je bilo pobiranje dajatve za onesnaževanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil skoraj v celoti preneseno z davčne na carinsko upravo. Davčni organ še naprej odmeri okoljsko dajatev za fizične osebe, ki niso samostojni podjetniki posamezniki in pridobijo motorno vozilo v drugi državi članici EU ter ga vnesejo na ozemlje RS. Znotraj carinske službe je bila pristojnost pobiranja okoljske dajatve za pridobljena ali v RS proizvedena motorna vozila za celotno področje Slovenije dodeljena Carinskemu uradu Jesenice, ob uvozu iz tretjih držav pa je za pobiranje okoljske dajatve pristojen urad uvoznega carinjenja.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z izrabljenimi gumami

V Sloveniji se je začela pobirati 1. aprila 2006. Plačuje se za onesnaževanje okolja zaradi ustvarjanja odpadkov

z izrabljenimi gumami, ki nastanejo po uporabi gum v Sloveniji. Za nadzor je od vsega začetka pristojna carinska služba. Za celotno območje Slovenije je pristojen Carinski urad Jesenice.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanje okolja z odpadno embalažo

Se pobira v Sloveniji od 1. aprila 2006. Plačuje se zaradi onesnaževanja okolja zaradi uporabe embalaže in embaliranega blaga ter posledično nastajanja odpadne embalaže na področju Slovenije. Nadzor nad izvajanjem te uredbe je že v začetku prevzela carinska služba, in sicer Carinski urad Jesenice za celotno področje Slovenije.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z odpadno električno in elektronsko opremo

Se plačuje zaradi onesnaževanja okolja zaradi uporabe električne in elektronske opreme ter posledično nastajanja odpadne električne in elektronske opreme v Sloveniji. Od začetka, 1. aprila 2006, je za pobiranje pristojna carinska služba, in sicer Carinski urad Jesenice za celotno območje Slovenije.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z uporabo hlapnih organskih spojin

Pobira se od 1. januarja 2008 zaradi onesnaževanja okolja s hlapnimi organskimi spojinami, ki nastajajo pri uporabi organskih topil v nekaterih barvah in lakih in proizvodih za ličenje vozil. Od začetka je za pobiranje dajatve pristojna carinska služba, in sicer Carinski urad Jesenice za celotno območje Slovenije.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z odvajanjem odpadnih voda

Se pobira za industrijske odpadne vode in za komunalne odpadne vode, ki nastanejo na območju Slovenije. Dajatev je prihodek občin. Prejemnik okoljske dajatve zaradi:

- komunalne odpadne vode je občina, v kateri zavezanec za komunalno odpadno vodo odvaja komunalno odpadno vodo v javno kanalizacijo, nepretočno greznico, obstoječo greznico ali malo komunalno čistilno napra-

vo;

- industrijske odpadne vode je občina, v kateri je zavezanec za industrijsko odpadno vodo povzročil onesnaževanje okolja.

Pristojnost pobiranja dajatve za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda je bila konec leta 2009 z Agencije RS za okolje prenesena na carinsko službo. Zaradi prenosa pristojnosti in spremembe načina pobiranja dajatve je bilo potrebno prehodno obdobje, v katerem je Agencija RS za okolje zaključila pobiranje na prej veljavnega predpisa (akontacija in odmera z odločbo). Pobira se s samoobdavčitvijo. Za nadzor nad izvajanjem predpisa so pristojni vsi carinski uradi.

Okoljska dajatev zaradi onesnaževanja okolja z odlaganjem odpadkov na odlagališčih

Plačuje se za onesnaževanje okolja zaradi odlaganja komunalnih odpadkov ali odpadkov, ki niso komunalni, na odlagališču za inertne, nenevarne ali nevarne odpadke. Pristojnost pobiranja dajatve je bila prenesena z Agencije RS za okolje na carinsko službo novembra 2010.

Novi način obračunavanja in plačevanja se je začel uporabljati za odpadke, odložene na odlagališča po 31. oktobru 2010. Sredstva okoljske dajatve za odpadke, odložena na odlagališča, ki so javna infrastruktura, pripadajo občinam. Delijo se na podlagi delilnika, ki ga pripravi Ministrstvo za okolje in prostor na osnovi določenih podatkov in predpisane formule ter se ob vplačilu samodejno razporedijo na vplačilne podračune občin v deležih, ki pripadajo posamezni občini. Sredstva okoljske dajatve za odpadke, odložena na odlagališča, ki niso javna infrastruktura, pripadajo proračunu Republike Slovenije. Ob prenosu pristojnosti pobiranja na carinsko službo se je spremenil način pobiranja. Sedaj se pobira na način samoobdavčitve. Določeno je bilo prehodno obdobje, v katerem bo Agencija RS za okolje zaključila pobiranje na prejšnji način (akontacija in odmera z odločbo). Za nadzor nad izvajanjem predpisa so pristojni vsi carinski uradi.

Miran Kvenderc, GCU

INŠPEKCIJSKI NADZOR

Zgodovina inšpekcijskega nadzora sega v leto 2002, ko je bil sprejet zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN). Carinska služba se je leta 2004 začela pripravljati na

uvvedbo inšpekcijskega nadzora in v začetku leta 2005 imenovala prve inšpektorje s posebnimi pooblastili v skladu z zakonom. Zanje se je v carinski službi udomačil

izraz »ZIN-inšpektorji«. Sprva so bili v oddelkih za trošarine in v oddelkih za kontrolne zadeve v carinskih uradih. Od leta 2009 pa so ti inšpektorji v carinskih uradih združeni v enem oddelku, in sicer v oddelkih za nadzor devetih carinskih uradov in v Oddelku za inšpekcije Carinskega urada Ljubljana.

Zakonodaja in pristojnosti

Inšpekcijski pregled se v carinski službi pretežno opravlja v naknadnem preverjanju, torej po končanem carinjenju blaga. Inšpekcijski nadzor pomeni nadzor nad izvajanjem in spoštovanjem carinskih, trošarinskih in drugih predpisov, za nadzor nad izvajanjem katerih je carinska služba pristojna v skladu zakonom o carinski službi, zakonom o davčnem postopku in ZIN-om. Slednji ureja splošna načela inšpekcijskega nadzora, organizacijo inšpekcij, položaj, pravice in dolžnosti inšpektorjev, pooblastila inšpektorjev, postopek inšpekcijskega nadzora, inšpekcijske ukrepe in druga vprašanja, povezana z inšpekcijskim nadzorom. Inšpektor pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora samostojno vodi postopek ter izdaja odločbe in sklepe v upravnem in prekrškovnem postopku.

Inšpekcijski nadzor se opravlja pretežno na sedežu gospodarske družbe, in sicer na osnovi letnega načrta inšpekcijskega nadzora. Poleg tega se po potrebi opravljajo izredni inšpekcijski pregledi zunaj letnega načrta.

Oddlek za inšpekcije in nadzor

Zaradi povečevanja števila gospodarskih subjektov, ki uporabljajo poenostavljene postopke, se težišče carinskih kontrol počasi, a vztrajno prenaša na inšpekcijski nadzor in druge naknadne kontrole. Ta pristop zahteva izboljšanje metod dela in spremembe v organiziranosti kontrolnih služb. Zato je bila v letu 2008 v Generalnem carinskem uradu ustanovljena koordinacija inšpekcij, ki se je nato v letu 2010 preoblikovala v Oddlek za inšpekcije in nadzor v Sektorju za nadzor in preiskave GCU. Od 1. septembra 2011 je v Oddelku za inšpekcije in nadzor zaposlenih pet delavcev, katerih naloge so predvsem vzpostavitev sistema, koordinacije ter nadzor nad izvajanjem inšpekcijskih pregledov in naknadnih kontrol.

Ena izmed prednostnih nalog oddelka je priprava centralnega letnega načrta inšpekcijskega nadzora. Koordinira celoten postopek izdelave letnega načrta, pripravi metodologijo, organizira sestanke in po končanem izbirnem postopku izdela končni seznam gospodarskih družb, ki jih nato dodeli carinskemu uradu v obravnavo glede na specializiranost inšpektorjev. Pri pripravi letnega načrta sodelujejo oddelki

za nadzor carinskih uradov in nekateri sektorji GCU.

Zaradi razširitve področij, predvsem področja trošarin in okoljskih dajatev, za nadzor katerih je pristojna carinska služba, je treba posvetiti večjo pozornost usmerjenemu inšpekcijskemu pregledu in specializaciji inšpektorjev. V letu 2010 je Oddlek za inšpekcije in nadzor začel z izvajanjem projektov v okviru inšpekcijskega nadzora. Ti so usmerjeni predvsem v tveganja, kot so nejasna zakonodaja, neenotno izvajanje inšpekcijskega nadzora, večja skupina tveganih subjektov, potencialno visoki zneski doplačil itd. Projekt inšpekcijskega nadzora okoljske dajatve zaradi onesnaževanja zraka z emisijo ogljikovega dioksida v letu 2010 je bil zelo uspešen, saj je bilo ugotovljenih veliko nepravilnosti. Leta 2011 je bil začel nov projekt inšpekcijskega nadzora, in sicer na področju dovoljenj za oproščenega uporabnika etilnega alkohola v lekarnah.

Carinska služba je v Republiki Sloveniji pristojni organ za koordinacijo in spremljanje uporabe uredbe Sveta (ES) št. 485/2008 na področju skupne kmetijske politike in za izvrševanje inšpekcijskega nadzora na področju izvoznih nadomestil. Vlogo posebnega oddelka v skladu z 11. členim uredbe Sveta (ES) št. 485/2008 opravlja Oddlek za inšpekcije in nadzor skupaj z delovno skupino iz Carinskega urada Murska Sobota. Junija 2011 je carinska služba na osnovi uredbe o izvajanju uredbe (ES) o pregledu transakcij, ki so del sistema financiranja Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada, s strani držav članic pridobila pristojnost inšpekcijskega nadzora tudi na področju ostalih ukrepov, ki jih je do uveljavitve te uredbe opravljal Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano.

Oddlek za inšpekcije in nadzor je leta 2009 uvedel poročevalske tabele, ki so evidenca statističnih podatkov o opravljenih in načrtovanih inšpekcijskih pregledih ter naknadnih kontrolah. Iz njih zajema statistične podatke, jih analizira in uporabi za razna poročila (npr. za Inšpekcijski svet, Evropsko komisijo in različne revizijske službe). Poročevalske tabele so začasna rešitev za zajem statističnih podatkov, saj se v carinski službi vodi projekt izdelave nove aplikacije za evidenco kontrol in preiskav.

Za usklajevanje inšpekcijskega nadzora in naknadnih kontrol organizira Oddlek za inšpekcije in nadzor redne sestanke. Cilj sestankov je izboljšati sodelovanje in izmenjavo informacij med oddelki za nadzor posameznih carinskih uradov ter med oddelki za nadzor in pristojnimi sektorji Generalnega carinskega urada. Na sestankih se rešuje odprta problematika, urejajo se aktivnosti za poenotenje kontrolnih metod in standardov, obenem pa se izmenjuje tudi dobra praksa.

Oddelek za inšpekcije in nadzor opravlja še vrsto drugih nalog, kot so vzpostavitev ustreznih standardov in poenotenje prakse, vodenje delovne skupine za kakovost, koordinacija in sodelovanje pri mednarodnih sočasnih pregledih trošarinskega blaga, spremljanje regijske koordinacije inšpekcij, sodelovanje z Inšpekcijskim svetom in drugimi inšpekcijskimi službami, sodelovanje pri predlogih spremembe zakonodaje, navodil in drugih aktov, zbiranje predlogov za usposabljanje inšpektorjev.

Rezultati inšpekcijskih pregledov

Inšpekcijski nadzor v carinski službi opravlja 79 inšpektorjev s posebnimi pooblastili, ki so v letu 2010 opravili 498

inšpekcijskih pregledov. Izdanih je bilo 591 doplačilnih odločb, kar je 20 % več kot v letu 2009. Poleg tega je bilo v letu 2010 izrečenih tudi 109 prekrškovnih ukrepov. Znesek pobranih dajatev se vsako leto povečuje. Tako je v letu 2010 znašal 5.643.309 evrov in se je v primerjavi z letom prej povečal za 123 %. Največ dajatev je bilo pobranih na področju okoljskih dajatev, trošarin in DDV. V letu 2010 so se precej zmanjšali tudi zaostanki carinskih uradov pri uresničevanju letnih načrtov inšpekcijskega nadzora.

Analize statističnih rezultatov kažejo na dobre rezultate. Poleg izboljšav delovnega procesa, organizacije in metod dela se je močno povečal delež naknadno pobranih dajatev.

Matjaž Korošec, GCU

RAZVOJ CARINSKIH MOBILNIH EKIP

Z osvetlitvijo pomena in zgodovinskega razvoja zatiranja tihotapstva, predstavljamo pomemben del carinske službe, ki so ga oblikovala različna obdobja, od popolnoma centraliziranega vodenja v jugoslovanski federaciji do osamosvojitve leta 1991 in vstopa v EU. Pri preučevanju razvoja in spremljajočih pojavov se je pokazalo, da so navidežno samostojni dogodki v resnici neločljivo prepleteni in odraz časa, v katerem so se spremembe dogajale.

Mobilni oddelki so posebej opremljene in izurjene skupine carinikov za nadzor v cestnem, železniškem, poštnem, pomorskem in zračnem prometu na celotnem ozemlju Republike Slovenije. Kontrolirajo prevozna sredstva, blago in osebno prtljago v skladu s carinsko, trošarinsko, okoljsko, davčno in drugo zakonodajo, ki določa za izvajalca carinsko službo. Pri tem odkrivajo tihotapljenje tobačnih izdelkov, prepovedanih drog, orožja, ponarejenega in drugega blaga, zavezanega prepovedim in omejitvam, kontrolirajo uporabo pogonskega goriva in odkrivajo druge kršitve.

Razlogi za nastanek mobilnih ekip v Jugoslaviji

Razlike v ekonomskih in tehnoloških dosežkih, v cenah, blagu, pa tudi razlike v političnih interesih ustvarjajo prostor za razmah kršitev carinskih predpisov. Včasih že ukrepi države (visoke stopnje carinskih dajatev, omejitve, pomanjkanje blaga) sami po sebi ponujajo plodna tla za delovanje potencialnim prestopnikom. Nekaterim je zadostna motivacija za prevaro že dejstvo, da carinske dajatve in nadzor sploh obstajajo. Glavna kršiteljeva motiva

sta običajno pohlep in moč, včasih pa je poskus izmikanja zakonu že sam po sebi zadosten izziv. Kršitelj je torej lahko vsakdo, ki ugotovi, da je vrednost dobička večja od tveganja. V okviru obvladovanja človekovega vedenja smo priča različnim oblikam institucionalnih in neformalnih mehanizmov nadzora, ki vplivajo na oblike in način človekovega vedenja in ravnanja. V okvir mehanizmov formalnega, državnega nadzora sodi tudi carinska služba, katere naloga je, da z ukrepi v okviru svojih možnosti omeji odklonska ravnanja. Carina je nenehno na preži, da lahko zagotavlja varnost okolja, gospodarstva in zdravja državljanov Slovenije in celotne Evropske unije.

Liberalizacija potovanja v tujino, rast turističnega in tranzitnega prometa, pomanjkanje nekaterih izdelkov na legalnem domačem tržišču in omejevanje uvoza blaga so **v začetku 60. let prejšnjega stoletja povzročili pojav tihotapstva kot specifične oblike gospodarske kriminalitete**. V letu 1962 je prek mejnih carinarnic v potniškem prometu (brez maloobmejnega prometa) potovalo 3.958.000 potnikov oziroma 1.145.000 potniških vozil, v letu 1963 pa je prek mejnih carinarnic potovalo že 5.745.000 oseb in 1.582.000 potniških vozil. Prek blagovnih mejnih prehodov je bilo v letu 1962 uvoženih 5.595.000 ton blaga, v letu 1963 že 7.673.000 ton. Število odkritih protipravnih ravnanj se je povečevalo, prav tako količina in vrste blaga, ki so sledile naraščajočemu povpraševanju na ilegalnem tržišču. Metode in oblike izigravanja carinskih predpisov so se izpopolnjevale in bile dejansko omejene samo še s sposobnostjo, sredstvi in domišljijo organizatorjev »posla«.

Državam ni moč vladati z očenašem v roki. Ta izrek, ki opredeljuje osnovni cilj države – vladanje, pripisujejo Cosimu Medičejskemu. V sredini leta 1961 je to zaradi preprečevanja materialne škode, nezadostnega angažiranja službe in odsotnosti usmerjenih aktivnosti na področju zatiranja tihotapstva spoznala tudi carinska služba v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji in oblikovala prve službe za »suzbijanje krijumčarjenja«. Po posvetu upravnikov **carinarnic januarja 1962 je bila sprejeta odločitev o ustanovitvi centrov službe za zatiranje tihotapstva na nekaterih najbolj občutljivih področjih carinskega nadzora, na posameznih območjih iz krajevne pristojnosti več posameznih carinarnic.** Vendar je reorganizacija že konec leta 1962 zastala kot posledica neuspešne koordinacije in izmenjave informacij med centri in ostalimi organizacijskimi enotami carinske službe.

Oblikovanje odsekov za prekrške in zatiranje tihotapstva v carinarnicah

V letu 1963 se je pripravila nova organizacijska postavitev nalog zatiranja tihotapstva. Dotedanji centri so bili ukinjeni, njihove pristojnosti in naloge s področja zatiranja tihotapstva pa so prevzele posamezne carinarnice. V osrednji upravi je bil ustanovljen **Oddelek za zatiranje tihotapstva (Oddeljenje za suzbijanje krijumčarenja)**, ki je imel svoj operativni in tehnični odsek. **V posameznih carinarnicah so bili oblikovani odseki za prekrške in zatiranje tihotapstva**, ki so imeli v svoji sestavi dva referata: **referat za zatiranje tihotapstva in referat za prekrške**. Za organizacijo in izvedbo nalog zatiranja tihotapstva so bili v carinarnici odgovorni upravnik carinarnice, vodja odseka za prekrške in zatiranje tihotapstva, referent za zatiranje tihotapstva, zaposleni v tem odseku, vodje ostalih oddelkov, mejnih izpostav in vodje izmen. Opis del in nalog referenta za zatiranje tihotapstva v posamezni carinarnici je zajemal neposredno delo v carinskih izpostavah in na terenu, sodelovanje z drugimi organi, organiziranje in načrtovanje skupnih akcij, analitsko obdelavo posameznih vidikov tihotapljenja, program skupnih kontrol v carinarnici in izdelavo poročil za Zvezno carinsko upravo. Izvrševanje operativnih nalog je bilo razdeljeno na odkrivanje zlorab v blagovnem prometu, odkrivanje prekrškov v potniškem prometu in odkrivanje kršitev predpisov ob sodelovanju z drugimi organi v notranjosti države. V primeru načrtovanja in izvajanja skupnih akcij večjega obsega je referent sodeloval z drugimi carinskimi uslužbenci, ki jih je za izvedbo posameznih nalog imenoval upravnik carinarnice.

Delo mobilnih ekip v 70. letih

V 70. letih se je število odkritih kršitev predpisov znatno

povečalo in dobilo nove, do tedaj neznane pojavnosti oblike. Razmahnilo se je kršenje predpisov s strani pravnih oseb, registriranih za opravljanje zunanjetrgovinske blagovne menjave. Skladno s sklepi posvetovanja upravnikov carinarnic v Ljubljani leta 1972 in sestanka uslužbencev s področja zatiranja tihotapstva 12. junija 1974 v Sarajevu so bile podane prve usmeritve glede ustanovitve organizacijskih enot, v katerih bi sodelovalo več carinskih delavcev.

Referent za zatiranje tihotapstva v Carinarnici Sežana je v svoje letno poročilo o zatiranju tihotapstva za leto 1975 zapisal: *»Pri fizičnih osebah je bilo odkritih 1261 prekrškov z vrednostjo blaga 5.661.941 dinarjev, pravne osebe pa so bile udeležene v 332 prekrških z vrednostjo zaseženega blaga 2.020.000 dinarjev. V glavnem je predmet carinskih prekrškov tekstilno blago (kavbojke, triko majice, puloverji in bunde), kuhinjski noži, baterijske svetilke, plastični lusterji, rezervni deli za vozila, glasbeni instrumenti, orožje in drugo tehnično blago. Carinarnica Sežana je tega leta odkrila tudi 754 deviznih prekrškov v vrednosti 4.062.544,85 dinarjev kar je 50% manj kot leta 1974 kar pripisujemo stabilizaciji dinarja na italijanskem tržišču, manjši tečajni razliki in odpiranju deviznih računov občanov. V letu 1975 je bilo odkritih 340 pištol in 10.030 nabojev, večinoma pri osebnih pregledih domačih potnikov in 16 osebnih vozil ukradenih v državah Zahodne Evrope. Organom javne varnosti je bilo izročenih 52 naših državljanov, ki so vnašali sovražni propagandni material.«*

Z odločitvijo Zveznega izvršnega sveta 13. avgusta 1975 je bil takratni Zvezni carinski upravi dodeljen znesek 23 milijonov dinarjev za nabavo sredstev protidiverzantske zaščite. Poleg tehnične opreme je znesek zajemal tudi predvidenih novih 144 delovnih mest. Nova tehnična oprema je prinesla spremembo notranje organizacije carinske službe, njenega delovnega področja in metod dela.

Služba za zatiranje tihotapstva je tako pridobila nove naloge s področja družbene samozaščite, še zlasti naloge preprečevanja in odkrivanja diverzantsko-subverzivnih »dejstev« iz tujine. V letu 1975 je bilo usposabljanje za ravnanje z novimi tehničnimi sredstvi. **Nova tehnična oprema** je zajemala protidiverzantsko opremo (**rentgenske naprave, detektorje eksploziva, detektorje kovin in detektorje prepovedanih drog**) in drugo operativno tehniko (komplete orodja, reflektorje, baterijske svetilke, dvigala, kompresorje, tehtnice, opremo za demontažo gum).

Na pobudo Zvezne carinske uprave so mejne carinarnice leta 1975 pričele uporabljati nove metode dela za preprečevanje tihotapske dejavnosti. Carinarnice so

Odkritje ročnih ur in avtomobilskih rezervnih delov na mejnem prehodu Fnetiči leta 1978. Na fotografiji sta uslužbenca Carinarnice Sežana Marjan Uranjek in Duško Stojaković. Foto: arhiv GCU.

zamenjale carinske delavce na posameznih izpostavah in v sodelovanju s patruljami prometne policije opravljale globinske kontrole. **Za načrtovani poostreni nadzor v notranjosti ali na ostalih mejnih prehodih se je oblikovala operativna skupina carinikov, imenovana mobilna ekipa.** Načrtovanje uporabe operativne tehnike in poostrenih kontrol je bilo v domeni skupine za zatiranje tihotapstva v sestavi Zvezne carinske uprave, carinarnic in ob upoštevanju zahtev organov za notranje zadeve. Programi dela so predstavljali državno tajnost, neposreden nadzor nad izvajanjem nalog pa so imeli upravniki carinarnic, njihovi pomočniki, referenti za zatiranje tihotapstva in uslužbenci Zvezne carinske uprave, skupine za zatiranje tihotapstva. Vsa poročila in dokumenti o izvedenih nalogah in ukrepih so se dostavljali Zvezni carinski upravi. Cariniki so s poostrenimi pregledi zagotavljali varnost tudi na največjih prireditvah (Sredozemske igre v Splitu 1979, Zimska olimpijada v Sarajevu 1984).

Odkritje avtomobilskih rezervnih delov in fotografskega materiala, mejni prehod Fnetiči 1978. Na fotografiji je uslužbenec Carinarnice Sežana Emir Eminagić. Foto: arhiv GCU.

Začetek uporabe službenih psov

Začetek uporabe službenih psov v carinski službi SFRJ sega v leto 1983. Češke carinske službe je 12. oktobra 1983 predala prvega službenega psa za odkrivanje prepovedanih drog, malega šnavcerja z imenom Dik. Po šolanju v takratnem Centru za vzrejo in vzgojo psov Republiškega sekretariata za notranje zadeve v Ljubljani je prvi vodnik službenega psa v carinski službi SFRJ Darko Žigon novembra 1983 pričel z operativnim delom predvsem na področju carinarnic Sežana, Koper in Nova Gorica ter reško-dalmatinskem območju. V okviru posebnih nalog je s svojim službenim psom sodeloval v akcijah po vsej Jugoslaviji.

Nastanek ekip za izredne kontrolne ukrepe

Izredni uspehi pri odkrivanju carinskih in deviznih kršitev (rast carinskih prekrškov od 8000 zadel v letu 1964 do 80.000 zadel v letu 1983) so vodstvo carinske službe SFRJ prepričali, da ustanovi stalne operativne enote carinskih delavcev za preprečevanje tihotapstva. 21. januarja 1987 je takratni direktor Zvezne carinske uprave Zvonko Pošćić izdal **navodilo o načinu dela ekipe za izredne kontrolne ukrepe**. S tem so bile v carinarnicah Sežana, Maribor, Jesenice, Djevdjelija, Vršac, Dimitrovgrad, Split in Reka ustanovljene »ekipe za vanredne mere kontrole« (VMK oziroma IMK). Vsako ekipo so sestavljali trije uslužbenci carinarnice, eden je bil njen vodja. Člane ekipe je z odločbo imenoval direktor Zvezne carinske uprave na predlog Službe za koordinacijo zadel s področja zatiranja tihotapstva in po predhodno pridobljenem mnenju upravnika carinarnice.

Novoustanovljene ekipe za izredne ukrepe so delale po posebnem razporedu na različnih mejnih prehodih in v notranjosti carinskega območja. IMK Sežana je opravljala svoje naloge na območju carinarnic Sežana, Koper in Nova Gorica, IMK Maribor na območju carinarnic Maribor in Murska Sobota, IMK Jesenice pa na območju carinarnic Jesenice in Ljubljana. O opravljenih nalogah in ukrepih je vodja ekipe poročal upravniku carinarnice, v kateri je bila ustanovljena ekipa. Carinarnica je mesečna poročila o delu ekipe pošiljala Zvezni carinski upravi, Službi za koordinacijo zadel s področja zatiranja tihotapstva in upravnikom carinarnic, na področju katerih je ekipa delovala.

Kot zanimivost nekaj statističnih podatkov. Leta 1990 je ekipa VMK Sežana pri domačih fizičnih osebah odkrila 618 prekrškov, pri tujih fizičnih osebah pa 35 prekrškov. Skupna vrednost zaseženega blaga je znašala 14.424.898,840 dinarjev, kar bi bilo danes enako vsoti 2.857.591.481,52 evra. Odkritih je bilo 1545 deviznih prekrškov v skupni vrednosti 18.324.628.580 dinarjev (3.630.133.085,37

evra), podanih pa je bilo tudi 11 prijav javnemu tožilcu, ko so cariniki pri domačih potnikih odkrili hranilne knjižice tujih bank. V strukturi zaseženega blaga je prevladovalo tekstilno in tehnično blago, zadržanih je bilo 93 osebnih vozil, veliko prekrškov je bilo odkritih tudi z bižuterijo in posodo AMC. V 26 primerih je bilo zaseženih 12 kosov orožja in 666 kosov nabojev, v treh primerih pa blago kulturne dediščine. 15. septembra 1990 so člani ekipe VMK na izstopni strani mejnega prehoda Fernetiči ob preiskavi osebnega vozila Citroen Diana s skopsko registrsko oznako zasegli 19.059,72 grama heroína.

Takole so izgledala skladišča začasno zaseženega carinskega blaga po carinarnicah v 80. letih. Na fotografiji je Lojze Kocjan, Carinarnica Sežana. Foto: arhiv GCU.

Mobilne ekipe v samostojni Sloveniji

Prelomnico v zgodovini slovenske carinske službe je prinesel 25. junij 1991, ko so organi Republike Slovenije prevzeli

Vstopna carinska kontrola na mejnem prehodu Fernetiči (julij 1984). Med voznimi pasovi je mobilna rentgenska naprava za pregled prtljage. Foto: arhiv GCU.

Izstopna devizna kontrola na mejnem prehodu Fernetiči (1985). Foto: arhiv GCU.

izvrševanje pravic in dolžnosti, ki so jih imeli po zveznih predpisih organi in organizacije SFRJ. Carinska služba je prešla v pristojnost Republike Slovenije, s čimer smo pridobili dolgo pričakovano suverenost nad lastno carinsko službo.

Osamosvojitve na področju zatiranja tihotapstva smo pričakali z devetimi carinskimi uslužbenci, vodnikom službenega psa in labradorcem Fisom, razporejenimi v tri ekipe za izredne kontrolne ukrepe (Sežana, Maribor in Jesenice). Prav uslužbenci IMK so od samega začetka sodelovali v osamosvajanju Republike Slovenije in bili med prvimi, ki so po zaustavitvi vojaških operacij prišli na delo na mejne prehode. Ob vzpostavitvi carinskega nadzora na meji med Slovenijo in Hrvaško 8. oktobra 1991 in do konca 1993 so člani ekip delali v rednih izmenah na mejnih prehodih. Izjema so bili člani IMK Jesenice in vodnik službenega psa v Sežani, ki so ves čas opravljali naloge s področja preprečevanja tihotapstva.

Člana ekipe VMK Sežana Marjan Uranjek in Žarko Volk ob gostovanju na mejnem prehodu Kelebija, Carinarnica Subotica leta 1989. Foto: arhiv GCU.

Mobilne ekipe v 90. letih

Leta 1992 sprejeti pravilnik sistemizaciji delovnih mest v Republiški carinski upravi in v carinarnicah je imel v Sektorju za nadzorno analitične zadeve tudi referat za koordinacijo del, odkrivanje carinskih prekrškov in preprečevanje tihotapstva. Obdobje od januarja 1992 do junija 1997 je zaznamovalo preoblikovanje obstoječih in **ustanavljanje novih mobilnih ekip**, ki so bile organizacijsko umeščene v odseke za kontrolne zadeve carinarnic. Poleg obstoječih mobilnih ekip, ki so izšle iz IMK v Sežani, Mariboru in na Jesenicah, so se mobilne ekipe ustanovile v Celju in Dravogradu leta 1993, Kopru leta 1994, Ljubljana leta 1995, Novi Gorici leta 1995 in Murski Soboti 1997. leta.

V začetnem obdobju razvoja se je slovenska carinska služba srečevala s slabo opremljenostjo s tehničnimi sredstvi in pomanjkanjem ustreznih kadrov. Podpis sporazuma o sodelovanju med Republiko Slovenijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo aprila 1993 je slovenski carini odprla vrata za pridobivanje sredstev pomoči v okviru programa Phare. Sredstva pomoči Evropske skupnosti iz programa *Multi-country Customs* so omogočila **nabavo prvih službenih vozil** (Subaru), **službenih psov in endoskopov** (Olympus). Novembra 1994 je Republiška carinska uprava pozvala upravnike vseh carinarnic k izbiri kandidatov za vodnike službenih psov. Poleg obstoječega vodnika v Sežani so bili tudi v druge mobilne ekipe vključeni **vodniki službenih psov za odkrivanje prepovedanih drog**; leta 1995 na Jesenicah in v Murski Soboti, leta 1996 v Ljubljani ter leta 1997 v Dravogradu, Kopru, Novi Gorici in Mariboru. Leta 1998 je svojega vodnika pridobil še takratni Referat za preprečevanje tihotapstva Celje. Novoustanovljene mobilne ekipe so izvajale svoje naloge na območju svojih carinarnic po posebnem razporedu. V začetku 90. let je v prekrških še prevladovalo tekstilno in tehnično blago, vedno izrazitejši pa je na južni meji postajal trend tihotapstva cigaret in alkoholnih pijač.

Sprejem nove carinske zakonodaje 1. januarja 1996 je zahteval novo organizacijsko strukturo, ki je bila uveljavljena s sprejemom nove organizacije in sistemizacije leta 1997. V Carinski upravi Republike Slovenije je bil ustanovljen Sektor za preiskovalne zadeve z Odsekom za inšpekcijski nadzor in Odsekom za preprečevanje tihotapstva ter devetimi odseki za preiskave in devetimi referati za preprečevanje tihotapstva v carinarnicah. **1. septembra 1997 so začeli delovati referati za preprečevanje tihotapstva** (RPT), v katere so bili razporejeni delavci dotedanjih mobilnih ekip. Dobili so nove uniforme, opravili so usposabljanje o nošenju in uporabi strelnega orožja ter si opasali orožje. Strokovna merila o opremljenosti referatov so pripomogla k enotni

opremljenosti s posebno opremo (endoskopi, detektorji radioaktivnosti, kovin, detektorji za zatiranje tihotapstva), ostalim orodjem in vozili za vodnike psov (Renault Express).

Na osnovi lastnih in tujih izkušenj se je izoblikoval nov pristop v delovanju carinskih organov, ki je v delo referatov vnesel kakovostni preskok v organizacijskem, kadrovskem, operativnem in strokovnem delu. Operativne naloge v koordinaciji Sektorja za preiskave so se pričele opravljati **na celotnem območju Republike Slovenije**, predvsem na takrat najbolj obremenjenih mejnih prehodih z Italijo, Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško. Novost so bile večdnevne operacije na območju posamezne carinarnice, v katerih je sodelovalo več referatov.

Usposabljanje o ustavljanju prevoznih sredstev v cestnem prometu leta 2002 v Gotenici. Na fotografiji so oddelki za preprečevanje tihotapstva iz Celja, Ljubljane in Sežane. Foto: arhiv GCU.

Mejnik v pooblastilih in pristojnostih je predstavljalo **leto 1999**, ko je z novim zakonom o carinski službi **carina dobila dodatna pooblastila za opravljanje carinskih in trošarinskih kontrol na celotnem ozemlju države**. Tedanji referati za preprečevanje tihotapstva kot najmanjše operativne enote službe so se preimenovali **v oddelke za preprečevanje tihotapstva**. V letu 1999 so izrekli 632 mandatnih kazni v skupni vrednosti 3.980.000 tolarjev, odkritih je bilo 211 carinskih prekrškov in zaseženo blago v vrednosti 135.825.051 tolarjev. Odkritih je bilo 46 deviznih prekrškov v skupni vrednosti 207.520.791 tolarjev. V 17 primerih je bila zasežena prepovedana droga: 10,111 kg heroína, 65,031 kg hašiša, 193,200 kg marihuane in 554 tablet z odločbe o seznamu mamil. V 19 primerih je bilo odkrito orožje (32 kosov), 1487 nabojev, v treh primerih so bile zasežene eksplozivne snovi.

Mobilne ekipe po letu 2000

Februarja 2000 so oddelki začeli redno **kontrolirati namensko uporabo pogonskega goriva**, decembra pa so dobili prva vozila s carinskimi oznakami (Renault Master).

Sledilo je usposabljanje o ustavljanju prevoznih sredstev v cestnem prometu leta 2002 v Gotenici, s čimer so bili izpolnjeni pogoji za začetek kontrol v notranjosti carinskega območja. Maja 2000 so se oddelki ponovno preimenovali, takrat v enote za zatiranje tihotapstva, maja 2004, z vstopom Republike Slovenije v EU in posledičnimi spremembami pa v referate za zatiranje tihotapstva (RZT). Izguba klasičnega carinskega nadzora na meji z državami članicami EU je prinesla ustanovitev RZT Ljubljana II, preimenovanje enote v Dravogradu v RZT Maribor II in ustanovitev RZT Brežice. Težišče dela se je preselilo na zunanjo mejo EU, na trošarinški nadzor v notranjosti, trgovanje s prepovedanim blagom in nadzor po predpisih o prevozih v cestnem prometu.

Leti 2005 in 2006 so zaznamovale kontrole vnosa energentov, s katerimi so bile preprečene manipulacije s trošarinskim blagom. V poletni sezoni leta 2008 so referati sodelovali v kontroli uporabe vinjet, izdanih je bilo 2450 plačilnih nalogov.

Kontrola namenske uporabe pogonskega energenta (Referat za zatiranje tihotapstva Jesenice). Foto: arhiv GCU.

Oktobra 2008 je vodstvo Carinske uprave RS predstavilo **ново vizijo in strategijo delovanja RZT**, ki naj bi pripomogli k še večji učinkovitosti, strokovnosti in racionalizaciji dela. Marca 2009 so bile opravljene nekatere organizacijske in kadrovske spremembe. Ukinjena sta bila RZT Maribor II in RZT Ljubljana II, število članov nekaterih referatov se je sorazmerno temu povečalo, zato je sistemizirano število uslužbencev ostalo nespremenjeno (skupno 55). Delovanje RZT Koper je bilo v letu 2009 zaradi kadrovske nezadostnosti močno okrnjeno. Oktobra 2009 so se člani referatov za zatiranje tihotapstva usposabljali za uporabo prisilnih sredstev v carinski službi, maja 2010 pa jih začeli tudi nositi (lisice za vklepanje, plastične zatege in plinski razpršilec).

Udeleženci usposabljanja o uporabi prisilnih sredstev, Tacec 2009. Na fotografiji so Oddelek za preiskave Ljubljana, RZT Ljubljana in Brežice. Foto: arhiv GCU.

Želja po večji učinkovitosti, krepitvi mehanizmov nadzora in poenotenju dela vseh delov službe, ki se ukvarjajo s kontrolnimi postopki v različnih oblikah je v letu 2010 prinesla reorganizacijo nadzornih in kontrolnih funkcij. Junija 2010 so se referati za zatiranje tihotapstva preoblikovali v mobilne oddelke v carinskih uradih. Naloge mobilnih oddelkov temeljijo na klasičnih področjih carinske službe, ugotavljanju nepravilnosti pri prevozu blaga na carinskem in trošarinškem področju ter premikih blaga na območju Slovenije ali Evropske unije, ki so ali bi bili lahko nezakoniti. Zvišalo se je število članov mobilnih oddelkov, izboljšala se je izobrazbena struktura, saj bodo v prihodnje izvajali zahtevnejše kontrole prevoznih sredstev in prometa blaga na celotnem ozemlju Republike Slovenije.

Zgodovinski razvoj tihotapstva in z njim povezanih organizacijskih enot carinske službe na ozemlju Slovenije so zaznamovali številni dogodki, ki sta jih je obarvala duh časa in nenehen boj za zakonitost in načela pravne države. Sistem zakonov, lasten vsakemu političnemu sistemu, prepoveduje in zapoveduje ravnanja posameznikov. Vzrok za njihovo spoštovanje je med legitimnim izvajanjem politične oblasti in Hobbsovim večnim strahom pred kaznovanjem in represijo. Vsekakor je čas tisti, ki bo pokazal, kako smo pripravljeni in oboroženi za prihodnje izzive. Svet je namreč postal globalna vas, tihotapci pa »učinkoviti podjetniki«, ki so pripravljeni zadostiti povpraševanju po kakršnih koli dobrinah tudi v najbolj oddaljenih kotičkih našega planeta. Tu je temno polje neznanega, naloga nas, carinikov na drugi strani neznanega pa je spoznavanje, odkrivanje in preprečevanje nedovoljenih ravnanj.

Tomaž Suša, GCU

RAZNOLIKOST TIHOTAPLJENEGA BLAGA

V SFRJ so vrste blaga, ki se je tihotapilo prek mejnih prehodov, zaznamovali predvsem naslednji elementi: razvoj tehnike v državah zahodne Evrope in v svetu, nedostopnost posameznih vrst blaga na domačem tržišču, razlika v ceni ter visoke stopnje carine in drugih uvoznih dajatev. Celotno obdobje je skladno z razvojem novih tehnologij zaznamovalo **tihotapljenje tehničnega blaga** (radiokasetofoni, televizorji, videorekorderji, walkmani, motorne žage, ročne ure in baterije zanje ...), **gradbenega materiala** (pločevina, opaž, keramične ploščice, stikala ...), **tekstila** (pred letom 1980 predvsem rabljena oblačila, kavbojke, ženske rute in šali, usnjene jakne, športni tekstil, polo in T-majice, izdelki iz krzna ...), **avtomobilskih delov in celih osebnih avtomobilov**, **prehrambenih izdelkov** (ki so jim v devetdesetih letih dali pečat kava, čokolada, sadje, predvsem banane, kivi, pomaranče), **raznega blaga**, kot so noži, garniture ključev, dežniki, po letu 1985 tudi plenice za enkratno uporabo, različni športni rekviziti in oprema.

Po osamosvojitvi se vrsta tihotapljenega blaga ni bistveno spremenila. Še vedno prevladujejo **tekstilni izdelki in obutev** (športna oblačila, krzno, ponaredki blagovnih znamk), **gospodinjski predmeti** (AMC in druga posoda), **stroji in orodja** (cirkularji, stroji za vijachenje vijakov, kompresorji, kmetijska mehanizacija), **orožje in pirotehnični izdelki** (lovske puške, naboji, petarde), **kozmetični izdelki** (parfumi), **nakit** (bižuterija, izdelki iz zlata, srebra), **alkoholne pijače in prehrabeni izdelki** (čokolada, sadje, zelenjava, meso, sir trapist). Z razvojem tehnologije se spreminja tudi tihotapljeno **tehnično blago**: od prvih računalnikov Commodore 64 do prenosnih računalnikov, od gramofonskih plošč, VHS-kaset, disket do CD-jev, ključev USB in mobilnih telefonov.

Po osamosvojitvi je na eni strani trend tihotapljenja kave upadel, na drugi strani pa je močno naraslo **tihotapljenje cigaret in prepovedanih drog** (marihuana, hašiš, heroin, kokain). Po letu 2004, vstopu Slovenije v Evropsko unijo, se poleg že naštetega blaga tihotapijo večje količine **zdravil**.

Zaseženo tehnično blago v SFRJ – avtoradii.
Foto: arhiv CU Dravograd.

Zaradi zakonske regulacije in prepovedi njihove uporabe se je povečalo **tihotapljenje nedovoljenih snovi v športu** (testosteron). Še vedno se množično tihotapijo cigarete, preostali tobačni izdelki (tobak za žvečenje, »snus« ipd.) in alkoholne pijače (predvsem žgane).

Po osamosvojitvi Slovenije se je močno povečalo tihotapljenje cigaret. Foto: arhiv GCU.

Ana Kopčič, GCU

RAZVOJ CARINSKE UNIFORME NA SLOVENSKEM

Ko so Rimljani v večjem delu imperija uvedli državno carinsko službo, so imeli cariniki na germanskem limesu

svoja tipična oblačila z rdečim ogrinjalom, torbico in kopjem. Predvidevamo lahko, da je bila tedaj tudi v ilirskem

carinskem okrožju, ki je med drugim obsegalo Norik in Panonijo, v uporabi podobna ali le malo spremenjena uniforma.

S ponovnim razvojem carinskih služb konec 18. in v prvi polovici 19. stoletja se podobno kot večina sodobnih uniform tudi carinska uniforma razvije iz tradicije vojaškega oblačenja. Tudi sicer je pred uvedbo enotne carinske službe carinski nadzor v habsburških deželah poleg mitninarjev pogosto opravljala tudi vojska.

Poskus rekonstrukcije rimskega carinika na germanskem limesu⁸⁴

ILIRSKÉ PROVINCE

Razmere so se v slovenskih krajih prvič spremenile s prihodom Napoleonove vojske. Cariniki Ilirskih provinc so v glavnem prihajali iz vojaških vrst in so bili že leta 1810 uniformirani po tedanjih francoskih normativih.⁸⁴ Uni-

Carinik preglednik iz leta 1800

Carinik preglednik iz leta 1812

Položajne oznake operativnih carinikov najnižjega ranga v letu 1812: rokavni huzarski rob uniforme carinika preglednika (1), ovratne oznake carinika preglednika (2), ovratne oznake poročnika (3).

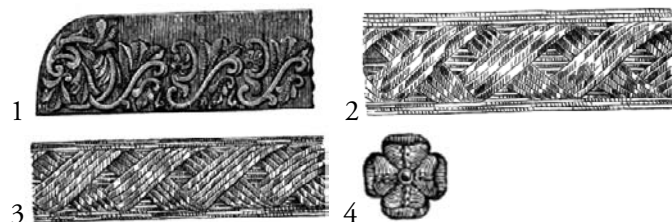
forma francoskih carinikov je bila po letu 1800 v različici temnozelené barve, kar je imelo predvsem v Franciji vpliv na kasnejše carinske uniforme.⁸⁵ Uniforma se je zgledovala po tedaj najnovejšem tipu vojaških uniform, za katere je bila značilna uporaba fraka, ki se je zelo uveljavil konec 18. stoletja. V tem času je bila v Franciji pa tudi po Evropi že razširjena uporaba dvorogelnika, ki je imel na dveh koncih visoko zavahane krajce. Okrog leta 1812 je uniforma dobila novo podobo z visokimi ovratniki. Uniforma carinikov je spominjala na uniforme francoskih pehotnih oficirjev in brambovcev, le da je namesto zelene barve uporabljala modrozelen odtенок. Prisoten je bil močan vpliv huzarske vojaške oprave, ki se kaže v obliki nakazanih pušic na čevljih, rokavih in na streličastih vratnih vzorcih.

AVSTRIJA IN AVSTRO-OGRSKA

Avstrijsko colstvo oziroma carinstvo se je izoblikovalo do leta 1843. Obsegalo je tako strokovne carinske uradnike v ožjem smislu kot operativno carinsko-dohodarstveno službo za nadzor carin in dohodarin (trošarin, monopolov).

Uniforma carinskih (strokovnih) uradnikov

Carinski uradniki so bili del splošnega državnega uradništva. Na podobo njihove kasnejše uniforme je močno vplival predpis o temnozeleni suknji z belimi hlačami in sabljo iz leta 1812.⁸⁶ Leta 1848 so pri uniformi državnih uradnikov po vojaškem vzoru uvedli visoke ovratnike in označbe v obliki z listjem vezanih ovratnikov, ovratnih našitkov in z rozetami.⁸⁷ Ti suknjiči so bili značilni tudi za carinske uradnike in so imeli po dve vrsti gumbov. Državni in s tem carinski uradniki so se tedaj delili na štiri razrede in znotraj vsakega razreda na tri čine.

Položajne oznake državnih uradnikov po ovratnikih: zlata vezanina za prvi razred (1), zlati bord za drugi razred (2), zlati bord za tretji razred (3), z rozetami (rožicami) so označevali posamezne čine v razredu (4, najnižji čin v razredu je imel eno rozeto, najvišji pa tri).⁸⁸

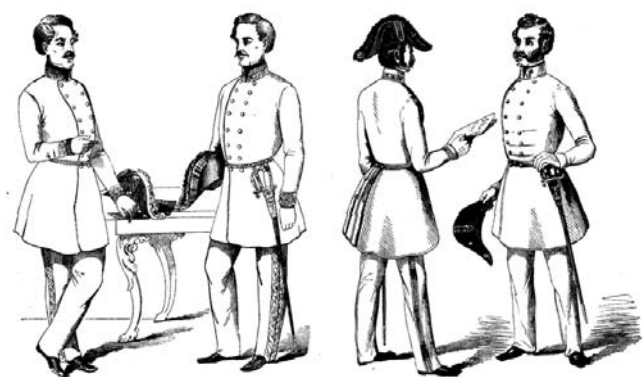
⁸⁴ Podpečnik, Jože. 2010. Ilirska carina. La douanne Illyrienne. Pod Napoleonovim orlom: 200 let ustanovitve Ilirskih provinc: Razstavni katalog. Sous les aigles Napoléonnes: biceutenaire des Provinces Illyriennes: Catalogue de l'exposition. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije. Str. 106.

⁸⁵ Duforez J. J.: History of Douanes Imperiales, internetni vir.

⁸⁶ Vrišer, Sergej. 1991. Uniforme v zgodovini II: Civilne uniforme na Slovenskem. Ljubljana: Založba Park. Str. 11.

⁸⁷ Vrišer. 1991. Str. 12.

⁸⁸ Uradni list 1849, predpis 377.

Državni uradniki po letu 1849, predstavljeni v neobarvanih vzorcih uniform. Razvrščeni od prvega do četrtega razreda stojijo v smeri od leve proti desni. Barva uniforme suknjiča je bila v resnici temnozelena, praznje hlače na sliki pa so bile bele in so imele stranske proge (lampase), po katerih so se razredi uradnikov razlikovali.⁸⁹

Carinski uradniki so se od drugih razlikovali po tem, da so imeli vse obrobke in visok ovratnik v travnato zeleni barvi. Leta 1885 so bile bele praznje hlače nadomeščene s temnozeleno barvo, četrti razred pa je tudi pri praznji uniformi nosil običajne rusko sive (modrikasto sive) hlače.⁹⁰ Leto kasneje so prav za carinike sprejeli predpis, ki je določal, da lahko mejni colni uradniki v službi nosijo suknjo vojaškega kroja iz jeklenozelenega sukna z ustreznim svetlozelenim ovratnikom, narokavjem in obrobki, colni uradniki v notranjosti pa so v pisarnah smeli obleči jeklenosivo bluzo.⁹¹ A že tri leta zatem je bila ta dopolnitev odpravljena. Z novim ukazom iz leta 1889 so se uniforme oddaljile od tedanjega zapetega vojaškega kroja in postale bolj odprte in sproščene.⁹² Suknjič je ohranil temnozeleno barvo in dva reda gumbov, obenem pa je dobil ležec ovratnik in dvorogelne revere (izloge). Rob narokavja je bil pri carinikih še naprej v travnato zeleni barvi. Hlače so bile v sivi in poleti v drap barvi, uniformni plašč pa je imel črn ovratnik in na njem na vsaki strani našiv v obliki strelice (paroli). Praznja uniforma je še ohranila po vojaško zaprti ovratnik. Tako spremenjena uniforma se je ohranila vse do 1. svetovne vojne.⁹³

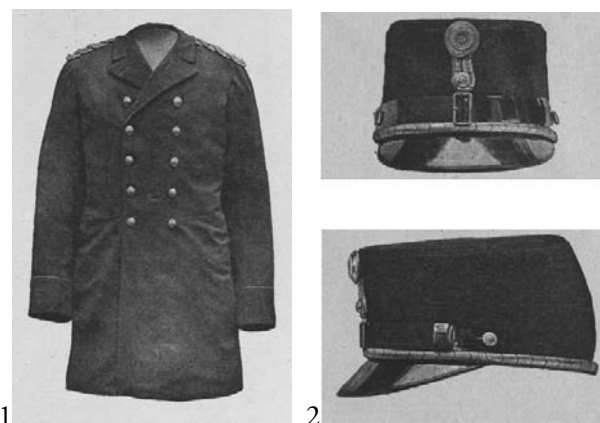
⁸⁹ Podobe iz Uradnega lista 1849, predpis 377.

⁹⁰ Uradni list 1885, predpis 5.

⁹¹ Uradni list 1886, predpis 146.

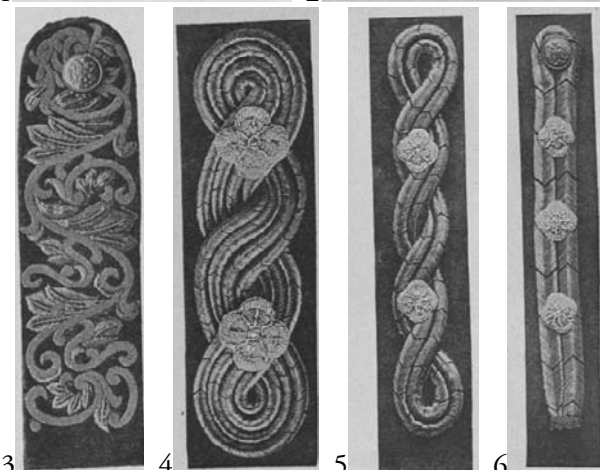
⁹² Vrišer. 1991: str. 12.

⁹³ Uradni list 1889, predpis 176. V Uradnem listu 1910 je bil v predpisu 113 sicer uveden še široki plašč (kolobar).

1

2

3

4

5

6

Novosti pri uniformi državnih uradnikov iz leta 1889: nova oblika suknjiča (1), vojaški tip »taborne« kape (2), naramne položajne oznake: zlato vezeni naramniki za prvi razred (3), pletenica iz štirih vrvic za drugi razred (4), pletenica iz dveh vrvic za tretji razred (5), dve podolžni vrvice za četrti razred (6). Čine v posameznem razredu so še naprej označevale rozete (rožice).⁹⁴

Uniforma operativcev

Avstrijske operativne službe s podoročja carin so bile uvedene dokaj pozno, v letih med 1830 in 1843. Kot vidimo na sliki mejnih stražarjev iz leta 1830, je bila njihova uniforma za tiste čase sodobna uniforma, ki je vključevala dva elementa iz avstrijske vojaške tradicije: belo oziroma svetlo barvo in uporabo čake. Belo barvo so v avstrijski vojski že od leta 1708 uporabljali kot barvo obleke pehotnega vojaka.⁹⁵ Stara uniforma je imela frak, klobuk dvorogelnik, obenem pa cilindrično prekrivalo brez krajev, ki mu pravimo čaka. Čaka (iz madž. *csákós*) je bila v avstrijskih službah pogosto temne barve in je praviloma vsebovala senčnik za zaščito obraza. Uveljavljale so se že v času napoleonskih vojn in so v Avstriji običajno imele na vrhu še okrasni cof (*pompon*). Že

⁹⁴ Podobe iz Uradnega lista 1889, predpis 176.

⁹⁵ Vrišer, Sergej. 1987. Uniforme v zgodovini: Slovenija in sosednje dežele. Ljubljana: Partizanska knjiga. Str. 10.

leta 1830 je bil v uporabi sivi plašč, katerega barvo so potem nasledili plašči finančne straže.

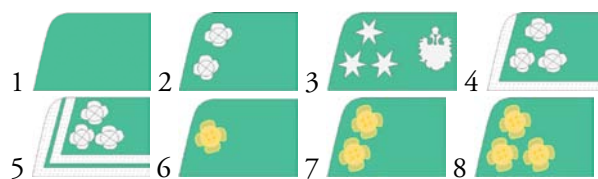

Uniforma mejne straže leta 1830 (© polk. Ferdinand Hampl, Zollmuseum Wien)

Stara uniforma višjega preglednika⁹⁶ finančne straže iz leta 1848 (© polk. Ferdinand Hampl, Zollmuseum Wien)

Kasneje se je uniforma ponovno precej spremenila. Tudi za finančno stražo so bila značilna oblačila s temnozelenim suknjičem in sivimi hlačami z modrim odtenkom (t. i. rusko siva barva).⁹⁷ Takšne barve najdemo že na upodobitvi uniforme višjega preglednika iz leta 1848. Tudi sivkaste hlače, ki so bile enakega odtenka kot plašč, so imele stransko zeleno obrobo. Če sta bila frak in bela barva praktično opuščena, se je uporaba čake in sivih plaščev ohranila. Na razvoj uniforme finančne straže je očitno vplivala splošna uniforma državnih uradnikov. Nepoučeno oko je med cariniki in finančnimi stražarji težko ločevalo.

Položajne oznake finančne straže na ovratniku v drugi polovici 19. stoletja in oznake višjega preglednika iz leta 1912: preglednik (1, brez oznak), višji preglednik (2), višji preglednik leta 1912 (3), inšpekcijski nadzornik (4), višji respicient (5), komisar II. reda (6), komisar I. reda (7), višji komisar (8).

Značilna pokrivala in razpoznavni znaki: čaka nadzornikov (respicientov) s srebrnim dvoglavi orlom in z zelenim čopom (pomponom, 1), zeleni bordi na čakah (2): zgoraj za nadzornike, spodaj za višje preglednike, delovna kapa preglednikov (3).⁹⁸ (© Polk. Ferdinand Hampl, Zollmuseum Wien)

Čake v zrelem obdobju so bile še vedno prevladujoče črne, s črnim senčnikom in črnim podbradnikom ter s črnim stranskim delom oglavja. Toda stranski del oglavja je imel v nekaterih primerih na vrhnjem predelu še širok okrasni trak v zeleni barvi. Nekatere čake so še vedno imele pompone, tokrat v zeleni barvi, ali pa okrasne obročke, ki so bili nadomestek cofov. Podobno uniformo, kot so jo nosili avstrijski cariniki, so konec 19. stoletja nosili tudi avstrijski orožniki, le da so ob običajno zeleni suknji nosili temnozelene hlače.

V drugi polovici 19. stoletja je finančna straža poznala službeno (oziroma delovno) uniformo in praznjo uniformo. Posebnost slavnostne uniforme višjih oficirjev je pokrivalo s perjanico. Tudi uporaba perjanice prihaja iz vojaške tradicije. Naglavno prekrivalo z manjšim številom peres v vojski na primer najdemo vsaj že leta 1833.⁹⁹ Za tovrstna prekrivala je bilo značilno, da so pripadala oficirjem.¹⁰⁰ V drugi polovici 19. stoletja je bila v uporabi tudi popolna perjanica, ki je prekrila skoraj celotno častniško kapo. Pri vodilnih carinikih je bila perjanica iz črnega petelinjega perja.¹⁰¹ Še leta 1907 je prišlo do manjše spremembe v obliki

⁹⁶ Izraz preglednik iz časov habsburške monarhije in Karadordjevičeve kraljevine je označeval običajnega delavca z nižjimi čini. Danes ima ta izraz povsem drugačen pomen in naziv ustreza avstro-ogrskim respicientom.

⁹⁷ O razvoju uniforme finančne straže do leta 1892 glej Vetter, Arnold. 1892. Oesterreichische Finanzwache. Vorschriften über deren Organisation, Befugnisse, Pflichten und Ausbildung für den Beruf. Wien. Str. 63–75.

⁹⁸ Mühlhauser, Josef H. 1955. 125 Jahre Österreichische Zollwache: Festschrift. Wien. Glej barvne priloge na koncu članka.

⁹⁹ Vrišer. 1989. slikovna priloga 9.

¹⁰⁰ Vrišer. 1989. slikovne priloge 12, 14–15, 18–19.

¹⁰¹ Vetter, Arnold. 1892. Str. 66.

Uniforme avstrijskih stražarjev v zrelem obdobju: višji preglednik (1), respicient v običajni in v prazni obleki (2 in 3), višji komisar v paradni opravi in s črno perjanico na glavi (4). Avtor je akademski slikar Martin Stahl. (© Polk. Ferdinand Hampl, Zollmuseum Wien)

uniforme, saj okrasni cof ni več omenjen.¹⁰² Kot je razvidno iz slikovnega materiala, so že pred izbruhom svetovne vojne namesto rozet prodrle na uniforme šestkrake zvezdice.

KRALJEVINA SHS IN KRALJEVINA JUGOSLAVIJA

Sodobni način bojevanja z mitraljezi, topovi in izboljšanimi puškami je že pred prvo svetovno vojno narekoval veliko preoblikovanje dotedanjih vojaških uniform.¹⁰³ Vpeljali so udobnejše kroje v varovalnih sivih, rjavih ali zelenih barvah. Posledično uvajanje pustih barv na civilne uniforme je zadnji velik vpliv, ki ga je imela vojska na razvoj carinske uniforme. Takoj po končani vojni so bile v uporabi nepoenotene uniforme, kar se je uredilo s predpisi iz let 1921–1925. Tudi jugoslovanska kraljevina je razlikovala med carinskimi strokovnjaki in operativno carinsko-dohodarstveno službo – finančno kontrolo.

Uniforma carinikov

¹⁰² Taufer, Franz (zal.). Finanzwachvorshrift vom 19. Marz 1907. Str. 315.

¹⁰³ Švajncer, Janez J. 1997. Uniforme. Muzej novejšje zgodovine Celje. Str. 10.

Zlasti uniforma carinske službe z izrezom iz leta 1925¹⁰⁴ je bila pod močnim vplivom angleškega stila.¹⁰⁵ Za carinsko uniformo so izbrali sivo barvo. Vratni reverji in bord na šapki so imeli temnejši odtenek, na bordu pa je bila kokarda z državnim grbom¹⁰⁶. Šapka je pokrivalo, ki izvira z ruskih območij in pri katerem širši zgornji del (pokrov, tudi dence¹⁰⁷ ali malo dno) nadomešča krajce. Sploščen pokrov je sestavljen iz dokaj ravnega vrhnjega dela, ki se v sprednjem delu rahlo dviguje, na spodnji strani pa se združi z obodom kape, za katerega se je kasneje uveljavil izraz bord tudi v primeru, ko šapka okrasnega traku (borda) sploh ni imela. Prav šapka je bila ključni simbol srbske in kasneje jugoslovanske carinske uniforme, saj se je močno razlikovala od vojaške šajkače.

Uniforme carinskih uslužbencev: poletna uniforma (1), običajna uniforma (2), uniforma z zimskim plaščem (3), svečani redingot z belimi rokavicami (4).

Poskus rekonstrukcije¹⁰⁸ carinske šapke: šapka iz leta 1925 (1), poletna šapka iz leta 1925 (2), šapka iz leta 1932 (3).

Suknjič je imel štiri našite žepe s trirogelnim preklopem. Del uniforme je bil pas in tudi jermen preko desnega ramena. Jermen za revolver je bil iz rumenega usnja. Takšna uniforma carinske službe je konec tridesetih let močno vplivala na razvoj številnih uniform, ki so se uporabljale na tleh kraljevine Jugoslavije, zato jo lahko štejemo za eno

¹⁰⁴ Uradni list deželne vlade za Slovenijo 7/1921.

¹⁰⁵ Vasić, Čedomir. 2001. Str. 201.

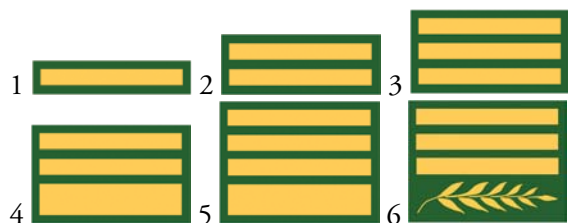
¹⁰⁶ Ni jasno, ali gre za celoten grb ali samo za dvoglavega orla na ščit.

¹⁰⁷ Dence ali malo dno, srbsko dance.

¹⁰⁸ V pravilu o službenih znakih iz 1932 ni opredeljena barva podbradnika in senčnika. Verjetno je bila ta črna oziroma temnejša, saj pomeni temnomodra barva vračanje v staro srbsko tradicijo carinskih šapk. Glede vrste kokarde glej opombo pri rekonstrukciji šapk finančne kontrole.

ključnih uniform v kraljevini Karadjordjevičev.¹⁰⁹

Svečane uniforme carinskih oficirjev so poznale črni suknjič, ukrojen v elegantnem jahalnem kroju – redingotu (*redingote*). Za ta kroj je bilo v srbski tradiciji značilno, da je bila uniforma do pasu tejlirana, od tod navzdol pa ni bila zares razprta. Tudi temnejša barva te uniforme je v skladu s srbsko tradicijo. Najverjetneje je svečano obleko predstavljal zgolj redingot v kombinaciji z običajnimi deli uniforme.

Rokavne položajne oznake uradnikov carinske službe: pripravljalna V. skupina (1), uradnik IV. skupine (2), uradnik III. skupine (3), uradnik II. skupine (4), uradnik I. skupine (5), direktor carinarnice (6).

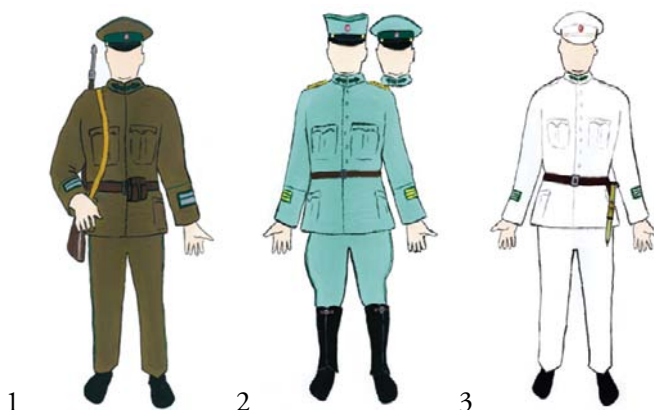
Na zunanjem spodnjem robu rokavov je imela carinska uniforma zlate proge, ki so predstavljale čine. Ta detajl z uniform finančnih kontrolorjev in carinikov je vplival na oblikovanje povojne carinske uniforme. Žal pa v carinski službi uniforma ni preživela, tako da je v tridesetih letih prišlo do njenečasne opustitve. Namesto tega so morali uslužbenci uporabljati dva simbola.¹¹⁰ Prvi je bil šapka, na katero je ob zelenem bordu prišla srbska tradicionalna temnomodra barva. V zeleni barvi je bila tudi vrhnja obroba šapke. Na šapki je še naprej ostala emajlirana kokarda v državni trobojnici in z državnim grbom. Poleg šapke so morali cariniki uporabljati trak za rokav v temnozeleni barvi z zlato obrobo, na traku pa je bil državni grb – dvoglavi beli oriel na rdečem ščitu.

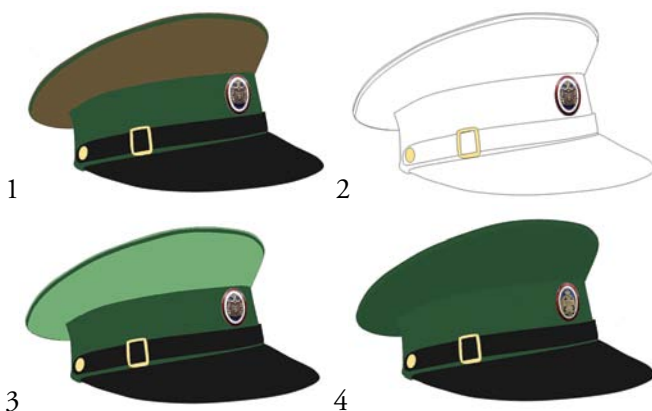
Trak na levi nadlahti je bil v kombinaciji s šapko v uporabi po letu 1932.

Operativni del: uniforma finančne kontrole

Uniforma finančne kontrole je poznala bluzo, ki je imela našite žepe s trirogelnimi preklopki v kombinaciji z olivno sivo barvo in je sprva delno oponašala tuje zglede moderne uniforme. Gumbi bluze so se zapirali na notranji strani in navzven niso bili vidni. Poleg olivno sive običajne barve so poleti uporabljali belo barvo, tako da niti bord ni bil v temnozeleni barvi.

Prve uniforme finančnih kontrolorjev: leta 1921 (1), leta 1924 s šajkačo in s šapko (2), poletna uniforma okrog leta 1930 (3).

Šapke finančnih kontrolorjev: leta 1921 in uradno do leta 1924 (1), poletna šapka (2), šapka iz leta 1924 (3), šapka iz leta 1936 (4).¹¹¹

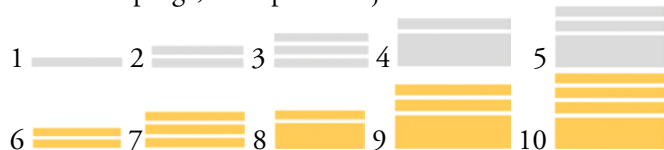
Tako kot carinska uniforma je imela tudi uniforma finančne kontrole na sredi šapkega borda okroglo kokardo s trobarvnico in državnim grbom. Za uniformo je bilo prav tako značilno, da je bil bord v temnejši zeleni barvi in da je

¹⁰⁹ Vasić, Čedomir. 2001. Str. 201.

¹¹⁰ Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine, 96, letnik III/1932, oziroma Službene novine kraljevine Jugoslavije 263-C, letnik XIV/1932fe.

¹¹¹ Glede grba na kokardah je bila pri rekonstrukcijah uporabljena kompromisna rešitev. Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine, 96, letnik III/1932 oziroma Službene novine kraljevine Jugoslavije 263-C, letnik XIV/1932, za trak na rokav prikazuje poenostavljen državni grb. Iz tega sklepamo, da je tudi kokarda na carinski šapki po letu 1932 verjetno vključevala poenostavljen grb, še toliko bolj pa to velja za šapke uradnikov in poduradnikov finančne kontrole (primerjaj tudi šapko finančne kontrole iz 1935 s poenostavljenim grbom; Vasić, Čedomir. 2001. Str. 207).

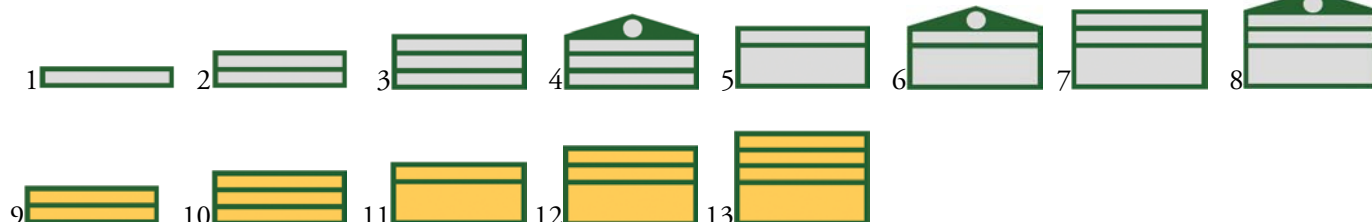
imela uniforma na zunanjem spodnjem robu rokavov zlate ali srebrne proge, ki so predstavljale čine.

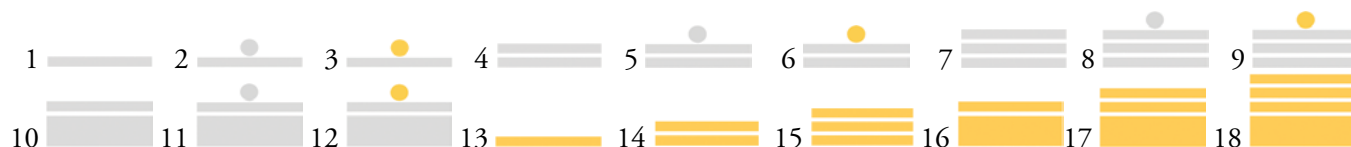
Rokavne položajne oznake finančne kontrole: pripravnik brez izpita za poduradnika (1), pripravnik z izpitom za poduradnika (2), podpreglednik (3), preglednik II. razreda (4), preglednik I. razreda (5), uradnik X. razreda (6), uradnik IX. razreda (7), uradnik VIII. razreda (8), uradnik VII. razreda (9), uradnik VI. razreda (10).

Leta 1923 so se poleg šapke iz srbske tradicije ponovno pojavile naramenske položajne oznake v obliki pletenic in pa šajkača – srbsko tradicionalno cilindrično pokrivalo z nekoliko višjimi stranskimi deli oboda in ne povsem ravnim pokrovom.¹¹² Poleg tega so imele proge, ki so označevale položajne oznake, temnozeleno podlago.

Leta 1924 je ponovno prišlo do spremembe, saj se je barva uniforme presenetljivo spremenila v bledezeleno.¹¹³ Že pred to uradno spremembo so pričeli uporabljati zapenjanje bluze, pri katerem so bili gumbi vidni. Bledozelena uniforma je bila zelo občutljiva na umazanijo, kar je verjetno eden razlogov, da so jo zelo kmalu prenehali uporabljati. Z internim

Rokavne položajne oznake finančne kontrole: pripravnik brez izpita za poduradnike (1), pripravnik z izpitom za poduradnika (2), podpreglednik (3), podpreglednik z izpitom za višji čin (4), preglednik II. razreda (5), preglednik II. razreda z izpitom za višji čin (6), preglednik I. razreda (7), preglednik I. razreda z izpitom za višji čin (8), uradnik X. razreda (9), uradnik IX. razreda (10), uradnik VIII. razreda (11), uradnik VII. razreda (12), uradnik VI. razreda (13).

Rokavne položajne oznake finančne kontrole: pripravnik (1), pripravnik z izpitom za višji čin (2), pripravnik z izpitom za uradniški čin (teoretično, 3), podpreglednik (4), podpreglednik z izpitom za višji čin (5), podpreglednik z izpitom za uradniški čin (teoretično, 6), preglednik II. razreda (7), preglednik II. razreda z izpitom za višji čin (8), preglednik II. razreda z izpitom za uradniški čin (9), preglednik I. razreda (10), preglednik I. razreda z izpitom za višji čin (11), preglednik I. razreda z izpitom za uradniški čin (12), uradnik X. razreda (13), uradnik IX. razreda (14), uradnik VIII. razreda (15), uradnik VII. razreda (16), uradnik VI. razreda (17), uradnik V. razreda (18).

aktom, ki nam žal ni dostopen, so ponovno vpeljali olivno sivo uniformo z vidnimi bluznimi gumbi olivno sive barve. O tem pričajo ohranjeni gumbi z vtisnjeno oznako *φ.κ.*, ohranjen črno-beli slikovni material, kjer so predstavljene številne uniforme, bistveno temnejše od bledezelene, ter ohranjena olivno siva šapka iz leta 1935.¹¹⁴

Leta 1936 so bile še zadnje večje spremembe v uniformi finančnih kontrolorjev.¹¹⁵ Barva uniforme je postala temnozeleno, žepi so bili vrezani, gumbi so bili prikriti. Ramenske položajne oznake uradnikov so se ohranile, nekaj manjših sprememb pa je še pri progah, ki so označevale položajne oznake.

Na sredi prednjega spodnjega dela šapkinega denca, malo nad kokardo so se na kapah kot okras lahko pojavljale tudi majhne značke finančne kontrole. Ohranjena je slika dveh finančnih kontrolorjev, ki takšno značko nosita na temnozeleni uniformi iz let 1936–41.¹¹⁶ Glede na bledezeleno barvo notranjega dela značke lahko sklepamo, da so imele precej daljšo zgodovino. Carinski in fincncarski uniformiranci so nosili orožje. Cariniki in fincncarski uradniki so lahko nosili revolver, običajni fincncarji pa puško, revolver, bajonet ali nož. S propadom kraljevine Jugoslavije so razoroženi finančni kontrolorji morali

¹¹⁴ Vasić, Čedomir. 2001. Str. 207.

¹¹⁵ Službene novine kraljevine Jugoslavije 55-XIII/1936 in manjša dopolnitev: Službene novine kraljevine Jugoslavije 135-XLVII/1940.

¹¹⁶ Slika je pod geslom »Meje, državne meje, kraljevina SHS: Podkoren, Korensko sedlo, Korenski prelaz« dostopna v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije.

¹¹² Uradni list deželne vlade za Slovenijo 4/1922.

¹¹³ Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti 76/1924.

opravljati finančni nadzor za svoje nove gospodarje. Iz šapke so morali odstraniti kokardo z državnim grbom kraljevine in sploh vse okrasje, ki je spominjalo na predvojno domačo oblast.

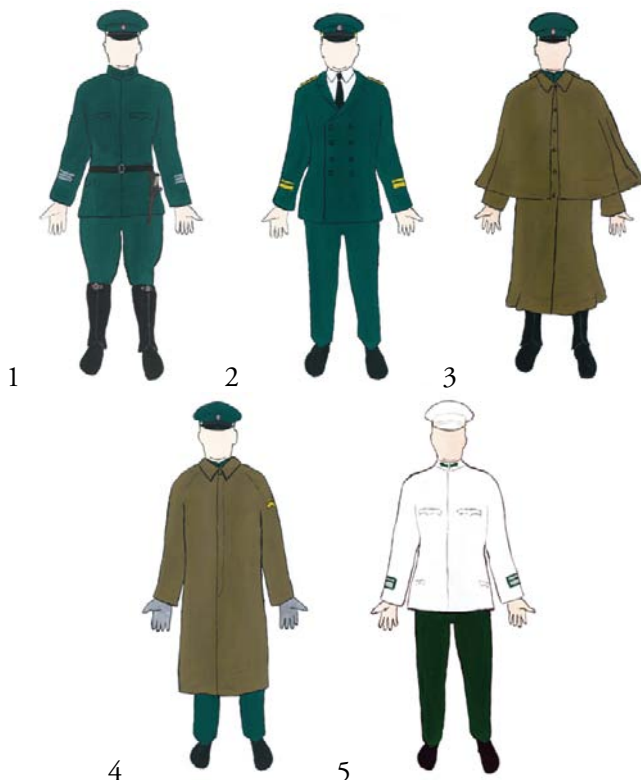
1 2
Iz zadnjega obdobja uniforme finančne kontrole: značka finančne kontrole, ki jo hrani Carinska uprava RS (1), vrtna strelica (paroli) in naramenska pletenica na letni uniformi finančnega kontrolorja Andreja Vavpotiča (2). Fotografija je last Marjana Glihe Vavpotiča in objavljena z njegovim dovoljenjem.

Boštjan Hepe, CU Ljubljana

JUGOSLAVIJA OD 1944 DO 1991

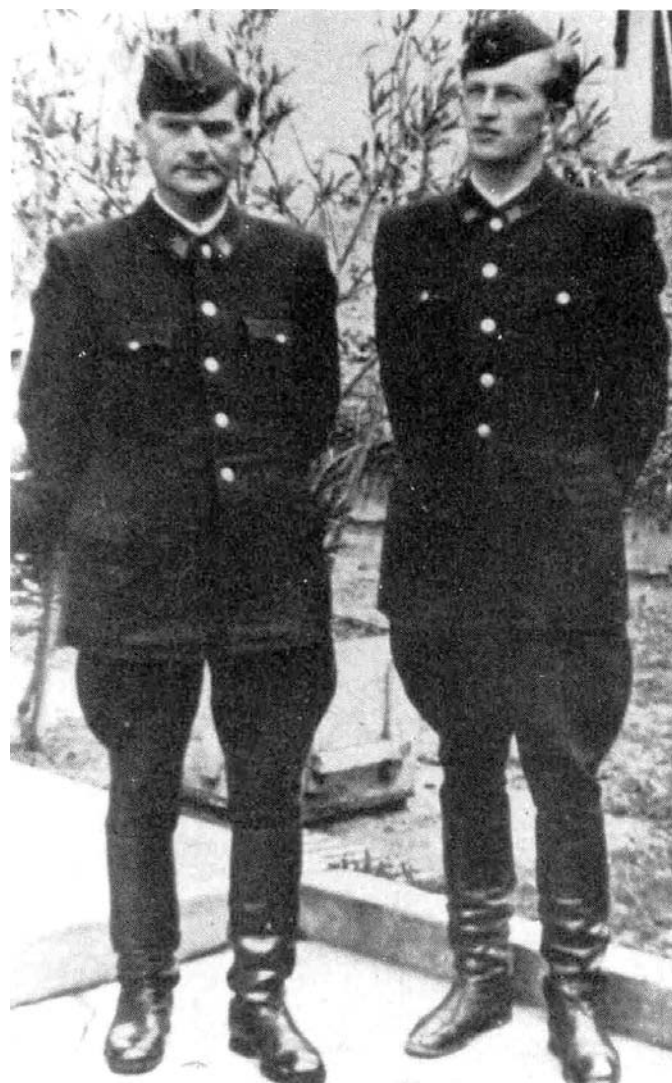
Od 15. novembra 1944 do 8. marca 1956

Po dostopnih virih je bila uniforma v prvih letih po drugi

Uniforme iz poznega obdobja: z bluzo in nožem (1), s suknjo (2), z dežnim plaščem (3), s površnikom (4), letna uniforma brez državnih simbolov, pasu in orožja iz maja 1941 (5).

svetovni vojni precej neenotna. Carinska služba je doživljala številne reorganizacije in je zmanjševala število uslužbencev. Na fotografijah iz tega obdobja lahko opazimo mejne stražarje, carinike v zelo različnih uniformah. V virih nismo zasledili podatka o obstoju predpisa o nošenju uniforme. Kot je razvidno s fotografij, so se verjetno v različnih okoljih uslužbenci znašli različno in nosili uniforme, ki so bile pri roki, ali pa sami poskrbeli za nove uniforme. To so seveda domneve, točnih podatkov o tem ni bilo najti.

Carinska stražarja na dvolastniškem mejnem prehodu D. Lendava leta 1948 (Udovčić, Dragana. 1984. Carinska služba 1944–1984. Beograd: Savezna uprava carina)

Od 8. marca 1956 do 22. avgusta 1962

Po dostopnih podatkih je bil prvi predpis o enotnem nošenju uniforme objavljen v Uradnem listu FLRJ št. 11, 8. marca 1956 – Odlok o službeni obleki carinskih delavcev. Uniforma je bila olivno rjave barve, zimska in letna. Sestavljali so jo suknjič, hlače, šinjel, šapka in čevlji. Delavci, ki so delali v kontroli prometa, so imeli še dežni plašč in

kombinezon. Uniforma je pripadala vsem delavcem, ki so delali v kontroli različnih vrst prometa, delavcem v reviziji, pri prekrških, v carinjenju, pa tudi šoferjem in kurirjem.

Nošenje uniforme je bilo prvič določeno s pravilnikom iz leta 1956. Foto: arhiv GCU.

Šinjel se je v zimskem obdobju uporabljal do leta 1963. Drugi deli uniforme na fotografiji so iz poznejšega obdobja. (Vasić, Čedomir /ur./ 2001. Katalog. Službeno odelo u Srbiji. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti)

Od 23. avgusta 1962 do 18. marca 1971

Pravilnik o službeni obleki delavcev carinske službe, objavljen v Uradnem listu FLRJ št. 33/62, je razširil nabor delavcev, ki so nosili uniformo, pa tudi število kosov uniforme. Leta 1962 so bile prvič uvedene oznake na uniformah. Na levi strani uniforme se je nosil emblem velikosti 3 x 5 cm. Položajnih oznak ni bilo. Položaj uradnika je bil razviden s šapke. Strokovni delavci so imeli podbradnik iz pozlačenega prediva, prepletenega v obliki traku, nadzorniki so imeli podbradnik v obliki posrebrenega prediva, šoferji, kurirji in tehnično osebje pa podbradnik iz črnega usnja. Na kapi se je nosila petkraka zvezda brez podloge.

Zlasti zimska uniforma predstavlja zanimivo kontinuiteto, saj je združila elemente predvojne carinske uniforme (svetlosiva srajca, temnosiva kravata), kopenske finančne kontrole (olivna barva) in pomorske finančne kontrole (mornarski kroj šapke s predivom).

Šapke, na katerih je trak predstavljal položajno oznako.

Znak, ki so ga nosili carinski delavci od leta 1962 do leta 1967.

V letu 1963 so bile v Uradnem listu FLRJ št. 2/63 objavljene spremembe pravilnika. Kroji nekaterih delov uniforme so bili nekoliko posodobljeni, šinjel pa je bil zamenjan z zimskim plaščem z vložkom.

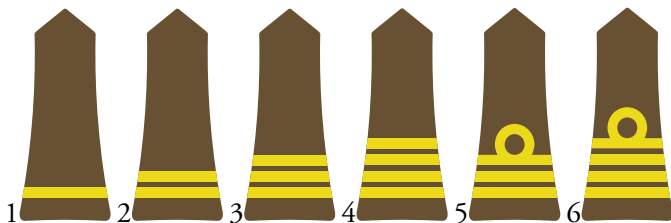
Pravilnik o službeni obleki carinskih delavcev, objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 9/1967, je dopolnil carinsko uniformo z novimi kosi, predvidel uniformo za vse delavce carinarnic in uvedel novo obliko znaka, kjer je grb SFRJ nadomestil znak v obliki črke C olivne barve.

Znak v obliki črke C se je nosil na levi strani oblačila do leta 1976. Foto: arhiv GCU.

Od 19. marca 1971 do 14. maja 1982

Pomembno spremembo uniforme je prinesel Pravilnik o službeni obleki carinskih delavcev iz Uradnega lista SFRJ št. 12/71. Znak ostaja enak, prvič pa se na službeni obleki uvedejo položajne oznake. Položajne oznake so na rokavih zimskega suknjiča, in sicer v obliki enega izmed štirih trakov, široki 10 mm in razmaknjeni 5 mm. Število trakov je bilo odvisno od mesta, ki ga je delavec zasedal po sistemizaciji. En trak so imeli nadzorniki, ki so v tem obdobju delali na maloobmejnih prehodih in praviloma niso imeli 4-letne srednješolske izobrazbe, 2 trakova so imeli cariniki s srednješolsko izobrazbo, tri delavci z višješolsko izobrazbo, štiri pa delavci z visokošolsko izobrazbo. Vodje organizacijskih enot so imeli na tretjem oz. četrtem traku krog.

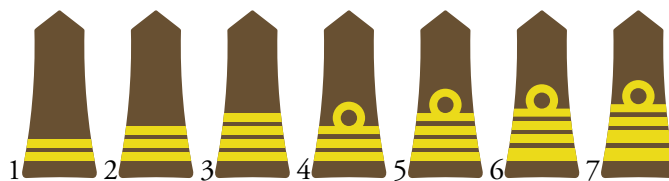

Položajne oznake 1971: nadzornik (1), carinik s srednjo izobrazbo (2), carinik z višjo izobrazbo (3), carinik z visoko izobrazbo (4), vodja organizacijske enote z višjo izobrazbo (5), vodja organizacijske enote z visoko izobrazbo (6). Avtor skic: Darko Kutrašnik.

Kadar se ni nosil suknjič z opisanimi oznakami, so se na letni srajci, letnem suknjiču, plašču nosili naramki z opisanimi položajnimi oznakami. Leta 1976 (Uradni list SFRJ, št. 14/76) je bil znak v obliki črke C zamenjan z novim, ki je z majhno spremembo leta 1984 ostal v uporabi do leta 1991.

Od 15. maja 1982 do 14. julija 1990

V Uradnem listu SFRJ št. 24/82 je bil 7. maja objavljen pravilnik o službeni obleki delavcev v organih carinske službe. Nošenje uniforme je omejil na operativne delavce. Strokovno-tehničnemu osebju carinarnic uniforma ni več pripadala.

Položajne oznake: carinik s srednjo izobrazbo (1), carinik z višjo izobrazbo (2), carinik z visoko izobrazbo (3), vodja organizacijske enote z višjo izobrazbo (4), vodja organizacijske enote z visoko izobrazbo (5), pomočnik upravnika (6), upravnik carinarnice (7). Avtor skic: Darko Kutrašnik.

Znak, ki je bil v uporabi vse do osamosvojitve Slovenije.

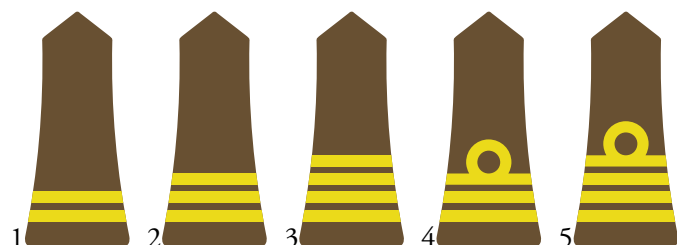
Moško in žensko pokrivalo z zvezdo

Spremenile so se tudi položajne oznake. Tako kot v pravilniku iz leta 1971 so bile tudi tokrat na rokavih suknjiča in naramkih. Po letu 1982 so bile oznake v obliki dveh do štirih črtic širine 10 mm in v razmaku 5 mm. Vodje organizacijskih enot so imeli na drugi, tretji oz. četrti črti krog. Položajne oznake so dobili tudi upravniki in pomočniki upravnikov. Upravniki so imeli dve črtici širine 15 mm in dve črtici širine 10 mm, na zadnji črtici krog, pomočniki pa eno črtico širine 15 mm in tri črtice širine 10 mm, na zadnji črtici krog.

Od 14. julija 1990 do 25. junija 1991

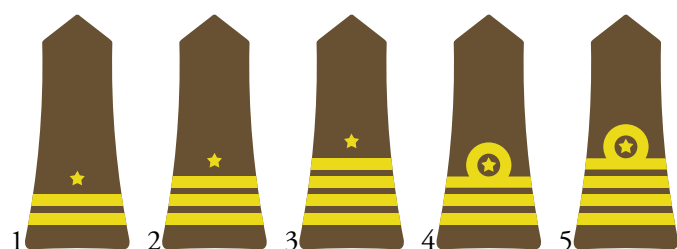
6. julija 1990 je bil v Uradnem listu SFRJ št. 38/1990 objavljen nov pravilnik o službeni obleki carinskih organov, ki je prinesel precej novosti. Šapka je bila zamenjana z baretko, pri moški in ženski uniformi. Nosila se je samo k zimski uniformi. Ukinjen je bil zimski suknjič z oznakami na rokavih. Razvita je bila sodobnejša vetrovka, ki se je nosila pozimi z vložkom, poleti pa brez njega. Službena obleka je pripadala samo delavcem v osnovni dejavnosti. Uporaba uniforme je bila razširjena na delavce Zvezne carinske

uprave, ki so delali v reviziji in kontroli ter na področju preprečevanja tihotapstva. Upravniki in pomočniki niso bili več upravičeni do uniforme, tako da zanje niso bile predvidene položajne oznake.

Položajne oznake: carinik s srednjo izobrazbo (1), carinik z višjo izobrazbo (2), carinik z visoko izobrazbo (3), vodja organizacijske enote z višjo izobrazbo (4), vodja organizacijske enote z visoko izobrazbo (5). Avtor skic: Darko Katrašnik.

Jugoslovanska uniforma in položajne oznake so na območju Slovenije ostale do leta 1992, ko smo dobili novo slovensko uniformo. Po 25. juniju 1991 se je znak nadomestil s priponko rumene barve in napisom CARINA SLOVENIJA, pokrivala pa se v tem obdobju niso nosila.

Položajne oznake delavcev Zvezne carinske uprave na področju preprečevanja tihotapstva in kontrole: carinik s srednjo izobrazbo (1), carinik z višjo izobrazbo (2), carinik z visoko izobrazbo (3), vodja organizacijske enote z višjo izobrazbo (4), vodja organizacijske enote z visoko izobrazbo (5). Po znanih podatkih je prej prišlo do razpada SFRJ, preden so se pričele uporabljati te oznake. Avtor skic: Darko Katrašnik.

Po znanih podatkih uniforme po zadnjem pravilniku iz leta 1990 v Sloveniji niso bile v celoti razdeljene. Razdeljeni so bili le posamezni kosi, kot so bile vetrovke, baretke, plašči ... Uniforma se je nosila kombinirano po pravilnikih iz leta 1982 in 1990, odvisno od tega, katere kose so delavci dobili pred osamosvojitvijo Slovenije. Tudi ni znano, da bi nosili položajne oznake z zvezdicami delavci iz Zvezne carinske uprave, ki jim je uniforma pripadala.

Če primerjamo uniforme iz različnih carinarnic, opazimo, da so se v nekaterih podrobnostih razlikovale. Uniforme so namreč šivali krojači, ki so jih najeli v vsaki carinarnici posebej. Centralna oskrba je bila s konfekcijskimi kosi, kot so šali, plašči, pokrivala in rokavice, suknjiče in hlače pa je po meri delal lokalni krojač.

V članku so navedeni osnovni podatki o uniformah. Podrobnosti so se spreminjale tudi med obravnavanimi obdobji, tako da moramo za natančnejše vedenje o razvoju uniforme uporabiti uradno objavljene pravilnike.

Sprememba v uniformi ob osamosvojitvi 25. junija 1991: znak jugoslovanske carine je zamenjala rumena priponka CARINA REPUBLIKA SLOVENIJA, pokrivala z petkrako zvezdo se niso več nosila. Foto: Kostja Prinčič.

*Stanislav Mikuž, GCU
Ivan Živko, CU Nova Gorica*

SLOVENIJA OD 1992 DO 2010

Olivno rjavo barvo jugoslovanske službene obleke so slovenski cariniki slekli leta 1992 in jo zamenjali s sivozeleno, ki se praktično ni spremenila vse do leta 2011. Določali so jo dva pravilnika o službeni obleki delavcev v carinski službi in dve uredbi o barvah in oznakah službene obleke v carinski službi.

Prva slovenska carinska uniforma je bila sivozelene barve, srajca je bila svetlosiva, vsi usnjeni deli pa črni.

Službena obleka je bila zimska in letna, po letu 2000 sta bili dodani še zimska in letna carinska uniforma enot za zatiranje

Moška in ženska uniforma, ki sta se nosili med letoma 1982 in 1990. Foto: Kostja Prinčič.

Šapka je bila zamenjana z baretko pri moški in ženski uniformi in se je nosila samo k zimski uniformi. Foto: Kostja Prinčič.

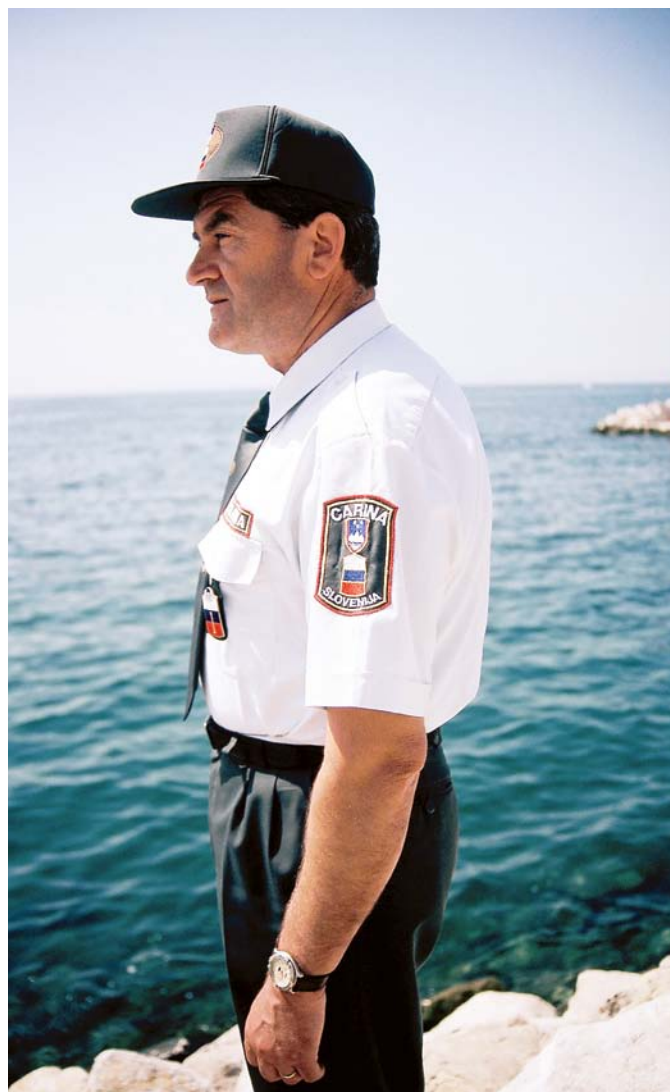
tihotapstva (današnji mobilni oddelki). Uniformo so nosili pooblaščené uradne osebe in delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi (kontrola prometa s tujino, carinjene, carinski nadzor, revizije, preprečevanje carinskih prekrškov ...) ter delavci, ki so vodili upravni postopek in postopek o prekrških. Pravilnik o službeni obleki delavcev carinske službe iz leta 2000 je prav tako določal, da se uniforma nosi na vseh delovnih mestih pooblaščenih uradnih oseb, navedene pa so bile nekatere izjeme (na primer delovno mesto vođenja upravnega in prekrškovnega postopka).

Ženska in moška zimska obleka. Ženska ima klobuček z veznim znakom, moški pa kapo s ščitnikom s pripetim kovinskim znakom (2007). Foto: Kostja Prinčič.

Zimska obleka se je nosila od 15. oktobra do 14. aprila naslednjega leta. Sestavljalo jo je 13 kosov: suknjič, hlače oziroma krilo, srajca z dolgimi rokavi, kravata, pullover, vetrovka z vložkom – bunda, dežni plašč, kapa oziroma klobuček, usnjene rokavice, usnjen pas za hlače, visoki čevlji, zimske nogavice in kravatna sponka. S pravilnikom iz leta 2000 so se zimski uniformi pridružili še vetrovka z nadhlačami in nizki spomladansko-jesenski čevlji, ukinjen pa je bil dežni plašč.

Letna obleka se je nosila od 15. aprila do 14. oktobra in jo je sestavljalo deset kosov: suknjič oziroma jopič, hlače oziroma krilo, srajca z dolgimi rokavi, srajca s kratkimi rokavi, kravata, kapa oziroma klobuček, usnjen pas za hlače, nizki čevlji, letne nogavice in kravatna sponka. Kasneje so bili letni obleki dodani še vetrovka z nadhlačami in nizki spomladansko-jesenski čevlji.

Letna uniforma: srajca s kratkimi rokavi in oznakami ter pokrivalo – kapa z všitim znakom (1997). Foto: arhiv GCU.

Enote za zatiranje tihotapstva so imele nekatere dodatne kose oblačil, kot so puli, polo majica, pas za nošenje orožja ...

Oznake na uniformi so bile predpisane z uredbo o barvi in oznakah službene obleke. Uporabljali so se carinski emblem, carinski znak, napis CARINA in položajna oznaka.

Emblem je bil pokončni pravokotnik na sivozeleni podlagi z vrisanim stiliziranim mejnim kamnom v barvi slovenske zastave (beli, modri, rdeči) z zlatorumeno obrobo. Nad mejnim kamnom je bil bel napis CARINA, pod mejnim kamnom pa bel napis SLOVENIJA. Emblem se je nosil v obliki izvezenega našitka na levem rokavu 10 cm pod ramo na suknjiču, bundi, vetrovki, letni srjaci, dežnem plašču, polo majici, kombinezonu in puloverju.

Carinski znak je imel obliko elipse. Na belem polju z zlatorumenimi žarki, ki so izhajali iz sredine elipse, je bil vrisan stiliziran mejni kamen v barvah slovenske zastave, nad njim je bil slovenski grb. Znak se je nosil na čelnem

delu letnega in zimskega pokrivala, na kravati, kravatni sponki in pasni sponki. Na slednji je bil na črni podlagi, kovinski in emajliran, na klobučku, letni kapi in kravati pa je bil izvezen iz tekstila.

Emblem, carinski znak in napis CARINA na uniformi od 1992 do 2010. Foto: Sabina Langus Boc.

Beli **napis CARINA** je bil na sivozeleni podlagi in obrobljen z zunanjim rdečim in notranjim zlatorumenim robom. Bil je izvezen in našit nad levim prsnim žepom suknjiča, jopiča, bunde letne srjace, puloverja ...

Jopič z našitim emblemom na levem rokavu 10 cm pod ramo. Kapa s ščitnikom s carinskim znakom, na prednjem delu jopiča sta napis CARINA in položajna oznaka I – carinik (1997). Foto: arhiv GCU.

Zimska uniforma enot za zatiranje tihotapstva (2007). Foto: arhiv GCU.

Na uniformi so bile oznake: emblem, napis, znak in položajna oznaka. Foto: Sabina Langus Boc.

Položajne oznake so bile kovinske in emajlirane. Sledile so si po rimskih številkah od I do IV. Bile so v obliki trapeza v barvah slovenske zastave. Zgornjo stranico je prekrival carinski znak, na modrem in rdečem polju je bila ena izmed števil v zlatorumeni barvi. Vodilni delavci so nosili oznako, obrobljeno z venčkom iz stiliziranih lipovih listov zlatorumene barve. Najnižja oznaka je imela številko I in je bila brez venčka, najvišja pa številko IV z venčkom (za upravnika oziroma kasneje direktorja carinskega urada). Položajne oznake so se pripele na gumb levega prsnega žepa.

Položajne oznake od I do IV, kot jih je določala uredba iz leta 1994: carinik (I), carinik – vodja izmene ali referata (I z venčkom), inšpektor III, višji carinik (II), inšpektor III, višji carinik – vodja izmene ali carinskega referata (III z venčkom), carinski inšpektor z visoko izobrazbo (III), šef izpostave – višji svetovalec, šef odseka – višji svetovalec (III z venčkom), pomočnik upravnika (IV), upravnik (IV z venčkom). Foto: Sabina Langus Boc.

Uredba iz leta 2000 je na novo določila nosilce položajnih oznak: carinik in izterjevalec (I), carinik – vodja izmene

in carinik – vodja enote (I z venčkom), inšpektor in višji izterjevalec (II), inšpektor III – vodja izmene in inšpektor II – vodja enote (II z venčkom), inšpektor II, inšpektor I, višji inšpektor, višji svetovalec, višji svetovalec – pomočnik vodje izpostave, svetovalec predstojnika (III), višji svetovalec – vodja izpostave, vodja enote in vodja izmene ter svetovalec predstojnika – vodja oddelka in vodja izpostave (III z venčkom), pomočnik direktorja carinskega urada (IV), direktor carinskega urada (IV z venčkom). Položajne oznake se niso spremenile, razlika je bila le v tem, da je imela oznaka na zadnji strani evidenčno številko.

Osnovne tkanine za izdelavo službene obleke so bile bombaž, poliester in runska volna, za bundo, vetrovko in nadhlache pa so bile uporabljene še za vodo nepropustne tkanine. Večina oblačil je bila izdelana po meri, razen polo majic, pulijev, rokavic in srajc, ki so bili v velikostnih številkah. V notranjosti oblačila je bil všitek z imenom delavca.

Po 16 letih je prišel čas za prenovu službene obleke slovenske carine.

Sabina Langus Boc, GCU

SLOVENIJA PO LETU 2010

Razvoj nove carinske uniforme

Pobudo za prenovu carinske uniforme je dal Sindikat carinikov Slovenije pred vstopom Slovenije v EU. Razlog je bila potreba po kakovostnejši in uporabni službeni obleki, ki bi ustrezala zahtevam carinske službe po osamosvojitvi.

Prenova se je začela leta 2007 z imenovanjem delovne skupine za prenovu službene uniforme in položajnih oznak, ki se ji je leta 2008 pridružila zunanja sodelavka doc. Sonja Šterman, univ. dipl. ing. oblikovanja tekstilij in oblačil. Izdelala je tudi idejno zasnovo in definirala tehnične parametre.

Prenova službene obleke je bila obsežna, saj je poleg prenove oblačilnih in obutvenih delov zajela prenovu oznak carinske službe in normativov porabe. Projekt je bil zaključen leta 2010 s sprejemom nove uredbe o barvah in oznakah službene obleke v carinski službi in pravilnika o službeni obleki delavcev carinske službe. Predpisu je sledila objava javnega naročila s sklenitvijo okvirnega sporazuma na Portalu javnih naročil in objava javnega naročila v Uradnem listu EU. Carinski delavci so prvi del nove uniforme prejeli v zimski sezoni 2010/2011, in sicer zimsko bundo. Redne dobave novih kompletov letnih delovnih oblačil so se začele poleti 2011.

Iz oblikovalskega vidika nova uniforma simbolizira odprte meje in prost pretok ljudi, blaga in storitev. Ideja je izražena skozi detajle v obliki navpičnih linij in krojev ožje silhуетe. Kljub izredno simbolični noti je uniforma modelirana, tako da zagotavljana varno in udobno opravljanje delovnih nalog. Ravno zaradi podrejenosti funkciji so oblačil izdelana iz visokokakovostnih vhodnih materialov nove generacije (zračne tkanine, ki se enostavno vzdržujejo, laminati osnovi politetrafluoretilena, ki zagotavljajo 100-odstotno nepropustnost vode in zaščito pred vetrom, posebne obdelave ipd.) Uniforma je za razliko od predhodne krojena tako, da se posamezni deli lahko kombinirajo in dopolnjujejo. Posebnost nove službene obleke je tudi v tem, da so bili pred redno dobavo izdelani prototipi posameznih kosov in so tehnične zahteve za materiale, barvo, kroje, oznake in ostale detajle carinske uniforme prvič združene na enem mestu (elaborat Celostna podoba oblačil s tehničnimi zahtevami doc. Sonje Šterman, 2008/2010).

Vrste službene obleke

Službeno obleko delavcev carinske službe sestavljata službena in delovna uniforma. Službena uniforma je temnejše barve in elegantnejšega videza. Pripada generalnemu direktorju, namestniku generalnega direktorja, direktorjem carinskih uradov, strokovnim pomočnikom direktorjem carinskih uradov, vrhunskim športnikom in drugim delavcem, če tako odloči generalni direktor.

Ostalim delavcem pripada delovna uniforma, ki je manj stroge oblike, saj je v osnovi podrejena funkciji. Njen osnovni komplet je glede na naravo dela (na primer delo mobilnih enot) mogoče kombinirati z različnimi dopolnilnimi deli. Delovna uniforma je tudi bolj racionalna, saj ne pozna več klasične delitve na zimsko in letno, ampak jo je z uporabo dodatnih delov mogoče nositi tako v letnem kot v prehodnem in zimskem obdobju (vložek za bundo, vložek za hlače in krilo).

Deli službene uniforme

SLUŽBENA OBLEKA				
SLUŽBENA UNIFORMA		DELOVNA UNIFORMA		
<i>letna</i>	<i>prehodno - zimska</i>	<i>letna</i>	<i>prehodno - zimska</i>	<i>dopolnilni deli</i>
suknjič	bunda	vetrni jopič	bunda	odsevna bunda
hlače oz. krilo	pulover	hlače oz. krilo	vetrni jopič	polo majica
srajca s kratkimi rokavi	suknjič	dežne nadhlače	hlače oz. krilo z vložkom	puli z zadrgo
kravata	hlače oz. krilo	srajca s kratkimi rokavi	dežne nadhlače	kombinezon
kapa s ščitnikom (samo pri moški uniformi)	kapa s ščitnikom (samo pri moški uniformi)	letna kapa	zimska kapa	hlače z vložkom in žepi ob strani
oznake carinske službe	srajca z dolgimi rokavi	kravata	pulover	rokavice
čevlji	kravata	oznake carinske službe	srajca z dolgimi rokavi	odsevni telovnik
pas	oznake carinske službe	čevlji	kravata	majica s kratkimi rokavi
	čevlji	pas	oznake carinske službe	pas za nošenje orožja
	pas		čevlji	
			pas	

Deli delovne uniforme

Delovna moška uniforma z bundo

Delovna ženska letna uniforma

Dopolnilni deli delovne uniforme

Delovna uniforma z odsevnim jopičem

Delovna uniforma mobilnih oddelkov

Pri novi carinski uniformi so tri vrste pokrival. Kapa s ščitnikom je del letne, prehodne in zimske službene uniforme. Nosijo jo samo moški delavci carinske službe, saj ženska službena uniforma nima pokrivala. Sestavljena je iz oboda, podbradnika, dvignjenega širšega zgornjega dela in gladkega črnega senčnika. Izdelana je materiala za službeno obleko. Na sprednjem delu ima pripet kovinski carinski znak. Podbradnik je v barvi starega srebra. Pri nižjih činih je gladek, pri višjih činih pa v obliki pletenice.

Delovna uniforma pozna dve pokrivali. V letnem času se nosi delovna kapa, ki je narejena iz zračnega materiala za delovne hlače. Na sprednjem delu ima senčnik, na zadnjem pa zaokroženo odprtino, ki se regulira s podaljšanim trakom, na katerem je napis CARINA. Na prednjem delu ima vezen carinski emblem v barvi starega srebra. Zimska delovna kapa je v osnovi zelo podobna, le da je izdelana iz vodonepropustne tkanine. V zadnjem delu nima odprtine, temveč podaljšan trak za ušesa, ki se po potrebi zavija v notranjost kape.

Pokrivala v carinski službi: letna delovna kapa, kapa s ščitnikom in zimska delovna kapa.

Barva službene obleke

Prepoznavnost in pripadnost carinski službi je barvno izražena skozi paleto zelenih odtenkov. Simbolično temnejši barvni odtenki izražajo strogost, moč in avtoriteto, svetlejši barvni odtenki pa simbolizirajo ravnanje, zaupanje in umirjenost. V najtemnejšem odtenku sta službena uniforma in pullover, pri delovni uniformi pa prevladuje srednjezeleni barvni odtenek. Pri obeh vrstah službene obleke je kontrastni učinek dosežen s pastelno zelenimi barvnimi toni srajce, polo majice in pulija z zadrgo. Celoto zelenih barvnih odtenkov dopolnjuje odsevna barva (telovnik, odsevna bunda), ki zagotavlja večjo varnosti pri delu. Celostna podoba službene obleke je barvno zaokrožena z odtenkom starega srebra, ki se kot rdeča nit vleče skozi detajle (gumbi, oznake carinske službe).

Oznake carinske službe

Oznake carinske službe so bile pred prenovo kovinske. Zaradi njihove nepraktičnosti in zaradi sprememb uradniških nazivov po osamosvojitvi so bile predmet prenove tudi oznake carinske službe (carinski emblem, carinski znak, položajne oznake, napis CARINA, imenska oznaka). Razvoj položajnih oznak je potekal v sodelovanju s Slovenskim heraldičnim društvom in Aleksandrom Hribovškom. Pri izdelavi osnutkov carinskega emblema oziroma znaka je sodeloval dr. Janez Bogataj, osnova za imensko oznako in napis CARINA pa je nastala kot del celostne podobe, ki jo je oblikovala Sonja Šterman.

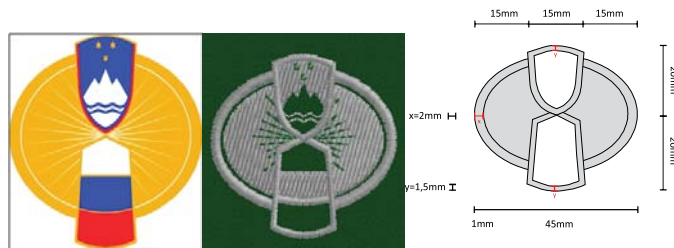
Carinski emblem je največja oznaka prenovljene službene obleke. Ima obliko pokončnega pravokotnika z zaobljeno spodnjo in zgornjo stranico. Znotraj je izvezen stiliziran mejni kamen v barvah slovenske zastave in grb Republike Slovenije v izvirnih barvah. Oboje je obrobljeno z zlatorumenim robom. Nad grbom je izvezen napis CARINA, pod mejnim kamnom je napis SLOVENIJA. Oba napisa sta v barvi starega srebra. Emblem je obrobljen

z zeleno barvo. Nosi se na levem rokavu suknjiča, bunde, odsevne bunde, vetrnega jopiča, srajce s kratkimi rokavi, polo majice, kombinezona in puloverja.

Carinski emblema in geometrijska pravila carinskega emblema

Carinski znak ima v osnovi obliko elipse in je lahko kovinski, vezen ali tiskan. Kovinski znak ima belo polje, iz katerega izhajajo zlatorumeni žarki. Na njem sta vrisana grb in stiliziran mejni kamen v barvi slovenske zastave. Kovinski carinski znak se nosi na čelnem delu kape s ščitnikom. Na zimski in letni delovni kapi je izvezen v barvi starega srebra, medtem ko je na majici s kratkimi rokavi tiskan prav tako v barvi starega srebra.

Kovinski in vezeni carinski znak ter geometrijska pravila carinskega znaka

Napis CARINA in imenska oznaka sta novi oznaki carinske službe. Imata obliko pravokotnika, obrobljenega z zeleno barvo. Prvi ima na sivozeleni podlagi izvezen napis CARINA, imenska oznaka pa ima na zeleni podlagi izvezena začetnico imena in priimek. Napis CARINA se nosi nad levim, imenska oznaka pa nad desnim prsnim žepom suknjiča, bunde, odsevne bunde, vetrnega jopiča, srajce s kratkimi rokavi, polo majice, kombinezona in puloverja.

Napis CARINA

Imenska oznaka

Vse oznake carinske službe: carinski emblema, carinski znak, položajna oznaka, napis CARINA in imenska oznaka.

Zaradi praktičnih razlogov, sprememb v sistematizaciji delovnih mest in enotne celostne podobe so bile kovinske **položajne oznake** nadomeščene z vezanimi v barvi starega srebra. Nove oznake so peterkotne oblike z vrhom, obrnjenim navzgor. Nosijo se pripete na traku levega prsnega žepa suknjiča, bunde, odsevne bunde, vetrnega jopiča, srajce s kratkimi rokavi, polo majice, kombinezona in puloverja.

Pri oblikovanju položajnih oznak se je izhajalo iz oznak različnih uniformiranih služb. Več kot je črtic oziroma bogatejša, kot je oznaka, višji naziv ima njen nosilec. Pri višjih položajnih oznakah so zato izvezen tudi šestkotne zvezdice, značilne za grb celjskih grofov, ki jih najdemo tudi v grbu Republike Slovenije. Z oblikovnega vidika so najbogatejše položajne oznake direktorja carinskega urada, pomočnika direktorja v nazivu carinski svetnik, direktorja carinskega urada v nazivu višji carinski svetnik, namestnika generalnega direktorja in generalnega direktorja, saj so dodatno obrobljene z izvezenimi stiliziranimi lipovimi listi.

carinik III izterjevalec III	carinik II izterjevalec II	carinik I izterjevalec I	vodja v stopnji naziva III	vodja v stopnji naziva II	vodja v stopnji naziva I
višji carinik III višji izterjevalec III	višji carinik II višji izterjevalec II	višji carinik I višji izterjevalec I	vodja v stopnji naziva III	vodja v stopnji naziva II	vodja v stopnji naziva I
carinski svetovalec inšpektor III izterjevalec svetovalec III	carinski svetovalec inšpektor II izterjevalec svetovalec II	carinski svetovalec inšpektor I izterjevalec svetovalec I	vodja v stopnji naziva III	vodja v stopnji naziva II	vodja v stopnji naziva I
višji carinski svetovalec inšpektor III višji carinski inšpektor III izterjevalec višji svetovalec III	višji carinski svetovalec inšpektor II višji carinski inšpektor II izterjevalec višji svetovalec II	višji carinski svetovalec inšpektor I višji carinski inšpektor I izterjevalec višji svetovalec I	vodja v stopnji naziva III	vodja v stopnji naziva II	vodja v stopnji naziva I
carinski svetnik	vodja v nazivu carinski svetnik	višji carinski svetnik	vodja v nazivu višji carinski svetnik	direktor carinskega urada pomočnik direktorja v nazivu carinski svetnik	direktor carinskega urada v nazivu višji carinski svetnik
namestnik generalnega direktorja	generalni direktor				

Vesna Vranešič, GCU

SINDIKAT CARINIKOV SLOVENIJE

Sindikat carinikov Slovenije (SCS) je že pred letom 1993 deloval v Sindikatu delavcev družbenih in državnih organov, ki je bil del Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Leta 1993 je bil sprejet statut Sindikata carinikov Slovenije. Občina Ljubljana Moste – Polje izdala odločbo, da je SCS vpisan v evidenco, kar je pomenilo tudi formalno ustanovitev sindikata. Naslednja prelomnica je bila leta 1995, ko je bila izdana odločba o reprezentativnosti SCS v poklicu carinik. Od tega leta naprej smo dobili tudi legitimno pravico, da kot samostojni sindikat sodelujemo na pogajanjih z vladno stranjo.

Skrb za položaj in status zaposlenih v carinski službi je postal prednostna naloga in je zamenjal staro gledanje na sindikat, ki naj bi bil zgolj za organiziranje zabav in nabavo ozimnice. Delovanje našega sindikata se je z leti krepilo, pridobivali smo članstvo, s svojim delom in nastopi v raznih pogajalskih in delovnih skupinah pa smo tudi pridobili zaupanje in priznanje drugih sindikatov. Kot temelj dela je bil vedno v ospredju dialog z vodstvom službe in pristojnim ministrom s težnjo po skupnemu iskanju najboljših rešitev. To se je pokazalo za izredno učinkovito in dobro.

Če se ozrem in pogledam, kakšna pot je bila v teh 20 letih prehojena, lahko z zadovoljstvom ugotovim, da sta se delo in ugled sindikata samo stopnjevala in izboljševala. Ne bom našteval vseh, ki so delovali bodisi kot predsedniki bodisi člani konference, saj je prav vsak član sindikata svoj prispevek k uspešnemu razvoju in doseženim ciljem.

Danes je SCS prepoznaven in spoštovan sindikat, prisotni smo na vseh področjih, ki obravnavajo delovnopravni položaj delavcev, Nismo zanemarili niti socialnega čuta, saj smo organizirali že nekaj solidarnostnih akcij.

V teh burnih časih je najbolj uspešen tisti sindikat, ki povezuje največje število zaposlenih, ki ima jasne cilje pred sabo in ljudi, ki so jih sposobni tudi uresničiti. Število članov se je vedno gibalo okrog 85 % zaposlenih, zato nas to dela močne. Dejstvo, da več, kot nas je, lažje bomo kaj dosegli, se je v teh letih večkrat potrdilo.

Pred nami je nova reorganizacija zaradi vstopa Hrvaške v EU, pred nami so novi ukrepi vlade glede plač in varčevanja s proračunskimi sredstvi, skratka, teme, ki so za nas zaposlene v carinski službi zelo pomembne.

Spoštovane članice in člani SCS, vam gre zahvala za sodelovanje in vzpodbujanje nas, ki smo malo bolj dejavni v sindikatu, za vse dosežene uspehe in za ugled, kakršnega imamo. Vsem, ki niste člani SCS, pa velja povabilo, da se nam pridružite.

Glede na to, da letos praznujemo 20. obletnico, v imenu SCS iskreno čestitam vsem zaposlenim v carinski službi.

Dušan Pečnik, predsednik Konference SCS

